

**Innováció, kutatás, pedagógusok
HuCER 2017**

ABSZTRAKT KÖTET

Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete

Budapest

2017

Kiadja:

Magyar Nevelés- és Oktatóskutatók Egyesülete

Honlap: hera.org.hu

ISBN 978-615-5657-02-3

A konferencia tudományos programbizottsága:

Kozma Tamás

DSc, professor emeritus (Debreceni Egyetem BTK), a HERA elnöke

Fehérvári Anikó

PhD habil, egyetemi docens (Eötvös Lóránd Tudományegyetem PPK), a HERA alelnöke

Juhász Erika

PhD, tanszékvezető, főiskolai docens (Debreceni Egyetem BTK), a HERA alelnöke

Mrázik Julianna

PhD habil, tanszékvezető, egyetemi docens (Pécsi Tudományegyetem BTK), a HERA nemzetközi koordinátora

Demetrovics Zsolt

DSc, egyetemi tanár, dékán (Eötvös Lóránd Tudományegyetem PPK)

Halász Gábor

DSc, egyetemi tanár, a Neveléstudományi Doktori Iskola vezetője (Eötvös Lóránd Tudományegyetem PPK)

Lénárd Sándor

PhD habil, egyetemi docens, a Neveléstudományi Intézet vezetője (Eötvös Lóránd Tudományegyetem PPK)

A konferencia operatív szervezőbizottsága:

Fehérvári Anikó PhD habil, egyetemi docens (Eötvös Lóránd Tudományegyetem PPK), a HERA alelnöke

Juhász Erika PhD, tanszékvezető, főiskolai docens (Debreceni Egyetem), a HERA alelnöke

Kenyeres Attila Zoltán, egyetemi tanársegéd (Debreceni Egyetem), a HERA szervezőtitkára

Mrázik Julianna PhD habil, tanszékvezető, egyetemi docens (Pécsi Tudományegyetem BTK), a HERA nemzetközi koordinátora

Szabó Barbara, doktorandusz (Debreceni Egyetem), a HERA általános titkára

Széll Krisztián tudományos segédmunkatárs (ELTE PPK), a konferencia titkára

A KultúrÁsz Közhasznú Egyesület munkatársai: Pete Nikoletta, szakmai vezető, Pintér Magdolna, irodavezető, Kállay Gyula Zoltán, rendezvény- és képzésszervező, Pete Balázs, média- és sportmenedzser

Külön köszönjük a HERA szakosztályvezetőinek szekciószervező és lektori munkáját:

Állampolgári nevelés, oktatási jogok (szakosztályelnök: Jancsák Csaba PhD)

Családi életre nevelés (szakosztályelnök: Engler Ágnes PhD)

Felnőttkori és közösségi tanulás (szakosztályelnök: Juhász Erika PhD)

Felsőoktatás-kutatások (szakosztályelnök: Polónyi István CSc)

Gyermekvédelem és szociálpedagógia (szakosztályelnök: Gönczi Ibolya PhD habil.)

IKT szakosztály (szakosztályelnök: Buda András PhD, Molnár György PhD)

Katonapedagógiai kutatások (szakosztályelnök: Hajdicsné Varga Katalin PhD)

Koragyermekkori nevelés Szakosztály (szakosztályelnök: Józsa Krisztián PhD)

Környezetpedagógia (szakosztályelnök: Lükő István PhD habil.)

Közoktatási kutatások (szakosztályelnök: Chrappán Magdolna PhD)

Neveléstörténet és összehasonlító pedagógia (szakosztályelnök: Rébay Magdolna PhD habil.)

Oktatásszociológia (szakosztályelnök: Pusztai Gabriella DSc)

Romológiai kutatások (szakosztályelnök: Forray R. Katalin DSc)

Sportpedagógia (szakosztályelnök: Nagy Ágoston PhD)

Szakképzés és foglalkoztatás (szakosztályelnök: Erdei Gábor PhD)

Szakképzés-pedagógiai és Szakmai Tanárképzési Szakosztály (szakosztályelnök: Tóth Péter PhD)

Zenepedagógiai kutatások (szakosztályelnök: Duffek Mihály CSc)

ABSZTRAKTOK

Abdulla Osman Hassan

MULTIKULTURÁLIS ALAPOKTATÁS STRATÉGIÁI ÉS MODSZEREI ROMÁNIÁBAN

Romániában él 18 elismert etnikai kisebbség, a Román Oktatásügyi Minisztérium sok intézkedést rendezett azért, hogy legyen megfelelő Multikulturális oktatás Romániai iskolákban (Euromentor Journal- studies about education, issue no.03,2014). Több mint 1% Románia lakosságából muszlimokból áll, a többségük Konstanca megyében él, különbözik a származásuk: törökök, tatárok, albánok, romák, és muszlim országokból bevándorlók. Hivatalosan, több mint 60.000 arab-muszlim emigráns telepedett le Romániába (Szíria, Jordánia, Egyiptom, Líbia, Libanon, Irak, és Palesztina), sokan közülük vegyes házasságokban élnek (Arab férj- Román feleség). (HEINRICH BÖLL STIFTUNG, HEIMAT KUNDE, Migrationspolitisches portal). A tanulmány célja: Nagy Sándor szerint „az oktatási folyamatban alkalmazott tanítási-tanulási stratégiákon azokat a kognitív belső tartalmakat tekintve komplex eljárásrendszere-megismerési műveleteket, egyúttal eljut odáig, hogy ezeket elvileg azonos más helyzetben, új problémamegoldásokban is alkalmazza”. (Nagy S., 1997, 57.). Szeretném tanulmányozni a meglévő 12 muszlim kulturális kisebbségnek iskoláit a romániai fővárosban, Bukarestben (vannak hasonló iskolák különböző román városokban, ahol van igény), szociális integrálódás szempontból, oktatásügyi, és nevelési sajátosságait. A nevelés pedagógia minden szintje tartalmaz személyiség átalakításával kapcsolatos olyan feladatokat, amelyek a célrendszer társadalmi és pszichológiai megközelítését is szükségessé teszik.

Kulcsszavak: multikulturális oktatás, nevelés pedagógia, tankönyvek, tantárgyak

A szerző elérhetősége: dr_osmanmohamed@hotmail.com

Ács-Bíró Adrienn

NŐI FOGVATARTOTTAK MUNKAERŐ-PIACI ESÉLYEI – VALÓSÁG A SZÁMOK MÖGÖTT

A büntetés-végrehajtás intézményeiben folyó oktatást érintő szemlélet szerint nem a fogvatartott személyiségének átalakítása a cél, hanem a munkáltatás és szakirányú képzések biztosítása, amelynek segítségével a társadalmi visszailleszkedés esélye nő (Kőszegi, 2010). Kutatásunk célja a magyarországi büntetés-végrehajtási intézetekben szabadságvesztésüket töltő női elítéltek társadalmi helyzetének, végzettségének, oktatásának, munkaerő-piaci tapasztalatának, valamint foglalkoztatottságának vizsgálata volt. A tapasztalati társadalomtudomány adatgyűjtési módszerei közül a félig strukturált interjút alkalmaztuk. A megkérdezett 139 fő női fogvatartott közül 65 fő börtön és 74 fő fegyház végrehajtási fokozatú szabadságvesztését tölti a Kalocsai Fegyház és Börtönben. A vizsgálat során az általánosan ismert adatokon túl a személyes sorsokat vizsgáltuk, hogy tényeket állapíthassuk meg, és tévhitet oszlathassunk el. Eredményeink alapján igazoljuk, hogy a börtönben zajló képzések a tanulás új útját kínálva a visszaesés esélyét csökkentik. Továbbá a nők munkaerő-piacon történő elhelyezkedését támogatják, lehetőséget adva ezáltal a többszörösen hátrányos helyzetű csoportok felemelkedésére. Előadásunkban részletesebben a következő kérdésekre keressük a válaszokat: Milyen jellemzőkkel bírnak ezen munkavállalók? Milyen speciális korlátaik és igényeik vannak? Beszélhetünk-e megélhetési bűnözésről? Milyen tanulmányi és munkaerő-piaci tapasztalattal rendelkeznek? A gyermekvállalás összefüggésben van-e az alacsony iskolai végzettséggel? Szabadulás után milyen esélyekkel indulnak a munkaerő-piacon?

Kulcsszavak: női fogvatartottak, munkaerő-piac, foglalkoztatás, oktatás-képzés

A szerző elérhetősége: acs.adri001@gmail.com

Ács-Bíró Adrienn

A CSALÁD, MINT MOTIVÁLÓ TÉNYEZŐ A NŐI FOGVATARTOTTAK OKTATÁSA-KÉPZÉSE SORÁN

A hazai statisztikák rávilágítanak arra, hogy a jelenkor felnőttoktatásában kimondottan az alacsony státusú, marginalizálódott, vagy az átlagtól valamilyen módon eltérő felnőttek tanulási aktivitása a legalacsonyabb. A tapasztalati társadalomtudomány adatgyűjtési módszerei közül a félig strukturált interjú alkalmaztuk, hogy a felnőttoktatás és felnőttképzés egy speciális szegmensét vizsgálhassuk: a magyarországi büntetés-végrehajtási intézetekben szabadságvesztésüket töltő női elítélteket. Kutatásunk tárgya ezen csoport családi állapotának, szociális kapcsolatainak, gyermekvállalásának, valamint elzárás alatt folytatott kapcsolattartásának vizsgálata volt. Mindezt a megkérdezett 139 fő női fogvatartott esetében az oktatásukra és képzésükre gyakorolt motivációs hatás tekintetében elemeztük. A börtönnevelés célja kettős: reszocializál és dekarcerizál. Azaz egyrészt a társadalomba való visszailleszkedés elősegítése, másrészt a börtönártalmak csökkentése. Eredményeink igazolták, hogy a nők személyes életterének központi eleme a család, így esetükben a szeretteikkel történő kapcsolattartás nemcsak fontos, de kiemelt motivációs erővel hat a sikeres börtönnevelésre. Bizonyítást nyert, hogy a fogvatartottak és családjaik közötti kapcsolattartás lehetősége kedvezően hat a képzési programokban való részvételi szándékra és visszatartó erőként szolgál az újabb bűncselekmények elkövetésében (Rose, 2004). Azon női fogvatartottak, akiknek folyamatos a kapcsolattartásuk hozzátartozóikkal alapvetően kiegyensúlyozottabbak, és könnyebb számukra a szabadulás után a társadalomba történő reintegráció (Tóth, 2011).

Kulcsszavak: család, női fogvatartott, motiváció, oktatás-képzés

A szerző elérhetősége: acs.adri001@gmail.com

Aknai Dóra Orsolya

PROBLÉMAMEGOLDÓ GONDOLKODÁS FEJLESZTÉSE BEEBOT-TAL ÉRTELMI SÉRÜLT GYEREKEKNÉL

Janette Winget tartják a számítógépes gondolkodás fogalmának valódi létrehozójának. Először 2006-ban használta a megfogalmazást, majd 2010-ben átfogalmazta a meghatározást, mely így szól: „Egy olyan kognitív folyamat, amely magába foglalja a problémának, valamint lehetséges megoldásainak a megfogalmazását és a reprezentálását oly módon, hogy az hatékonyan végrehajtható legyen egy információ feldolgozó ágens által.” A számítógépes gondolkodás egy olyan rendszer, melyben megtaláljuk a problémamegoldást, a tervezést, és a viselkedés megértését. Egy problémát megoldani azt jelenti, hogy azt egy egyszerű feladattá alakítjuk át. Az értelmi sérült általános iskolás korosztálynál a kognitív folyamatok sérülése a leglátványosabb, sok eltérést, sajátos vonásokat hordoznak magukban. Hatos Gyula (1966) szerint "Az értelmileg akadályozott gyerekek és felnőttek a gondolkodás terén kerülnek a legtávolabb nem akadályozott társaiktól. Nem csak azért, mert képtelenek olyan gyorsan, megbízhatóan következtetni, ítéleteket alkotni, problémákat megoldani, mint azok, hanem azért is, mert amire képesek, ahogy gondolkodnak, abban tévednek is." Ezeknek a gyerekeknek a koncentrációs képességük nagyon alacsony, könnyen elterelhető a figyelmük. Problémamegoldással megszerezhetőek azok a szükséges ismeretek, jártasságok, készségek melyek fejlesztik a problémamegoldó, algoritmikus gondolkodást. Ennek a gondolkodásmódnak a kialakítása a gyermekek életének valamennyi területén hasznos. A BeeBot egy egyszerű és gyerekbarát kivitelű programozható robotméhecske, amely jól használható eszköz a programozási alapismeretek játékos elsajátításához. Előadásomban azt mutatom be, hogy hogyan használtuk, milyen képességeket, készségeket fejlesztettünk a BeeBot-tal az értelmi sérült gyermekek körében.

Kulcsszavak: SNI, BeeBot, algoritmikus gondolkodás

A szerző elérhetősége: doraorsolya@gmail.com

Almási László

TANTERVI INNOVÁCIÓ: A KATONAI ALAPISMERETEK KÖZISMERETI TANTÁRGY BEVEZETÉSE

Kutatásomban a katonai alapismeretek választható, közismereti érettségi tantárgy bevezetésével kapcsolatos feladatokat, vezetői döntéseket, vezetői magatartást vizsgáltam. Témám aktualitását egyrészt a Nemzeti alaptantervben kiemelt nevelési-oktatási célként megjelenő honvédelmi nevelés fontossága, másrészt a tantárgy – az elmúlt évtizedben megmutatózó – egyre emelkedő népszerűsége adja. Kérdéseim megválaszolásához félig strukturált interjú módszert alkalmaztam, amelyet az Észak-alföldi régió katonai alapismereteket tanító iskoláiban végeztem el: állami-, egyházi- és magánfenntartású intézményt egyaránt vizsgáltam. A régió érintett iskoláinak 10/12-ed részét értem el, 10 iskolavezetővel és 2 szakfelelőssel készítettem interjút, amelyeket a tantárgyelmélet szakirodalmi adatai és a vonatkozó jogszabályok tükrében elemeztem. A kutatás választ adott arra, hogy a katonai alapismeretek tantárgy bevezetésével milyen célja volt a vizsgált iskoláknak, a gyakorlatban milyen lépéseken keresztül történt meg a tantárgy bevezetése, milyen döntéseket kellett meghozni a vezetőknek és a nevelőtestületeknek ehhez. Milyen feladatok jelentkeztek az előkészítés (ötlet, igényfelmérés, tantárgyi program), a bevezetés (személyi és tárgyi feltételek kialakítása, toborzás) és – azokban az intézményekben, ahol a tantárgyat már évek óta tanítják – a fenntartás időszakában.

Kulcsszavak: katonai alapismeretek, honvédelmi nevelés, választható tantárgy bevezetése, tantervi implementáció

A szerző elérhetősége: almasi1970@gmail.com

Asztalos Andrea

A BEÉNEKLŐ GYAKORLATOK TÍPUSAI ÉS SZEREPE AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI ÉNEK-ZENE ÓRÁKON ÉS GYERMEKKARI PRÓBÁKON

Kutatásom során az általános iskolában ének-zene tantárgyat tanító pedagógusok nézeteit és tapasztalatait vizsgáltam az ének-zene órai és a gyermekkari beénekléssel kapcsolatban. A kutatás célja az általános iskolai ének-zene órákon és a gyermekkórus próbákon alkalmazott különböző beéneklő gyakorlattípusok összegyűjtése, rendszerezése, valamint alkalmazásuk gyakorisága és a gyermekkori énekhangképzési problémák közötti összefüggések feltárása volt. A vizsgálatban 80 alsó tagozatos tanító és 180 ének-zene szakos tanár vett részt. Közülük 135-en vezetnek gyermekkart is. Az adatok összegyűjtése megfigyeléssel és online kérdőíves módszerrel történt. Az adatok feldolgozásához kvantitatív és kvalitatív módszereket alkalmaztam. A kutatás eredményeképpen a beéneklő gyakorlatokat nyolc csoportba lehet sorolni, melyek a következők: 1) testmozgásos gyakorlatok; 2) légzőgyakorlatok; 3) rezonanciafejlesztő gyakorlatok; 4) hangzóformálást javító, artikulációs gyakorlatok; 5) hangterjedelem-bővítő gyakorlatok; 6) intonációs gyakorlatok; 7) helyes szövegmondást, kifejező előadásmódot elősegítő gyakorlatok; 8) homogén hangzás kialakítását segítő gyakorlatok. Ahol ritkán vagy soha nem alkalmaznak a pedagógusok beéneklő gyakorlatokat, ott nagyobb a különböző énekhangképzési problémás gyermekek aránya az osztályon belül. Következésképpen megállapítható, hogy a szakszerűen, jól megtervezett beéneklés feltétlenül szükséges a gyerekek helyes énekhangképzésének kialakításához.

Kulcsszavak: általános iskola, ének-zene órai beéneklés; gyermekhangképzés, gyermekkórus, kórus beéneklés

A szerző elérhetősége: andrea.aszt@t-online.hu

Bacsikai Katinka – Iván Nikoletta

AZ EGYHÁZI ÁLTALÁNOS ISKOLÁK FELEKEZETENKÉNTI LEÍRÓ JELLEMZÉSE A 2011-ES BŐVÜLÉS ELŐTTI ÉS UTÁNI IDŐSZAKBAN

Az egyes iskolafenntartói szektorok közötti különbségeknek jókora szakirodalma van. Az egyházi és az állami iskolák közötti különbségekkel, különösen az egyházi és az állami szektor közötti teljesítménykülönbséggel is sokat foglalkoztak a kutatók (Coleman 1981; Dronkers – Avram 2015, Pusztai-Bacsikai 2015; Mancebón – Muñiz 2008). Azonban kevesebb irodalom szól az egyházi szektoron belül egyes felekezetekhez tartozó iskolák különbözőségeiről (Standfest-Köller-Schneepflug 2005, Jaynes 2010). Ennek oka az is, hogy a hazai és a nemzetközi adatbázisok gyakran nem különböztetik meg az egyes felekezetekhez tartozó iskolákat (Bacsikai 2009). Vizsgálatunkban az egyházi szektor bővülése előtti illetve a bővülés utáni állapotról készítettünk keresztmetszeti képet és a szektoron belül az egyes felekezetek iskoláit vizsgáljuk, elsősorban az eredményesség és a társadalmi háttér szempontjai mentén. Az előadásban három kutatási kérdést tárgyalunk. Az első vizsgálati szempont az egyházi szektor bővülése. Kutatjuk, hogy milyen irányba változott a 2011-es bővüléssel az egyházi szektor, mely felekezetek vesznek benne részt újonnan, a korábban meghatározó iskolafenntartók dominanciáját is vizsgáljuk. A második részben az elemzés során vizsgáljuk az iskolák felekezetenkénti jellemzőit mindkét évben. Harmadik lépésként az iskolák abszolút és társadalmi háttérükhöz mért eredményességét vesszük górcső alá. Ennél a pontnál külön foglalkozunk a már 2010-ben is egyházi fenntartásban működő iskolákat és az újonnan átvett intézményeket is.

Kulcsszavak: egyházi iskola, eredményesség, Országos kompetenciamérés

A szerző elérhetősége: bacsikai.katinka@arts.unideb.hu   ivannikoletta92@gmail.com

Balázs Dóra – Fehér Virág

BIOLÓGIA KEDVELTSÉGE ÁLTALÁNOS ISKOLÁS KORBAN

Tantárgyi attitűdvizsgálatot hazánkban már sokan végeztek több tantárgyból is. A saját kutatásunkban az általános iskolások biológia attitűdjét szeretnénk megvizsgálni. A vizsgálat alapját a Debreceni Egyetemen végzett kutatás adja. Az adatfelvétel önkitöltős kérdőívvel történt nagyrészt Hajdú-Bihar megyei általános iskolákban, de több más megyében is sikerült kitölteni teszteket. Vizsgálatunk célja, hogy képet adhassunk a magyarországi természetismeret és biológia tantárgy egymásra épüléséről, kimeneti követelményeiről és bemutassuk az attitűd változást általános iskolában PISA és TIMMS eredményeken keresztül, valamint a nyolcadik osztályos, 13-14 éves korcsoport eredményeit adataink révén, amely egy 426 fős minta. Saját vizsgálatunk alapján a természetismeret a kedveltségi rangsor élén van (5 fokú Likert-skálán 3,91), míg a diszciplináris tárgyak a végén (földrajz:3,44; fizika:3,23; kémia:3,21), de szerencsére a biológia (3,78) még mindig a legnépszerűbb természettudományos tárgy. A tanórán használt eszközök és módszerek közül egyértelműen a vázlatírás dominál (4,31), majd ezt követi a tankönyvhasználat (3,8). A diákok szerint a legkevésbé a tanulói kísérletekkel találkoztak (1,36). A legerősebb motivációs erőt az érdemjegy jelenti 3,91-es átlaggal. Kutatási kérdéseink többek között az attitűd változását befolyásoló tényezőkre, a tantárgy diákok és szülők általi megítélésére, a tanári tulajdonságokra és a tanárok által használt eszközökre és módszerekre irányul. Az elemzéshez alapmegoszlásokat vizsgálunk és szignifikancia vizsgálatokat végzünk SPSS program segítségével.

Kulcsszavak: biológia, attitűd, általános iskola

A szerző elérhetősége: balazsdora94@gmail.com

whiteflower1994@gmail.com

Balázs Dóra

BIOLÓGIA TAGOZATOS DIÁKOK ATTITÚDVIZSGÁLATA GIMNÁZIUMOKBAN ÉS SZAKGIMNÁZIUMOKBAN

A természettudományos tantárgyak attitűdjét az évek során sokan vizsgálták hazai és nemzetközi vonatkozásokban is. Ebben a kutatásban a diákok biológia attitűdjét vizsgálom olyan iskolákban, ahol emelt óraszámokban tanulják ezt a tantárgyat. A kutatás során az adatok lekérdezése kérdőívvel zajlott. Vizsgálatom célja az volt, hogy feltárjam az egyes iskolatípusok, valamint tagozatos és nem tagozatos osztályok közötti különbségeket, és hasonlóságokat. Vizsgálati kérdéseim között a tantárgyak kedveltségére, hasznosságára és fontosságára, az alkalmazott eszközökre és módszerekre, az órára és témazáróra szánt felkészülési időre, az érettségire és a különórákra, a tanárok tulajdonságaira, a diákokat motiváló tényezőkre, a biológia tantárgyról alkotott véleményre, és a diákok eredményére vonatkozó kérdések szerepeltek. Az eredmények alapján vannak jelentős különbségek a gimnáziumokban és szakgimnáziumokban a biológia attitűdhöz kapcsolódóan. Ezek sokszor a tanuláshoz való hozzáállásban, a továbbtanulási szándékban, a motivációban és az egyéni tényezőkben nyilvánul meg.

Kulcsszavak: biológia tagozat, gimnázium, szakgimnázium, attitűd

A szerző elérhetősége: balazsdora94@gmail.com

Barnucz Nóra – Czékmán Balázs

A MOBILTECHNOLÓGIÁVAL TÁMOGATOTT IDEGENNYELV-OKTATÁS HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA TANÓRÁN

A táblagéppel támogatott oktatási környezet számos tantárgy esetében alkalmazható, segítségével különböző készségek, képességek fejleszthetők. Az osztálytermi körülmények között végzett kutatások, hatékonyságvizsgálatok többsége pozitív irányú változásokat mutattak (Savas, 2014). Más kutatás is megerősíti, hogy a mobil eszközökkel támogatott oktatási környezet a konstruktív pedagógia egyik lehetséges eszköze lehet az angol, mint idegennyelv tanulása, tanítása során (Hsu, 2012). Hatékonyság- és attitűdvizsgálatunk a mobiltechnológiával támogatott nyelvtanulásra irányult. A vizsgálatban N=53 (általános iskolás: n=38, középiskolás: n=15) tanuló vett részt, melynek során a diákok szókincsének és kiejtésének fejlődését vizsgáltuk mobil eszközökön (tablet, okostelefon) futtatott applikáció (Quizlet) alkalmazásával. Hipotéziseink, hogy a tablettel támogatott oktatási környezet (H1) pozitív hatást gyakorol a szókincs-elsajátításra, (H2) pozitív hatást gyakorol a kiejtésre, valamint (H3) a tablettel támogatott tanulás jobban motiválja a szótanulást a papíralapúhoz viszonyítva. A kutatás közbeni pillanatfelvétel eredményei páros t-próba alkalmazása révén azt mutatják, hogy a tabletes tanulók utótesztjének szókincs-elsajátítás eredményei szignifikánsan ($t(17)=-5,128$, $p<0,001$) magasabbak (átlag=71,25, szórás=26,25) az előteszt eredményeihez viszonyítva (átlag=51,75, szórás=22,9).

Kulcsszavak: IKT, közoktatás, m-learning, tablet, angol, mint idegennyelv

A szerző elérhetősége: barnucznora@gmail.com

balazs.czekman@gmail.com

Bartha Jánosné Székely Ilona

KISISKOLÁSOKKAL A KÖRNYEZETVÉDELEMÉRT!

(Környezetvédelmi projekt 4. osztályban)

„Minden gyermekben megvan a cselekvési vágy és a világmindenség megismerésének igénye, csak annak kibontakoztatását kell elősegíteni.”(Maria Montessori) Ennek a megvalósítására egyik kiváló lehetőség a projektmódszer alkalmazásában rejlik. A projekt egy ismeretszerzési folyamat. Az ismeretsajátítás mellé azonban fontosságban felzárkózik maga a gondolkodási folyamat, valamint az egyéb gyakorlati tevékenységek megvalósítása során szerzett tapasztalatok, élmények szellemi és érzelmi hatása. Éppen ezért a kisiskolás gyerekeim hétköznapjaiba beletartozik a projekttanulás. A bemutatandó projekt témája igen aktuális. A környezetvédelemre nevelésnek, a környezettudatos magatartás kialakításának már kisiskolás korban kell elkezdődnie ahhoz, hogy a hozzá kapcsolódó tevékenységek szokássá érlelődjenek, automatikus cselekvéssé váljanak, igénnyé fejlődjenek támogató: magyarul: Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal – NKFIH, K 116595

Kulcsszavak: projekttanulás; metakogníció; aktív, interaktív, reflektív tanulási technikák, RJR-modellák ktív, reflektív technikák; kooperatív tevékenység; problémamegoldás; RJR-modell

A szerző elérhetősége: bartha.ila@gmail.com

Batár Levente – Réti Mónika

HUNGARIAN TEACHERS' VIEWS ABOUT INQUIRY-BASED LEARNING

Inquiry-based learning is a worldwide favoured framework (Darling-Hammond et al, 2008), especially in science education, which also became a European recommendation (Rocard et al, 2007). However, despite all project and policy efforts, there still seems to be a gap between theory (policy) and practice (Jorde et al, 2010, Fraunhofer, 2013). One reason behind is that efficient implementation of inquiry learning requires repetitive sessions, new roles for teachers (Crawford, 2000) and special attitudes (Osborne, Dillon, 2000). Using online questionnaires with 4-point Likert scale statements and open-ended questions, we asked 80 in-service teachers trained in the Ark of inquiry project to evaluate and formulate statements about inquiry-based teaching. Although the sample is non-representative, the subjects represent a diversity from the aspects of age, school type and geography. Similar research showed that teachers have positive views about hands-on activities and practical tasks (Shim et al, 2014), however they need a certain political and cultural change in attitudes to perform quality inquiry teaching (AAAS, 1993, Anderson, 2002). Our results support the above, however some specific features also emerged such as checks implied by teachers' understanding of the curricula, and above all limited opportunities to perform innovative teaching. We hope that our results may raise awareness amongst policy experts to the importance of supporting teachers' innovative practice.

Kulcsszavak: inquiry, attitudes, teachers, innovation

A szerző elérhetősége: batarlevente@gmail.com

Bauer Zita – Darvay Sarolta – Venyingi Beáta

JELES NAPOK SZEREPE A FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉSBEN

Az emberi tevékenységek hatására Földünk lakosságának számos, globálissá vált problémával kell megküzdenie. Ahhoz, hogy a bolygónkat érő káros folyamatok lelassuljanak, illetve megálljanak, szükséges a fenntarthatóságra nevelés szemléletformáló hatása. Ennek egyik lehetséges módja a természet ünnepeihez kapcsolódó feladat- és eseménysorban való aktív részvétel. A jeles napok megünneplése lehetőséget ad arra, hogy felkeltsük neveltjeink érdeklődését környezetük iránt, alakítsuk a hozzá fűződő pozitív viszonyt, elősegítsük a károsító tényezőkre való rádőbbenést, valamint az napok szolgálják a cselekvésre való ösztönzést is. Ezek, az ún. Zöld ünnepek számos tevékenység gyakorlására, a pedagógusok saját ötleteinek és elképzelések kivitelezésére, de legfőképpen a környezet- és egészségtudatos életmód alakítására adnak módot. A célok eléréséhez elengedhetetlenül fontos leendő pedagógusaink szakmai felkészítése, melynek során megismerhetik és megérthetik a jeles napok üzenetét, bővíthetik a témakörhöz kapcsolódó ismereteiket, valamint képessé válnak feldolgozásukra is. Ennek érdekében, a fenntarthatóságra nevelés tartalmi és módszertani kérdései között az ELTE-TÓK Természettudományi Tanszékének stúdiumaiban is számos helyen megjelenik a témakör. Jelen előadásunkban karunk tanító szakos hallgatóinak projekt munkáját mutatjuk be, illetve a témakörhöz kapcsolódó, annak megítélését, valamint a pedagógusképzésben való fontosságát célzó, a résztvevő hallgatók körében végzett kutatás eredményeit ismertetjük.

Kulcsszavak: Zöld ünnepek, fenntarthatóságra nevelés, tanítóképzés

A szerző elérhetősége: zait@elte.hu

darvay.sarolta@tok.elte.hu

Bencze Rita

A tanári habitus hatása a természettudományos tantárgyi attitűdökre

Bizonyos kutatások a tanári magatartásminták kognitív és affektív (hitek, meggyőződések) elemeit a tantárgyi motivációk legerősebb nem tartalmi determinánsaként definiálják (Magnusson, 1999, Friedrichsen, 2011, Kind, 2016). Előadásunkban egy papíralapú kérdőíves kutatás részeként tanárok által alkalmazott módszerek, taneszközök és tanulásszervezési munkaformák tanulói attitűdökre gyakorolt hatását vizsgáltuk. A mintát 12 általános iskola 8. évfolyama (680 fő) és 18 középiskola 9. és 11. évfolyama alkotta (3000 fő). A statisztikai elemzés SPSS 22 szoftverrel készült. A tanári magatartásváltozókból három faktor rajzolódik ki, a tantárgyi szakmai felkészültség, a pozitív személyiségjegyek és viszonyulás, valamint a korrektség, kiszámíthatóság. Ezek magyarázóereje eltér, előzetes hipotéziseinkkel ellentétben korántsem olyan erős a determinisztikus hatás, mint várnánk. Az adatok szerint a szaktárgyi szakmai felkészültség kevésbé korrelál a tantárgyi attitűdökkel ($r: 0,17-0,34$ között tantárgytól függően), erősebben befolyásol a magyarázatok érthetősége és főképpen a tananyag érdekessé tétele ($r: 0,518-0,61$). A tanár pozitív személyisége tűnik a legmeghatározóbbnak: közepesen erős befolyásoló tényező ($r: 0,40-0,48$), különösen az általános iskolásoknál. Az adatok azt mutatják, hogy a természettudományos tárgyak esetében a tanári habitus közepesen erős hatást gyakorol a tantárgyi attitűdökre, az egyes módszerek attitűdbefolyásoló hatása csekély.

Kulcsszavak: tantárgyi attitűd, tanári habitus, természettudományos oktatás

A szerző elérhetősége: ritabencze@t-online.hu

Berei Emese Beáta

PEDAGÓGUSHALLGATÓK MÉLTÁNYOSSÁGGAL KAPCSOLATOS NÉZETEI A HATÁR KÉT OLDALÁN

A kutatás célja a hallgatók nézeteinek az ütköztetése a 'fenti' méltányossággal (Unterhalter 2009) kapcsolatos oktatáspolitikai döntésekkel. A pedagógushallgatók nézeteit elemeztem a hallgatók belépésével és felsőoktatási támogatottságával kapcsolatosan, az expanzió és méltányosság (esélyegyenlőség és kompenzáció) témakörével összefüggésben. A kvantitatív jellegű nemzetközi adatfelvételt a Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központja végezte 2012-ben (N=2618) és 2014 - 2015-ben (N=1536), a HERD, a SZAKTÁRNET, valamint a IESA kutatási projektek keretében, jelen kutatás a romániai és a magyarországi pedagógusjelöltekre fókuszált. Az adatok elemzéséhez SPSS 22-es statisztikai programot használtam, keresztábra-elemzést végezve. Eredményeim szerint a határ menti régióban a hallgatói szemlélet térfüggő, a romániai pedagógushallgatók szignifikáns módon inkább egyetértenek az esélyegyenlőséggel, a szociális ösztöndíjak növelésével, elégedettebbek az egyenlő bánásmóddal, mint magyarországi társaik. Továbbá a pedagógusjelöltek esélyesebbek támogató attitűddel viszonyulni a speciális csoportokhoz tartozó – a hátrányos helyzetű, a fogyatékkal élő, a roma és az etnikailag különböző hallgatók iránt, mint azok, akik nem vesznek részt a pedagógusképzésben, noha a szignifikáns különbség nem minden esetben igazolódott.

Kulcsszavak: pedagógushallgatók, oktatáspolitikai méltányosság, támogató attitűdök, határ menti régió

A szerző elérhetősége: bereiemese@gmail.com

Biró Kinga

AUGMENTÁLT TANULÁSI KÖRNYEZETEK BEVEZETÉSÉNEK MÓDSZERTANI ÉS TECHNIKAI LEHETŐSÉGEI

A tabletek és okostelefonok terjedésével az emberek tartalomfogyasztási szokása jelentősen átalakult. Már nem otthon, az asztali számítógép előtt ülve szedjük össze az információkat, hanem menet közben a buszon, vonaton, iskolában. A középiskolás diákok motiválása, figyelmének, érdeklődésének fenntartása nem könnyű feladat. Kutatásom központjában az új tanulási formák, az augmentált tanulási környezetek módszertani és technikai lehetőségei állnak. A középiskolás diákok körében új igények jelentkeznek, hiszen ők már a digitális nemzedék képviselői. Egy empirikus vizsgálat keretében megnéztem a tanulók nyitottságát a virtuális eszközök felé. Tanóra keretén belül kipróbáltam egy online kvíz alapú oktatási módszert, és egy kiterjesztett valóságon alapuló mobil applikációt. Az okos eszközökkel egy új és interaktív világot nyithatunk meg magunk körül. Ezzel valóság-hű – vagy akár nem létező - 3D tárgyakat, személyeket, videókat, kísérleteket jeleníthetünk meg a fizikai térben, valós időben. A digitális eszközökkel a tanítási-tanulási folyamat a hagyományos oktatáshoz képest sokkal élményszerűbbé, gazdagabbá tehető, felkeltjük a diákok figyelmét, és növeljük a motivációjukat.

Kulcsszavak: Virtuális tanulási környezet, kiterjesztett valóság, okoseszköz, módszertan

A szerző elérhetősége: birokingus@gmail.com

Bocsi Veronika

A MAGASKULTÚRA MINT ÉLETTÉR? HALLGATÓK MAGASKULTURÁLIS ATTITÚDJÉNEK VIZSGÁLATA AZ EGYENLŐTLENSÉGEK ASPEKTUSÁBÓL

Az egyetemeknek és főiskoláknak egyrészt a hallgatók családi hátterének okán, másrészt pedig az intézmények funkciói miatt egy olyan miliőt kellene képeznie, amelyben a magaskultúra fogyasztása, ha nem is a napi rutin része, de rendszeresen ismétlődő elemet jelent az életmódban. Úgy véljük azonban, érdemes megvizsgálni, hogy megállja-e még a helyét az a korábban evidenciaként értelmezett állítás, hogy a felsőoktatásban tanulók egy magaskulturális vonásokkal jellemezhető térben készülnek jövőbeni értelmiségi szerepükre. Éppen ezért tanulmányunk célja az, hogy a hallgatók művelődési aktivitását és attitűdjét alaposabban vizsgálja meg, illetve a csoporton belül kitalapítsa az egyenlőtlenségek rendszerét. Az empirikus elemzésünk alapját a Magyar Ifjúság 2012 adatbázisa képezte, amelyből leválasztottuk az egyetemisták és főiskolások almintáját (N=760). Százalékos megoszlásokat, varianciaanalízist, faktoranalízist és lineáris regressziós elemzést használtunk fel. Eredményeink arra utalnak, hogy az egyetemisták-főiskolások világa, tevékenységrendszerük sokkal inkább kötődik a művelődés tereihöz, mint a magyar fiatalok egészének életmódja. Az egyetemi képzések típusait megvizsgálva különbséget tudunk kirajzolni az alapképzés, a mesterképzés, az osztatlan egyetemi és főiskolai képzés intézménylátogatási profiljai között. Az itt kapott rajzolatok a bolognai képzéssel kibontakozó új, felsőoktatáson belüli egyenlőtlenségekre utalnak. A normál társadalomban megfogható, művelődést alakító magyarázó változók ugyanakkor a campusokon belül kevésbé működnek.

Kulcsszavak: felsőoktatás, hallgatók, életmód, kulturális tőke, magaskultúra

A szerző elérhetősége: bocsiveron@gmail.com

Bodó Márton – Mézes József – Szalóki Mihály

AZ ISKOLAI KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLAT PROGRAM TANULSÁGAI ONLINE DIÁKKÉRDŐÍVEK ÉS MONITORI TAPASZTALATOK TÜKRÉBEN

Célok

Előadásunkban a közösségi szolgálat program bevezetése óta eltelt időt tekintve, a diákok visszajelzéseit vizsgáljuk országosan. Különös tekintettel a diákok előzetes elvárásainak és a program megvalósításának összefüggéseire, a program diákok által megítélt szervezettségére, hatékonyságára és mindezek alapján a program diákokra tett hatására.

Elméleti keret

A demokratikus attitűdre és aktív állampolgárságra nevelés válságban van Európában évtizedek óta, amit a témáról készült összehasonlító tanulmányok nem fednek fel, nem tudnak mérni. (Intellectual property and education in Europe; 2015; Citizenship Education in Europe, Education, 2012.). Egy 62 tanulmányt alapul vevő amerikai metaelemzés 2011-ben rámutatott (Celio, Ch., Durlak, és Dymnicki (2011), hogy az iskolai közösségi szolgálat (továbbiakban: IKSZ) jellegű programok (service-learning, community service) diákokra gyakorolt pozitív hatásaira. A mért eredmények kihatnak a diákok későbbi attitűdjére is legalábbis a felsőoktatásban továbbtanuló diákok esetén bizonyíthatóan. Adatok, módszerek és hipotézisek A 9. és 12. évfolyamon tanuló diákokra fókuszáló online kutatásunk a TÁMOP 3.1.1. keretében 2015-ben végzett vizsgálat eredményeire és az elmúlt 2 évben megvalósult 40-42- iskola monitorozás keretében végzett interjúk tapasztalataira épül. Ugyanakkor ki is egészíti e korábbi kutatásokat a diákok nézőpontjával, amely a korábbi kutatásokban alig volt jelen. A hipotézisünk az volt, hogy a diákok a 2016-os bevezető évet követően már pozitívan állnak az IKSZ programhoz és élményt szereznek a saját maguk által választott tevékenységi területeken.

Eredmények

A kép árnyaltabb, mint amit a hipotézis eleve képviselt. Nemcsak a felkészítés, érzékenyítés és reflexió függvénye a színvonalas pedagógiai program az IKSZ keretében. Ugyanakkor ezen tényezők hiánya is kimutatható, mindemellett számos más tényezővel is kell számolni. Következtetések, elméleti gyakorlati jelentőség Elemzésünk szerint nagyon nagy, és köztük sokan pozitív elvárásokkal érkeznek a programba a diákok és ehhez képest sokan csalódnak a megvalósulás során. Nagy mértékű a az élmények feldolgozatlansága. A pedagógiai tudatosság, szervezettség csekély mértékben jellemzi a diákok többségének megítélése szerint a program lebonyolítását. A vélemények mögött rejlő okokat igyekszünk az előadásban keresni és bemutatni.

Kulcsszavak: közösségi szolgálat, pedagógiai tudatosság, érzékenyítés, reflexió, törvényi elvárások

A szerző elérhetősége: bodo.marton@ofi.hu mezes.jozsi@gmail.com

Bognár József – Szakály Zsolt – Fügedi Balázs

SPORT- ÉS EGÉSZSÉGNEVELÉS A TANULÓK ÉS PEDAGÓGUSOK ÉLETVITELÉBEN: EGY GYAKORLÓISKOLA TAPASZTALATAI

A magyar lakosság egészségi állapota nemzetközi összehasonlításban rendkívül kedvezőtlen képet mutat, mely különösen jellemző az életmóddal kapcsolatos civilizációs betegségek területein. Az inaktivitás, a rossz táplálkozási szokások és a káros szenvedélyek egyre fiatalabb korban és egyre erőteljesebben jelentkeznek. Tapasztalatok azt mutatják, hogy az egészség állapotot a mindennapi döntéseink és szokásaink, valamint a család, az iskola, a munkahely jelentősen befolyásolják. Az iskola szerepét a prevencióban, illetve az egészségtudatos tevékenységek, döntések és szokásrendszerek megalapozásában nem lehet eléggé hangsúlyozni. Mindezek alapján az előadásunk célja, hogy egy olyan kiemelt nevelési és képzési szintéren, mint egy gyakorlóiskola, a tanulók és a pedagógusok véleményét és tapasztalatát bemutassuk. Egy vidéki gyakorlóiskola 274 felsőtagozatos tanulója és 30 pedagógusa töltötte ki a kérdőívet a fizikai aktivitás szerepéről, illetve az egészségtudatos szokásairól. Magasságot és testtömeget mértük a testtömeg index kiszámítása érdekében. Leíró statisztikát, összehasonlító és különbözőségvizsgálatot használtunk adataink elemzéséhez. Emellett az iskola pedagógiai programját és egészségtervét elemeztük és hasonlítottuk össze a kérdőív eredményeivel. Eredményeink azt mutatták, hogy az iskola fontosnak itéli az egészségnevelést és -fejlesztést, ugyanakkor ez a pedagógusok életvitelében és szemléletében ez alig tükröződik. A testtömeg index az egészségügyi határon belül van a tanulók esetében, a tanárok viszont az egészségügyi értékhatár felett helyezkednek el. A tanulók egészségesebbnek, boldogabbnak hiszik magukat és saját véleményük szerint egészségtudatosabban élnek, mint a pedagógusok. A tanulók fontosnak tartják a rendszeres fizikai aktivitást, azt gondolják, hogy a betegség és az életkor szoros kapcsolatban van, valamint, hogy a betegségek kialakulásért elsősorban az egyén inaktivitása mellett a környezeti tényezők felelősek. A pedagógusok viszont úgy érzik, hogy nincs idejük az egészségükkel foglalkozni, többségük kifejezetten stresszes és fizikailag inaktív életmódot folytat. Az iskola irányt mutat a tanulóknak az élet különböző területein. A gyakorlóiskola szerepe azonban ennél még hangsúlyosabb, mert a tanárképzés utolsó szegmensében a leendő pedagógusokat szocializálja a pályára. Ebben a folyamatban pedagógusok minta és szokásrendszere pozitív szerepet kell, hogy kapjon. Úgy tűnik nem elég az, ha az iskola dokumentumrendszerében hangsúlyos szerepet kap az egészség, a szemléletváltozás érdekében folyamatos egészségtudatos tevékenységeket szükséges szervezni.

Kulcsszavak: Sport általi nevelés, egészségtudatos szokásrendszer, gyakorlóiskola

A szerző elérhetősége: bognar.jozsef@uni-eszterhazy.hu fugedi.balazs@uni-eszterhazy.hu

Bognárné Kocsis Judit

**AZ ÉLETHOSSZIG TARTÓ TANULÁS ÉS A REFORMÁTUS NEVELÉSI HAGYOMÁNYOK
ÖSSZEFÜGGÉSEI KARÁCSONY SÁNDOR TEVÉKENYSÉGÉNEK TÜKRÉBEN**

Kutatásaim rávilágítottak arra, hogy az élethosszig tartó tanulás programja nagy mértékben megfeleltethető a 16-17. századi református nevelésben szorgalmazott, elvárt célkitűzésekkel. Karácsony Sándor (1891-1952), aki egyike a református pedagógiára a legnagyobb hatással bíró pedagógusoknak, jó példa arra, hogy miként egyeztethető össze az élethosszig tartó tanulás a református értékrenddel. Életrajzi adatai, munkássága alapján jól látható, hogy Karácsony Sándor életébe, tevékenységébe szervesen beépültek a református hagyományok. A református iskoláztatás sajátosságait a gyakorlatban is megtapasztalhatta, átélhette, hiszen 1897-1902 között a földesi református népiskola tanulója, majd 1902-1910 között a debreceni református kollégium tanulója volt. A kulcskompetencia-területek szerint kerül bemutatásra a református értékek jelenléte Karácsony Sándor munkásságában. A források vizsgálata alapján világossá vált, hogy mind az élethosszig tartó tanulás programja, mind a református oktatás-nevelés történelmi hagyományai tanulóközpontúak és az öntevékenységre építenek. Továbbá az is jól látszik, hogy mindkét tudás, készség és kompetenciafejlesztésre épülő munkaterv a tanulási környezetet tágan, komplex módon értelmezi, életkortól függetlenül mindenkitől elvárt a tanulásrakész lelkiállapot, a folyamatos önfejlesztés igénye.

Kulcsszavak: élethosszig tartó tanulás, kulcskompetenciák, református pedagógia

A szerző elérhetősége: bkocsisj@almos.uni-pannon.hu

Borbély Szilvia

SZAKMAI KÖZÖSSÉGEK VÉLEMÉNYE A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS MEGVALÓSULÁSÁRÓL AZ ÉSZAK ALFÖLD RÉGIÓ INTÉZMÉNYEIBEN

A 2012-ben bevezetett Nemzeti Alaptanterv és a kerettantervek, új kihívásokat jelentenek a testnevelő tanároknak a megfogalmazott feladatok implementációja a tantervekben és a pedagógusok munkájában adja fő kutatási kérdéseinket. Kutatásunkat, amely egy országos vizsgálat területi (Észak alföld régió) eredményeit mutatja, 152 intézményben végeztük el 2016. májusában. Jelen tanulmányunkban azt mutatjuk be, hogy milyen összefüggés tapasztalható mindennapos testnevelés bevezetésének tanári egyetértés/egyet nem értése között valamint azt, hogy a kerettantervben meghatározott célok megvalósítása milyen problematikát hordoz magában. A pedagógusok 80,1%-a egyet ért a mindennapos testnevelés bevezetésével. Az egyet nem értők okként a gyerekek túlterheltségét, az infrastrukturális hiányosságokat nevezték meg. Az órarendbe iktatott testnevelés órák esetében a mindennaposságot 84,7%-a valósítja meg, és ezt 54,4%-uk a délelőtti órák keretében. A +2 óra alóli felmentés lehetőségét kínáló iskoláknál 36,2%-uk esetében az igazolás tényleges edzéslátogatottságot jelöl, míg 38,3%-nál ez nem valósul meg. Eredményeink rávilágítanak arra a tényre, hogy bár a bevezetésből adódó létesítményi nehézségek leküzdése hosszú folyamat elé néz, mégis a testnevelő tanárok többsége ebben az „állapotban” is elfogadja a bevezetés halaszthatatlan társadalmi szükségszerűségét, a további tudományos igényekkel alátámasztott cselekvések megindítását.

Kulcsszavak: Kerettanterv, mindennapos testnevelés, infrastruktúra, testnevelők

A szerző elérhetősége: urbinneszilvi@gmail.com

Boros Julianna

CIGÁNY/ROMA FIATALOK TÁRSADALMI MOBILITÁSA ÉS A PÁLYAORIENTÁCIÓ SZEREPE A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN

A cigány/roma tanulók iskolai sikerességének elősegítése és hátrányaik leküzdésében való támogatás alapvetően az 1900-as évek óta kérdés, amióta a cigány népesség arányait tekintve jelentős mértékben elkezdett bekapcsolódni az alapfokú oktatásban, 1945 előtt a cigánygyerekek fele járt néhány évig iskolába. (Andor-Liskó, 2000) Kemény István és munkatársai által 1971-ben végzett felmérés szerint a két világháború között tanköteles korba jutó 35-59 éves cigányok 50%-a sohasem járt iskolába. (Kemény-Janky-Lengyel, 2004:77) A cigány népesség a magyar többségi társadalom tagjaihoz képest később csatlakozott az alapfokú végzettséget szerzők sorába. Az 1970-es években végzett tudományos kutatások (Bourdieu, 1969; Kozma, 1975; Gázsó, 1979, Forray, 1978; Csákó-Liskó, 1978) eredményei következtében kezdett az oktatáspolitikai és az oktatáskutatás többet foglalkozni a roma tanulók helyzetével az iskolában. Vizsgálataik egyik iránya az iskola és a társadalmi mobilitás összefüggéseit elemezte. Az eredmények azt mutatták, hogy bizonyos társadalmi csoportoknak kevesebb az esélyük társadalmi státuszukon változtatni, mint másoknak. Determináló tényezőnek számított a születés, mely meghatározta a későbbi oktatási és életesélyeket. Az 1966-ban Coleman (Equality of Educational Opportunity, 1966) által végzett kutatás is azt bizonyította, hogy a tanulók iskolai eredményességét leginkább a szülők szocioökonómiai státusza határozza meg és ezután következik az iskola. A cigány népesség körében a szülők társadalmi státuszát meghatározza az alacsony iskolai végzettség, szakképzetlenség magas aránya, melynek következményeképpen munkaerő-piaci esélyeik rosszabbak a társadalom többségéhez képest. Az 1990-es években zajló társadalmi-gazdasági folyamatok következtében a cigány családok elszegényedése tovább folytatódott. Gyermekük számára a társadalmi mobilitás és státusz változás egyetlen lehetséges útja az iskola volt. A cigány tanulók csekély százaléka tanult tovább középfokon, hiszen többségüknek az általános iskolai bizonyítvány megszerzése is problémát jelentett, de jövőjük szempontjából fontossá vált a középipiskola, ahol a szakma és az érettségi megszerzése elérhető célnak tűnt. Kutatásom során a Dél-dunántúli régióból származó cigány fiatalokat kérdeztem kvalitatív módszer segítségével, az 1990-es évek közepén érettségit adó intézményekben nyertek felvételt és továbbtanultak középfokon, akik egy pályorientációs program tagjaként, közösséget alkottak, majd később egyéni céljaik elérése érdekében különböző utakon folytatták életüket. Előadásomban a kutatás - 2015-2016-ban cigány fiatalokkal (19 fő) készített életútinterjúk - eredményei közül kiemelten szeretnék beszélni a cigány fiatalok iskolával kapcsolatos tapasztalatairól (előnyeikről, hátrányaikról, nehézségeikről), motivációkról, támogató (inkluzív) – vagy hátráltató társadalmi környezetükről, reziliens tanulókról, az iskola és a tudás szerepéről az életükben.

Kulcsszavak: iskola, életút, cigány/roma

A szerző elérhetősége: boros.julianna@gmail.com

Böddi Zsófia – Serfőző Mónika

„INTEGRÁCIÓS KÖZÉRTET” – VÉGZŐS ÓVODAPEDAGÓGUSJELÖLTEK INTEGRÁLT NEVELÉSRE VALÓ FELKÉSZÜLTSGGEL KAPCSOLATOS ÉRZÉSEI

Az óvodapedagógus hallgatók integrált neveléssel kapcsolatos képzése tartalmaz mind elméleti, mind gyakorlati alapokat, hiszen az integráció a tudás mellett bizonyos készségeket, attitűdöt igényel. Pályakezdőként az integrált nevelés szorongást keltő kihívásokkal szembesíthet, amelyeket a képzés csökkenthet. Kutatásunk célja feltárni, mennyire érzik felkészültnek magukat az integrációval kapcsolatban a hamarosan pályára lépő óvójelöltek, milyen érzésekkel és vélekedésekkel rendelkeznek. Kérdőíves kutatásunkban végzős óvodapedagógus hallgatók integrációs tapasztalatait, élményeit vizsgáltuk (Böddi-Serfőző, 2016). Ennek önálló részeként kérdeztünk rá várakozásaikra, félelmeikre, az integráció megfogható tényezőivel kapcsolatos felkészültségükre. Ennek eredményeit mutatjuk be. A Likert-skálát tartalmazó kérdőívet a hazai óvóképző intézmények végzősei (N=358) töltötték ki. A képzésre reflektáló összbenyomásokon túl a kérdések a kihívásokra, a kompetenciákra, tudásra, attitűdökre és a várakozásokra vonatkoztak. Eredményeinkből kirajzolódott egyfajta integrációs „közértet”. Összességében pozitív, optimista szemléletet fogalmaztak meg, pl. nagy arányban tartották igaznak magukra az ismeretekre, szakemberek megkeresésére, az átlagostól eltérő fejlődés felismerésére vonatkozó állításokat. Kifejezték félelmeiket pl. a szülőkkel való beszélgetés, az eszköztelenség érzése kapcsán. Eredményeinket fontosnak tartjuk elemezni a „közértet” és a képzésbeli tapasztalatok összefüggése mentén is.

Kulcsszavak: integráció, óvodapedagógus képzés, felkészültség, kérdőíves felmérés

A szerző elérhetősége: boddi.zsofia@tok.elte.hu

monika.serfozo@gmail.com

Buda András

A DIGITÁLIS TECHNOLOGIA SZEREPE A TANÓRÁRA TÖRTÉNŐ FELKÉSZÜLÉSBEN ÉS A TANÓRÁN

A pedagógiai munkához szükséges tevékenységek egyik legfontosabb szakasza a tervezési (konstruálási, felkészülési) szakasz (Falus 2006), a leggyakrabban alkalmazott felosztás az időtartam alapján tesz különbséget a tervek között. Yinger ebből kiindulva már 1978-ban meghatározta a tanárok által készített tervek rendszerét (Yinger 1978). Calderhead ezt egészítette ki egy újabb szinttel, az óraterffel (Calderhead 1996), mely Szabó Éva kutatási eredményei szerint Magyarországon az egyik leggyakrabban használt tervezési dokumentum (Szabó 2010). Éppen ezért fontos azt megismernünk, hogyan is terveznek a tanárok, milyen eszközöket, megoldásokat vesznek igénybe a felkészüléshez és mennyire használják ki ezzel kapcsolatban a digitális technológiában rejlő lehetőségeket. Számos más elem mellett ezekre a kérdésekre is kerestük a választ abban a kutatásban, melynek során 2016 végén, a debreceni közoktatási intézményekben dolgozó pedagógusokat kértük meg egy online elérhető kérdőív kitöltésére. Az előadásban ennek a kutatásnak néhány eredményét mutatjuk be a kérdőívet kitöltő 541 pedagógus válaszait elemezve.

Kulcsszavak: IKT, tanórai felkészülés, tanárok, digitális technológia

A szerző elérhetősége: buda.andras@arts.unideb.hu

Buránszkiné Sallai Márta

IDŐJÁRÁSI ISMERETEK FELDOLGOZÁSA AZ ÚJ KÍSÉRLETI FÖLDRAJZ- ÉS TERMÉSZETISMERET TANKÖNYVEKBEN

Korunk egyik legnagyobb kihívása a globális felmelegedés és az ennek következtében fellépő problémák kezelése. Ennek egyik fontos eleme az időjárás veszélyhelyzetekre való megfelelő reagálás. A mindennapi időjárás kihívásaihoz való alkalmazkodáshoz szükséges a megfelelő készségek és kompetenciák fejlesztése, amely leghatékonyabban az iskolai földrajz- és természetismeret órák légkörrel, időjárással foglalkozó tananyagának feldolgozása során valósulhat meg. A korábbi években már vizsgáltuk az akkor leggyakrabban használt földrajz- és természetismeret tankönyvek időjárás ismereteket feldolgozó fejezeteit, majd az új NAT-ra épülő tankönyvek megjelenésével megismételtük a vizsgálatot. Megállapítottuk, hogy a korszerű, gyakorlatias tudás érdekében a tananyagok átalakítására, kiegészítésére van szükség. Különösen problémás területként jelöltük meg az időjárás veszélyek, valamint a meteorológia eszközeinek, módszereinek tárgyalását, a tudatos információhasználatra való nevelést, valamint a rendszerszemlélet kialakítását. Az azóta eltelt időszakban megjelentek az OFI új, kísérleti tankönyvei. Az új tankönyvek időjárással foglalkozó fejezeteinek már az első átlapozásakor több pozitív változást tapasztaltam, mind a feldolgozandó anyag struktúrájában, mind pedig a didaktikai apparátusban. Előadásomban azt fejtem ki, hogy a kísérleti tankönyvek új tananyagai, a korábbi könyvekkel összehasonlítva, mennyire felelnek meg a mindennapi életben alkalmazható tudás követelményének.

Kulcsszavak: környezeti nevelés, éghajlatváltozás, időjárás

A szerző elérhetősége: sallai.m@met.hu

Bükki Eszter – Fehérvári Anikó

A SZAKKÉPZÉSBEN DOLGOZÓ PEDAGÓGUSOK FOLYAMATOS SZAKMAI FEJLŐDÉSE A MESTERPEDAGÓGUS PROGRAMOK TÜKRÉBEN

Kutatásunk a szakképzésben dolgozó pedagógusok folyamatos szakmai fejlődését vizsgálja a 'mesterprogramok', azaz az életpályamodell „mesterpedagógus” kategóriájába jelentkező tanárok által készített ötéves szakmai programok elemzésén keresztül. A vizsgálat az ELTE Neveléstudományi Intézetében folyó kutatási projekt része, melynek fő kutatási kérdése: Hogyan konstruálják a pedagógusok egy oktatáspolitikai elvárásrendszer mentén a mesterpedagógus fokozatot? Azt kívánjuk feltárni, hogy miként értelmezik a pedagógusok e szerepet és milyen tartalommal töltik meg a kapcsolódó tevékenységeket, miként határozzák meg a tevékenységek elemeit, ezek kapcsolatát egymással és az iskolájuk, illetve tágabb társadalmi környezetük fejlődésével. Vizsgálatunk specifikus kutatási kérdése: milyen sajátosságokat azonosíthatunk e tekintetben a szakképzésben dolgozó pedagógusok esetében és azok miként magyarázhatók a szakképzés sajátos kontextusával és a szakképzési elvárásokkal? Kutatási módszerünk a mesterprogramok tartalomelemzése a kutatócsoport által kidolgozott kódrendszer alapján, mely leíró és interpretatív kódokat is alkalmaz. Az adatok elemzése SPSS program használatával, leíró statisztikai módszerek és többváltozós elemzések (korreláció és regresszió analízis) alkalmazásával történik. A kutatás várt eredményei szerint a szakképzésben dolgozó pedagógusok szakmai fejlődési terveit jelentős mértékben meghatározzák a szakképzés-politika speciális elvárásai és a szakképzés sajátos kihívásai.

Kulcsszavak: tanári folyamatos szakmai fejlődés, szakképzés, oktatáspolitikai

A szerző elérhetősége: eszterbukki@caesar.elte.hu

fehervari.aniko@ptk.elte.hu

Ceglédi Tímea

REZILIENSÍGÉRETEK ÉS A KREDITSZERZÉSEN TÚLI TAPASZTALATSZERZÉSI LEHETŐSÉGEK: A FELSŐOKTATÁS ÉRTELMISÉGI KIAKNÁZÁSÁNAK CSALÁDI ÖRÖKSÉGEI

Kutatásunkban olyan hallgatók felsőoktatási életútját elemezzük, akik társadalmi hátrányaik ellenére kimagasló eredményekkel léptek be a felsőoktatásba. A szociológiai reziliencia fogalmat alkalmazva reziliensígrétekeknek nevezzük őket (Ceglédi 2012). Az ígéret jelzővel tettünk különbséget a felsőoktatásig vezető iskolai életút és az attól eltérően alakuló későbbi boldogulás között (Rodgers 2016, Sági 2013, Benjamin 2016, Bocsi 2016, Gáti & Róbert 2013). Elemzésünk legfőbb kérdése is ebben a különbségtételben gyökerezik: előbukkannak-e újra a származás hatásai a felsőoktatásba reziliensígrétekként belépők körében vagy az eredményesség képes felülmúlni a társadalmi törésvonalakat? Előadásunkban egy átfogó elemzésből kiemelt részletet, a kreditszerzésen túli tapasztalatszerzési lehetőségeket mutatjuk be három regionális intézmény hallgatói kérdőíves adatait felhasználva (N=1295, 2012). Klaszteranalízissel azonosítottuk a reziliensígréteket és kontrollcsoportjait (egy hasonló háttérű, de kevésbé eredményes, egy hasonlóan eredményes, de jó háttérű és egy kevésbé eredményes jó háttérű csoportot). A felsőoktatási karrierjükre vonatkozó mutatókat kereszt táblák segítségével hasonlítottuk össze (Chi-négyzet és Adjusted Standardized Residual értékeit figyelembe véve). A reziliensígrétekek megrekednek egy plafon alatt a jó háttérű eredményesekhez képest. Nem rendelkeznek a felsőoktatáshoz fűződő előnyök értelmiségiekre jellemző kiaknázásához szükséges ismeretekkel, képességekkel, motivációkkal.

Kulcsszavak: reziliencia, társadalmi egyenlőtlenségek, felsőoktatás

A szerző elérhetősége: t.cegledi@gmail.com

Chrappán Magdolna

A TERMÉSZETTUDOMÁNYOS OKTATÁS REMÉNYTELENSÉGE? – KÖZÉPISKOLÁSOK TANTÁRGYI ATTITÚDJEI

A természettudományos oktatás állapota időről időre az érdeklődés és az aggodalmak középpontjába kerül. A problémacsomag kutatásának egyik régi vonulata a tantárgyi attitűdök kutatása (Osborne, 2003, 2007, Myers és Fouth, 1997, Csapó, 2000, Takács 2001, Csikos 2012). A tantárgyi attitűdök, jóllehet nem prognosztizálják a tanulmányi teljesítményeket és a tanulásmenedzsment-folyamatok hatékonyságát, fontos adatai a tanulási hajlandóságnak. Kutatásunkban nemcsak a tantárgyi kedveltséget, hanem a tanulási környezet különböző elemeinek a komplex hatásrendszerét próbáltuk feltárni. 18 középiskola 3000 tanulóját kérdeztünk meg a tantárgyi kedveltség, a motivációs faktorok, valamint a tanári habitusok, az alkalmazott módszerek és eszközök helyzetéről. A papíralapú kérdőívek feldolgozása SPSS 22-vel történt. Az eredmények részben megerősítik a korábbi kutatások adatait a tantárgyi rangsorok tekintetében (élettudományok középmezőny, fizika és kémia utolsó helyezés), részben azonban jelentősen eltérnek azoktól. Hipotéziseink szerint a tanulóaktív metodikák (csoportmunka, tanulói kísérletek, problémamegoldás) és a tanári habitus elemei (szakmai tárgyi tudás, a módszertani kultúra és pozitív személyiségjegyek) erős hatást gyakorolnak a tanulók tantárgyi attitűdjeire. Az adatok azonban a hipotéziseket nem vagy csak kevésbé támasztották alá. A tantárgyi attitűdöket a középiskolában egyértelműen csak olyan pragmatikus okok magyarázzák, mint a továbbtanulási szándék, és a tantárgy hasznossága.

Kulcsszavak: tantárgyi attitűd, természettudományos oktatás, tanulói aktivitás

A szerző elérhetősége: chrappanm@gmail.com

Czékmán Balázs

TABLET SUPPORTED EDUCATION: ATTITUDE OF STUDENTS AND TEACHERS

The emerge of the mobile technologies in education is confirmed by both international (Clarke et al., 2014; Fabian–Maclean, 2013; Marés, 2012) and Hungarian researches (Abonyi-Toth – Turcsanyi-Szabo, 2015; Kis-Toth – Borbas – Karpati, 2014; Racsko – Herzog, 2015). Amongst the mobile devices the tablet has an important role due to its size, long-lasting battery and intuitive user interface (Marés, 2012). According to the above mentioned tendencies, our research was organized in a primary school in Budapest, which launched its own “tablet supported education” pilot project. Our research sample covered four classes (first grade: n=28, fifth grade: n=37) and their teachers (n=12) during one school year. Our goal was to study the acceptance of the new device within educational setting and also to investigate the possibilities of its implementation in primary school, therefore we researched the attitudes and the usage profile of the mobile device. The result of the research amongst the pupils was positive; on the basis of the feedback the students felt themselves “very well” during lessons (89,5% of the lower and 91,8% of the upper primary), they “enjoyed that they could use tablets” (88,2% of the lower and 86,4% for the upper primary) and the self-reported results show that the tablet helped their learning “very much” (86% for upper primary). The teachers were satisfied with their results since more than three quarters of them “reached their pedagogical goals” at between 90% and 100%, while 85% of them replied that “the tablets helped them to reach their pedagogical goals” at a high level (90-100%).

Kulcsszavak: tablet, education, primary school, attitude

A szerző elérhetősége: balazs.czekman@gmail.com

Czető Krisztina – Lénárd Sándor

„ÁLTALÁNOSSÁGOKBAN GONDOLKODUNK, DE A RÉSZLETEKBEN ÉLÜNK”: AZ ISKOLAVEZETÉS ÉS AZ EREDMÉNYESSÉG ÖSSZEFÜGGÉSEI

Előadásunkban az iskolavezetés eredményességre gyakorolt hatását vizsgáljuk. Egyes megközelítések szerint (Creemers és Kyriakides, 2008) az iskola eredményességét feltáró kutatások gyakorlatilag „magukkal hozták” a vezető eredményességre gyakorolt hatását feltáró kutatásokat is. Számos kutatás (Marzano et al., 2003; Leithwood et al., 2004; Krüger és Scheerens, 2012;) igazolja, hogy az iskolavezetés igenis hatással van az iskola eredményességére, azonban a hatásrendszer mérhetőségéről, a hatások természetéről és jelentőségéről ellentétes eredményeket találunk. Kvalitatív oldalról egyértelműnek látszik, hogy a vezetés minősége jelentősen befolyásolja az iskola eredményességét (Robinson et al., 2008), a kvantitatív kutatási paradigma azonban már korántsem kínál ilyen egyértelmű válaszokat. Kutatásunkban az iskolavezetés elméleti koncepciójának áttekintését követően, a szisztematikus irodalmi áttekintés módszerét alkalmazva vizsgáljuk az iskolavezetés közvetlen hatását az eredményességre. Kutatásunkban empirikus, a vezető közvetlen hatását vizsgáló metaanalízisek vezetéselméleti hátterét vizsgáltuk. Úgy véljük, a vezetéselméleti modellek nem egymást kizáró tudományos paradigmák, hanem a vezető szerepének komplexitását megragadó, különböző aspektusú megközelítések, melyeket - ha meg akarjuk érteni a vezetés és az iskola összefüggéseit - komplex rendszerben kell elhelyeznünk.

Kulcsszavak: iskolavezetés, eredményesség, elméleti kutatások

A szerző elérhetősége: czeto.krisztina@ppk.elte.hu

lenard.sandor@ppk.elte.hu

Czető Krisztina

ÉRTÉKEK ÉS GYERMEKKOROK: FIATALOK ÉRTÉKPREFERENCIÁINAK ÉS GYERMEKKOR ÉRTELMEZÉSEINEK VIZSGÁLATA

A 21. századi késő-modern/posztmodern kontextusban az iskola szerepe átalakul. Számos jelzés érkezik az iskola felé, mely kihívások elé állítja annak hitelességét. Előadásom egy, a tanulói iskolaértelmezéseket feltáró kutatás eredményeit jeleníti meg. A kutatás tematikusan azokhoz a vizsgálatokhoz kapcsolódik, melyek az iskola szereplőinek narratíváit, a tanulók „hangját” vizsgálják. A kutatás célja a 10. évfolyamos tanulók iskolaértelmezésének, iskolával kapcsolatos attitűdjeinek feltárása, valamint értékpreferenciáiknak és a gyermekkorral alkotott tudományos narratívákhoz való viszonyulásuk leírása. Jelen előadás, a kutatás egy szeletét, egy, 807 tanuló bevonásával folytatott empirikus vizsgálat eredményeit ismerteti. Célja annak megválaszolása vajon a 16-17 éves korosztály körében azonosítható-e egy domináns elköteleződés Schwartz (2012) értékelmélete mentén valamely érték mellett, illetve annak vizsgálata hogyan viszonyulnak a tanulók a különböző gyermekkor-narratívákhoz. A 20. század közepén az új szociológia egyoldalúnak tekintette a gyermekkor fejlődésközpontú narratíváit, és a gyermeket kiragadni törekedett a felnőtt világhoz történő viszonyításból. A gyermekkor egy önálló képződmény, amely a társadalmak strukturális/kulturális összetevője. (Jensen és McKee, 2003; Jenks, 1996 és Golnhofer és Szabolcs, 2008). Léteznek azonban olyan értelmezések is, melyek a gyermekkor eltűnéséről (Winn, 1990 és Postmann, 1994) vagy felgyorsulásáról beszélnek (vö. siettetett gyermekkor) (Vajda, 2001), ezek gyermeki narratíváiról azonban kevés empirikus tudással rendelkezünk. A kutatás kísérletet tesz ezek feltárására, és a tanulói értelmezések bemutatására, és értékpreferenciáik vizsgálatára.

Kulcsszavak: gyermekkorértelmezések, nézetkutatások, iskolai attitűd, értékvizsgálatok

A szerző elérhetősége: czeto.krisztina@ppk.elte.hu

Czinderi Kristóf – Homoki Andrea – Fodorné Vidó Renáta – Sándor Zita

A CYRM 28 MAGYAR ADAPTÁCIÓJÁNAK ÉS A GYIRM 25/GYIRM 20 SKÁLÁK ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK BEMUTATÁSA A MAGYAR SERDÜLŐK KÖRÉBEN EGY ORSZÁGOS KUTATÁS EREDMÉNYEI ALAPJÁN

A korábbi pilot kutatásunkban a CYRM 28 nemzetközi skála (RRC Halifax, Dalhousie University) magyar adaptációját és hazai mérőeszközök fejlesztését végeztük el 12-17 éves serdülők körében (N=200). Az előkutatás végeztével a három mérőeszköz alkalmassága bizonyosodott. Prezentációnkban a gyermek és ifjúsági rezilienciát mérő nemzetközi skála magyar adaptációjának jellemzőiről és a hazai skálákról, valamint a három skála különbözőségéről szólunk. Az országos, nagy elemszámú mintán (N=2087) is igazolódott a mérőeszközök megbízhatósága és érvényessége a magyar gyermek és ifjúsági reziliencia mérésekor. A CYRM 28 skála magyar adaptációja (Homoki és Czinderi et al. 2016) Cronbach's alpha értéke: 0,917; a GYIRM 20 (magyar gyermek- és ifjúsági rezilienciát mérő eszköz (Homoki et al. 2016) Cronbach's alpha szintje: 0,862. A skálák pszichometriai mutatói változatlanul jelzik a reziliencia mérőeszközök jó színvonalú validitását és reliabilitását, a teszt-reteszt vizsgálattal is igazolható a megbízhatóságuk. Bemutatjuk a kifejlesztett új mérőeszközökkel nyert empirikus adatainak elemzése alapján a hazai serdülők rezilienciájának alakulását, valamint a skálák gyakorlati alkalmazhatóságának lehetőségeit.

Kulcsszavak: kulturális adaptáció, validálás, gyermekvédelem, serdülők rezilienciája

A szerző elérhetősége: kczinderi@gmail.com   homoki.andrea@gff-gyula.hu
vido.renata@gff-gyula.hu   sandor.zita@gff-gyula.hu

Cséke Katalin

SZEPARÁCIÓ VAGY SZEGREGÁCIÓ?

(egy kárpátaljai általános iskola tükrében)

Kárpátalján az iskolai oktatás évtizedek óta nem hoz pozitív változást a roma tanulók körében. Míg az Európai Unióban az integrált oktatás mellett tették le a voksukat, addig Kárpátalján három olyan oktatási intézmény is van, amely a várostól elzárva, csak cigány tanulóknak van „elkülönítve”. A dolgozat elsődleges célkitűzése, hogy valóságos képet adjon arról a Beregszászon található iskoláról, ahol a cigány nemzetiségű gyerekek aránya 100%. Kérdőíves felmérést készítettem a negyedik és a kilencedik osztályos tanulókkal, az ott dolgozó pedagógusokkal, mélyinterjút készítettem az igazgatóval és iskola-óralátogatási feljegyzéseket készítettem. A vizsgálat tárgyát képezte a gyerekek iskolán belüli élete, az iskoláról alkotott képe. A Beregszászi 7. számú Általános Iskola, azaz a „cigány iskola”, az ukrajnai oktatási rendszeren belül hivatalosan is kisebbségi tannyelvű intézmény, ám egy sajátos helyzetű és státuszú iskola ez, amennyiben a magyar tannyelvűként számon tartott és egyértelműen magyar tannyelvűként is működő intézmény tanulói szinte kizárólag cigány etnikumú gyerekek. Az iskolának ez a „kisebbség a kisebbségben” szerepe számos kettősséget eredményez. Kiderül, hogy a vizsgált iskola pedagógusi kara egy elfogadható oktatási formának látja a szegregált iskolát. Viszont szakmailag nincsenek felkészülve a hátrányos helyzetű gyerekek oktatására, sőt nincs is ilyen igény a pedagógusokban. Kutatási tapasztalataim és a tanulók eredményei megerősítik azt a 2009-ben tett állítást, mely szerint az iskolai szegregáció tipikusan és rendszerszerűen alacsony színvonalú oktatással jár (Kertesi Kézdi 2009).

Kulcsszavak: szeparáció, szegregáció, roma kisebbség, magyar kisebbség

A szerző elérhetősége: cseke.katalin85@gmail.com

Cserti Csapó Tibor – Andl Helga – Beck Zoltán – Lakatos Szilvia

ROMOLÓGIAI ISMERETEK SZÜKSÉGESSÉGE A TANÁRKÉPZÉSBEN

Az osztatlan tanárképzésben 2015-től a PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék közreműködésével a tanár szakos hallgatóknak lehetőségük nyílik arra, hogy egy kurzus keretében romológiai ismeretekkel találkozzanak. A kurzus a romológia területéhez – szorosabban vagy tágabban – kapcsolódó témákat tárgyal. A tematikus egységek olyan romológiai alapismereteket kínálnak, amelyek segítik a hallgatókat abban, hogy értő-értelmező módon lássák a társadalmi folyamatokat, tanárként és kritikai értelmiségiként pedig hozzájáruljanak egy nyitottabb társadalom alakításához. A kurzus „tétje” tehát „nem a romológia elbeszélhetősége” (Beck, 2013: 20), inkább a különböző tudományterületek, nézőpontok első találkozási teréről van szó egy látszólag tematikus fókusz kapcsán. A kurzus szükségességére több tényező is rávilágít. A Nemzeti alaptanterv (2012) rögzíti, hogy „a nemzetiségekre vonatkozó tudástartalmak” főbb tartalmi jellemzői (...) a tartalmi szabályozás különböző szintjein, illetve az iskoláztatás minden szakaszában arányosan meg kell, hogy jelenjenek”, melyhez releváns alapismeretekkel kell rendelkezniük a tanároknak hazánk legnagyobb lélekszámú nemzetiségére vonatkozóan is. Másrészt a pedagógusok befogadó attitűdjének, interkulturális kompetenciájának erősítése szintén kiemelt feladatként értelmezhető. (Kaltenbach, 2001; Vásárhelyi, 2004; Fehérvári - Liskó, 2008; Kállai, 2012; Gordon Győri, 2014) A kurzushoz tartozó tananyagok fejlesztése is megtörtént illetve jelenleg is folyamatban van. A hallgatók tereptapasztalatot is szereznek. Előadásunk elsődleges célja a kurzus tapasztalatainak összegzése, a további fejlesztési lehetőségek felvázolása. Ehhez szorosan hozzátartozik azon be- és kimeneti mérés (kérdőív) eredményeinek ismertetése, melyet a 2016/2017-es tanév tavaszi félévében vettünk fel a kurzus hallgatóinak körében, és melynek kapcsán képet alkotunk a szemléletbeli változásokról, s azokról a reakciókról, attitűdökről, ahogy a hallgatók az órák során tárgyunkhoz viszonyultak.

Kulcsszavak: romológia, tanárképzés, cigány, roma, sztereotípiák

A szerző elérhetősége: cserti.csapo.tibor@pte.hu
beckzoli@gmail.com

helga.andl@gmail.com
lakatosszilvi@gmail.com

Dancsó Tünde

A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK MINŐSÉGÜGYI DOKUMENTUMAIBAN AZONOSÍTHATÓ ÉRTÉKREND

A stratégiai tervezésben elsődleges szerepet játszanak az intézmény minőségügyi dokumentumai, ezek közül a legfontosabbak a küldetésnyilatkozat és a jövőkép, melyekben jól azonosítható az intézményi értékrend (Bálint, 2006; Csath, 2005; Czeglédi, 2011; Kováts, 2014). A TQM (Total Quality Management) olyan minőségügyi filozófia, melynek alapelvei jól érvényesíthetők a minőségügyi dokumentumokban. A vevőközpontúság, a teljeskörűség, a társadalmi méretű tanulás, a folyamatok folyamatos fejlesztése és a vezetés szerepének helyi értelmezése teszi értékessé, egyedivé az intézményi minőségügyi dokumentumokat. Vizsgálatunk során hazai felsőoktatási intézmények küldetésnyilatkozatait és jövőképeit elemeztük azzal a céllal, hogy feltárjuk a dokumentumokban megfogalmazott jellegzetességeket, azonosítsuk a TQM szemlélet alapelveinek sajátos, egyéni értelmezéseit. Az egyetemek honlapjain megjelenő küldetésnyilatkozatok jól azonosíthatóan tartalmazzák az intézmény alapvető céljait, feladatait, ezek között kiemelt szerepet kap a jogszerűség nyomon követése, a képzések fejlesztése, a társadalmi igények dinamikus figyelemmel kísérése, a hagyományok ápolása. Célként jelenik meg az intézmény által kiadott, a végzettséget igazoló dokumentumok megfelelősége, a tárgyi és a humán erőforrás biztosítása és fejlesztése, a dolgozók teljeskörű bevonása. A jövőkép röviden, mindenki számára jól érthető módon, egyszerűen operacionalizálható formában tartalmazza az intézmény hosszútávú stratégiai céljait, melyek között kiemelkedő jelentőséggel bír az, hogy az intézmény a fenntartható fejlődés elérése érdekében aktív szerepet vállal a környezeti, társadalmi, gazdasági területeken. Eredményeink szerint a dokumentumok a felsőoktatás szintjéhez méltóan, tökéletes stilisztikai kifinomultsággal, példamutató módon, ugyanakkor változatos, egyéni formában fogalmazzák meg az intézményi célokat, feladatokat, kulcsfolyamatokat, kiemelik a helyi prioritásokat, építenek a hagyományokra, jól tükrözik a vezetői felelősségvállalást és attitűdöt. A nyilvánosság számára elérhető minőségügyi dokumentumokban explicit vagy implicit módon azonosítható az intézmény minőségügyi elkötelezettségének mértéke, értékrendje.

Kulcsszavak: minőség, TQM, küldetésnyilatkozat, jövőkép

A szerző elérhetősége: dancso.tunde@ofi.hu

Dancsó Tünde

A KÖZNEVELÉSI RENDSZER IGÉNYEINEK MEGJELENÉSE A PEDAGÓGUS TOVÁBBKÉPZÉSI RENDSZERBEN

A pedagógus-továbbképzés legfontosabb feladata, hogy javítsa a köznevelési intézményrendszer hatékonyságát, minőségét (Liskó, 2004). Az intézményi és egyéni tudás fejlesztése elengedhetetlen, mert annak megosztásával az egész köznevelési rendszer tudásbázisa gazdagabbá, adaptívabbá válik (Csapó, 2007). Az Oktatási Hivatal oldalán jelenleg 1516 kérelem szerepel, melyek az előírásoknak megfelelnek. Vizsgálatunk során azokat az akkreditációs leírásokat elemeztük, amelyek az elmúlt évben kerültek be a rendszerbe (N=134). Az adatbázis 2016. évi adatait a besorolás főkódja és alkódja szerint szűrtük, a szűrt eredményeket exportáltuk, majd az eredménylista elemeinek tartalmát elemeztük. Az elemzés során azokat a jellemzőket kerestük, melyek jól tükrözik a köznevelési rendszer igényeit, változásait. A fő kód szerinti besorolás gyakoriságára vonatkozó adatok azt jelzik, hogy a vizsgált évben a köznevelés prioritásai közé tartozott az egészségnevelés és a mentálhigiéné (N=21), a gyógypedagógia és a fejlesztő pedagógia (N=18), a szakrendszerű oktatás (N=16), a tanítás-tanulás (N=15) (ezen belül a különböző pedagógiai módszerek alkalmazása), valamint az óvodai nevelés (N=15). A továbbképzések címeiben megjelenő kulcsszavak megfelelő módon tükrözik a köznevelési rendszer adott időszakára jellemző szakmai kihívásait. A képzések leírásai azt tükrözik, hogy az intézmények olyan továbbképzéseket igényelnek, amelyek releváns választ adnak a társadalmi igényekre, segítséget nyújtanak az aktuális pedagógiai problémák megoldásában, a résztvevőket aktívan bevonják a tanulási folyamatokba, rugalmasan alakítják a tartalmat az igényeknek megfelelően, lehetővé teszik a pozitív élményszerzést, a követelmények átláthatóak és rugalmasan illeszkednek a képzés tartalmához. Előadásunkban az akkreditációs kérelmek eredményességet garantáló összefüggéseire hívjuk fel a figyelmet.

Kulcsszavak: továbbképzés, akkreditáció, pedagógus továbbképzési rendszer

A szerző elérhetősége: dancso.tunde@ofi.hu

Dánielné Babos Zsuzsánna

AZ ÖNKÉNTES MUNKA TENDENCIÁI MAGYARORSZÁGON

Az önkéntes munka tendenciái Magyarországon Az önkéntesség a közösségi tanulás egyik hatékony formája, hozzájárul a társadalom kohéziós erejének növeléséhez. Az önkéntes tevékenység szerepét azonban nem csak a közjó, hanem az egyénre vonatkozó önfejlesztő hatásai miatt is hangsúlyonni kell. A felnőttek, önkéntes tevékenységeik alkalmával, számos tudással, tapasztalattal, élménnyel gazdagodnak, amelyek a tanulási folyamataik részévé válnak. Ahhoz, hogy az önkéntesség andragógiai aspektusait vizsgáljuk, tisztában kell lennünk a civil - nonprofit szektor adottságaival és az önkéntes munkát felmérő statisztikai adatokkal egyaránt. A kutatás alkalmazott módszerét tekintve szekunder adatfeldolgozással a Központi Statisztikai Hivatal legfrisebb (2016) önkéntes munkára vonatkozó adatai kerülnek összehasonlításra a 2011. III. negyedévi munkaerő-felmérés kiegészítő felvételével illetve a nonprofit kutatások (Kuti, 1995 és Czike – Kuti, 2006) adatait elemezve. A kutatás célja az önkéntesség fogalmi változásainak és azok háttérének elemzésén túlmenően annak felmérése, hogy milyen tendenciák mutathatóak ki az önkéntességre jellemző demográfiai adatok, tevékenységterület, a részvétel gyakorisága, a kedvezményezettek köre, a szervezeti jelleg, illetve a motivációs háttér tekintetében a 2011-es és a 2016-s adatok alapján, Magyarországon. A kutatás aktualitása, hogy az ILO alapú közös adatfelvételi módszer ellenére, ezidáig a KSH önkéntességre vonatkozó adataiból, részletes elemzés és összehasonlítás nem készült. A kutatás főbb eredményei szerint a statisztikai adatok elemzésével feltárta a hazai önkéntes tevékenységek formális és informális szervezeti jellemzőit illetve azok összefüggéseit, vizsgálta a segítő tevékenységek motivációs háttérét.

Kulcsszavak: felnőttek tapasztalati tanulása, formális – informális önkéntesség, az önkéntesek statisztikai adatai

A szerző elérhetősége: d.baboszs@gmail.com

Dánielné Babos Zsuzsánna

AZ ÖNKÉNTESÉG ANDRAGÓGIAI FOLYAMATAINAK VIZSGÁLATA AZ ÖNKÉNTES – KOORDINÁTOROK ÉS AZ ÖNKÉNTESOK TAPASZTALATAI ALAPJÁN

Az önkéntesség andragógiai folyamatainak vizsgálata az önkéntes – koordinátorok és az önkéntesek tapasztalatai alapján. A felnőtteknek, a különböző önkéntes tevékenységeik során az állampolgári és szociális kompetenciáik is fejlődnek, az önkéntes - képzéseken való részvételükkel az élethosszig tartó tanulás egyéni útjait járva. Formális keretek között az őket bevonó szervezetek és intézmények s azok programjainak hosszú távú fenntartásához is hozzájárulnak az önkéntesek, ezzel közösségivé téve azok szolgáltatásait. Az önkéntesek bevonásához, képzéséhez stratégiai irányításra és az önkéntes – menedzsment elemeinek szakszerű alkalmazására van szükség. Ennek a folyamatnak a legfőbb szervezői az önkéntes – koordinátorok és legfontosabb szereplői az önkéntesek. A kutatás célját tekintve a hazai civil szervezetekben valamint az állami, önkormányzati intézményekben az önkéntesek felkészítéséért, képzéséért és koordinálásáért felelős dolgozók, az önkéntes-koordinátorok szakmai véleményét vizsgálja valamint az önkéntes tevékenységet végzők tapasztalatait méri fel a felkészítésükkel, képzésükkel, a motivációjukkal illetve a tanulási élményeikkel kapcsolatosan. A kutatás kérdőíves módszert alkalmaz, mind két felmérés zárt és nyitott végű kérdéseket is tartalmaz, egyválasztós és többválasztós, mérték és skála típusú kérdésekkel összeállítva. A kérdőíves vizsgálatokban elsősorban azok a szervezetek/intézmények önkéntes – koordinátorai és rajtuk keresztül önkéntesei vesznek részt, amelyek az Önkéntes Központ Alapítvány mint a hazai önkéntesség ernyőszervezete adatbázisában szerepelnek. A kérdőíves vizsgálat kitöltését nem csak az Alapítvány (<http://www.oka.hu/hirek/kerdoiv-oenkentes-koordinatorok-kepzok-es-oenkentesek-szamara>), hanem az Emberi Erőforrások Minisztériuma Család- és Ifjúságügyért Felelős Államtitkárság Esélyteremtési Főosztály weboldala (<http://onkentes.gov.hu/tag/kerdoiv/>) is segítette. A kérdőíves vizsgálat lezárására 2017.április 28-án kerül sor, amely eredményei elsőként a HERA HuCER 2017. konferencián kerülnek bemutatásra.

Kulcsszavak: önkéntes – menedzsment, önkéntes – képzés, felnőtt tanulás

A szerző elérhetősége: d.baboszu@gmail.com

Darvai Sarolta – Bihariné Krekó Ilona – Falus András – Feith Helga – Kolosai Nedda

A KORAGYERMEKKORI EGÉSZSÉGNEVELÉS ÚJRA GONDOLT MÓDSZERE

A kutatás célja a koragyermekkori egészségnevelésre eredményesebbé tételére egy új szakmódszertani eljárás (Tanulj, Tanítsd, Tudd!) kidolgozásával és hazai bevezetésével. A koncepció lényege az idősebb diák korosztály többlépcsős szakmailag kontrollált bevonása a náluk fiatalabbak nevelésébe, szemléletformálásába, ezáltal fejlesztve a gyermekek szociális kompetenciáit. A témák multidiszciplináris jellegűek, a kutatási team tagjai és szakértői számos tudományterületet és hivatást fognak át, a közös kapcsolódási pontot mindenütt a gyermekek, fiatalok oktatása jelenti. Az életkori sajátosságoknak megfelelő, innovatív, játékos, élményközpontú, célorientált és mérhető egészségnevelő módszerek alkalmazása a köznevelési intézményekben; a képzők képzése; a nagyobbak kisebbek iránti felelősségének (példamutatásának) növelése; a pedagógia- és az egészségtudomány összekapcsolása, s ezek mindennapos gyakorlatba történő átültetése, amely megalapozza a jövő nemzedék egészségesebb életvitelét, elősegíti az egészségtudatosabb magatartást, s mind ezek interiorizálódásának lehetőségét. A kutatás remélt eredményessége hozzájárul a magyar pedagógusképzés és az egészségügyi szakemberképzéssel kapcsolatos oktatásügy kérdéseinek tudományos alapú megoldásához. Elsősorban a pedagógiai gyakorlatban jól hasznosítható, modern formában megvalósuló nyomtatott és elektronikus szakdidaktikai anyagok előállítására, nemzetközi hálózat kiépítésére, illetve ezekhez való csatlakozás révén.

Kulcsszavak: egészségnevelés, kortársoktatás, multidiszciplinaritás

A szerző elérhetősége: darvai.sarolta@tok.elte.hu

kolosai.nedda@tok.elte.hu

Dávid János

KÍSÉRLET ÓVODAPEDAGÓGUS HALLGATÓK ÉLMÉNYSZERŰ TERMÉSZETISMERETI OKTATÁSÁRA

A 2017/2018. tanév első félévétől a jelenlegitől merőben eltérő új tanterv szerint történik majd intézményünkben az óvodapedagógus hallgatók képzése. A tanterv előkészítése során felmerült annak a szükségszerűsége, hogy a hallgatók természetismereti oktatását a hagyományostól különböző helyszíneken és módszerekkel végezzük. Karunk vezetésével megállapodtunk egy próbafélévben, amikor már az új elgondolások szerint igyekezünk a leendő óvodapedagógusokat közelebb vinni a természethez és a természettel kapcsolatos ismereteiket bővíteni. Az előadás bemutatja az élményszerzésen alapuló oktatásunk helyszíneit, módszereit, valamint az oktató és a hallgatók tapasztalatait. A hallgatóknak bemutatjuk az óvodai környezeti nevelés szempontjából lehetséges mintaterületeket, valamint tárgyaljuk az ott végzendő oktató-nevelő munka módszereit. Az oktatás helyszínei változatosak voltak, jártunk vadsparkban, e- és hagyományos tanösvényeken, parkerdőkben, látogatóközpontban és múzeumi kiállítóhelyen. Valamennyi helyszínen kiemelkedő szerepet kapott a helyre jellemző természeti környezet bemutatása és annak megtárgyalása, hogy az óvodásokkal milyen módszerekkel lehetne feldolgozni a látottakat, hallottakat. A félév végén kérdőívekkel és személyes konzultációkkal szándékozunk megismerni a hallgatók véleményét, a számonkérések pedig képet adnak a tananyag elsajátításának alaposságáról. A konferencia idejére a kísérlet befejeződik, el tudjuk végezni az új típusú oktatás tapasztalatainak a levonását és ezek bemutatása is lehetővé válik.

Kulcsszavak: környezeti nevelés, óvodapedagógus képzés, élményszerű oktatás, terepi vizsgálatok

A szerző elérhetősége: davidjanos@gmail.com

Dezső Renáta Anna

**DEVELOPING TRANSVERSAL PROFESSIONAL COMPETENCES IN TEACHER EDUCATION VIA ONLINE DATABASES OF ORAL HISTORY
(ECER 2017 ID: 1655)**

The presentation introduces an outline of a theoretical investigation of three different databases (those of The USC Shoah Foundation - The Institute for Visual History and Education, The International March of the Living, and Centropa) accessible online in English and several other languages that offer a treasury for those working in teacher education and accept the conceptual model proposed by the Council of Europe as 20 competences for democratic culture building on the eight key competences defined by the European Commission. The basic research question is whether the databases listed above offer sources that may be used during modules of general educational-psychological courses of teacher education that are applicable of activating competences of the teacher as a democratic citizen. Data collection and analysis carried out provides sufficient results regarding transversal competences, so implications in teacher education may follow theoretical findings. Between June 2013 and December 2016 sources have been analysed according to the following angles: processed topics, existing educational implementations, languages (accessibility), competences that may be touched upon via processing sources, and applicability during modules of general educational-psychological courses of teacher education. The latter needed to be examined regarding required output competences of specific courses. All three sources were initiated from the United States but they are applicable in Europe.

Kulcsszavak: Teacher Education, Competences, Democracy

A szerző elérhetősége: dezso.renata@pte.hu

Dobó Tibor – Horváth Rajmund – Kőszegi Krisztián – Végh Zoltán

A TEREPMUNKA UTÁN

A hagyományos szimpóziumi felépítést némiképp átalakítva jelentkezik kutatócsoportunk a konferenciára. A „Kutatás közben – beszámoló a Rendszerváltás gyermekei című WHSz kutatásról elnevezésű” szimpózium egy hosszabb terjedelmű tudományos előadással kezdődik, melyet a kutatócsoport vezetője tart. Ez az előadás vázolja fel a húsz évet felölelő, nyomonkövető kutatás elméleti keretrendszerét és részletesen bemutatja eddigi eredményeit. Ezt követi az a kerekasztal-beszélgetés, melynek résztvevői – a kutatócsoport fiatal tagjai - egymást után, előre meghatározott tematika szerint szólalnak meg. A megszólalók tudományos és személyes tapasztalatai további információkat nyújtanak a bemutatott kutatásról, és egyúttal képet kaphatunk arról is, miként alakul a roma szakkollégiumban a fiatal kutatóvá válás, hogyan élik meg az érintettek a kutatói szerephez helyezkedést. Mindezen keresztül megismerhetjük a szimpóziumban ismertetett kutatás elméleti keretrendszerét, célkitűzéseit és eredményeit, valamint azt, hogy egy befogadó tudományos közeg miként segíti a fiatal kutatói generáció létrejöttét a hátrányos helyzetű, roma/cigány egyetemisták körében. A megszólalók közül elsőként a legfiatalabb – műszaki tudományok területén tanuló – szakkollégista épp e folyamatról számol be – milyen nehézségekkel kellett szembesülnie, hogyan tudott a kutatói közösség tagjává válni és ezáltal milyen tapasztalatokra tett szert. A terepmunka során elkészült hanganyagok feldolgozását végző hallgató arról számol be, hogy a cigány közösségekben készült életút-interjúk miben különböznek más terepen készült interjúktól, míg ketten a kutatáshoz felvett adatlapok feldolgozását szolgáló kódolás folyamatát mutatják be.

Kulcsszavak: terepkutatás, adatfeldolgozás, bevonódás

A szerző elérhetősége: dobo.tibor.huba@gmail.com

horraj95@gmail.com

k.krisztian1793@gmail.com

zozo.vegh@gmail.com

Dóczi-Vámos Gabriella – Rapos Nóra

TABBOS, TRUST AND BULLYING IN A HUNGARIAN SECONDARY SCHOOL

General description on research questions, objectives and theoretical framework

Research of school bullying has been present in the international field of research since the 1970s, in Hungary this topic came into the focus of scientific attention decades later. Systematic large scale data collection focusing on the country has only been carried out in the framework of more extensive international research projects such as HBSC. Even though Hungary does well in these comparative studies (about 5% of students admit that they are being bullied), there are 50-60 thousand students who are victimized by their peers day by day. Investigations that have been published only in the last decade in Hungary have explored the topic with different foci. In the first run research identified the prevalence of the phenomenon in Hungarian schools, then, focused on the different types of behaviour, the participants and roles and the localisation of violent behaviour in schools. Then emerged the research focusing on family background and school climate and a development of prevention and intervention programmes have started to emerge. Several international research (Twemlow, Fonagy, Sacco és Brethour, 2006; Aronson, 2009; Yablon, 2010; Booren et al., 2011; Twemlow & Sacco, 2012) as well as ones carried out in Hungary found that violent actions have a relation with school climate (Paksi, 2009; Mayer, 2009; Buda, 2009; Hajdú & Sáska, 2010; Nagy, Körmendi & Pataky, 2013). In those institutions where climate is more agreeable, where colleagues and students are more satisfied and feel climate more positively the extent of violent behaviour is lower. A Hungarian national research shows that teachers and students perceive the extent of violent behaviour differently, just like they understand the nature and quality of school climate differently (Hajdú & Sáska, 2010). Furthermore, it can also be seen that satisfaction with school and its relation to perception of the extent of school violence is dissimilar from the teachers' and the students' points of view (Hajdú & Sáska, 2010). It is clear that disagreeable school atmosphere is not the cause but the symptom of the fact that something goes wrong (Buda, 2009), but it is evident that these two factors are interrelated. Paksi (2009) on a large sample found that where the organizational trust of teachers is more favourable, they are less likely to perceive the extent of violent behaviour in their institution to be high. Besides, their research also highlights that the innovative nature of an organization shows the most favourable correlation with the extent to which participants perceive violent behaviour, i.e. the more innovative an organization is, the less the teachers feel the different forms of violent behaviour to be frequent. The complex system of roles defined by Olweus (2003) also implies an imbalance of power in connection to bullying, that cannot be confined only to the community of students (Twemlow et al., 2006). On the basis of these above mentioned research results, the objective of this presentation is to present the results of a case study carried out in a secondary school in Budapest, in relation to taboos and trust. Since taboos, the lack of reflection may hinder the deconstruction of bullying in a community, and trust may foster the building of an effectively working detecting and reporting system.

Methods/methodology

Due to the nature of the research – case study – our aim was to go deeper and gather qualitative research data so as to have a closer look at the organization in relation to bullying and violence between the different participants. Data collection was carried out with the use of student and teacher questionnaires both of them utilizing several standardized questions from previous studies and questions especially designed for the research. Four individual interviews and a focus group interview were also taken down as well as documentary analysis also occurred. The aim was to obtain different kinds of information, from different perspectives and to understand the nature of bullying in that institution using several methods of data collection, which would make it possible to find answers to the same question based on various sources and from more angles. This is a fundamental expectation towards scientific enquiries, which was defined by Denzin (2011) as data, method, and source triangulation. In addition, personal triangulation also appears in the study, as does time triangulation (Sántha, 2007), with the use of recurring interviews.

Expected outcomes/results

The results of the concerning part of the research show that students in different roles and teachers (of the same schools) perceive the issue of taboos, trust and imbalance of power differently. Reflectivity is also a dominant perspective, since the importance of consciousness and honest communication cannot be underestimated. It has an effect on the effective working of a detecting and reporting system in the school as well as on the perception of intervention and prevention activities, that are also seen differently by the individuals in the different role connected to bullying. In our view, along with Twemlow et al. (2006) the teachers are part of the power dynamics, since it depends on their intervention, how the roles, the events and the imbalance of power, that is, bullying itself evolves in the long run. (1) Teachers who claim that they do not know about the presence of violent incidents in the school contribute to the survival of taboos, since they deny something that is known by the majority of the school community. They contribute to the maintaining of power imbalance and bullying, similarly to (2) their colleagues, who, when encountering violent incidents, turn their heads away, do not intervene, and who also stay out of activities aiming prevention. (3) Here we can also connect adults, who, although they find out about nonverbal and indirect verbal forms of violent behaviour, and are aware of clanism, they, perhaps by blaming the victims, largely ignore it and do not react. (4) Those who intervene when encountering violent incidents, make efforts to discuss events after they happened and act for the prevention of further incidents and the dissolution of clans, participate in reducing power imbalance and the processes of bullying.

References

1. Aronson, E. (2009): Columbine után. Abovo Kiadó, Budapest.
2. Booren, L. M., Handy, D. J. & Power, T. G. (2011): Examining Perceptions of School Safety Strategies, School Climate, and Violence. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 9. 2. sz. 171-187.
3. Buda Mariann (2009): Közérzet és zaklatás az iskolában. *Iskolakultúra*, 5-6. sz. 3-16.
4. Denzin, N. K. & Lincoln Y. S. (2011): *The SAGE Handbook of Qualitative Research*. 4. kiadás. Sage Publications, California.
5. Hajdú Gábor & Sáska Géza (2009): Tanulmány az iskolai agresszióval kapcsolatos felmérésekről. In: Aáry-Tamás és Aronson (szerk.): *Iskolai veszélyek*. Complex Kiadó Kft., Budapest. 15-150.
6. Mayer József (2009): *Frontvonalban. Az iskolai agresszivitás néhány összetevője*. FPPTI, Budapest.
7. Nagy Ildikó, Körmendi Attila & Pataky Nóra (2013): A zaklatás és az osztálylégkör kapcsolata. *Magyar Pedagógia*, 112. 3. sz. 129-148.
8. Olweus, D. (2003): A Profile of Bullying at School. *Educational Leadership*, 60. 6. sz. 12-17.
9. Sántha Kálmán (2007): A kvalitatív metodológiai követelmények problémái. *Iskolakultúra*, 2007. 6-7. sz. 168-176.
10. Twemlow, S. W., Fonagy, P., Sacco, F. C. & Brethour Jr., J. R. (2006): Teachers who Bully students: a hidden trauma. *International Journal of Social Psychiatry*, 52. 3. sz. 187-98.
11. Twemlow, S. W. & Sacco, F. C. (2012): *Miért nem működnek az iskolai bántalmazás-ellenes programok – pozitív rezgések*. Flaccus Kiadó, Budapest.
12. Yablon, Y. B. (2010): Student-teacher relationship and students' willingness to seek help for school violence. *Journal of Social and Personal Relationships*, 27. 8. sz. 1110-1123.

Kulcsszavak: bullying, school climate, taboos, trust, power dynamics

A szerző elérhetősége: doczi-vamos.gabriella@ppk.elte.hu   rapos.nora@ppk.elte.hu

Drabancz M. Róbert

ISKOLA A HATÁRON TÚL. A ROMÁN OKTATÁSPOLITIKA KÉPE A MAGYAR POLITIKAI SAJTÓBAN 1924-1931

A magyar politikai elit az 1920-as években nagy gondot fordított a megszerzett hatalmának legitimitációjára, melynek leghatékonyabb formáját a sajtó nyilvánosságban találta meg. Az „irányított nyilvánosság” kiépítésével sikeresen tudta megjeleníteni a közvélemény előtt politikai céljait. A politikai sajtóban a kormányzat a nyilvánosságot leginkább foglalkoztató kérdéseket dolgozta fel, különösen a magyar társadalom szerkezetével és a kisebbségvédelemmel kapcsolatban jelentek meg írások. Nemzetiségi kérdésben az első világháborút lezáró békeszerződések elégtelen kisebbségvédelmi kereteit kritizálták, még a kulturális ügyekben különös figyelmet fordítottak az oktatás és az iskoláztatás kérdésére. Az írások egyértelműen tükrözik a kormányzat azon célját, hogy a nemzetállamok kulturális egységesítését károsnak tartják, és sürgetik a nemzetközi közvéleményt a nemzeti kisebbségek hatékonyabb védelmére. Előadásomban a hagyományos eszmetörténeti megközelítés mellett alkalmazom a politikai szövegek összefüggésének és fogalmi struktúráinak pragmatikai elemzését. A használt módszerek segítségével feltárom azokat a szimbólumokat és ikonikus (spirituális) tereket, melyekben a korszak szereplői megjelenítették a „elképzelt nemzet” egységét, valamint megalkották a patrióta gyökerű nemzetnevelés eszményét. A politika szimbolikus modelljének megkonstruálásával elválaszthatóvá teszem egymástól társadalmat meghatározó eszme reális (ideológia) és elképzelt (utópia) világát.

Kulcsszavak: nemzetpolitika, sajtónyilvánosság, határon túli magyar iskolák

A szerző elérhetősége: drabancz.robort@nye.hu

Dudás Annamária – Horváth Imréné Baráti Ilona

FENNTARTHATÓ VÁROSOK, EGÉSZSÉGES ÉPÜLETEK, ÉLHETŐ KÖRNYEZET

Az ENSZ új programjának lényegét a Fenntartható Fejlődési Célok tükrözik. Kutatásunk a „Világunk-2030” elnevezéssel említett program két olyan céljához és az oktatáshoz kapcsolódik, amelyeknek erőteljes környezeti vonatkozása van. A 3. cél: „Az egészséges élet és a jólét biztosítása minden generáció valamennyi tagjának”. Az egészséges élet körülményei szoros kapcsolatban állnak a lakhatási körülményekkel. A 3.9 - es rész cél kimondja, hogy elérendő az épületek használatából származó megbetegedések számának jelentős mértékű csökkenése. Több más feladat mellett tehát gondoskodni kell épületállományunk kezeléséről, rekonstrukciójáról oly módon, hogy azok ne károsítsák a bentlakók egészségét sem anyaghasználatukkal, sem a környezeti hatások elleni védekezés hiányával. A 11. cél „Befogadó, biztonságos, ellenállóképes és fenntartható városok és egyéb települések kialakítása”, melynél a 11.3-as rész cél a történelmi városrészek mai igényeknek való megfeleltetése, és egészséges életvitelre alkalmassá tétele. A 11.4-es rész cél: a világ kulturális és természeti örökségének védelme és megóvása, mely az előzőeket megerősíti, hiszen nem „passzív védelemről” van szó, hanem élő és fenntartható környezetről. A felsőoktatásnak kiemelt feladata, hogy a környezetről felelősen gondolkodó mérnököket képezzen. Még határozottabb elvárás ez a fenntarthatóság több szegmenséhez is kapcsolódó építőmérnök-képzésnél. Jelen előadásban példákon és kismintás kutatási elemzésen keresztül mutatjuk be ez irányú törekvéseinket.

Kulcsszavak: egészséges épületek, fenntarthatóság, környezettudatosság

A szerző elérhetősége: dudas.annamaria@epito.bme.hu

barati.ilona@epito.bme.hu

Dusa Ágnes Réka

DIVERZITÁS A HALLGATÓK NEMZETKÖZI MOBILITÁSÁBAN

A felsőoktatási hallgatói mobilitással foglalkozó kutatások jelentős része a mobil hallgatókkal foglalkozik, az abból kimaradókkal kevésbé. Ráadásul mindkét csoport homogénnek tűnik a felsőoktatás-politikai vagy szupranacionális szervezetek dokumentumaiban miközben sok különböző tényező állhat a hallgatói mobilitás tervezése, megvalósulása vagy elmaradása mögött. Az előadás célja, hogy egy vidéki tudományegyetem hallgatóit (N=1062) klaszter analízis segítségével csoportosítsa földrajzi mobilitásukat tekintve. A kialakult 4 mobilitási klasztert (otthonmaradók, egzisztenciális kivándorlók, felfedezők, hódítók) társadalmi háttértényezők és felsőoktatási eredményességi szempontból is megvizsgáltuk. Eredményünk szerint az otthonmaradók a rosszabb anyagi helyzetű, kisvárosban élő fiatalok, akik alacsony iskolázott anyák gyermekei, nem beszélnek idegen nyelveket. A felfedezők legtöbbször nagyvárosi, jó szubjektív anyagi helyzetű diákok, akik középfokon beszélnek idegen nyelvet, s apjuk magasán iskolázott. A hódítók és egzisztenciális kivándorlók fele szintén nagyvárosi, előbbi csoport tagjai ráadásul az objektív tőkemutatók és nyelvtudás alapján is előnyösebb helyzetűek. A felsőoktatási eredményességi mutatók vizsgálata tekintetében egyértelműen a hódítók azok, akik több szempontból is pozitív eredményeket értek el. Az otthonmaradók viszont nem terveznek továbbtanulást, gyengébbek az intragenerációs kapcsolataik, nem önkénteskednek, s kevesebben tagjai valamilyen szervezetnek.

Kulcsszavak: felsőoktatás, nemzetköziesedés, nemzetközi hallgatói mobilitás

A szerző elérhetősége: agnesdusa@gmail.com

Dúzs Miklós

POSZTMODERNTŐL A PREINFORMÁCIÓS KORON ÁT A TOTÁLIS SPEKTÁKULUMIG ÉS EBBEN A TANÍTÁS HELYE

A kutatás/fejlesztés célja: Korunk változó világának megértése, az összefüggések felfedezése. Ebben a szélsébesen változó világban az tanítás helyének megtalálása. A kutatás/fejlesztés módszerei: Tudományfilozófiai, neveléstörténeti szakirodalom elemzése, a tanítás-nevelés filozófia alapjainak aktualizálása, a jelen információs társadalmával történő komparatív vizsgálata. A kutatás/fejlesztés forrásai: Tudományfilozófiai szakirodalom, valamint a nevelés elméleti, neveléstörténeti szakirodalom vizsgálata. A kutatás/fejlesztés (várható) főbb eredményei: Felhívja a figyelmet, hogy az apróbb, még ha jó irányban történő változtatások és újítások elégtelenek, egy totálisan megváltozott, átalakult globális struktúrában. A gondolatok, tettek és következményeik közötti összefüggések felismerése. A köztük fennálló kauzalitás tudatosítása, majd az erre épülő jövőbeni viselkedés meghatározása. Nyilvánvalóvá teszi, az átfogó szemléletváltás szükségességét. Felvázolom azt a folyamatot, mely a posztmodern napjainkig tart és egyfajta markáns gondolati, tudati változást hozott a modern kor világszemlélethez képest. Amit a modern korban gondoltak az oktatásról, az napjainkban idejétmúlttá vált. Az előadás célja, a 21. század elején, az oktatásban (általános, közép és felsőoktatásban) tapasztalható problémák egy magasabb nézőpontból történő vizsgálata. Beillesztése egy, a világunkat meghatározó folyamatba, mely folyamat az oktatáson kívül a gazdaságot, a kultúrát és a társadalmi lét minden szegmensét áthatja. A posztmodern után következő preinformációs kor, majd a múlt század közepétől leírt „spektákulum”, vagy a globalizáció, milyen változásokat idézett elő a világban, így az oktatásban is. Milyen szerepe van és milyennek kellene lennie az oktatásnak ebben a környezetben. Azok a mélyreható etika, gazdasági és társadalomszervezési változások, melyek kétség kívül gyökeresen alakították át világunkat, milyen teret, szerepet szánnak, engednek az oktatás-nevelés tudományának. Mi a végfenoménja a tanításnak? Kitér-e a fejlett világ társadalmi a célt, amit aztán az oktatás segítségével szeretnének elérni? Van-e víziónk a jövő tekintetében és ha igen, mennyire reális az?

Kulcsszavak: Posztmodern, Spektákulum, Információs társadalom, a tanítás újraértelmezése

A szerző elérhetősége: duzs.miklos@tok.elte.hu

Endrődy-Nagy Orsolya

A GYERMEKKORTÖRTÉNETI IKONOGRÁFIA – A KÉPTUDOMÁNY ÉS A NEVELÉSTUDOMÁNY HÁZASSÁGA?

A kutatás célja, hogy feltárja a gyermekkortörténet lehetséges képi forrásait, az egyes forrástípusok elemzési lehetőségeinek, módszereinek különbségeit. A kutatás nyitott kérdése, hogy mely vizuális dokumentumok értelmezhetők a gyermekkortörténet képi forrásaiként, milyen feltételei, korlátai vannak a képek forrásként való felhasználásának. Szintén kérdésként fogalmazódik meg, hogy lehetséges-e olyan képelemzési módszert felállítani, mely egyaránt érvényes bármely időszak, térség, világnézet, etnikai, társadalmi nemhez tartozástól függetlenül, s ezért a területet kutató bármely szakember számára segítséget nyújt. Az előadás az elméleti alapokkal, az interdiszciplináris kutatás lehetőségeinek elemzésével indul, valamint a korábbi kutatások eredményének összegzésére fókuszál. A lehetséges módszertan kereteit igyekszik tehát meghatározni, valamint néhány lehetséges képi forrás szerepére, elemzési lehetőségére, a felhasználhatóság korlátaira, a képi és szöveges dokumentumok dekódolása során feltárható vélt vagy valós feszültségek feloldására keres megoldásokat. Panofsky (1984), Bouteaud (1989) ikonográfiai, valamint Collier (2010) vizuális antropológiai módszereinek kritikai megközelítésével saját módszer kidolgozására teszünk kísérletet.

Kulcsszavak: gyermekkortörténet, ikonográfia, Képi forrás, kvalitatív kutatás

A szerző elérhetősége: endrodyorsolya@gmail.com

Engler Ágnes

SZAKMAI ÉS CSALÁDI KARRIER AZ EGYÉNI PÁLYAFUTÁSBAN

A prokreációs család rejtett erőforrásainak feltárása több síkon is érdelemleges feladat. Munkaerő-piaci megközelítésben a vizsgált alapsokaság a gazdaságilag aktív népesség része, amelynek az emberi erőforrás-beruházása (önképzési hajlandósága, a beruházás folyamata, majd hasznosulása) nemzetgazdasági érdek. Ugyanilyen jelentőséggel bír a munkaerejének hatékony hasznosítása a munkaerőpiacon, a munkahelyen nyújtott teljesítmény. A felnőtt hallgatókat vizsgáló kvantitatív és kvalitatív kutatás az Észak-alföld statisztikai régió három meghatározó felsőoktatási intézményében zajlott: a Debreceni Egyetem, a Nyíregyházi Főiskola és a Szolnoki Főiskola részidős képzéseiben, levelező tagozaton tanulók között. A kutatásban 24 hallgatói interjú készült, ezen felül 14 strukturált interjú készült olyan oktatókkal, akik hosszú ideje tanítottak teljes időben és részidős képzésben résztvevőket. A kvantitatív vizsgálat keretében történt kérdőíves megkeresésre 1092 érvényes kérdőív érkezett. A különböző feladatok összeegyeztetése valóban nehezebbnek bizonyult az aktív munkavállalóknál és a gyermeket nevelőknél, ez megmutatkozott például a tanulásra fordított idő mennyiségén, a plusz feladatok vállalásában, a konzultációs alkalmak számában. Az eredmények azonban azt mutatták, hogy a tanulásra fordított mennyiségi idő helyett a megfelelő minőségi idő hozza meg a várt eredményt.

Kulcsszavak: család, karrier, tanulás

A szerző elérhetősége: engler.agnes@arts.unideb.hu

Erdei Gábor

FELNŐTTEK A SZAKKÉPZÉSI CENTRUMOK INTÉZMÉNYEIBEN

A kutatás a hazai szakképzési centrumokban tanuló felnőttekre irányult. A szakképzési és felnőttképzési politika az elmúlt néhány évben jelentős figyelmet fordított a felnőttek számára ingyenesen megszerezhető szakképzettség biztosítására. A felnőttképzésben mindenképpen zászlóhajóként jellemezhető szakpolitikai elképzelés a szakképzésben is jelentős szerepvállalást jelent. A 2015 nyarán indított szakmai tevékenység (a jelentős kampánynak is köszönhetőn) a 2016/2017-es tanévre közel 40 ezer felnőttet ültetett vissza az iskolapadba szakképzettség megszerzés céljából. Az online kérdőív formájában 2016. november – 2017. március között megvalósuló kutatás a felnőtt tanulók szak- és intézményválasztási döntéseit, a tanulási motivációkat, a munkaerő-piaci kilátásokat, valamint az intézményekben megvalósuló képzések értékelést vizsgálja elsősorban. A közel 1600 kitöltött kérdőív bepillantást adhat a felnőttoktatás ezen területének jellemzőiről.

Kulcsszavak: felnőttoktatás, szakképzés, szakképzési centrum

A szerző elérhetősége: erdei.gabor2@gmail.com

Farkas János

STUDENTS AND MULTICULTURAL LABOUR MARKET EXPECTATIONS

Intercultural skills play an important part in the dialogue between cultures, as well as in the existence of the coexistence of different cultures. However, their continuous improvement has become essential to an open and inclusive society. We live in the age of interdependence: a country is increasingly dependent on the changes taking place in other countries. The spread of digital tools, as well as globalization related phenomena such as mobility and migration resulted in unprecedented cultural pluralism and education, have to react to all these changes. The Faculty of Economics of the University of Debrecen has introduced a content and language integrated education (Content and Language Integrated Learning (CLIL) and parallelly develops the cultural awareness and language skills of students. Our students will need not only language skills but also the cultural background, openness to cultural differences, awareness, and inclusion. In line with this objective, the faculty has introduced a course in Intercultural Communication skills in English for MSc students. Since the courses are also popular with international students, the training is done in a real multi-cultural environment. Our University is proud of its student diversity. Students from different cultures have different skills, and through mutual dialogue, with new ideas, perspectives enrich the learning environment. The primary question is: who is responsible for the development of intercultural competences? According to company executives, it is definitely the task of educational institutions, the more so because it is part of the selection process, although indirectly, embedded in complex tasks (Culture at Work, 2013). It should be the task of the Intercultural communication course and it also helps students to integrate into our multicultural world. They will learn to value cultural diversity, and it is important to express their cultural identity in a manner that would not affect other people's feelings. Not only to understand but also appreciate the culture of other nations!

Kulcsszavak: globalisation, intercultural communication, multiculturalism, labour market

A szerző elérhetősége: farkas.janos@econ.unideb.hu

Fehér Péter

IKT ESZKÖZÖK - 12 ÉVEN ALULIAKNAK NEM AJÁNLJUK?!

Az IKT-eszközök napjainkra teljesen behálózták a hétköznapi élet szinte minden területét, beleértve az oktatást, a munka világát és a szabadidős tevékenységeket is. Az eszközök hatékony kihasználásához a közoktatásban megszerezhető tudáson túlmutató, vagy az ott tanítottól eltérő ismeretek szükségesek (Fehér, 2008). A túlhangsúlyozott generációs elméletek (Tari, 2010; 2011) és az eszközellenesség (Tolnai, 2017) káros hatással lehetnek az iskolai IKT használattal kapcsolatos tanári és szülői attitűdökre. Előadásunkban áttekintjük a témakör több mint 20 éves múltja visszatekintő hazai gyakorlatát (például Kőrösné, 2003; Földes-Kőrösné, 2006; Kőrösné, 2006; Kőrösné, 2012; ISZE Gyermekeinformatikai Szakmai Műhely eredményei és mások), valamint a legfrissebb nemzetközi tanulmányokat (Hsin – Li – Chai, 2014; Zomer – Kay, 2016; Preradović - Lešin – Boras, 2017). Mindezek alátámasztják azt a meggyőződésünket, hogy a kisgyermekkorú informatika módszertanilag megfelelő használata nemhogy káros lenne, hanem ennek ellenkezőjéről van szó: az informatikai írástudás meglapozása 12 éves korban már elkésztett, és behozhatatlan hátrányokkal jár. Az informatikai írástudás elsajátításához szükséges módszertani háttér már sok éve rendelkezésre áll, csupán az utóbbi időben megjelent új eszközök használatával való összekapcsolás megtervezése szükséges.

Kulcsszavak: IKT, kisgyermekkorú informatika, generációs elméletek

A szerző elérhetősége: feherp1@t-online.hu

Fehér Virág

TERMÉSZETTUDOMÁNYOS PROJEKT HATÁSA A TANULÓK SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉSÉRE

A manapság oly divatos projektmódszer az iskolában is elterjedt, amire a diákokat időben fel kell készíteni. A hatásvizsgálata azonban nemzetközi viszonylatban is hiányos. A projekt értékelésének legkritikusabb pontja a tanulói önértékelés, amihez hiányoznak a megfelelő mérőeszközök. Kutatásunkban arra vállalkoztunk, hogy Revákné (2013) által kifejlesztett ön- és társértékelő mérőeszközzel megvizsgáljuk egy 9. évfolyamosok által végzett egyéves természettudományos projekt hatását a tanulók személyiségfejlődésére. Vizsgálatunkban egy általam összeállított önértékelő programot is bemutatok. Mértük a projekt hatását a mérőeszköz segítségével az önértékelő tréning előtt és után is. A tréning hatását a tanulói ön- és társértékelés egybevetésével igazoltuk. Egy olyan módszert mutatunk be, ahol lényeges kérdés, hogy a diákok önértékelése reálisabb, vagy sem. Vizsgálatunk kérdései: Milyen a projekt általános hatása a vizsgált populációra és az egyes csoportokra? Milyen eltérések vannak a két mérés eredménye közt, valamint a területek viszonylatában? Hogy változott az ön- és társértékelés a tréning előtt és után? Az eredmények alapján a projekt hatását hasonlóan értékelték a diákok a két mérésben. A projekt hatását a legpozitívabbnak és legnegatívabbnak hasonló személyiségterületekre gondolták. Az önértékelő tréning hatására változott a diákok ön- és társértékelése, de a változás okainak pontosabb megjelölése további vizsgálatok tárgyát képezi. Vizsgálatunk olyan módszert mutatott be, ami hiánypótló a hatásvizsgálatban, mert komplex módon azoktól kap információt, akiket közvetlenül érint.

Kulcsszavak: hatásvizsgálat, önértékelés, társértékelés, projekt

A szerző elérhetősége: whiteflower1994@gmail.com

Fehérvári Brigitta

A DIPLOMÁS APÁK SZEREPE A GYERMEKNEVELÉSBEN

Az átalakuló, modernizálódó magyar társadalom egyik legfontosabb nevelési színtere még mindig a család. A családban létrejövő szerepmegosztások biztosítják a benne felnövekvő gyermekek számára a társadalomba való beilleszkedés mintáit és lehetőségeit. A családi élet fontos, „új tényezőjeként” megjelentek az apák, valamint az apák nevelési és tanítási attitűdjeinek pozitív hatásai. A dolgozat célja feltárni az apaság motívumait, és az apai identitásra gyakorolt tényezőket, úgymint a szubjektív jóllét meghatározó, befolyásoló faktor jelenlétét és hatásait. A formális és informális nevelés és tanítás megvalósulási kereteinek felderítése a legfontosabb cél a diplomás édesapák megkérdezésében, melyhez a kutatás során félig strukturált interjúk felvételét használtam. Az apákat a gyermekük kora szerint, három kategóriába osztottam, mely a csecsemőt, óvodáskorú és iskolás gyermeket nevelő édesapák eltérő nevelési és tanítási attitűdjeit volt hivatott felmérni. Az eredmények sokszínű képet mutatnak a diplomás apák nevelési repertoárját illetően, és jól megfigyelhetővé vált az, hogy a formális nevelés épp oly előkelő helyen szerepel, mint a férfiakkal kötött informális tanulási forma. Bizonyosságot nyert, hogy család támogató faktora jelentősen hat az apai identitásra, és a bevonódásra, mely nem csupán a gyermek számára lesz gyümölcsöző, hanem az apák jóllétét és hasznosságérzetét is merően, pozitívan befolyásolják.

Kulcsszavak: apaság, apai identitás, szubjektív jóllét, formális és informális nevelés

A szerző elérhetősége: briatt77@gmail.com

Fekete Deák Ildikó

AZ OKTATÁS NEVELÉS EGYENSÚLYA A TANÁRI SZAKMÁBAN

A mai modern világban, különösen az utóbbi évtizedekre jellemző felgyorsult szociokulturális struktúraváltozás következtében a gyermekkorral, a neveléssel és az iskolai szocializációval kapcsolatos eddig elfogadott felfogások érvényüket veszítették, és alapvető változásokat hoztak az oktatási tanítási folyamat rendszerében is. Egyre elterjedtebb az a nézet, miszerint a pedagógus feladata semmi más, mint átadja a gyerekeknek a tananyagot, nem dolga a nevelés. Ennek kapcsán feltevéődik a kérdés, hogy mi ma a tanár, a pedagógus feladata? Oktat vagy nevel is? Terepmunka keretében félig strukturált interjúkat készítettem egy székelyföldi kisváros, illetve egy nagyközségi általános iskolában, összesen 15 felső tagozaton tanító pedagógussal. Elsősorban arról kérdeztem őket, hogy az oktatás mellett fontosnak tartják-e a nevelést mint feladatot? Ha igen hogyan jelenik meg ez a munkájukban? A szekcioelőadásom keretében tereptapasztalataimról szeretnék beszámolni.

Kulcsszavak: oktatás, nevelés, oktatási rendszer, tanári munka

A szerző elérhetősége: ideakildiko@gmail.com

Fényes Hajnalka – Bocsi Veronika – Markos Valéria

MOTIVES OF VOLUNTEERING AND VALUES OF WORK AMONG HIGHER EDUCATION STUDENTS

In this presentation the motives of voluntary work and values of work among higher education students is examined in a cross border Central Eastern European region. In the theoretical part we deal with definition of volunteering in the education system, types and motives of students' volunteering and finally the relationship between work values and voluntary work of students based on the scientific literature. In the empirical part cluster groups have been made based on students' motives on volunteering, and we examine its' differences by countries. Then we revealed the factor structure of work values of students, and analyze the relationship between cluster groups and factors with variance analysis. Our results showed that there are five cluster groups: the "careerist volunteer group, with postmodern features", the "dismotivated group", the "highly motivated group", the "volunteers in antivolunteering climate" and the "helping new type volunteers" group. There were only slight differences by countries as the majority of respondents are characterized by mixed motivations. An interesting result is that the most frequent group is "the volunteers in antivolunteering climate" in all examined countries, especially in Ukraine. This means that the culture of volunteering is not popular enough in Central-Eastern Europe. According to the relationship between work values and volunteering we have found that these two fields (work values and volunteering) are in close inherence.

Kulcsszavak: volunteering, motives of volunteering, work values, higher education students

A szerző elérhetősége: fenyesh@gmail.com   bocsi.veron@gmail.com
markosvaleria.90@gmail.com

Fináncz Judit – Csimá Melinda

KORAGYERMEKKORI NEVELÉSBEN DOLGOZÓ PEDAGÓGUSOK EGÉSZSÉGMAGATARTÁSA

Napjainkban világszerte egyre nagyobb problémát jelent az egészségtelen életmód következtében kialakuló krónikus betegségek megjelenése és terjedése. Az egészségtudatos magatartás kialakítása koragyermekkorban kezdődik, melynek során az iskola előtti nevelésben résztvevő gyermekek szemléletének formálása a pedagógus modellnyújtása és ismeretközvetítése által valósul meg. Módszerek: keresztmetszeti leíró kutatásunkban kisgyermeknevelők, óvodapedagógusok, pedagógiai asszisztensek és dajkák egészségmagatartásának jellemzőit tártuk fel. Az adatrögzítést és –tisztítást követően 600 kérdőív adatait elemeztünk. Eredmények: a vizsgálatba bevont pedagógusok közel 40 százaléka nem érzi jónak egészségi állapotát, bár több mint 90 százalékuk úgy véli, hogy az egészségi állapota feletti kontroll az ő kezében van. Ennek ellentmond az, hogy a vizsgálatban részt vevő nők több, mint 30 százaléka legalább két éve nem vett részt nőgyógyászati szűrővizsgálaton, a minta közel 30 százaléka dohányzik és csaknem 60 százalékuk napi fél óránál kevesebbet gyalogol, valamint a rendszeres testmozgás hiánya is gyakori körökben. A vizsgált változók vonatkozásában megállapítható, hogy az óvodapedagógusok és a kisgyermeknevelők egészségmagatartása között markáns különbségek figyelhetők meg.

Kulcsszavak: koragyermekkorai nevelés, pedagóguskutatás, egészségmagatartás

A szerző elérhetősége: financz.judit@ke.hu

Fintor Gábor

A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS CÉLJAI ÉS A TANULÓK EGÉSZSÉGMAGATARTÁSÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSEI

A gyermekek testi, lelki, szellemi egészségében a rendszeres, a mennyiségileg és minőségileg is megfelelő testmozgás elengedhetetlen fontossággal bír (Minarro 2009, Shephard és mtsai 2013, Csányi-Révész 2015). Ehhez nagymértékben járulhat hozzá a testnevelés tantárgy (Kirk 2003, Rétsági 2015), melynek rangja megemelkedett (Hamar 2016) a többi tantárgyhoz viszonyítva. Utalunk ezzel egy jelentős oktatáspolitikai beavatkozásra, a mindennapos testnevelés bevezetésére, amely kutatásunk központi témája. Kutatásunkban arra keressük a válaszokat, hogy találunk-e összefüggést a diákok egészségmagatartása és a testnevelésórán megvalósítandó, a Nemzeti alaptantervben meghatározott célok között? Az általunk megalkotott önkitöltős kérdőívet 2016. januárja és márciusa között töltötték ki pedagógusok jelenlétében a tanulók. A minta elemszáma 1153 fő. A kutatás mintavételi kerete az észak-alföldi régióba tartozó három megye minden olyan intézményét jelentette, amely az általános iskola felső tagozatos osztályait iskolai képzésben működteti. A minta az adott régióra vonatkozóan megyei, településtípus szintű és diákszám alapján is reprezentatívnak tekinthető. Kimutattuk, hogy az évfolyam emelkedésével csökken a tudatos táplálkozás, jobban előtérbe kerülnek a káros magatartásformák. Minél nagyobb településen él a tanuló, annál inkább jellemző rá az egészségtudatos gondolkodás. A szülői szerepnek és az oktatási környezetnek (testnevelő) a fontossága is kiemelten jelenik meg kutatásunkban.

Kulcsszavak: mindennapos testnevelés, általános iskolások, NAT 2012

A szerző elérhetősége: fintor.gabor@gmail.com

Fodor Éva – Révész László – Kárász Imre

CHARACTERISTICS OF HUNGARIAN AND GERMAN EDUCATIONAL TRAILS - DEVELOPMENT FROM EDUCATIONAL ASPECTS

Hungarian and German educational trails have similarities in their tendencies of development. After studying the relevant literature we aimed to reveal the main characteristics regarding the trails of both countries, first of all from educational aspects. In order to reach this goal as research method we chose document and content analysis. According to the development we described five different stages connected to five diverse types of educational trails. They all have their own goals, methods and tools, in some cases they are quite similar to each other. What is more important, they are based on each other and the process of development can be described as a circle, with a progressive transition amongst the diverse trails. While describing each stage in detail we compared German and Hungarian educational trails to each other. There is an about 40 years time lag in Hungary which remained mostly all along, but the stages have remarkable similarities anyway.

Kulcsszavak: environmental education, educational trail, experience trail

A szerző elérhetősége: fodor.eva@uni-eszterhazy.hu   revesz.laszlo@uni-eszterhazy.hu

Fodorné Vidó Renáta – Homoki Andrea – Sándor Zita – Czinderi Kristóf

GYERMEK ÉS IFJÚSÁGI REZILIENCIA MÉRŐESZKÖZÖK (GYIRM 25 ÉS GYIRM 20) VALIDÁLÁSA CSALÁDJAIBAN ÉLŐ ÉS CSALÁDJAIBÓL KIEMELT SERDÜLŐK KÖRÉBEN

Prezentációnkban a hazai Gyermekek és Ifjúsági Reziliencia Méréseszközök (GYIRM 25 és GYIRM 20) érvényességének, megbízhatóságának vizsgálatát mutatjuk be. A korábbi kutatásaink eredményeként létrehozott (Homoki 2014, Homoki-Czinderi 2015) reziliencia-modell alapján kifejlesztett skálákkal a 12-17 éves korosztályba tartozók nehézségek ellenére való aktuális boldogulási képességszintje mérhető. Az előkutatás során (2016) kis mintán végeztük el a hazai pilot kutatást családban élő és családból kiemelt serdülők körében (N=200). A skálák pszichometriai mutatóinak elemzését követően a mérőeszközök megbízhatósága, érvényessége bizonyosodott. Az új mérőeszközök strukturális validitásának vizsgálatakor tíz olyan validált mérőeszközzel dolgoztunk, melyek az általunk is célzott korcsoport rezilienciáját, illetve annak néhány protektív tényezőjét mérik. A pilot kutatásban a magyar skálák validálási folyamatával egyidejűleg a kanadai RRC kutatóközponttal való együttműködésben elvégeztük a CYRM 28 nemzetközi reziliencia skála kulturális adaptációs és nyelvi validálási folyamatát is.

Kulcsszavak: reziliencia, gyermek és ifjúsági reziliencia mérőeszközök, gyermekvédelem, validálás

A szerző elérhetősége: vido.renata@gff-gyula.hu

Fónai Mihály – Hüse Lajos

ROMA TANULÓK ÉS AZ ISKOLA: BEFOGADÁS ÉS KIREKESZTÉS

Előadásunkban az „osztálytermi” kirekesztés, befogadás, az iskolai siker és kudarc, a tanulással összefüggő problémák kérdéseit elemezzük. Vizsgálatunk arra irányul, hogy a roma tanulók által észlelt kirekesztési és befogadási folyamatokat értelmezzük. Kutatásunk egy nemzetközi projekt része, mely az etnikai kisebbségekhez tartozó tanulók iskolai integrációját vizsgálja. Az alkalmazott kérdőívet is ebben a projektben fejlesztettük ki. A kérdőívet 11-12 éves magyar és lengyel diákok kérdeztük le, jelen előadásban a magyar diákokra vonatkozó eredményeket elemezzük. Az 547 magyar tanuló egyházi és állami iskolákba jár, a tanulók 80,1%-a magyarnak, 11,7%-a romának, és 8,2%-a „magyarnak és romának” identifikálta magát. A vállalt etikai identitás több területen is szignifikáns különbségeket indukált. A hazai kutatások tapasztalatai alapján az egyéni identitásvállaláson túl a társadalmi, benne iskolai jelenségeket és folyamatokat a roma tanulók aránya is befolyásolja, hisz a szabad iskolaválasztás következtében a nem roma szülők bizonyos roma tanulói arány fölött gyermekeiket más iskolába járatják. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy ez a szülői feltevés erősen szituációfüggő, az egyes települések és iskolák között lényeges eltérés lehet a roma tanulók arányából következő tényleges gyakorlatban. Ez eredményeink alapján azt is jelenti, hogy az észlelt befogadási – kirekesztési folyamatokat, az iskolai siker és kudarc személyes értelmezését sokkal inkább az egyéni identitásvállalás alakítja, és kevésbé a „roma tanulók aránya”.

Kulcsszavak: osztálytermi kirekesztés és befogadás, iskolai sikerek és kudarcok, roma tanulók

A szerző elérhetősége: fonai.mihaly@law.unideb.hu   huse.lajos@foh.unideb.hu

Földi Orsolya – Kovács Klára

SPORTOLÁS ÉS EGÉSZSÉGMAGATARTÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI PARTIUMI HALLGATÓK KÖRÉBEN

A sportolás az egészséges életmód elengedhetetlen eleme, hiszen fontos szerepet számos fizikai és lelki betegség megelőzésében és kezelésében (szív- és érrendszeri megbetegedések, túlsúly, II-es típusú diabétesz, depressziós stb.), de hozzájárul az egészségtudatos életmódhoz is. Ugyanakkor a korábbi kutatási eredmények nem konzisztensek abban a tekintetben, hogy a sportolás véd-e az olyan egészségkárosító magatartásformákkal szemben, mint például a dohányzás, alkohol- vagy drogfogyasztás. Egyes eredmények szerint valóban védőfaktorok számát (Pikó, Keresztes 2007, Keresztes 2010), mások szerint nincs összefüggés (Mikulán et al. 2010), vagy éppen a sportolók éppen, hogy több alkoholt fogyasztanak (Kovács 2012). Ezért tartjuk fontosnak, s így kutatásunk célja megvizsgálni a hallgatók sportolási gyakoriságának hátterét és a sportolás, valamint különböző sportágak hatásait az egészség- magatartás különböző formáira. Elemzésünkhöz a partiumi térség felsőoktatási intézmények hallgatóit vizsgáló HERD (2012, N=2619) kutatás adatbázisát használtuk fel. Az egészséges táplálkozás, fizikai aktivitás, az egészség önértékelése és mentális jóllét terén a sportolók értek el kiemelkedőbb eredményt a nem sportolókkal szemben, ők jobban odafigyelnek a zöldség és gyümölcsfogyasztásra, aktívabbak, egészségesebbek és kevesebb a depressziós tüneteket tapasztaló körükben. A sportágak vizsgálatánál az egyéni-, és csapatsportolóknál is megjelenik az egészségkárosító szerek alkalmazása.

Kulcsszavak: sport, egészség-magatartás, felsőoktatás

A szerző elérhetősége: meggyestea@gmail.com

kovacs.klarika87@gmail.com

Fügedi Balázs – Bognár József – Révész László – Horváth Cintia

TANULÓI ÉS TESTNEVELŐTANÁRI TAPASZTALATOK ÉS ÉRTÉKEK A TESTNEVELÉSÓRA PEDAGÓGIAI VONATKOZÁSAIRÓL

Napjainkban egyértelmű igények fogalmazódnak meg a testnevelés óra céljaival, tartalmával, eszközrendszerével és minőségével kapcsolatban. Az iskolai testnevelés kiemelt céljai közé tartozik a tanulók testi, motoros, értelmi, érzelmi és szociális fejlődésének biztosítása mellett az egészségfejlesztés és a tehetséggondozás is. A NAT (2012) szerint a mindennapos testnevelés szerepe jelentős a rendszeres fizikailag aktív szokásrendszer kiépítésében és így az élethosszig tartó egészségtudatos életvezetésben. Tanulmányunk célja annak bemutatása, hogy a tanulók és a testnevelők hogyan vélekednek a mindennapos testnevelés pedagógiai aspektusairól. Adatgyűjtésünket egy vidéki egyetemváros és vonzáskörzetének általános iskoláiban végeztük (N=13). Összesen 1073 nyílt végű kérdésekből álló kérdőívet gyűjtöttünk 5-8 osztályos tanulóktól, emellett mélyinterjút készítettünk a minden iskola szakcsoportvezető testnevelőjével. Kérdőívünk a testnevelés gyakorlatára összpontosult, a cél, tartalom, tanítás-tanulás folyamata, illetve hasznosság tekintetében. A nyílt végű kérdésekre adott válaszokat kódoltuk és csoportosítottuk és nemparaméteres statisztika segítségével elemeztük. Az interjúk elemzése során kiemelésre kerültek a pedagógusok tapasztalatai a tanítás-tanulás folyamatáról. Eredményeink alapján elmondható, hogy tartalomban a nyílt készségek (pl. labdajátékok) népszerűbbek a tanárok és a diákok körében is, mint a zárt készségek (pl. gimnasztika, torna). A tanulók szerint a testnevelés fő célja a kondicionális képességfejlesztés, és biztosnak érzik azt, hogy a testnevelés órán tanultakat felnőttkorukban hasznosítani tudják. A testnevelők szerint a tanulók többsége nem tudja mi a testnevelés célja és hatásrendszere, valamint nem szeretnek egészségfejlesztő fittségi feladatokat végezni. A hasonlóságok mellett a tanulók és a tanárok véleménye között lényeges különbségek mutatkoznak meg. Úgy tapasztaltuk, hogy a tanulók érdekeit nem veszi kellően figyelembe a testnevelés órai tervezés és oktatás. A testnevelésnek a tanulók tapasztalataira, képesszintjére, érdeklődésére kellene fókuszálnia, ez pedig jelenleg kevésbé valósul meg. Elmondható, hogy a diákoknak minimális érdekltségük van a tanítás-tanulás folyamatában, és így kevés esélyt látunk abban, hogy aktív résztvevők legyenek a népegészségügyi és tehetséggondozási célok kialakításában és megvalósításában.

Kulcsszavak: egészségfejlesztés, tehetséggondozás, tapasztalatok, értékek, mindennapos testnevelés

A szerző elérhetősége: fugedi.balazs@uni-eszterhazy.hu

Fúzi Beatrix – Suplicz Sándor

A TANÁRI MUNKA MINŐSÉGE KÜLÖNBÖZŐ NÉZŐPONTOKBÓL

Az ipari szférában alkalmazott ún. 360 fokos értékelési eljárás szemléletére támaszkodva dolgoztunk ki a tanári munka minőségének értékelésére szolgáló eszközrendszert. A 360 fokos eljárás lényege, hogy az értékelni kívánt munkatársról minden olyan személytől gyűjtenek adatokat, akikkel tevékenysége során kapcsolatba kerül. A tanárok esetén szóba jöhetnek többek közt a diákok szülei, a kollégák, a tantestületi vezetők és a támogató szakemberek meglátásai. Fontosabbnak tartottuk azonban a diákok nézőpontját, a tanár saját tevékenységéről alkotott gondolatait és egy független megfigyelő észrevételeit, mert ők közvetlenül részesei a tanteremben kialakuló szociális térnek. Tíz szakközépiskolai tanár munkáját vizsgáltuk longitudinális jelleggel 2-8 évig. A kutatásnak egy részletét mutatjuk be, mely a tanár tevékenységének, karakterének jellemzésére szolgáló nyílt végű kérdésekre adott válaszokat, valamint a három válaszadó csoport – tanár, diákok, megfigyelő – válaszai közötti egyezéseket és eltéréseket elemzi. Kvalitatív tartalomelemzési eljárást és leíró statisztikát alkalmaztunk. Előadásunkban felhívjuk a figyelmet a három nézőpont összevetésének hasznosságára például a vizsgált tanár munkájának minősítésében és személyre szabott fejlesztésében. Konkrét esetekből származó példákkal szemléltetjük, hogy a különböző nézőpontok hogyan járulnak hozzá az erősségek és a fejlesztésre szoruló területek meghatározásához.

Kulcsszavak: tanári minőség, diákvélemények, mentorálás, kvalitatív elemzés, szakközépiskola

A szerző elérhetősége: fuzi.beatrix@tmpk.uni-obuda.hu supliczsandor@tmpk.uni.hu

Gergye Eszter – Orsós Anna

EGY BARANYAI CIGÁNY KÖZÖSSÉG FORMÁLIS ÉS NEM FORMÁLIS TANULÁSI SZÍNTEREINEK VIZSGÁLATA. KUTATÁS KÖZBEN.

A kutatás Kétújfalu beás közösségének több szempontú komplex vizsgálatát tűzte ki céljaul, hogy ezen keresztül feltárjon olyan sajátosságokat, melyek a magyarországi beás közösségeket jellemzik történeti, nyelvi, szociológiai, antropológiai, foglalkozásváltási, iskolázottsági, társadalmi integrációs szempontból.

Az empirikus vizsgálat kérdésfelvetései, hipotézisei sokrétűek – illeszkedve az egyes vizsgálati szempontokhoz, az alábbiakban, a mennyiségi korlátok miatt –, csak néhány kiemelésére van lehetőségünk:

1. A vizsgált közösségek milyen társadalom-földrajzi kontextusba illeszkednek, és ezek a jellemzők miként befolyásolták élethelyzetüket? Azt feltételezzük, hogy a kiválasztott közösség fejlődését alapvetően befolyásolta az a társadalmi kontextus, amely körülvette. Úgy véljük, hogy a társadalom-földrajzi kontextus feltárása magyarázatot tud majd adni olyan fejlődési folyamatokra, amelyek hatással voltak a közösség fejlődésének más vizsgált területeire is.

2. Településszerkezetileg milyen sajátosságok jellemzik a vizsgált közösséget? Meddig maradt fenn a teleprendszer, s ennek megszűnése milyen kontextusban értelmezhető településszerkezeti, településszociológiai szempontból? Azt gondoljuk, hogy a közösség alakulására alapvetően hatottak a településen való elhelyezkedési lehetőségeik.

3. Hogyan emlékeznek a közösségek, s benne a közösség tagjai saját történetükre? Úgy véljük, hogy mivel a beás közösségek írásbelisége az 1990-as évek elejére tehető, így történetük írott formában nem, vagy csak szórványosan került rögzítésre. Azt feltételezzük, hogy az írásos emlékeken túl még feltárhatóak és az ismeretek jelentősen bővíthetők arra vonatkozóan, hogy egy-egy közösség tagjai milyen emlékeket őriznek az adott településre érkezésről, letelepedésről.

Célunk, hogy a hazai beás cigány közösségek komplex vizsgálatával kezdődjön meg a hazai kisebbségi csoportra vonatkozó ismeretek tudományos igényű rendszerezése és bővítése, tekintettel arra, hogy ezidáig többnyire csak a közösségi emlékezet tartja számon a közösségekben azokat az ismereteket, amelyek történetiségükről, nyelvhasználatukról, társadalmi átalakulásainak folyamatairól adnak képet. A körülöttünk és velünk élők megismerése lehetőséget teremt egy „élő” párbeszéd kialakítására a többségi társadalom és a kisebbségek között, segíti egymás megértését, a sokszínűség elfogadását és hozzájárulhat az előítéletek csökkentéséhez is.

Kulcsszavak: nyelv, szociológia, antropológia, iskolázottság, társadalmi integráció

A szerző elérhetősége: eszter.gergye@gmail.com porsosa@gmail.com

Gulsaule Kairat

CONNECTIVISM: CHAOS OR ADVANCED WAY IN NETWORK LEARNING?

Globalization in education, the emergence and sharply rise of new educational innovative methods and techniques, of digital technologies, ageing society or information society, learning society, lifelong learning now become the most salient and relevant keywords of today's society and became most envisaged and discussed questions used by national as well as international organizations. Among them United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), and the European Commission (EC) discussed new strategies and tried to facilitate the development of a concept of lifelong learning. The analysis of educational policies of the European Union (such as Memorandum on Lifelong Learning (2000), Resolution document of the European Parliament "It is never too late to learn" (2008), "An in-depth analysis of adult learning policies and their effectiveness in Europe" of the European Commission (2015) demonstrates that the problem of adult learners at the highest step of education became one of the priorities in the European space. The reason it needs attention is the age range of students in the Member states of the European Union, which is connected with the change of requirements to the educational level of the individual, need of one's mobility and flexibility in the labour market; developed demographic situation which led to "aging" of professional staff; redistribution of educational interests of youth, etc. The presentation focuses on the connectivism theory of learning which considers the issue of openness and accessibility of higher education courses and network learning in general to broad masses of the population, regardless of their age and social status. The aims of the particular presentation is to examine theoretically to what extent connectivism can be connected with adult learning, to establish what is adult learning in today's world, to explore what motivates adults to be involved in the learning process, in particular in the network learning.

Kulcsszavak: connectivism, adult learning, network learning

A szerző elérhetősége: gulsaule_kairat@mail.ru

Györe Géza

ZSOLNAI JÓZSEFNEK AZ ORSZÁGOS KÖZOKTATÁSI INTÉZET ÉLÉN (1990–1995) KIFEJTETT TEVÉKENYSÉGE A KORABELI (SZAK)SAJTÓ TÜKRÉBEN

Zsolnai József munkásságáról a pedagógiával foglalkozók közül szinte mindenki formált valamilyen véleményt. Ezek a meglátások nem egyszer egymással sok pontban ellentmondtak, vitát generáltak. Halála után a joggal várt objektív életmű-értékelése – még – nem történt meg. Előadásomban munkásságának egyik kiemelkedő időszakát, 1990. és 1995. az Országos Köz-oktatási Intézet főigazgatójaként kifejtett tevékenységének bemutatását és értékelését próbálom elvégezni, mégpedig a szakajtóban és a korabeli lapok cikkeiben megjelent írások alapján. Külön kitérek a Pedagógiai Szakma Megújítása Projekt (PSzM) tevékenységére is, amelynek Zsolnai József 1992–1994 között kuratóriumi elnöke volt. A nagyszámú értékes pedagógia tartalmú kötet megjelenését elősegítő tevékenység teljes egészében még bibliográfiailag sincs feltárva. Ugyanígy a projekt körüli – elsősorban pénzügyi – problémák működésének és meg-szűnése körüli történések foglalkoztatták a korabeli napi és heti sajtót is, amelynek vélekedései segítették azoknak a döntéseknek a meghozását, amely a Projekt későbbi megszűnéséhez vezetett. Végezetül a Zsolnai József életmű-kutatás további terveiről, a Zsolna József életmű-bibliográfia munkálatairól és a Pannon Egyetem Neveléstudományi Intézetében nemrég alapított Zsolnai József Archivum, Dokumentumtár és Kutatóközpontról (ZsJADK) is szólok.

Kulcsszavak: Zsolnai József, Pedagógiai Szakma Megújítása Projekt, Országos Közoktatási Intézet, Zsolnai József Archivum, Dokumentumtár és Kutatóközpont

A szerző elérhetősége: gyore.geza@almos.uni-pannon.hu

Györgyi Zoltán

PISA EREDMÉNYEK AZ OKTATÁSI RÁFORDÍTÁSOK TÜKRÉBEN

Az egyes országok PISA-eredményei és az oktatásukra fordított kiadások közötti összefüggésre több kutató is rámutatott (Sáska, Györgyi), ami egyrészt jelzi az oktatás tárgyi feltételeinek megteremtésére, működtetésére fordított erőforrások fontosságát, másrészt az oktatók megbecsültségét egy-egy adott országban. Az összefüggés gyengesége is utal arra, hogy a ráfordítások hasznosulása mellett egyéb tényezők is szerepet játszanak a tanulók eredményeiben. E nyilvánvaló tény mellett is rá kell mutatni arra, hogy az oktatás finanszírozására vonatkozó indikátorok realitása megkérdőjelezhető, ugyanis a ráfordítások erős összefüggésben állnak az adott ország gazdasági fejlettségét tükröző bérszínvonallal. Az előadás a legfrissebb PISA felmérés tükrében az OECD által használt ráfordítás-indikátorokat tartalmilag meghaladva mutatja be, hogy az oktatás finanszírozásának mekkora a jelentősége az eredmények elérésében.

Kulcsszavak: PISA, közoktatás, finanszírozás

A szerző elérhetősége: gyorgyiz@ella.hu

Hajdicsné Varga Katalin

HÁNY ÉVES KORBAN TANULJANAK TÍZ UJJAL GÉPELNI A DIÁKOK? - A "VAKÍRÁSOS" GÉPELÉS TANULÁSA A SZAKGIMNÁZIUMOKBAN –

A digitális írástudás egyik alapeleme a gyors és pontos szövegbevitel. Ezt a tevékenységet a leghatékonyabban a tízujjas vakírási készség birtokában lehet végezni. A mai köznevelési rendszerben azonban nincs lehetőség arra, hogy az iskola valamennyi diákot felvértezzon ezzel a készséggel. Csekély hányaduk középfokon a szakgimnáziumokban (közgazdasági, kereskedelmi, ügyviteli szakmacsoportban) sajátíthatja el olyan mértékben, hogy azzal valóban hatékonyabbá teheti a munkáját. A tanulás eredményességét azonban több tényező gátolja, elsősorban az, hogy a tanulók már kisgyermekkortól "gépelnek" valahány ujjal, s mire a 9. osztályba érkeznek, a rossz (főleg kétujjas, folytonosan elütést javító, szöveget - gépelő kezét - monitort néző) technikát alig, de legalábbis nagyon nehezen lehet megváltoztatni. Az ötéves kutatótanári programom első évében, a 2015-2016. tanév végén 290 főt (Budapest és Pest megyei szakgimnáziumi tanulók) kérdeztem meg arról, mennyire érzi eredményesnek a tízujjas vakírás tanulását a 9. osztályban. E kutatási időszak hipotézise az volt, hogy a tanulók többsége nem tanul meg a tantárgy által megkövetelt szinten és technikával gépelni, s nem tartja megfelelőnek az alkalmazott módszereket és eszközöket. Az online kérdőíves kutatás meglepő eredménnyel zárult: a megkérdezettek 80%-a úgy érzi, sikerült megtanulnia úgy, hogy a későbbiekben is alkalmazni fogja. A tanítási módszerek, eszközök tekintetében nagy számban javasolták válaszukban, hogy az iskolából és az otthonukból is elérhető online gépírástanító programmal még sikeresebb lehetne e készség megszerzése. A kutatás az idei évben országos méréssel folytatódik, majd az eredmények birtokában a továbbiakban sor kerül egy új online oktató- és/vagy nyomtatott program kidolgozására.

Kulcsszavak: gépelési kompetencia, optimális életkor, oktatási módszerek és eszközök, online tanulás

A szerző elérhetősége: hajvarka@gmail.com

Hajdicsné Varga Katalin

A KATONAPEDAGÓGIA KUTATÁSI TERÜLETEI

A katonapedagógia a neveléstudomány kevésbé kutatott, feltárt területének tekinthető. Vizsgálatomban az 1990-2015 között megjelent tanulmányok, könyvrészletek sajátosságait kívántam feltárni. Jelenleg nincs olyan tanulmány, könyv, amely a magyar hazafias, honvédelmi nevelés történetét, jelen állapotát, eredményességét, változásának szükségességét a neveléstudomány oldaláról vizsgálná. A kutatási szempontok élesen különböznek egymástól attól függően, hogy a kutatók milyen tudományterület képviselői. A régi és az újonnan alakult honvéd középiskolákban folyó neveléssel foglalkozók főleg nevelésmódszertani, szociológiai aspektusokat vizsgálnak. A pedagógiai kutatók többsége pedagógiaelméleti, pszichológiai határterületeket érint. Hivatásos katonák doktori tanulmányaik során főleg hazafias nevelésre kidolgozott tanár-továbbképzési programok mibenlétét taglalják. Nagy úrtöltene be egy szerkesztett kötet, amely legalább egy helyre gyűjtené ezen írásokat, hogy a téma iránt érdeklődők vagy azt kutatni kívánók segítségül hívhassák.

Kulcsszavak: katonapedagógia, honvédelmi nevelés, honvédkollégiumok, katonaszociológia

A szerző elérhetősége: hajvarka@gmail.com

Hamvas László

JÖVŐ-SCENÁRIÓK ÉS JÖVŐ-KÉP-ALKOTÁS

Az egyre gyorsabban változó világunkban a fiatalok számára egyre nehezebbé és összetettebbé válik a jövőjük tervezése, amit minden érintett problémaként értékel. Hiszen nem csak az egyén számára fontos például a demokratikus berendezkedéshez fűződő viszony, a gyermekvállalási hajlandóság, a továbbtanulási szándékok, az, hogy a lakóhelyén vagy éppen külföldön képzele-e el a jövőjét vagy éppen a deviáns viselkedésminták kockázata, hanem a társadalom számára is, hiszen egy-egy adott térség jövőjét is befolyásolják a fenti jövőkép-mutatók. Az ifjúságkutatásban hagyományosan alkalmazott módszerek, melyek a szocio-demográfiai jellemzőkre (azaz az objektív élethelyzet-mutatókra) fókuszálnak, egyre kevésbé képesek adekvát válaszokat adni ezekre a kérdésekre. A jövőkutatások 25 év távlatában olyan víziókat festenek elénk, amelyben a betölthető állások 70 %-a ma még nem létezik, illetve olyan munkaerőpiacot, ahol átlagosan 12-szer váltanak munkahelyet a munkavállalók. Előadásomban – a fentiek alapján - az észlelt (szubjektív) élethelyzetekre alapozva, saját kutatásaim eredményeit összevetve az elmúlt évtizedek témához kapcsolódó elméleteivel és kutatási eredményeivel, megpróbálom felvillantani az egyén és a társadalom szempontjából is sikeres jövőstratégia-scenáriókat.

Kulcsszavak: élethelyzetek, jövőképek, életstratégiák

A szerző elérhetősége: hamvas.laszlo@gmail.com

Harai Dénes

SZELLEM, HATALOM, ERŐSZAK

Módszertani kérdések:

Kísérletet tettem a szellem – hatalom - erőszak kapcsolatának, szellemi tereinek körvonalazására, archaikus kapcsolatainak jelzésére, hatalmi ideológiákként, politikai célokként, egyéni projektumokként való megjelenésükre, és mint specifikumra, a katonai eszmék stratégiákként való alakzatára, továbbá a jelzett folyamatok, fogalmi rendszerek gondolattörténeti feldolgozására, jelentéseik körvonalazására.

A téma kutatásának módszertanában értékeltem, hogy a szellem – hatalom - erőszak igen komplex témakör; érintettem eredetüket, összeszövődöttségüket, elágazásaikat, átható természetüket, logikájukat a gondolatok életciklusokon való átszivárgásukat, valamint diszperziójukat (intellektuális-szellemi közeg); nem utolsó sorban dinamikájukat (sikerek – tévedések – kudarcok). Külön vizsgáltam katonai vonatkozásait.

A kutatás bizonyos eredményekre is vezetett:

Körvonalazta: a jelzett mezők nem léteznek tisztán; 20. század domináns mentalitásának Közép-Kelet európai szerkezetét, valamint a szellemi-korrupció és erőszak egyik (lehetséges) területét, az oktatást; a veszélyes gondolatokat melyekkel célszerű lenne foglalkozni az oktatásban (is); a 20. század – oktatást is átható - nagy definícióit, hatásrendszereit; a történelem szövődményei által orientált gondolkodás zavar-zónáit.

A könyvtárnyi irodalom ellenére, sem a történetírás, sem általában a pedagógia, stb., nem értekezett eleget még ezekről a folyamatokról.

Kulcsszavak: Intellektuális krízis, szellemi korrupció, tudatok vezérlése, oktatás

A szerző elérhetősége: harai.denes@uni-nke.hu

Hegedűs Anita

MÚZEUMPEDAGÓGIAI HATÁSOK AZ EGYETEMISTÁK SZEMSZÖGÉBŐL

Hazánkban a múzeumpedagógiai tevékenység a 2000-es évek eleje óta kap hangsúlyos szerepet a múzeumi mindennapokban: a tudományos tevékenység mellett az oktatás is kiemelt helyen szerepel a közgyűjtemények életében. Noha a múzeumpedagógia mint kiemelt múzeumi feladat Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban komoly múltra tekint vissza, Magyarországon szintén a 2000-es években indítottak el olyan pályázati lehetőségeket, melyek a múzeumpedagógiai jelleg erősítését, a múzeumok és a közoktatás együttműködésének elősegítését tűzték ki célul. A szerző a múzeumpedagógia hatásainak vizsgálata céljából készített fókuszcsoportos kutatást nappali tagozatos hallgatók körében a Szegedi Tudományegyetemen. A vizsgálat célja az volt, hogy a megkérdezettek alapján felvillanjon egy kép, hogy azok a mai egyetemisták, akik általános vagy középiskolás korukban elvben részesülhettek volna ezen múzeumpedagógiai pályázatok előnyeiből, valóban találkoztak-e az újfajta múzeumpedagógiai irányvonallal, milyen kép él bennük a múzeumi tanulás tekintetében. A kutatásban részt vett interjúalanyok elmondásai alapján a szerző megállapította, hogy szinte egyáltalán nem volt hatással a hallgatókra a múzeumpedagógiai újhullám, elvértve találkoztak ez újfajta múzeumi tanulási módszerekkel, s így megkérdőjelezhetővé válik, hogy a kezdeményezések elérték-e egyik fontos céljukat, miszerint: a résztvevő diákokból a kultúrára, a múzeumi világra fogékony felnőttek váljanak.

Kulcsszavak: múzeumpedagógia, egyetemisták, felsőoktatás

A szerző elérhetősége: anitahegedus.mail@gmail.com

Hegedűs Judit

FOGVARTOTTAK SZÜLŐI SZEREPEI

A bűnelkövetés okainak vizsgálata során szinte mindegyik szakirodalom kiemeli a család felelősségét, szerepét, ugyanakkor a fogvatartottak szülői szerepeinek feltárása kevésbé kutatott. Ezt a hiátust kívántuk pótolni kutatásunkkal. A rendelkezésünkre álló 10 szakemberrel, illetve 40 fogvatartottal készített interjú tartalomelemzésnek vetettük alá. A női fogvatartottaknál (10 fő) a bebörtönzés leginkább jellemző hatása az anyai distressz. Az anyák leggyakoribb kezdeti reakciói az elszakadásra az erőteljes distressz, depresszió és bűntudat. A második leggyakoribb reakció a tudatos érzelmi eltávolodás stratégiája volt. Interjúalanyainknak kezdetben voltak öngyilkossággal kapcsolatos gondolatai, illetve néhányan a hátrahagyott gyerek potenciális konfliktusaira és problémáira fókuszáltak. Az apák börtönbe kerüléskor végigmentek egy jelentős identitásváltozáson. Ez azt jelenti, hogy az apai identitás a túlélés és az önvédelem érdekében gyengült, és felváltotta a „fogvatartotti identitás”. Nagyon sok édesapa (16 fő) fogalmazott meg félelmeket azzal kapcsolatban, hogy hogy lesznek képesek betölteni a családi szerepeket, ha szabadulnak, valamint a saját szülői kompetenciájukat is gyakran megkérdőjelezték. A férfiak reflexiói a „fogvatartotti apaságról” a tehetetlenség, megbánás és a felelősségteljeség körül összpontosultak. A szülői szerepek megerősítése a reintegrációs nevelés fontos és fejlesztendő területe, melyben kiemelt szerepe van a beszélőknek, a családi konzultációknak.

Kulcsszavak: büntetés-végrehajtás, szülői szerepek, reintegráció

A szerző elérhetősége: hegedus.judit@ppk.elte.hu

Hegedűs Renáta

A RENDSZERES ÚSZÁS HATÁSA A MOTOROS KÉPESSÉGEK FEJLŐDÉSÉRE A 4-7 ÉVES KORÚ GYERMEKEKNÉL

Az úszás, mint minden más mozgásforma jótékony hatással van az emberi szervezetre. Tehermentesíti az izmokat, megelőzi a tartáshibák kialakulását, fokozza az anyagcserét, szinte az egész testet arányosan megmozgatja és a növekedést is szolgálja. Jelen kutatás a rendszeres úszás hatásának eredményeit mutatja be a 4-7 éves gyermekek körében. A vizsgálati mintát 2 szegedi óvoda 4-7 éves gyermekei alkotják. A tanulókat életkoruk alapján soroltam korcsoportokba. A felméréshez a Farnos István által javasolt gyakorlatokat (6 perces futás, 20m-es gyors/vágtafutás, helyből távolugrás) használtam, melyekkel az erőt, gyorsaságot, és az állóképességet mértem. A tesztek felvételére 2015 márciusában került sor, anonim módon. A kutatás azt bizonyította, hogy a mintában szereplő tanulók (N=100) között a rendszeresen úszó gyerekek ereje és gyorsasági ereje a 4, 6 és 7 évesek körében jóval magasabb, mint a rendszeresen nem úszó társaiké, míg az 5 éveseknél az eredmények azonosak. Az egész test gyorsasága a 4 és 7 évesekre vonatkozóan igazolódott be, ezekben a korosztályokban a rendszeresen úszó gyermekek ereje, illetve az egész testgyorsasági ereje jobb, mint a rendszeresen nem úszóké. rendszeresen úszó gyermekek állóképességi teljesítőképessége, vagyis aerob állóképessége minden korosztályra lebontva magasabb, mint a nem úszó gyermekeké. Következtetesként elmondható, hogy kiemelten kellene kezelni a rendszeres úszást az óvodás gyermekek körében.

Kulcsszavak: motoros képességek, úszás, 4-7 éves korú gyermekek

A szerző elérhetősége: hengisz12@gmail.com

Hegedűs Renáta

A 14-15 ÉVES TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK ÉS EDZETTSÉGÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE A RENDSZERES ÚSZÁS HATÁSÁT TEKINTVE A NETFIT- RENDSZER ALKALMAZÁSA ALAPJÁN

A magyar oktatási rendszerben nagy hagyománya volt és van a tanulók fizikai fittségének mérésére, ennek ellenére nem volt egy egységes országosan elfogadott és bevezetett módszertani elképzelés az ifjúság fittségi állapotának felmérésére. A Magyar Diáksport Szövetség kapta meg azt a lehetőséget, hogy a 21. század követelményeihez igazodó, diagnosztikus és oktatási célú pedagógiai értékelő és visszajelentő eszközt, a Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Tesztet, vagyis a NETFIT-et létrehozza (Kézikönyv NETFIT, 2014). A program bevezetésére a 2014/2015-ös tanévben került sor. Azóta számos eredmény és értékelés született, azonban egyik sem vizsgálta még a rendszeres úszás hatását a tanulók fizikai állapotának és edzettségének összehasonlítására. Jelen kutatás a rendszeres úszás hatásának eredményeit mutatja be a 14-15 éves tanulók körében. A vizsgálati mintát 4 szegedi középiskola 14-15 éves tanulói alkotják. A felméréshez a NETFIT-rendszert alkalmaztam, mely négy különböző fittségi profilt különböztet meg, amely profilokhoz különböző fittségi tesztek tartoznak (Kézikönyv NETFIT, 2014). A tesztek felvételére 2016 szeptemberében került sor, anonim módon. A kutatás bizonyította, hogy a mintában szereplő tanulók N=103 közül a rendszeresen úszók (45 fő/46,35 %) minden vizsgált területen jobb eredményt értek el, mint nem úszó társaik (58 fő/59,74 %). Következtetésként elmondható, hogy kiemelten kellene kezelni a rendszeres úszást a fiatalok körében.

Kulcsszavak: NETFIT, rendszeres úszás, fizikai állapot

A szerző elérhetősége: hengisz12@gmail.com

Hegedűs Roland – Sebestyén Krisztina

KÖZÉPISKOLÁSOK IDEGENNYELVI ÉRETTSÉGI ÉS KOMPETENCIAMÉRÉS-EREDMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

Az idegennyelv-tudás minőségét több tényező is befolyásolja. Egyrészt kölcsönhatásban áll más kompetenciaterületekkel, például a szövegértéssel és a matematikával, másrészt viszont érdemes a nyelvtanuló szociokulturális és szocioökonómiai háttérét is vizsgálni, mivel ezeknek is meghatározó szerepe van a tanulási folyamatban (Torgyik 2015), ezáltal pedig hatással vannak az eredményességre is (Coleman et al. 1966; Oswald és Krappmann 2004; Rolff et al. 2008). Ezért a kutatásunk célja egyfelől az angol és a német nyelvi érettségi eredmények összevetése, másrészt az érettségi eredmények és a kompetencia-eredmények összefüggései, harmadrészt pedig a teljesítménybeli területi különbségek vizsgálata. Tanulmányunkban azon tanulók középszintű angol és német érettségi eredményeit elemezzük, akik 2013-ban az Országos kompetenciamérésben (OKM) 10. osztályos szövegértési és matematikai tesztet tölthettek ki. Korrelációs vizsgálattal elemezzük az egyes tantárgyi eredmények kölcsönhatását és a tanulók társadalmi háttérét. A járásokat a fentebb említett tulajdonságok alapján klasztereztük, majd ennek eredményét térképen ábráztuk. A statisztikai eredmények alapján elmondható, hogy a vizsgált teljesítményváltozók minden esetben erős összefüggésben állnak egymással. Továbbá a tanulói teljesítményekre esetünkben is jelentős hatással vannak mind a családi háttér, mind pedig a területi adottságok.

Kulcsszavak: Országos kompetenciamérés, érettségi eredmények, családi háttér, területiség, tanulói teljesítmény

A szerző elérhetősége: hegedusroland1989@gmail.com

kriszti.se@gmail.com

Herceg Attila

AZ ABSZOLÚT HALLÁS ÉS AZ ABSZOLÚT TONALITÁS VIZSGÁLATA TRANSZPONÁLÓ ÉS NEM TRANSZPONÁLÓ HANGSZEREN JÁTSZÓK KÖZÖTT

Elméleti háttér: Az abszolút hallás (AH) leegyszerűsítve azt a képességet jelöli, amelynek segítségével egy személy képes az általa hallott hangmagasságok pontos azonosítására, külső viszonyítási pont nélkül (Wilson, Lusher, Wan, Dudgeon és Reutens, 2009). Egyes szerzők az AH különböző formáiról, illetve aktív és passzív alkalmazásáról is említést tesznek (Parncutt és Levitin, 2001). Azt a képességet, amelynek segítségével egy személy képes megítélni, hogy egy adott zenemű eredeti, vagy módosított hangnemben szólal-e meg, abszolút tonalitásnak (AT) nevezzük (Terhardt és Seewann, 1983). Míg az AH előfordulási aránya meglehetősen csekély (Profita és Bidder, 1988), addig az AT nagyobb gyakorisággal figyelhető meg (Parncutt és Levitin, 2001). Feltételezhető tehát, hogy az AH és az AT egymástól független képesség, vagyis más-más faktorok befolyásolják előfordulásukat. A kutatás célja: Kutatásomban arra kerestem a választ, hogy (1) az AH és az AT valóban egymástól függetlenül jelenik-e meg, (2) eltérő tényezők befolyásolják-e az AH és az AT képességét, (3) a transzponáló hangszeren való játék hatással van-e az AH vagy az AT képességére? Résztvevők: A vizsgálatban 94 személy vett részt (Mkor=30,38; SDkor=13,81), 50 férfi, 44 nő. Ebből 29 fő hivatásos muzsik, 45 fő amatőr zenész, 20 fő jelenleg is zenei tanulmányokat folytat. Saját bevallása szerint 13 fő rendelkezik abszolút hallással (sAH), 81 fő nem (nAH). 20 fő transzponáló (TR), míg 74 fő nem transzponáló hangszeren játszik (nTR). Módszer: Online felületen létrehozott, saját fejlesztésű tesztet alkalmaztam, amely két részfeladatból állt. Az első részfeladat az AH, a második az AT képességének mérésére szolgált. Az első részfeladatnál a vizsgálati személy feladata a hallott hangmagasságok megnevezése volt. A második részfeladatban el kellett döntenie, hogy a hallott zenei idézet és a vele egy időben megjelenő kottakép azonos hangnemben van-e. Eredmények: (1) A sAH csoport szignifikánsan jobb eredményt ért el az AH vizsgálatára irányuló feladatban, mint a nAH csoport, ugyanakkor sem az AT-t mérő részfeladatban, sem a két részfeladatban elért összesített pontszámok tekintetében nem mutatkozott jelentős különbség a két csoport között. (2) A zenei képzettség foka csupán az AT-ra irányuló részfeladatban, illetve a két részfeladatban elért összesített pontszámokra mutatott jelentős hatást. Az AH-t mérő részfeladatban a pontszámokra nem gyakorolt hatást, ugyanakkor a hivatásos muzsikusok szignifikánsan kevesebb hibát vétettek, mint az amatőrök. (3) A TR és nTR csoport között mindössze az AT-t mérő részfeladatban, illetve a két részfeladatban összesen elért pontszám tekintetében mutatkozott szignifikáns különbség.

Kulcsszavak: abszolút hallás, abszolút tonalitás, transzponálás.

A szerző elérhetősége: lothario86@gmail.com

Hill Katalin – B. Zsoffay Klára – Vitályos GáborÁron

A FENNTARTHATÓSÁG ÚJ CÉLJAINAK MEGVALÓSÍTÁSA A TANÍTÓ- ÉS ÓVÓKÉPZÉSBEN

Karunkon mind a tanító, mind az óvodapedagógus szakos hallgatók képzése során nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy tanszékünk tantárgyaiba integráltan valamennyi hallgatónk számára megjelenjen a fenntarthatóságra nevelés. Emellett Óvodapedagógus szakon külön Fenntarthatóságra nevelés c. specializációt indítottunk, tanító szakon pedig a természetismeret műveltségi területet végző hallgatók egy Fenntarthatóságra nevelés c. kurzust végeznek el. A fenntarthatóság jól ismert három pilléres felosztása (környezeti, társadalmi, és gazdasági pillérek) közül a közoktatásban a környezeti nevelés a legkidolgozottabb és legnépszerűbb, a másik két pillér kevesebb szerepet kap. Éppen ezért, fontosnak tartjuk, hogy hallgatóink a társadalmi és gazdasági fenntarthatósággal is megismerkedjenek, és a jövő pedagógusaiként beilleszék saját pedagógusi munkájukba. A korábbi három pilléres felosztás mellett az ENSZ 193 tagállama által 2015-ben elfogadott 17 Fenntartható fejlődési cél (SDG-k) mentén képezzük a hallgatókat. Mivel a Föld különböző földrészein, illetve országaiban a 17 cél nem azonos hangsúllyal szerepel, mind hazai, mind globális viszonylatban fontos a célokat áttekinteni. Ennek érdekében, a 2016-os HUCER konferencián „Globális nevelés a fenntartható szemlélet kialakításáért” címen bemutatott projektet átdolgoztuk a 17 cél mentén. Lényege, hogy egy családfotó-sorozat segítségével a Föld 16 különböző országát, valamint hazánkat a 17 fenntartható fejlődési cél tükrében elemezzük ki, és hasonlítjuk össze. A konferencián a projekt menetét és eredményeit kívánjuk bemutatni.

Kulcsszavak: fenntarthatóságra nevelés, fenntartható fejlődési célok, pedagógusképzés

A szerző elérhetősége: hillkatalin@gmail.com

Híves Tamás – Kállai Gabriella

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK TERÜLETI SAJÁTOSSÁGAI

Az előadás célja a tanulók hátrányainak neveléstudományi és jogszabályi megközelítésének összevetésén át annak bemutatása, miként oszlanak meg az ország különböző térségeiben a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók, és ez hogyan viszonyul a támogató programok intézményrendszeréhez, területi sajátosságaihoz. Vizsgálódásunk elméleti keretét a hátrányos helyzet fogalmának pedagógiai jellegű megközelítése adja. Két támogató program intézményhálózatát mutatjuk be: az Arany János Programok meritési bázisa az általános iskolákban tanuló hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók, valamint a felsőoktatásba bejutó hátrányos helyzetű, elsősorban cigány/roma hallgatókat támogató Roma Szakkollégiumok hálózata. Az előadás összeveti a hátrányos helyzetű tanulók arányát az oktatás különböző szintjein, alapfoktól a felsőoktatásig és járási/megyei szinten elemzi az eltéréseket. Térképen ábrázolva mutatjuk be a szakkollégiumi és AJP egyenletlenségeit. A közoktatási adatokat a KIR-STAT szolgáltatja, míg a felsőoktatási adatok a FELVI adatrendszeréből származnak. Az országos adatbázisok használatának előnye, hogy teljes körű adatok állnak rendelkezésünkre, hátránya, hogy csak közvetetten alkalmas kutatási célok megvalósítására. Elemzésünk legfontosabb eredménye, hogy felrajzolja a hátrányos helyzetű tanulók területi megoszlását különféle dimenziók mentén, valamint továbbhaladásuk arányait járási/megyei szinten. Kimutatja a területi eltéréseket, és ennek lehetséges okait.

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, támogató programok, területi elemzés

A szerző elérhetősége: hives.tamas@ofi.hu

kallai.gabriella@ofi.hu

Híves-Varga Aranka

A RENDSZERVÁLTÁS GYERMEKEI

Előadásunk 20 évet felölelő nyomonkövető kutatásba bevont mintegy száz fiatal életútját mutatja be. Arra voltunk kíváncsiak, hogy akik a rendszerváltás idején születtek, a kilencvenes évek közepén érkeztek a rendszerváltás következtében átalakított magyar iskolarendszerbe, az ezredfordulót követően választottak középiskolát, azok napjainkban, fiatal felnőttként a családban és az iskolában felhalmozott tőküket miként kamatoztatják a munkaerőpiacon és személyes életükben. A reziliencia és az inkluzív környezet elméleti keretrendszerére, valamint az interszekvencia jelenségére építve tártuk fel az életút-interjúkban tetten érhető gátló és támogató tényezőket. Vizsgálati terepeink olyan települések, ahol főként hátrányos helyzetű, roma/cigány közösségek élnek, kontrollcsoportként pedig pécsi fiatalok kerültek a mintába. Az első két kutatási szakasz alapján rendelkezünk az életút-interjú alanyainkra vonatkozóan az iskolakezdésükkor (1995) és az alapfokú iskoláztatásuk végén (2003) kulcsfontosságú adatokkal. A hátrányos szociokulturális környezetből érkező kisdíákok esetén az oktatásszociológia nyelvi hátrányként leírt jelensége már az iskolába belépéskor tetten érhető volt. Nyolc évvel később ugyanezen diákok lemorzsolódási és középfokra való továbbhaladási adatai tényszerűen mutatták az iskolarendszer esélykiegyenlítő funkciójának érvényesülését, de még inkább ennek elmaradását. A 2017-ben felvett életútinterjúk elemzésén keresztül láthatóvá vált, hogy a család és az iskola támogatása vagy e támogatás hiánya milyen élethelyzeteket eredményez.

Kulcsszavak: inkluzivitás, reziliencia, interszekvencia

A szerző elérhetősége: mizafe@gmail.com

Holik Ildikó – Tordai Zita

MENTORTANÁRI SZEREPEK, SZEREPÉRTELMEZÉSEK

A mentortanárok a pedagógusképzés kulcsszereplői, hiszen ők azok, akik támogatják a tanárjelölteket, illetve a pályakezdő pedagógusokat a tanári pályára való szocializálódási folyamatban (Kubinger-Pillmann, 2011). A mentortanárok komplex feladatkörükből adódóan többféle szerepet tölthetnek be. Furlong és Maynard (1995) a mentor szerepét a modell, a képzési szakember, a kritikus barát és a tanuló társ szerepével azonosítja. Lesznyák (2005) a modell, a szakértő konzultáns és a tanácsadó szerepét különbözteti meg. A 2016-ban végzett online kérdőíves kutatásunk a mentortanárok szerepértelmezését vizsgálta 86 jelenlegi és végzett gyakorlatvezető mentortanár körében. Kutatási kérdésként azt fogalmaztuk meg, hogy a megkérdezettek mely mentorszerepeket tartják a legfontosabbnak, illetve rájuk melyek a legjellemzőbbek. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a válaszadók a mentor támogató szerepét tartják a legfontosabbnak (4 fokú skálán értékelve 3,85 átlag), s úgy vélik, hogy rájuk is leginkább ez jellemző (3,79). Szintén fontosnak tartják a modell (3,6), a megfigyelő (3,58) és a tanácsadó (3,58) szerepet. A szabad szavas válaszok tartalomelemzése alapján is a fiatalabbaknak nyújtott segítség és a jövő generációjának kinevelése emelkedik ki. Az előadásban a megélt mentori szerepeket a megkérdezettek erősségeinek és gyengeségeinek mentén is elemezzük, egyúttal rávilágítunk a mentortanári szerepértelmezés fontosságára és fejlesztési lehetőségeire a mentori munka hatékonysága szempontjából.

Kulcsszavak: mentortanár, szerep, szerepértelmezés

A szerző elérhetősége: holik.ildiko@tmpk.uni-obuda.hu tordai.zita@tmpk.uni-obuda.hu

Horváth Ágoston

ÖNSZELEKCIÓS MECHANIZMUSOK ÉS TORZÍTÓ HATÁSOK A MAGYARORSZÁGI DIPLOMÁS PÁLYAKÖVETÉSI KUTATÁSOKBAN

Kutatásom célja a magyar Diplomás Pályakövető Rendszer (DPR) keretében készült survey adatfelvételek során keletkező önszelekciós mechanizmusok és torzító hatások vizsgálata. A DPR két modulra, egyrészt az évente lekérdezett online survey-re, másrészt államigazgatási nyilvántartások anonim összekapcsolásával létrehozott adatintegrációs adatbázisokra támaszkodik. Az online kérdőív alacsony válaszadási aránya jelentős önszelekciós problémákat vet fel, ezáltal megkérdőjelezve az adatok validitását. A DPR – Adminisztratív adatbázisok integrációja 2014 adatbázis alapsokasága megfeleltethető a 2013-as online lekérdezés populációjának. Ennek következtében a 2010-ben, illetve 2012-ben abszolvált évfolyamokra vonatkozóan lehetséges az online survey eredményeinek összevetése az adatintegrációs adatbázis adataival, megtörténhet az önszelekciós mechanizmusok többdimenziós feltérképezése. Elemzésem a DPR online survey és az adatintegráció azonos, vagy hasonló tartalmú változóinak megoszlásait veti össze illeszkedésvizsgálatokkal, emellett szimulációs technikákkal vizsgálom, hogy az online survey eredményeinek populációs adatoktól való eltérése az intézményi válaszadási arányok különbségeinek tulajdonítható-e. Vizsgálatom alapján a mintába kerülési mechanizmus az online survey eredményeinek populációs adatokhoz viszonyított kismértékű, ugyanakkor szisztematikus eltérését eredményezi a legtöbb dimenzió mentén, továbbá ez az eltérés nem magyarázható az eltérő intézményi válaszadási arányokkal.

Kulcsszavak: Diplomás Pályakövető Rendszer, online survey, adatintegráció, önszelekció, torzítás

A szerző elérhetősége: horvath.agoston@oh.gov.hu

Horváth László

SZERVEZETI TANULÁS ÉS INNOVÁCIÓ A MAGYAR FELSŐOKTATÁSBAN

A kutatás az OTKA által finanszírozott „A helyi innovációk keletkezése, terjedése és rendszerformáló hatása az oktatási ágazatban” című projekt előzetes kérdőívének felsőoktatási adatait dolgozza fel. A kutatás célja, hogy jellemezze a magyar felsőoktatási intézmények (elemzési egység: tanszék, intézet, doktori iskola) szervezeti tanulási kapacitását a Bess, Perkins és McCown (2010) által fejlesztett mérőeszköz segítségével, összehasonlítva a szervezeti egységek innovációs mutatójával. A kvantitatív kutatás keretében elektronikus kérdőívet küldtünk minden magyar felsőoktatási intézményben lévő tanszékvezetőnek vagy intézetvezetőnek, illetve doktori iskola vezetőnek. Az adattisztítás után 773 szervezeti egységből álló adatbázis került kialakításra, melyen a korábbi kutatásoknak megfelelően feltáró faktoranalízis (főkomponens elemzés) segítségével kerültek kialakításra az innovációs tudatosságot, dinamizmust és aktivitást jellemző főkomponensek, illetve faktoranalízis segítségével a szervezeti tanulási kapacitást leíró három faktor, melyeket leíró statisztikai vizsgálatok és összefüggés vizsgálatok keretében elemzünk. A felsőoktatási almintán kialakított főkomponensek és faktorok magas cronbach alfa értéket mutatnak (0,8 felett), így a kialakított struktúra megbízhatósága alátámasztott. A változókkal végzett különböző leíró és összehasonlító vizsgálatok rámutatnak a felsőoktatási világ sajátosságaira, melyek hasznos visszajelzéssel szolgálnak a gyakorlat számára.

Kulcsszavak: felsőoktatás, innováció, szervezeti tanulás

A szerző elérhetősége: horvath.laszlo@ppk.elte.hu

Hörich Balázs

AZ ISKOLAI LEMORZSOLÓDÁS INTÉZMÉNYI JELLEMZŐI

Az iskolai lemorzsolódás fő okai között családi, társadalmi-gazdasági háttérből fakadó, egyéni, illetve intézményi okok is elkülöníthetők. Előadásomban alapvetően arra a kérdésre keresem a választ, hogy a hazai intézményrendszer mennyire nyújt egységes háttérrel a lemorzsolódás szempontjából: van-e különbség az intézményi feltételekben ott, ahol nagy, illetve, ahol kicsi a tanulói lemorzsolódás. A tanulótak azonosításával a 2011-2016 évi Országos kompetenciamérés longitudinális adatainak segítségével (Szemerszki 2016 alapján) azonosítottam be azokat az iskolákat, amelyek esetében kifejezetten nagy problémát jelent a diákok lemorzsolódása, vagy jelentős a lemorzsolódás által veszélyeztetett diákok aránya. Eredményeim szerint a társadalmi háttér befolyása jóval jelentősebb, mint az intézményi környezeté, de figyelemreméltó, hogy az intézmények körülbelül negyede esetében a prediktív modellek nem várt eredménnyel járnak: annak ellenére, hogy kedvezőtlen társadalmi háttérrel jellemezhető a tanulói kör, mégis alacsony a lemorzsolódás; és fordítva, annak ellenére, hogy kedvező társadalmi háttér figyelhető meg, mégis magas a tanulói lemorzsolódás. Előadásomban kitérek a lemorzsolódás területi egyenlőtlenségeire, egyben kijelölve a legproblematicusabb térségeket is.

Kulcsszavak: lemorzsolódás, társadalmi háttér, intézményi háttér, területi egyenlőtlenségek, OKM

A szerző elérhetősége: horichb@gmail.com

Imre Anna – Imre Nóra

KOMPETENCIAFEJLESZTÉS ÉS DÉLUTÁNI FOGLALKOZÁSOK AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁKBAN

Kutatásunk a korai iskolaelhagyás megelőzésére alkalmas megoldások közül a délutáni foglalkozások és a kompetenciafejlesztés lehetőségeit és kapcsolódását vizsgálja, hátrányos és nem hátrányos tanulási környezetekben. A kérdést a tanulói eredményesség (pl. Finn 1989, Christenson 2013, Scheerens 2013) és az implementáció elméleti keretéhez kapcsoltan értelmezzük (pl. McLaughlin-Talbert 1994, Honig, Fazekas-Halász, 2013). A kutatás során a tanulás nézőpontjából közelítjük meg a tanítás-tanulás egyes intézményi folyamatait. A kutatás keretében a 2016/2017 tanévben online kérdőíves kutatást végeztünk 25 általános iskola vezetői és pedagógusai körében, s néhány esettanulmányt is készítettünk. Előadásunk a kutatás eddigi eredményeire épül, elemzésünk fókuszában az eltérő társadalmi háttérű intézmények gyakorlatának feltárása és összehasonlítása áll. Az előadás első része iskolavezetők és a pedagógusok körében készült kérdőíves adatfelvétel eredményeire épül, az intézményi és szervezeti szintű kérdéseket járja körül, ezen belül az iskolavezetők és a pedagógusok kompetenciafejlesztéssel és délutáni foglalkozásokkal kapcsolatos véleményét mutatja be. Az előadás második része a kutatás kvalitatív tapasztalataira építve az eltérő társadalmi összetételű és eredményességű intézmények és pedagógusok kompetenciafejlesztéssel és délutáni foglalkozásokkal összefüggő gyakorlatát két kompetenciaterület tükrében mutatja be, a munkaközösségek működésének és a pedagógusok nézeteinek bemutatása segítségével. Az előadás végén kutatási tapasztalatainkra építve néhány következtetést fogalmazunk meg a tanulást segítő és akadályozó tényezőkkel összefüggésben.

Kulcsszavak: tanórán kívüli foglalkozások, kompetenciafejlesztés, tervezés, munkaközösségek, pedagógusok nézetei

A szerző elérhetősége: imre.anna@ofi.hu   imre.nora@ofi.hu

Inántsypap Ágnes

FELEKEZETI ISKOLAVÁLASZTÓK EGY MEGYESZÉKHELY NÉGY KÜLÖNBÖZŐ EGYHÁZI FENNTARTÁSÚ ALAPFOKÚ OKTATÁSI INTÉZMÉNYÉBEN

A 2016-es adatok szerint közel 1000 egyházi fenntartású köznevelési intézmény működik jelenleg Magyarországon, így a felekezeti oktatásügy napjainkban újra igen aktuális kérdéssé vált. Az expanzió számos okra vezethető vissza, amelyhez kiindulópontként azt az 1990-es törvényt tekinthetjük, amely a lelkiismereti és vallásszabadságról rendelkezik. Ennek eredményeképpen a rendszerváltás óta az egyház iskolafenntartó is lett, ami új kihívásokat jelent, illetve folyamatosan új elvárásokat is támaszt vele szemben. A felekezeti iskoláknak közfinanszírozású intézményként egyeztetni kell saját oktatási/nevelési küldetését az állam és az iskolaválasztók elvárásaival. Az iskolaválasztás determinánsai országonként és koronként változóak lehetnek, mégis vannak viszonylag állandónak tekinthető faktorok. Ilyenek lehetnek a lakókörnyezet, a szülők társadalmi státusza, iskolai végzettsége, vallásossága, kulturális tőkése, hite az iskolában, mint a társadalmi mobilitás eszközében, jövőképe, illetve tájékozottságuk az iskolaválasztási lehetőségekről. Jelen előadás egy megyeszékhely négy különböző felekezet által fenntartott általános iskolát választó szülők iskolaválasztási motivációt vizsgálja meg a 2011-es népszámlálás, az Országos Kompetenciamérés 2015, valamint egy 478 főt megvizsgáló adatbázis eredményei alapján. Az eredmények arra engednek következtetni, hogy a szülők társadalmi háttérváltozói, vallási, felekezeti elköteleződése az iskolaválasztás folyamatában is reprezentálódik.

Kulcsszavak: felekezeti iskolák, iskolaválasztás, értékrend

A szerző elérhetősége: inantsypapagnes@gmail.com

Bíró István Ferenc

ONCE UPON A TIME BEYOND THE SCHOOL CURRICULUM... OR FOLK TALES AS FRAMEWORK OF FOLK RECORDER CLASS

There have been several researches into the philosophical, literary, folkloristic, aesthetic and educational importance of Hungarian folk tales. In this presentation we call the attention to the role and importance of Hungarian folk tales in music pedagogy. The use of folk tales as a framework of folk songs taken out of their original medium- because of their similar language and vocabulary, etc. – might be a natural medium. Furthermore, the world of tales for children starting their education is also a widely mapped field. Children learn nursery rhymes in the first two preparatory years of their folk music acquisition. This statement has meaning if we refer to the above-mentioned and mention that nursery school education is also based on the nursery. So the formal, structural, vocal skills of the child are already at our disposal. The importance of our concept is exactly in this: the child transforms the folk song known by him in vocal form into instrumental form. This way the traditional learning method present in the peasant society is realised, during which the men playing the recorders try to find the known tunes on their instruments. Consequently, the highest form of our instrumental education can be realised in the first years of music schools. Obviously, it is interpreted within the music culture of the child, which in this case means the musical world of nursery rhymes.

Kulcsszavak: folk recorder, folk tales, instrumental education

A szerző elérhetősége: biropisti@gmail.com

Jancsák Csaba

ELBESZÉLT TÖRTÉNELEM, TÖRTÉNELEMTANÍTÁS, ÁLLAMPOLGÁRI KOMPETENCIÁK ÉS AZ ÉRTÉKEK VILÁGA

Az előadás empirikus forrását jelentő kérdőíves adatfelvétel két almintán történt: 2016 novemberében 28 középiskola végzős diákjainak körében (N=869), illetve 2017 márciusában történelemtanárok körében (N=70). A kvantitatív kutatás első hullámában során azt vizsgáltuk, hogy a fiatalok köreiben mely történelmi eseményekről folyik diskurzus, illetve melyek azok a történelmi események, amelyek – mint a transz-történelmi értékek szimbolikus hordozói – generációkon átívelve megőrzésre kerülnek. Kutatásunk eredményei rámutatnak arra, hogy a kortárs csoport, a család és az iskola, mint a történelmi múlt értelmező közösségei igen fontos szereppel bírnak, ugyanakkor napjainkban e feladat, a fiatalok iskolai ifjúsági korszakba lépésével egyre inkább, mint kiterjesztett szerepelvárás jelenik meg a pedagógusok előtt (kiemelten pedig az ember és társadalom műveltségterület tanárai előtt). Pedagóguskutatásunk alatt az előbbiekkal összefüggésben érdeklődésünk homlokterében az állt, hogy a történelemtanítás mely értékek átadását preferálja, illetve mindez hogyan járul hozzá az állampolgári kompetenciák és az univerzális értékek átadásához.

Kulcsszavak: ifjúság, állampolgári nevelés, történelemtanítás, társadalmi értékek

A szerző elérhetősége: csaba.jancsak@gmail.com

Jankó Krisztina

KOMPETENCIAFEJLESZTÉS ÉS DÉLUTÁNI FOGLALKOZÁSOK EGY BORSODI KISISKOLA ESETÉBEN

Hazánkban az utóbbi években előtérbe került a korai iskolaelhagyás és esélykiegyenlítés kérdése, megnőtt az érdeklődés a megelőzést segítő gyakorlatok iránt. A nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a korrekció terén egyrészt sokat tehet egy-egy ország oktatáspolitikája, másrészt maguk az intézmények is (Imre, 2016). Az előadás a lemorzsolódás/korai iskolaelhagyás megelőzésére alkalmas megoldások közül a kompetenciafejlesztés és a tanórán kívüli foglalkozások lehetőségeit, gyakorlatát mutatja be egy iskolai esettanulmányon keresztül. A vizsgált intézményben nagyon magas a hátrányos helyzetű és a roma tanulók aránya, s kutatásokból tudjuk, hogy ők különösen veszélyeztetettek a lemorzsolódás szempontjából (Szemerszki, 2016). A kutatás során az intézményi dokumentumok és a statisztikai adatok elemzésén túl interjú készült az általános iskola vezetőjével, egy magyar nyelvet oktató, valamint egy idegen-nyelv szakos pedagógussal, a hatodikos tanulók osztályfőnökével, továbbá fókuszcsoporthoz készítettünk hatodik osztályos gyerekekkel. Az előadásban a helyszínen gyűjtött tapasztalatok alapján kitérünk arra is, hogy melyek azok a tanítási-tanulási folyamatot segítő és akadályozó tényezők, amelyek ebben az intézményben hangsúlyosan jelen vannak, s mi ebben a délutáni foglalkozások szerepe.

Kulcsszavak: kompetenciafejlesztés, tanórán kívüli foglalkozások, lemorzsolódás

A szerző elérhetősége: janko.krisztina@ofi.hu

Győri János

THE HISTORIC, SOCIAL AND PROFESSIONAL CONTEXT OF THE VERY FIRST PULL-OUT CLASS FOR MATHEMATICALLY GIFTED STUDENTS IN HUNGARY: HOW „SPEC. MATH” STARTED IN FŐVÁROSI FAZEKAS GIMNÁZIUM IN 1962

In his model on gifted development Mihaly Csikszentmihalyi (1988) makes a differentiation between domain (a culturally constructed set of knowledge) and field (the socially constructed community of practice of the given domain), and puts a big stress on the importance and the characteristics of the field. In gifted education research there is a consensual agreement among Hungarian experts that a landmark point of special education for mathematically gifted students in the second half of the 20th century in Hungary was the foundation of the very first pull-out class in Fazekas Gimnázium, Budapest, in 1962. Based on a set of semi-structured interviews with 2 former teachers and more than 20 former students of this class in this presentation we reconstruct the historic, social and professional context of this brand new type of gifted education in Hungary at that time. We take into consideration the international educational background of this class (the contemporary Soviet, American and European developments in gifted education for mathematically gifted students at that time), the direct influence of the previous methods in gifted education for mathematically gifted students in Hungary (László Rátz, László Kalmár, KÖMAL and others), and also the direct political context of this academically elit education for gifted students in the socialist Hungary. The presentation is based on a reasearch supported by MATEHETSZ („Tehetségek Magyarországa” project, EFOP 3.2.1-15-2016-00001).

Kulcsszavak: gifted education, math education, pull-out class, Fazekas Gimnázium

A szerző elérhetősége: janos.gyori@ppk.elte.hu

Jász Erzsébet – Ütőné Visi Judit – Teperics Károly – Tóth Tamás – Kovács Enikő

AZ ENERGIATUDATOSSÁGRA NEVELÉS MEGJELÉSE A KÖZÉPISKOLAI TANANYAGBAN

A természettudományos oktatás egyik célja az energiatudatosságra nevelés, amely az alapidokumentumokban, az ezekre épülő tankönyvekben is jelen van. A tanulók számára fontos a témakör megközelítése, annak érdekesnek, aktuálisnak kell lennie a figyelemfelkeltés és a környezettudatos magatartás kialakítása érdekében. A felnövekvő generációk számára az óvodai és általános iskolai alapozás után a középiskolai természettudományos tantárgyak, illetve az újonnan bevezetett komplex természettudomány formális keretek között adnak erre lehetőséget, így a megújuló energiák használatát is képesek lehetnek előremozdítani. Vizsgálatunk célja a földrajz és a komplex természettudomány tantárgyak középiskolai tananyagának energiatudatosság szempontjából történő elemzése, amely a „A helyzetfeltáró kutatás a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal – NKFIH, K 116595 projekt” keretében valósult meg. A kerettantervek, az érettségi követelmények, a 9-10. osztályos földrajz tankönyvek és tanmenetek kerültek feldolgozásra. A megújuló energiaforrásokra vonatkozó fogalmak gyakorisága viszonylag nagy, azonban az előfordulás sok esetben csak magyarázat nélküli felsorolásra korlátozódik. Arra a következtetésre jutottunk, hogy ezek önmagukban keveset tesznek hozzá a szemléletformáláshoz. Kizárólag a tankönyvekre alapozva nem fognak a tanulók a megújuló energiaforrásokat használva egy tudatosabb életmódot élni, meg kell ragadni ezek gyakorlati oldali feldolgozásának lehetőségeit is.

Kulcsszavak: középiskola, földrajz, komplex természettudomány, energiatudatosság, megújuló energia

A szerző elérhetősége: jaszerzsebet@gmail.com   judit.uto.visi@gmail.com

Jász Erzsébet

HELYZETKÉP A KÖZÉPFOKÚ SZAKKÉPZÉS NÉHÁNY ÉVÉRŐL

A magyar oktatási rendszer elmúlt rövid időszakában megfigyelhető változások közül a legtöbb talán a szakképzést érintette, amelyek a jövőbeli helyzet alakulására is hatással lesznek. Jelen vizsgálat célja egyszerű statisztikai elemzések alapján egy oktatásföldrajzi helyzetfeltárás elvégzése a köznevelés információs rendszerének 2015/2016-os tanévre vonatkozó adatai alapján annak érdekében, hogy egy pillanatképet kapjunk a középfokú oktatási intézmények tanulólétszámairól, a települések vonzáskörzeteiről, a határöntúli tanulók arányairól. A tanulólétszámok országos léptékűek, a vonzáskörzetek esetében pedig Hajdú-Bihar megyére és Debrecenre koncentráltunk. A létszámok iskolatípusonkénti viszonylatában Debrecen illeszkedik az országos megoszláshoz. Vonzáskörzete nemcsak a megyére, hanem azon túlra, és a határmenti térségekre is kiterjed. Ebből kiindulva került sor a határöntúlról érkezők létszámbeli arányainak, térbeliségének feltárására is. A szomszédos országok állampolgárságaival rendelkező diákok elsősorban a határmenti térségek iskoláiba érkeznek, akiknek az aránya egyébként a teljes létszámhoz viszonyítva alacsony. Az empirikus vizsgálatok elemeként került sor a lemorzsolódási arányok elemzésére is Hajdú-Bihar megyében a szakképzési intézmények illetve a szakképzési centrumok adatai alapján elsősorban a szakmacsoportokra koncentrálna. Az egyszerű elemzések alapján kirajzolódó pillanatkép alapként szolgálhat a jövőbeli folyamatok hatásainak további vizsgálataihoz.

Kulcsszavak: szakképzés, tanulólétszámok, vonzáskörzet, lemorzsolódás, szakmacsoportok

A szerző elérhetősége: jaszerzsebet@gmail.com

Jenei Teréz

CIGÁNYOK/ROMÁK REPREZENTÁCIÓJA KORTÁRS GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGI REGÉNYEKBEN

A pedagógia és az irodalom szoros kapcsolata évszázadok óta közismert, hiszen az irodalmi művek direkt vagy indirekt módon a pedagógiai befolyásolás eszközei lehetnek. Az irodalmi szöveg azért hatásos, mivel a társadalmi jelenségeket mindig egyediségükben, élményszinten ragadja meg. A fikciós narratívák a gyerekek (és felnőttek) számára segítenek értelmezni saját életüket; mindennapi, sokszor nyomasztó problémáik megoldásához mintákat közvetítenek (Hunyadiné 1993, 1999; Hunyadiné, M. Nádasi, Trencsényi 2006; Győri H. 2009). Előadásom témája a cigányok/romák reprezentációja az utóbbi évtized magyar nyelvű gyermek- és ifjúsági irodalmában. Kutatásomnak kettős célja van: egyrészt fel kívánom tárni, hogy a gyermek- és ifjúsági regényekben milyen mértékben vannak jelen cigány/roma gyermek vagy felnőtt szereplők, és hogy a kiválasztott művek cigány/roma szereplőinek alakjában megismétlődnek-e a cigányokkal/romákkal kapcsolatos sztereotípiák. Másrészt pedig azt is megvizsgálom, hogy a problémafelvetés és a sorsalkotás ad-e lehetőséget a befogadónak a szereplőkkel való azonosulásra. Az előadásban a kutatás eredményeit kívánom ismertetni. A kortárs magyar gyermek- és ifjúsági irodalomban kevés azon műveknek a száma, amelyekben cigány/roma szereplők (is) vannak. A regényekben a cigány/roma szereplőkhöz többnyire olyan sztereotípiák kapcsolódnak mint a szegénység, bűnözés, agresszivitás. A gyerek- vagy kamaszszerelők gyakran magányosak, érzékenyek. Agresszivitásuk hátterében családi problémák, kisebbségi érzések állnak, amelyek nehezítik a társaikkal való kommunikációt, s ezáltal az iskolai integrációt is.

Kulcsszavak: pedagógia, irodalom, cigányok/romák

A szerző elérhetősége: jenei.terez@nye.hu

Joanna Leek

YOUTH-ADULT PARTNERSHIPS TOWARDS PERSONAL DEVELOPMENT OF YOUTH AT RISK – BETWEEN THEORY AND PRACTICE

Aims of the research The main purpose of the presentation is to introduce an innovative participatory approach towards work with youth particularly those at risk of dropping out. I will introduce the issue of youth-adult partnerships that allows the youth the personal development, examining experiences of youth with youth-adults partnership from seven European countries (Cyprus, England, Germany, Italy, Lithuania, Spain and Sweden), within two ongoing European educational projects “Future Youth School Forums” and “ICT-Guides”.
Research methods To collect relevant quality indicators for outputs and results of the intervention were used both qualitative (focus groups interviews with national youth and teachers) and quantitative data (surveys with youth).
Main results Analyzing this issue, the article finds that efforts to increase student participation can create experiences that help to meet the developmental needs of youth in particular regarding increasing of confidence and self-esteem in public speaking what affects students communication skills and school performance. Participation in school settings supports establishing of meaningful relationship youth with teachers and developing of inquiry, as students are engaged with spaces for participation in ways that they perceived relevant to their life experiences. I claim that when applying the participatory method particular beneficiary for youth are the youth-adult partnerships, grounded in the intergenerational learning perspective.

Kulcsszavak: youth participation, youth-adult partnership, intergenerational learning, school, youth

A szerző elérhetősége: joanna.leek@uni.lodz.pl

Józsa Krisztián – Karen C. Barrett – Kis Noémi– Józsa Gbriella – George A. Morgan

KISMACKÓ: AZ ELSAJÁTÍTÁSI MOTIVÁCIÓ ÉS A VÉGREHAJTÓ FUNKCIÓ ÚJ, SZÁMÍTÓGÉPES MÉRÉSI ELJÁRÁSA

Kutatások azt mutatják, hogy az elsajátítási motivációnak és a végrehajtó funkciónak fontos szerepe van a későbbi iskolai teljesítményben. A szakirodalom szerint ezek a tényezők erősebb prediktív erővel bírnak az iskolai sikerességre, mint az intelligencia. Az elsajátítási motivációnak nincsenek számítógépes vizsgálati eljárásai, a laboratóriumi vizsgálati módszerei pedig nem alkalmasak nagymintás adatfelvételekre, óvodai, iskolai alkalmazásra. A végrehajtó funkciónak ugyan elérhető néhány számítógép-alapú vizsgálata Magyarországon, de ezek nem fedik le teljesen annak komponenseit. Ezért egy új, számítógép-alapú mérőeszköz kidolgozását tűztük ki célul (Barrett és Józsa, 2016; Józsa, Barrett és Morgan, 2016). Az új számítógépes mérőeszköz 3-8 éves gyermekek számára készült, ami játékos feladathelyzetbe ágyazva vizsgálja az elsajátítási motivációt és a végrehajtó funkciót, valamint a betű- és számismeretet. A gyermekek narrátora Kismackó, aki angolul vagy magyarul beszél attól függően, hogy a kísérletvezető melyik nyelvet választja ki. A feladatokat úgy fejlesztettük ki, hogy azok illeszkedjen mind a magyar, mind az amerikai kultúrához. Ennek érdekében az előmérések során mindkét országból gyűjtöttünk adatokat. Az előzetes eredmények arra utalnak, hogy a kifejlesztett mérőeszköz feladatai megbízhatóan működnek és validak. A tabletekre optimalizált új mérőeszköz egyaránt alkalmas kutatási kérdések megválaszolására, és óvodai, iskolai gyakorlati felhasználásra. Előadásunkban ezt az új számítógép-alapú mérőeszköz mutatjuk be.

Kulcsszavak: elsajátítási motiváció, végrehajtó funkció, számítógép-alapú mérés, mérőeszközfejlesztés

A szerző elérhetősége: jozsa@sol.cc.u-szeged.hu

Kálmán Orsolya – Päivi Tynjälä – Terhi Skaniakos – Eeva Kallio

UNIVERSITY TEACHING CULTURES AND TEACHING PRACTICES: COMPARATIVE STUDY IN FINLAND AND HUNGARY

The attention given to the quality of university teaching and the professional development of university teachers has been increasing in Europe. However, there is little comparative research on university teachers' teaching practices and professional development. This study examines university teachers' teaching approaches, professional development and their perception of their department's teaching culture in Finland and Hungary. To examine these areas, three inventories were developed and validated. In total, 1,141 academics participated in the research study, of whom 58.5% came from Finnish and 41.5% from two Hungarian higher education institutions. The principal component analysis produced the following approaches to teaching: Practice-centred, Development of thinking focused, Knowledge-centred, and Learning outcome and requirements focused. The comparative analysis revealed several differences between Finnish and Hungarian teachers in their teaching approaches and that the Finnish university teachers were involved in more and more varied types of professional development activities. However, the Hungarian academics perceived their departmental culture as more supportive and voluntarily collaborative.

Kulcsszavak: university teaching, teaching approaches, professional development, departmental cultures, comparative study

A szerző elérhetősége: kalman.orsolya@ppk.elte.hu

Káplár-Kodácsy Kinga

REFLEXIÓK A REFLEKTIVÁSRA: A VISSZACSATOLÁS MÓDJAI A MENTORI MUNKÁBAN

Kutatásunkban a tanárképzés mentorálási szakaszának reflektív gyakorlatát vizsgáljuk. Nemzetközi szakirodalomra támaszkodva elsődleges célunk az volt, hogy feltérképezzük a tanárképzésben résztvevő intézményi mentorok reflektív folyamatokról alkotott felfogását, és az elméleti keret megjelenését saját mentori gyakorlatukban. A bemutatott eredmények egy nagy mintavételű vizsgálat (2017-2018-ra tervezett) kialakítását előkészítő pilot kutatás részét képezik. A pilot kutatás során a tanárképzésben résztvevő 10 képesítéssel rendelkező szaktantárgyi mentort kerestünk meg. Az orientációs interjúk átíratait a fenomenográfia módszerével elemeztük (Marton, 1986; Säljö, 1996; Åkerlind, 2005). Mivel a téma korábbi empirikus kutatásai hangsúlyozzák a feszültséget a reflektivitás fontossága és a megvalósult gyakorlat között (Kimmel, 2006; Marthur és mtsai., 2013; Lejonberg, 2015), ezért az interjúkat követően a tanári narratívákból kiemeltük azokat az mozzanatokat, amelyekben fellelhető a mentorok reflektív gyakorlatról alkotott általános vélekedése és személyes meggyőződése, valamint az elmélet gyakorlati alkalmazása. A beszélgetések során kiderült, hogy a mentorok központi elemként tekintenek a mentorált tanítására való reflektálásra, ugyanakkor az ehhez kapcsolódó önreflektív folyamatok fontossága már nem egyértelműen merül fel. A mentorok különböző elbeszélői perspektíváit vizsgálva a reflektivitás fogalmának változatos konceptualizálása megfigyelhető, és ezek leginkább a tanított tantárgy, illetve a mentori tapasztalat változói mentén csoportosíthatók.

Kulcsszavak: tanárképzés, mentorálás, reflektivitás, reflektív technikák, fenomenográfia

A szerző elérhetősége: kodacsykinga@gmail.com

Kasza Georgina

KÜLFÖLDI HALLGATÓK MOTIVÁCIÓJA, A VÁLASZTÁS MÖGÖTTI TÉNYEZŐK A MAGYARORSZÁGI TOVÁBBTANULÁS SORÁN

Az előadás a Stipendium Hungaricum program keretében valamely magyarországi felsőoktatási intézménybe jelentkező külföldi hallgatók körében végzett kutatás főbb eredményeit mutatja be. A kutatás célja, hogy feltárja a külföldi jelentkezők motivációját, választási preferenciáit, a döntésük mögötti tényezőket. A Stipendium Hungaricum program 2013-as indulása során folyamatosan nő a program iránti érdeklődés, 2017-ben, az első körben jelentkezők száma elérte a 14 600 főt. A kutatás során, 2017 elején angol nyelvű online kérdőív formájában kerestük fel a Stipendium Hungaricum program keretében a hazai felsőoktatási intézmények valamelyikébe továbbtanulni vágyó külföldi jelentkezőket. A kérdőív négy nagyobb kérdéscsoportot tartalmazott: a jelentkezés során választott képzési programmal kapcsolatos kérdéscsoport; a jelentkezés mögötti motivációra vonatkozó kérdések; a jelentkezők információigényével, az információszolgáltatással és tanácsadással kapcsolatos kérdéscsoport; valamint a jelentkező családi, illetve oktatási hátterére vonatkozó kérdések. A kutatás eredményei az alábbi kérdésekre adnak választ: • Milyen tényezők azonosíthatóak a jelentkezési stratégiák mögött (országok közötti különbségek, iskolai végzettség mögötti különbségek stb.)? • Melyek a magyarországi továbbtanulás legfőbb szempontjai, milyen különbségek vannak a jelentkezők között? • Milyen információkat tartanak fontosnak a jelentkezők, milyen információigények azonosíthatóak a jelentkezés során?

Kulcsszavak: felsőoktatási mobilitás, továbbtanulási motivációk, nemzetköziesedés

A szerző elérhetősége: georgina.kasza@tpf.hu

Kattein-Pornói Rita

SZATHMÁRY LAJOS HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI TEHETSÉGMENTŐ MODELLE

Kutatásom célja feltárni Szathmáry Lajos,- hódmezővásárhelyi tehetségmentő tevékenységét. A falusi tehetségek felkarolásának programja az 1930-as évek második felében kezdett kibontakozni a református egyház kebelében működő gimnáziumokban. Sárospatakon indult meg a munka, majd sorban csatlakoztak más intézmények. Hódmezővásárhelyen az 1938-as téli értekezlet alkalmával Varga Dezső, az iskola igazgatója vetette fel a tehetséges, de anyagi körülményeik miatt továbbtanulni nem tudó diákok továbbtanulásának ügyét. A téma nagy érdeklődésre tartott számot, hiszen mind az országos szinten egyre aktívabb népi írók, mind a környékbeli tanítók és tanárok is foglalkoztak a kérdéssel. 1938-ban az elsők között vállalta magára a Bethlen Gábor Gimnázium tanári kara, hogy a tehetséges tanyai származású gyermekek iskoláztatását támogatja. A presbitérium pedig határozatban mondta ki, hogy az iskola mellé egy internátust állít fel, a gyerekek elszállásolására. Ennek folytán 1940-ben a felvett diákok beköltözhetek a Csengettyű utcai volt kántori lakba. A népi írókhoz fűződő viszony, a településszerkezet különbsége, illetve a tehetségmentés gyakorlati megvalósulásának eltérő módja miatt beszélhetünk sárospataki és hódmezővásárhelyi modellről. Forrásaim a MNL VKM iratanyagai, a Csongrád megyei Levéltár Hódmezővásárhelyi Levéltárának a Bethlen Gábor Református Gimnáziumra vonatkozó iratai, a gimnázium évkönyvei és Szathmáry Lajos cikkei voltak.

Kulcsszavak: tehetség, népi írók, tehetségmentés modelljei

A szerző elérhetősége: pornoirita@gmail.com

Keczer Gabriella

A KÖZÖSSÉGI FELSŐOKTATÁSI KÉPZÉSI KÖZPONTOK MEGJELENÉSE A HAZAI FELSŐOKTATÁSBAN

A közösségi felsőoktatási képzési központ (KFKK) új intézménytípus a hazai felsőoktatásban. Előadásomban bemutatom a KFKK-ra vonatkozó koncepciót és jogi szabályozást, az intézménytípus megjelenését a hazai felsőoktatási térben. Esettanulmányok formájában vizsgálom néhány, 2016 szeptemberében indult KFKK esetében a helyi önkormányzatok és a közreműködő felsőoktatási intézmények motivációit, várakozásait, eddigi tapasztalatait. Kitérek a hallgatói létszámra, a hallgatók számára helyben hozzáférhető szolgáltatásokra, a működtető szervezetre, a helyi vállalatok szerepvállalására, a képzések fenntarthatóságára, a közreműködő felsőoktatási intézményekben alkalmazott szervezeti megoldásokra, az oktatói gárda biztosítására, a minőség kérdésére. Az egyes esettanulmányokat követően összehasonlító elemzést végzek. Kutatásom során a dokumentumelemzés és a félig strukturált interjú módszerét alkalmaztam a helyi önkormányzatok és a közreműködő felsőoktatási intézmények illetékes vezetőivel.

Kulcsszavak: Felsőoktatás, közösségi főiskola, lokális fejlődés

A szerző elérhetősége: keczergabriella@gmail.com

Kenyeres Attila Zoltán – Juhász Erika

A KULTURÁLIS KÖZFOGLALKOZTATOTTAK INFORMÁCIÓSZERZÉSI SZOKÁSAI

Kutatásunk során a felnőttek médiából történő információszerzési szokásait vizsgáltuk a hazai kulturális közfoglalkoztatottakon keresztül. Kutatásunk empirikus alapját egy országos online kutatás adta, amelyet a Debreceni Egyetem Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszéke valamint a Nemzeti Művelődési Intézet közösen végzett. A kutatás során csaknem 4000 kulturális közfoglalkoztatott töltötte ki az online kérdőívet. Ennek segítségével többek között felmértük, milyen szerepet tölt be a televízió a kulturális közfoglalkoztatottak információszerzésében, összehasonlítva más forrásokkal. Az előadásunkban ennek eredményeit ismertetjük, illetve hasonlítjuk össze hasonló hazai és nemzetközi kutatások eredményeivel.

Kulcsszavak: kulturális tanulás, felnőttoktatás, művelődés

A szerző elérhetősége: kenyeres.attila@arts.unideb.hu juhasz.erika@arts.unideb.hu

Kerülő Judit - Kóka Ágnes

CSALÁDI KAPCSOLATOK NÉLKÜL... EGY BÜNTETÉSVÉGREHAJTÓ INTÉZETBEN LÉVŐ NŐK REINTEGRÁCIÓJÁT SEGÍTŐ PROGRAM TANULSÁGAI

2015-ben Magyarországon kb. 40 ezer olyan kiskorú gyerek élt, akinek édesapja vagy édesanyja börtönbüntetését tölti (Juhász, 2015). A büntetéssel együtt járó konfliktusokat az adott személy környezetének, családjának, gyerekeinek ugyanúgy át kell élnie, mint akit elítéltek. Jellemző, hogy ezeket a gyerekeket diszkriminálják, kiközösítik, folyamatos hátrányként élik meg szüleik bűnelkövetését (Juhász, 2015). A 2013. évi CCXL. törvény nagy hangsúlyt fektet a reintegrációs tevékenységre, ami magába foglal minden olyan programot, tevékenységet, amely elősegíti, támogatja a társadalomba történő visszailleszkedés hatékonyságát, a visszaesés esélyének minimalizálását. A kutatások egyértelműen igazolják, hogy befogadó környezet, családi kapcsolatok nélkül a reintegráció megvalósítása csak kivételes esetekben lehet sikeres (Kóhalmi, 2010). Előadásunkban egy olyan programot mutatunk be, amelyet az egri börtönben valósítottunk meg. A projekt célja a családi kapcsolatok újjáépítésének elősegítése volt olyan esetekben, ahol az édesanya börtönbüntetését tölti. A program 2013 augusztusától 2016 februárjáig tartott. Ez idő alatt 15 fogvatartott édesanyjával sikerült együttműködni. Az elsődleges cél az volt, hogy kialakítsuk és erősítsük a kapcsolattartást a családtagok között, támogassuk a szabadulás utáni harmonikus családi kapcsolatok helyreállítását és segítsük annak felismerését, hogy ebben a családtagoknak nem csak feladata, hanem felelőssége is van. A kiválasztás során az édesanyjakkal félig strukturált interjúk készültek, ezt követően kerestük fel a családokat, gyerekeket, akikkel szintén interjúkat készítettünk. A 15 családban összesen 51 kiskorú élt és további 5 gyerek lakásotthonban, gyermekotthonban volt elhelyezve. A gyerekek közül az idősebbek valamennyije tudta, hogy az édesanyjának be kell vonulnia, de az utolsó percig abban reménykedtek, hogy erre nem kerül sor. A 6 éven aluli gyerekek nem tudták hol van az édesanyjuk, jellemzően azt hitték, hogy betegség miatt távoli kórházban ápolják. Ezeknek a gyerekeknek semmilyen kapcsolatuk nem volt édesanyjukkal. Az anyák számára a legnagyobb félelem éppen az volt, hogy a gyerekeik nélkülük nőnek fel. A programnak három egymással szoros kapcsolatban lévő eleme volt, attól függően, hogy kik vettek benne részt. Az első a fogvatartott édesanyjaknak szólt, a második a családtagokkal foglalkozott, a harmadik pedig mindkét csoportnak. A legnagyobb hatásúak a közös, családi programok voltak, ahol a 15 elítélt több mint 100 családtagjával találkozhatott és vett részt a börtönön kívüli közös családi napokon, amelyek kiváló lehetőséget biztosítottak a kapcsolatok újjáépítésére, kötetlen beszélgetésekre. A program legjelentősebb eredménye, hogy az azóta szabadult 5 édesanyját család várta és nagy esély van arra, hogy nem lesznek visszaeső bűnelkövetők. Az előadás során bemutatandó programelemek, módszerek segítséget jelentenek a reintegrációval foglalkozó szakemberek számára.

Kulcsszavak: reintegráció, szocializáció, családi kapcsolatok

A szerző elérhetősége: keruloj@gmail.com

kokaagnes@gmail.com

Kézi Erzsébet**APÁCZAI ÉS COMENIUS**

Sokan feleslegesnek tartják a történelmi kutatást. Pedig sokszor a történelmi kutatás segítségével találhatjuk meg a jelen problémáira is a választ. Az idegen nyelvek oktatása jelenleg is sok problémával küzd. A 17. században az idegen nyelvek oktatásának fő kérdése az volt, hogy a latin nyelv oktatását mennyiben kell megtartani az oktatás rendszerében. Ugyanis a tanulók az idegen nyelvek elsajátítása miatt nem tudták kellő mélységben a reál tárgyakat tanulmányozni, ami a 17. században már a modern oktatás feltétele lett volna. Ezért feltétlenül szükséges volt egy olyan módszer keresése, amely segítségével meg lehetett könnyíteni az idegen nyelvek elsajátítását. Mindkét tudós fontos felvetése volt az anyanyelv oktatásban való alkalmazása, ami a 17. század előtt eléggé korlátozott volt, minél hamarabb igyekeztek áttérni a latin nyelvű kommunikációra mind írásban, mind szóban. Ennek nyelvészeti okai is voltak, hiszen a nemzeti nyelvek Európában fogalomrendszerükben, szerkezetükben nem érték el a latin fejlettségét. A 17. századra azonban már olyan átalakuláson ment át a magyar nyelv, ami lehetővé tette az oktatásban való alkalmazását. Ez azonban nem tette feleslegessé az idegen nyelvek oktatását.

Kulcsszavak: Anyanyelv, idegen nyelv, módszerek

A szerző elérhetősége: kezi.erszebet@t-online.hu

Kis Noémi

A CSALÁDI HÁTTÉR VIZSGÁLATÁNAK LEHETŐSÉGEI ÉS INDOKOLTSÁGA A NEVELÉSTUDOMÁNYBAN

Széles körben ismert, illetve számos hazai és nemzetközi vizsgálattal alátámasztott, hogy a családi háttér nagymértékben befolyásolja a gyermek fejlődését. A hazai neveléstudományi kutatások jellemzően megelégszenek a szocioökonómiai státusz, azon belül is a szülők iskolai végzettségének felméréssel és csupán ezen információ birtokában fogalmazznak meg összefüggéseket a családi helyzettel kapcsolatban. Fokozottan indokoltnak látjuk, hogy ezen változók alkalmazását jelentősen meghaladva a családi háttér összetettebb vizsgálata terjedjen el neveléstudományi vizsgálatainkban. Előadásunkban a külföldi szakirodalom alapján bemutatjuk, hogy a nemzetközi szinten számos és sokszínű példát lelhetünk fel melyekben valamilyen más családi jellemző(k) hatását mérik fel a gyermek fejlődésére, iskolai motivációjára, teljesítményére vonatkozóan. Így például kitérünk a szülő-gyermek kapcsolat, a szülői nevelési stílus, a szülői kötődés és túlvédés, a szülői bevonódás, a szülői kontrol és autonómiatámogatás gyermekre gyakorolt hatásait elemző vizsgálatokra. Hangsúlyozva a vizsgálható szempontok sokszínűségét és a hazai neveléstudományi kutatásokban való alkalmazás szükségességét.

Kulcsszavak: Családi háttér, neveléstudományi vizsgálatok, szakirodalmi áttekintés

A szerző elérhetősége: kisnoemimi@gmail.com

Kispálné Horváth Mária

FELNŐTTKORI NEM FORMÁLIS TANULÁS: MOTIVÁCIÓK ÉS HATÁSOK

Előadásomban egy empirikus andragógiai kutatás eredményei alapján vizsgálom a felnőttkori nem formális tanulást. A Vas megyei kérdőíves felmérésben 350 fő vett részt, akik az adatfelvételkor a következő főbb képzéstípusokban tanultak, képezték magukat: hobbikörök, kulturális és művészeti tanfolyamok, sportklubok, vallási képzések, életvezetési tanfolyamok. A kutatás fő célja a felnőttkori nem formális tanulás komfortérzésre gyakorolt hatásainak komplex feltérképezése volt. A cél érdekében elemzésre kerültek a komfortérzés egyes dimenzióira, azaz (1) a mentális biztonságérzetre, (2) a társas kapcsolatokra, (3) az időszerkezetre és (4) a tudásra gyakorolt pozitív és esetleges negatív nem formális tanulási hatások is. Az eredmények ismertetése során külön kitérek a tanulási motivációk és hatások közötti összefüggésekre. A motivációk és a hatások közötti kapcsolatot a négy nem formális tanulási klaszter jellemzőin keresztül mutatom be. A klasztereket a tagok tanulási motivációjának fő irányai, az önkéntes tanulásuk, művelődésük döntő okai alapján neveztem el, melyek alapján a négy klaszter a következő: önfejlesztők, elfoglaltságot keresők, társaságot keresők és időkitöltők. A legfontosabb kutatási eredménynek azt tekinthető, hogy az erősebb belső tanulási motivációval rendelkezők klasztereknél – önfejlesztők és elfoglaltságot keresők – erősebbek a tanulási komfortérzésre gyakorolt pozitív tanulási hatások is minden dimenzió tekintetében.

Kulcsszavak: felnőttkori nem formális tanulás, tanulási motivációk, tanulási hatások, tanulási komfortérzés, tanulási klaszterek

A szerző elérhetősége: kispalne.horvath.maria@nyme.hu

Kiss Gábor

A SÖTÉT OLDAL EREJE A PROGRAMOZÁSOKTATÁSBAN

A programozás oktatása a felsőfokú képzésben sem gördülékeny. A hallgatók kb. 90%-a egyáltalán nem rendelkezik semmilyen előismerettel, így a felnőttképzésben is nulláról kell indulni. A korábbi tapasztalatok alapján az algoritmikus gondolkodás elsajátítása szaktól függetlenül nem megy túl könnyen a korábbi hagyományos módszereket követve, amikor különböző matematikai problémákat kellett megoldani számítógépes program készítése által, és az utóbbi időben az ehhez szükséges matematikai ismeretek elsajátítása is már nehezebb a megfelelő előképzettség hiányában az egyetemre bekerülő hallgatók körében. Keresni kellett egy olyan megoldást, mellyel simábbá, egyszerűbbé és csábítóbbá lehet tenni a programozásoktatás során bejárandó utat, a programozás tanulásának sötét oldalára terelve ezzel a hallgatókat. Az alapok elsajátítása után, amikor már a döntési szerkezet, ciklusok és véletlenszámgenerálás már ismert, egyre összetettebb kockajátékok, kártyajátékok, RPG csaták generálásán keresztül el lehet érni, hogy az így motiválttá tett hallgatók játszva sajátítsák el a programozási alapokat így kialakítva bennük az algoritmikus gondolkodás alapjait a csábítóbb, egyszerűbb és simább sötét oldalt követve. A kutatás során a hallgatók két külön csoportban külön metódust (hagyományos - játék alapú)követve sajátították el a programozási alapismereteket. A hipotézisünk szerint akik játék alapú képzést kaptak, jobb eredményt fognak elérni a féléves felmérésekben. A félév végén azonos (nem játék alapú) feladatot kellett megoldaniuk mindkét csoport hallgatóinak. Az elért eredményeik statisztikai elemzése után kijelenthetjük, hogy a kiinduló hipotézisünk igazolást nyert, a sötét oldalt követő hallgatók szignifikánsan jobb eredményt értek el egy általános célú programozási feladat megoldásánál.

Kulcsszavak: programozás, oktatás, játék, felsőoktatás

A szerző elérhetősége: kiss.gabor@bgk.uni-obuda.hu

Kiss Gábor – Szász Antónia

A VIDEOVAL TÁMOGATOTT INFORMÁCIÓBIZTONSÁGI KÉPZÉS HATÁSA A JELSZÓHASZNÁLATI SZOKÁSOKRA

Az emberek jelszóhasználati szokásai jelentős eltérést mutatnak, mégis abban többnyire azonosak, hogy nem eléggé biztonságosak. Számos kutatás foglalkozott azzal, hogy az információbiztonság kérdése egyre inkább beleszövődik a hétköznapi élet különböző területeire, egyre inkább hangsúlyozzák az ezirányú képzések fontosságát. Ennek ellenére a jelszóbiztonság nem mutat jelentős javulást annak ellenére, hogy egyre több olyan hír lát napvilágot, melyben egyértelműen rávilágítanak arra, hogy biztonságosabb jelszót választva a károkozás elkerülhető lett volna. A kutatás során arra voltunk kíváncsiak, hogyan tudjuk a felsőoktatásba bekerülő hallgatók jelszóhasználati szokásait megváltoztatni az információbiztonsággal foglalkozó előadásokon használt eszközök segítségével. Több célszoftver is megtalálható, melyek segítségével az elfelejtett jelszavak visszafejthetők, de ezek a programok alkalmasak arra is, hogy más titkosított jelszavát feltörjük. A képzés során az elméleti alapozás után ezen szoftverek használatáról készült videofelvételeket mutattunk a hallgatóknak, akik láthatták így azok hatékony/kártékony működését. Egy másik csoportban a videók mellett a programok hallgatók általi használatát is megengedtük feltételezve azt, hogy akik nem csak a videofelvételeket látják az előadáson, hanem gyakorlaton ki is tudják próbálni azokat, azoknál a saját jelszavuk biztonságának megítélése pontosabb lesz és talán elérjük vele azt, hogy váltsanak biztonságosabb jelszavakra. A félév elején és a félév végén mindkét csoportnál felmérés végeztünk az általuk használt jelszavak tulajdonságairól. Az adatok kiértékelése után arra jutottunk, hogy a video alapú információbiztonsági képzés hatása a jelszóhasználati szokásokra nem olyan erős, mint a konkrét programhasználat.

Kulcsszavak: video, jelszó, információbiztonság, felsőoktatás

A szerző elérhetősége: kiss.gabor@bgk.uni-obuda.hu

Kiss István

A KOSÁRLABDA UTÁNPÓTLÁSNEVELÉS TANTÁRGYELMÉLETI VIZSGÁLATA A SPORTKULTÚRA MAGYARORSZÁGI SZEMLÉLETVÁLTÁSA SORÁN

A Társasági adókedvezmény látvány csapatsport támogatási rendszer - továbbiakban TAO-rövid bemutatása, és annak közvetlen hatása a magyarországi kosárlabdára. Annak a meghatározása, hogy az edzőktől mire szeretnénk válaszokat kapni. Milyen hatások érik munkájukban és milyen módon élik azt meg. Az edzőktől kapott információk alapján megpróbáljuk megválaszolni a felmerülő kérdéseket és megoldásokat javasolni az esetleges problémákra. Azt várjuk elsősorban, hogy olyan eredményeket kapunk, amelyek a magyar kosárlabda utánpótlás fejlődésére utalnak és ez a közoktatásban végzendő tantárgyi munka fejlődésére is közvetlen pozitív hatással van.

Kulcsszavak: Tantárgyelmeleti paradigma váltás, kosárlabda edzők véleménye, tehetség godozás, sportági szakmai program

A szerző elérhetősége: kisshegedus@gmail.com

Kiss Márton

HOGYAN VÁLASZTANAK MAGUKNAK MÓDSZERT A DIÁKOK EGY MATEMATIKAI FELADATNÁL?

Kutatásunk középpontjába a megértést és a memóriát helyeztük, amelyhez kapcsolódóan egy 4 feladatból álló felmérést állítottunk össze. A kutatáshoz abból a feltételezésből indultunk ki, hogy a tanulók többségének egy tanítási-tanulási kontextusból kiszakított matematikai rutinfeladat is problémát okozhat, illetve, hogy a legtöbb diák inkább alkalmazza a nehezebb, de a memóriájában frissebben élő módszert. A témakört a geometria szolgáltatta, azon belül a háromszögek oldalai és szögei közötti kapcsolatot leíró szinusz- és koszinusztétel. Azért választottuk ezt a témát, mert ebből könnyen tudtunk olyan feladatsort készíteni, amelyben az előbb említett tételeken kívül számos más összefüggés felhasználása is helyes megoldást ad, olyanok, amik egyébként gyakoribbak és egyszerűbbek. A felmérést 4 csoporttal végeztük el. Az előző 3 hónapban egyik csoport sem foglalkozott az általunk választott témával. 2 csoportnak a felmérést megelőző napon a szaktanáraik 45 perces gyakorlást tartottak a szinusz- és koszinusztételt illetően, a másik 2 csoport pedig minden előzetes gyakorlás és értesítés nélkül esett megmérettetés alá. Azokban a csoportokban, ahol gyakoroltak a diákok, azt akartuk megfigyelni, hogy valóban szívesebben használják-e a frissen felelevenített tételeket, az egyszerűbb összefüggések helyett. A másik két csoportnál elsősorban azt kívántuk vizsgálni, hogy ismétlés nélkül mennyire emlékeznek arra a tananyagra, amit néhány hónappal ezelőtt tanultak és azóta nem használtak.

Kulcsszavak: Memória, megértés, módszerválasztás

A szerző elérhetősége: kmarci88@gmail.com

Kiss Zoltán – Bognár József

FIATAL LABDARÚGÓK BEVÁLÁSÁT BEFOLYÁSOLÓ NEVELÉSI TÉNYEZŐK: EGY KIEMELT AKADÉMIA DÖNTÉSEINEK TANULSÁGAI

Hazánkban a labdarúgó akadémiák vállalnak kiemelt szerepet a sportolók komplex tehetséggondozásában. Jól ismert tény, hogy a labdarúgás színvonalának emeléséhez a fiatal tehetségek tudatos fejlesztésére van szükség, mely folyamatban a motoros, antropometriai, pszichés és a pedagógiai elvek is jelentős szerepet játszanak. A folyamatban tevékenyen részt vevő szakemberek hangsúlyt fektetnek a képzés, az oktatás és a nevelés területeire, amelyek mind befolyásolják a tehetséges labdarúgók fejlődését. Kutatásunk célja, hogy feltárjunk olyan pedagógiai tényezőket és nevelési módszereket, amelyek direkt hatással vannak az eredményességre. Célunk a sportolók fegyelmezéséhez kapcsolódó döntési folyamatok, illetve hatásrendszerük bemutatása. Kutatásunkat hazánk egyik kiemelt akadémiajának természetes közegén belül esettanulmány módszerével végeztünk. Mintánkat négy tehetségesnek nyilvánított utánpótláskorú labdarúgó alkotta, akiknek a szabályzatokkal ellentétes magatartási problémái adódtak. Az esettanulmányok során dokumentumelemzést, interjúkat és megfigyelést is végeztünk, a neveléssel kapcsolatos döntésekhez kapcsolatosan két pozitív, illetve két negatív esetet tártunk fel. Eredményeink alapján elmondható, hogy az utánpótlás labdarúgók magatartási problémáit következetesen és szabályszerűen érdemes kezelni, mert ez a pályafutásuk sikerességét nagymértékben befolyásolja. A pozitív példák esetében a pedagógiai döntések jónak bizonyultak, hiszen az érintett sportolók rövid időn belül változtak és sikeres éveket tudhattak maguk mögött. A negatív példákat elemezve megállapíthatjuk, hogy az engedékenység nem segítette elő a két játékos sportpályafutásának optimális haladását, hiszen messze elmaradtak attól, ami bennük rejtett. A fegyelmezési folyamathoz kapcsolódó büntetés eszköze nem egy-két mérkőzésre szól, hanem hosszútávú hatásrendszere van.

Kulcsszavak: tehetséggondozás, labdarúgás, beválás, nevelési módszerek

A szerző elérhetősége: kiss.zoltan@pfla.hu

bognar.jozsef@uni-eszterhazy.hu

Klein László

A MEGTALÁLT/MEGTANULT MÚLT JÖVŐFORMÁLÓ EREJE

Egy kisvárosi zsidó közösség eredetileg emlékállítási célból kezdett, amatőr helytörténeti kutatását közgyűjteményi dolgozóként támogatva nemcsak a kutatói kompetenciák fejlődését követhetem nyomon – az esetenkénti küszöbfelelemtől a forráskritika megtanulásán át, egy magánkiadvány összeállításáig -, hanem az elődök életének megismerése révén erősödő kisebbségi identitást, valamint a speciális tartalommal telítődött helyszínek és az egyének interakciója által a helyidentitás, a lokalitásélmény módosulását is (Dúll, 1996; Dúll, 2017). Résztvevő megfigyelőként regisztráltam, ahogy „saját” tragédiáik dokumentálásán túl beszélgetőköröket szerveztek az Eleven Emlékmű tagjaival együttműködve, más helybeliek traumáinak artikulálására, majd aktuális helyi problémák megvitatásába fogtak. A civil érdekérvényesítés technikáit elsajátítva egy aktivista facilitásával az egész várost megszólító kampányba kezdtek, melynek egyes elemeit (pl. közösségi tervezés) az önkormányzat is átvette, ám összességében a képviselőtestület nem fogadta jól a kritikát, a döntésekbe beleszólási szándékot. A létszámban és szervezési ismeretek terén is folyamatosan gyarapodó társaság legutóbb egy Civil Expót tartott, egybe gyűjtve a helyi kezdeményezéseket, sőt civil szervezetek regionális találkozásában is közreműködött. Bár a polisz ügyei iránt elkötelezett „tanuló közösség” (Forray, Kozma, 2013) tevékenysége nem régen kezdődött, a város fejlődésében már megmutatkoznak nyomai.

Kulcsszavak: múltfeldolgozás, aktív állampolgárság, lokális identitás, közösségfejlesztés, tanuló közösség

A szerző elérhetősége: klein.laszlo@ppk.elte.hu

Kocsis Zsófia

A HALLGATÓI MUNKAVÁLLALÁS JELLEMZŐI A DEBRECENI ÉS NYÍREGYHÁZI EGYETEMISTÁK KÖRÉBEN

A kutatás a debreceni és nyíregyházi egyetemisták munkavállalási szokásait vizsgálja, mivel a hallgató-társadalom életformája a tanulás, a szórakozás és a munka alappillérein nyugszik, ám e három terület közötti egyensúly változóban van. A kutatás előzményének tekinthető nemzetközi és hazai szakirodalom áttekintése után arra a kérdésre kívántam választ kapni, hogy milyen tényezők növelik a munkavállalási hajlandóságot, valamint hogyan hat ez a tanulmányi eredményességre. A dolgozatban a kvalitatív és a kvantitatív kutatási adatokra támaszkodom. A kvalitatív kutatás során terepmunka és strukturált személyes interjúk eredményeit elemeztem. A kutatás további részében a két intézmény hallgatóinak munkavállalási szokásai lettek összehasonlítva egy nagy volumenű kérdőíves adatfelvétel másodelemzése során. Kérdéseimre keresztábrák, faktor- és klaszterelemzés segítségével kerestem a választ. Kvalitatív kutatásom eredményei rámutattak, hogy nagyon kiterjedt diákmunka-közvetítő hálózat végzi munkáját az egyetemi hallgatók munkavállalási igényeinek kielégítésére, s a munkavállalási döntés háttérében több tényező együttes hatása állhat. Korábbi országos kutatás eredményekkel szemben megállapítottuk, hogy a családi státus nem minden intézményben befolyásolja szignifikánsan a munkavállalást. Emellett fény derült arra, hogy az újonnan egyetemmé vált kisebb intézmény hallgatóinak és a magas presztízsű kutatóegyetem hallgatóinak szinte egyforma a munkavállalási hajlandósága. Elemzésünk a hallgatók munkával kapcsolatos értékválasztásainak valamint szabadidő-eltöltési stílusának jelentős és összetett hatásmechanizmusára hívja fel a figyelmet. Arra a következtetésre jutottam, hogy a hallgatói érték- és életstílus dimenziók jelentősége a különböző intézményekben eltérő lehet, ennek okai tisztázandók. Végül a munkavállalás tanulmányi eredményességre gyakorolt hatását vizsgáltam, s megállapítottam, hogy a munkavállaló hallgatók szignifikáns előnye mutatható ki további tanulási hajlandóság valamint az értelmes életcél dimenziókban, miközben a társadalmi felelősség, az etikus tanulmányi magatartás, a tanulmányok befejezése melletti kitartás és a tanulmányi erőfeszítések melletti elkötelezettség tekintetében a különbségek nem szignifikánsak.

Kulcsszavak: hallgatói munkavállalás, iskolaszövetkezet, hallgatói munkatapasztalat, foglalkoztatás

A szerző elérhetősége: zsofikocsis6@gmail.com

Kolosai Nedda

GYERMEKKULTÚRA ÉS JÁTÉK – A SZABAD JÁTÉKTEVÉKENYSÉG FONTOSSÁGA KORAGYERMEKKORBAN

A gyermekek mentális és testi egészségének megőrzésében óriási a játék szerepe. Ma, amikor a gyermekkor feladattá vált, a felnőtt korra való szorgos előkészületté, a játék elsősorban, mint a fejlesztés intenzív eszköze jelenik meg a szakirodalomban. Ennek a – szakmaiságot néha nélkülöző – szemléletnek ellenpontosításaként érdemes hangsúlyozni a szabad játék pozitív hatásait. A kutatás célja megmutatni a gyermekek és felnőttek együttes konstrukciójaként alakuló gyermekkultúra, játékkultúra változását a közelmúltban, összehasonlítva a gyermeki játszási szokások, játékszerválasztás jelenlegi helyzetével. A kutatás mintáját 158 strukturált interjú legépelt szövege képezte. A kutatás módszere kvantitatív és kvalitatív tartalomelemzés, az alapvetően kvalitatív kutatás a definitív kategóriák esetén kiegészült kvantitatív elemzésekkel. A kutatásban két interjú kérdéssorral dolgoztunk, melyekkel a közelmúlt játszási szokásait és a jelen játszási szokásait mértük fel. A szülői nézetrendszerek és a szülői konkrét nevelési gyakorlatok mintázatai feltárhatóvá váltak az interjúk tartalomelemzésével. A kutatás fontos eredményei: koragyermekkorban a gyermeknek vásárolt játékszerek számának, minőségének, a gyermekek játszási szokásainak feltárásával, megmutatható, ahogy a gyermek piaci szereplővé, médiafogyasztóvá válása, valamint a gyermekkor intézményesülése együttesen okozza a szabad játék háttérbe szorulását jelenleg a gyermekek életében. Az empirikus kutatás legfontosabb eredménye szerint a gyermekkorról való szülői gondolkodás egyben meg is határozza, konstruálja a gyermekkort.

Kulcsszavak: szabad játék, gyermekkultúra, konstruált gyermekkor

A szerző elérhetősége: kolosai.nedda@tok.elte.hu

Komár Zita

TANTERVEZETT INNOVÁCIÓ: OKTATÁSI STRATÉGIÁK ÉS A "KIMAXOLT" GENERÁCIÓ

A XXI. századi felsőoktatási módszerek és technikák nem csupán átalakulóban vannak, de több szempontból is kihívás elé néznek. Ennek hozadékaként, az egyetemeknek, különösképpen pedig a felsőoktatásban résztvevő előadóknak és szemináriumvezetőknek egyre inkább "rendhagyó" technikákat és módszereket kell előtérbe helyezniük a siker elérése érdekében. Ezek a szemináriumi munka hatékonyságát növelő technikák és oktatási módszerek a kreativitás előtérbe helyezése mellett, növekvő figyelmet szentelnek a hallgatók igényeinek és elvárásainak, mely utóbbiak jellemzően személyes tapasztalaton, egyéni érdeklődésen és a Z generáció médiahasználati szokásain alapulnak. Jelen tanulmány gyakorlati példákon keresztül mutatja be azokat az innovatív oktatási lehetőségeket, melyek mentén megújítható a szemináriumi munka, növelhető a hallgatók érdeklődése és elköteleződésének mértéke, valamint elősegíthető a digitális technika és „okos” eszközök órai munkába való integrálása, aktív bevonása.

Kulcsszavak: felsőoktatás, hallgatói integráció, oktatás-módszertanok, innovatív technikák, Z generáció

A szerző elérhetősége: komar.zita@gmail.com

Kovács Edina

PEDAGÓGUSHALLGATÓK ROMÁKKAL KAPCSOLATOS ELKÉPZELÉSEINEK VIZSGÁLATA

A roma lakosság a volt szocialista országok többségében hátrányos helyzetbe került a rendszerváltás idején. Napjainkban a romákkal kapcsolatos kérdések főként emberi jogi, valamint oktatási területen jelennek meg. Utóbbi a társadalmi integrációban kap(na) jelentős szerepet. Ugyanakkor, ahogyan arra egy nemzetközi kutatás (az EDUMIGROM) rámutatott, a felzárkóztatás politikai szándéka gyakran kisiklik a többségi társadalom tagjainak ellenállása miatt. Jelen kutatás célja, hogy feltárja, hogyan viszonyulnak a leendő pedagógusok a roma gyerekekhez. Vannak-e előítéleteik velük szemben? Úgy gondolják, hogy a roma gyerekek bármilyen téren rosszabbak, mint a többségi társadalom tagjai? Tanulnak-e a képzésük során a roma kultúráról, sajátosságokról? És mindezek fényében tudják-e segíteni a roma gyerekek integrációját? Egy korábbi magyar kvantitatív kutatás eredményei azt mutatták, hogy a pedagógushallgatók fele nem akar olyan osztályban tanítani, ahol a roma diákok aránya meghaladja a 10-30 százalékot. Ha pedig a roma gyerekek aránya az osztálylétszám felét is eléri, akkor a pedagógushallgatók 13 százaléka vállalná csak, hogy ott oktasson. Jelen kutatás során a háttérben rejlő okokat is szerettük volna feltárni. Feltételeztük, hogy a hallgatók korábbi (például saját gyermekkori) tapasztalatai előítéletekhez vezetnek, és a pedagógusképzés nem segít leküzdeni ezeket az előítéleteket. Feltételeztük továbbá, hogy nem, vagy csak keveset tanulnak a roma kultúráról. 2016 novemberében és decemberében 4 fókuszcsoporthoz interjú készült, összesen 22 hallgatóval. A hallgatók fele óvodapedagógusnak, a másik fele tanárnak készül. A megkérdezett óvodapedagógus hallgatók a képzés 5. félévében, a pedagógushallgatók a képzés 7. félévében jártak. Az interjúkat öt témakörben készült: pedagógus akar-e lenni a hallgató, mennyire elkötelezett; milyen számára az "álmiskola", illetve az "álmóvoda"; mit gondol a hallgató a romákról, különösen a roma gyermekekről; mit tanult a képzés során a roma gyermekekről; tud-e bármit a roma szakkollégiumok tevékenységéről. Az interjúkat átírtuk és tematikusan elemeztük. Eredmények: a tanár szakos hallgatóknak nincs tapasztalatuk roma diákokkal. Egyikük, még az egyetem megkezdése előtt, dolgozott egy olyan osztályban, ahol a diákok fele roma volt. Ő végül talált hasznos módszereket, de ezek egyedi megoldások voltak. A többi tíz hallgató saját gyermekkori emlékeire hagyatkozik, ezek alapján a roma gyerekeket problémásnak, nehezen taníthatónak gondolják. Úgy vélik továbbá, hogy nincsenek felkészülve a speciális nevelési igényű diákok integrálására sem. Ahogy egyikük fogalmazott: a képzés során csak "kirakatgyerekeket" látnak. Az óvodapedagógus hallgatók a képzésük során több roma gyerekekkel is találkoztak. Nem látják homogén csoportnak a roma gyerekeket, és nem hiszik, hogy az arányuk a legfőbb szempont abban, hogy mennyire tudnák őket nevelni. "Egyetlen gyerek is lehet problémás, de több is jól beilleszkedhet" - fogalmazott egyikük. Ugyanakkor úgy gondolják, hogy nem készültek fel arra, hogyan bánjanak a roma szülőkkel, de akár a többségi társadalomhoz tartozó szülők is okozhatnak nehézséget számukra.

Kulcsszavak: pedagógusképzés, óvodapedagógus hallgató, tanár szakos hallgató, roma

A szerző elérhetősége: kovacs.edina.12@gmail.com

Kováts Gergely

KETTŐS VEZETÉS A MAGYAR FELSŐOKTATÁSBAN: A KANCELLÁRI RENDSZER

2014-től kezdődően jelentősen átalakult a felsőoktatási intézmények kormányzása. A 2014 júniusában elfogadott jogszabályok alapján 2014 őszén és 2015 januárjában sor került a kancellárok kinevezésére, majd 2016 elején a felügyeleti szerepet ellátó konzisztóriumok felállítására is. A kezdeti nehézségeket követően nagy erővel folytatódott a kancellári rendszer intézményesedése, és megkezdődött az üzemszerű működés mind az intézményeken belül, mind pedig a minisztériummal. Az EMMI alapvetően sikeresnek tekinti a kancellári rendszert. Erről árulkodnak Palkovics László nyilatkozatai és a Fokozatváltás 2016 decemberi verziójában megfogalmazottak is. Kevesebbet tudunk egyelőre az intézményen belüli véleményekről, tapasztalatokról. Kutatásunk elsősorban ezt a hiányt igyekszik pótolni. 2015 áprilisában felmérést készítettünk a kancellárok és a kancellári rendszer megítéléséről az intézmények rektorai, rektorhelyettesei, dékánjai és dékánhelyettesei körében. Az anonim kérdőíves felmérést 2016-ban azonos körben megismételtük. Mindkét évben ~130 válaszadó töltötte ki a kérdőívet (~20% körüli visszaérkezési arány). Az előadásban a kancellári rendszerrel kapcsolatos tapasztalatok bemutatására kerül sor a kérdőív eredményei és egyéb források alapján. A felmérés eredményei azt mutatják, hogy 2016-ban a válaszadók körülbelül fele elégedett csak az intézményben működő kancellárral, míg a kancellári rendszerrel kapcsolatban ennél is kevesebb, 15% körüli elégedettség van. Az elemzés során többek között kitérünk a kancellári rendszer észlelt hatásaira, kancellárokkal és a kancellári rendszerrel kapcsolatos elégedettségre, a kancellárok szerepeivel és kompetenciáival kapcsolatos elvárásokra és tapasztalatokra.

Kulcsszavak: kancellári rendszer, felsőoktatás irányítása, higher education governance

A szerző elérhetősége: gkovats1978@gmail.com

Kováts Gergely– Heidrich Balázs – Chandler Nicholas

THE PENDULUM STRIKES BACK? AN ANALYSIS OF THE EVOLUTION OF HUNGARIAN HIGHER EDUCATION GOVERNANCE AND ORGANIZATIONAL STRUCTURES SINCE THE 1980S

Higher education in Europe has changed considerably over the last 30 years. While development took place gradually in Western European countries from the 1980s onwards, in post-socialist countries reforms started simultaneously after the change of the regime. Although post-socialist higher education systems have different roots, communism standardized them. Later on, however, the consonance of post-socialist countries started to gradually disappear because of different historical traditions or differences in political development. Hungary followed a similar path with countries of similar Humboldtian roots, such as the Czech Republic or Poland, but changed course after the “illiberal” U-turn that was taken in 2010. In this article we wish to answer the question of how the external and internal governance structure of institutions changed between 1985 and 2015, and what the main driving forces of these changes have been. Our main thesis is that Hungary, in contrast to many other post-socialist countries in the region, started to swing back to a state-dominated system. To present how the governance system of the Hungarian higher education has changed over the given period, we use three ideal types suggested by Dobbins (2011): the state model; the market model; and the academic self-governance model. In addition, we use a framework suggested by Leisyte (2014) who described the possible “logics” as a particular configuration of five governance mechanisms: competition for resources, state regulation, academic self-governance, managerial self-governance and stakeholder guidance. We have used laws, regulations, statistical data and available research results to analyse the development of the Hungarian higher education.

Kulcsszavak: higher education governance, pendulum

A szerző elérhetősége: gkovats1978@gmail.com

Kozek Lilla Katalin

CSALÁDI ÉLETRE NEVELÉS MAGYAR NYELVŰ SZAKIRODALMÁNAK ÁTTEKINTÉSE

Az előadás fókuszában a házasságra nevelés, illetve a házasság-előkészítés áll. Hawkins (2004) komprehenzív modelljét felvillantva kitérünk a házasságra nevelés szemléletét, kiegészítve a modellt a disztális, proximális és azonnali felkészítés fogalmaival, meghatározzuk hazai nevelés jelenlegi koordinátáit. Hivatkozunk Kopp-Skrabski kutatási adatokkal alátámasztott nézetére, miszerint a házasság a pár folyamatosan létrejövő közös produktuma (2016), így a képzés is folyamatosan szükséges.

Az angolszász kutatási trendek bemutatásával felvázoljuk (ld. Markman és Rhodes, 2012), hol tart a magyarországi házasságra nevelés témája. Az előadás érvel a közoktatási kereteken túlnyúló, szakmailag is megalapozott házasságra előkészítő képzések szükségessége mellett: ld. eddigi szempontok, valamint a válások társadalmi költségei (pl. Haraszi-Temesváry, 2014); majd bemutatunk pár konkrét közleményt: elméleti-módszertani adalékokat (Feketéné, 2008), esettanulmányt (Horváth-Szabó és mtsai., 2015), stb. Az előadás rámutat a szakirodalmi és ismeretterjesztő kiadványok arányának különbségeire.

Összegzésként rögzítjük azokat a kérdéseket és feladatokat, amik a neveléstudomány horizontján jelenleg kirajzolódnak a házasság-előkészítő képzések területén. Visszatérve a Hawkins-modellhez egyértelművé válik a neveléstudomány szinergikus szerepe a fejlődés további menetében: közös térképre kerülhetnek a szervezeti- és tudományterületi együttműködők.

Kulcsszavak: családi életre nevelés, szakirodalom-vizsgálat, jegyesoktatás

A szerző elérhetősége: lilla.kozek@gmail.com

Körömi Gábor

MŰVÉSZET ÉS PEDAGÓGIA: GYERMEKSZÍNHÁTSZÁS MAGYARORSZÁGON 1970-TŐL 1990-IG

A modern magyar gyermekszínhátszó mozgalom kezdetét 1972-től érdemes számolni, mert ebben az évben, az Országos Gyermekszínhátszó Találkozón számolt be Mezei Éva és Debreczeni Tibor csehszlovák és angol tanulmányútjáról, és kezdetét vette a drámapedagógia hazai története. Visszaemlékezésekből tudjuk, hogy a gyermekszínhátszó mozgalom sok ezer fiatal életét befolyásolta a hetvenes évek óta. Ám sem ez a pedagógiai, személyiségfejlesztési folyamat, sem a gyermekszínhátszó mozgalom, mint a 20. század második felének fontos pedagógiatörténeti eseménye korábban nem lett szisztematikus kutatások segítségével feltárva. Kutatásommal ennek a hiánynak egy részét igyekszem pótolni. A gyermekszínhátszó mozgalom kutatásával több különböző, de egymással összefüggő kérdésre keresek választ. Egyrészt azt tárom fel, hogy a gyermekszínhátszásnak milyen közvetett és közvetlen előzményeit találjuk meg a korábbi nemzetközi és a hazai és pedagógiai gyakorlatban, és hogy a 20. század második felének magyar gyermekszínhátszó mozgalma mely pedagógiai elemeikben és miért éppen ezekhez az előzményekhez akart és tudott kapcsolódni. Jelen előadásomban a doktori kutatás részeredményeként bemutatom a magyar gyermekszínhátszó mozgalom történetének legfontosabb állomásait és kulcsfiguráit. Együttműködésben a Magyar Drámapedagógiai Társasággal felkerestem és interjút készítettem a gyermekszínhátszás meghatározó szereplőivel, az interjúk feldolgozása és részeredményeinek bemutatása képezi előadásom fő irányvonalát.

Kulcsszavak: drámapedagógia, gyermekszínhátszás, művészetpedagógia

A szerző elérhetősége: koromig@yahoo.com

Kun András István

VEZETÉKNÉV-HATÁS, KURZUS-REGISZTRÁCIÓS IDŐ ÉS TANULMÁNYI EREDMÉNYEK A FELSŐOKTATÁSBAN: EGY EMPIRIKUS VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

A vezetéknév hatás (last name effect) szakirodalma alapján a névsorban hátrébb elhelyezkedők gyorsabban reagálnak a lehetőségekre (Carlson és Conrad, 2011); illetve az ábécé miatti hátrányukat jobb tanulmányi teljesítménnyel igyekeznek korrigálni (Regéczy, 2011). A regisztrációs idő esetében több tanulmány mutatta már ki (pl. Hale és Bray, 2011), hogy a korán regisztrálók jobb, a későn regisztrálók rosszabb tanulmányi eredményt érnek el. Jelen vizsgálat a felsőoktatásra vonatkozóan vizsgálja, hogy (H1) a névsorban hátrébb állók relatíve hamarabb regisztrálnak-e a kurzusokra; (H2) a névsorban elfoglalt hely és a tanulmányi teljesítmény között van-e pozitív irányú kapcsolat; (H3) jobb-e a relatíve korábban regisztráló hallgatók teljesítménye. A vizsgálatokhoz 3 tantárgy 5 kurzusának a Neptun-rendszerből kinyert adatai szolgálnak alapul (az összesített mintaelemszám 934 fő), melyek 5 tanévet érintenek, és 3 alap-, három mester és felsőoktatási szakképzési szakon tesznek lehetővé elemzést. A minta a teljes hallgatóságra nem reprezentatív, de az egyes kurzusok esetében teljeskörű. A H1 hipotézis nem vethető el, ám nem is erősíthető meg: 4 kurzus-szak pár esetében is találtunk szignifikáns rangkorrelációs kapcsolatot a névsorban elfoglalt hely és a regisztráció időzítése között, de ezek iránya 2-2 esetben egyezett meg, illetve mondott ellent a hipotézisnek. A H2 hipotézist nem erősítették meg az eredmények, ugyanakkor a H3-at egy kivétellel minden kurzus esetében alátámasztották.

Kulcsszavak: vezetéknév-hatás, kurzus-regisztrációs idő, tanulmányi teljesítmény, felsőoktatás

A szerző elérhetősége: kun.andras.istvan@econ.unideb.hu

Laboda Lilla – Pápai Boglárka – Szegedi József – Schaffer János

BEAVATKOZÓI ÉS/VAGY KUTATÓI SZEREPKÖR?

A hagyományos szimpóziumi felépítést némiképp átalakítva jelentkezik kutatócsoportunk a konferenciára. A „Kutatás közben – beszámoló a Rendszerváltás gyermekei című WHSz kutatásról elnevezésű” szimpózium egy hosszabb terjedelmű tudományos előadással kezdődik, melyet a kutatócsoport vezetője tart. Ez az előadás vázolja fel a húsz évet felölelő, nyomonkövető kutatás elméleti keretrendszerét és részletesen bemutatja eddigi eredményeit. Ezt követi az a kerekasztal-beszélgetés, melynek résztvevői – a kutatócsoport fiatal tagjai - egymást után, előre meghatározott tematika szerint szólalnak meg. A megszólalók tudományos és személyes tapasztalatai további információkat nyújtanak a bemutatott kutatásról, és egyúttal képet kaphatunk arról is, miként alakul a roma szakkollégiumban a fiatal kutatóvá válás, hogyan élik meg az érintettek a kutatói szerepbe helyezkedést. Mindezen keresztül megismerhetjük a szimpóziumban ismerttetett kutatás elméleti keretrendszerét, célkitűzéseit és eredményeit, valamint azt, hogy egy befogadó tudományos közeg miként segíti a fiatal kutatói generáció létrejöttét a hátrányos helyzetű, roma/cigány egyetemisták körében. A megszólalók mindegyike aktívan dolgozik cigány közösségeket támogató szociális munkában, így a beavatkozási és a kutatói szerepkör közötti különbségeket személyes tapasztalatok útján tudják bemutatni. A kerekasztalnál e szerepkör változás kihívásairól és tapasztalatairól beszélnek. Az előadók egyike, doktorhallgatóként már rendelkezik kutatói tapasztalatokkal, így előadásának fókuszát a terepmunka két helyszíne (Alsószentmárton és Tiszabő) közötti különbségekre helyezi.

Kulcsszavak: szerepkör váltás, terepkutatás, hátrányos helyzet

A szerző elérhetősége: labodalilla94@gmail.com Papaiboglarka@gmail.com
szegedijozsef92@gmail.com

Ladnai Attiláné

PEDAGÓGIAI ALTERNATÍVÁK A HATÉKONY OKTATÁS SZOLGÁLATÁBAN, MINDENKI SEGÍTSÉGÉVEL

Egy korszak oktatásának sikere, hatékonysága kifejezhető mérések segítségével (PISA PIRLS stb.) (Lannert 2015), melyeket szemlélve, – az egyes negatív trendek megállításához - beavatkozásra van szükség (Csapó 2016). A fekete pedagógia (Hunyadiné 2006) egy hatásrendszer, ami a pedagógiai ártalmak intézményes nevelésben megmutatkozó formáit jelenti, következményeként latens mechanizmusok pl. önértékelési problémák, teljes elzárkózás az iskolától; jelenhetnek meg. Ugyanakkor az oktatásban, a pozitív (fehér) pedagógia (munkadefiníció) is jelen van. Ez egy olyan egészet alkotó, tudatosan használt hatásrendszer, ami pedagógiai kommunikációs, attitűd- és viselkedési mechanizmusokat takar, amelyek hosszútávon is pozitív nyomot hagynak a neveltben. Célja, a pozitív pszichológia (Hamvai-Pikó 2008) elméleti keretei mentén haladva egzakt kutatási eredmények alapján javaslatokat kínálni a tanári praxis számára (Seligman, Csíkszentmihályi 2008), hiszen például a pozitív kapcsolatok (motiváció és a teljesítmény) hozzájárultak az ő egyéni, személyes jóllétük növeléséhez (Black - Robinson 2016) is. Oláh (2012) rávilágított, hogy a jóllétet tanítani kellene az iskolában. Az előadás szemezget a szakirodalmakból, integrálja (pl. Fredrikson 2015) azokat, valamint egy középiskolások vélekedését tükröző kérdőíves felmérés eredményeit is bemutatja. A "desk research" típusú munka célja egy újabb, bővebb, átfogóbb kontextus megteremtésével további megfontolásra érdemes szempontok felszínre kerülése, melyek vélhetően sikerrel járulhatnak hozzá néhány olyan dilemma feloldásához, amelyek jelenkorunk köznevelésében éppúgy jelen vannak, mint az Oscar-díjas alkotásban.

Kulcsszavak: fekete pedagógia, fehér pedagógia, flow, jóllét, hatékony tanári praxis

A szerző elérhetősége: szerecsesanita5@gmail.com

Laki Ildikó

A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ EMBEREK JOGAI A 21. SZÁZADBAN

Előadásomban a fogyatékossgal élő emberek 21. századi jogi környezetét, jelenkori társadalmi helyzetét kívánom bemutatni. A téma aktualitását és izgalmasságát adja az a tény, hogy Európában igen eltérő módon alkalmazzák és értékelik a fogyatékossgal élő emberek jogait. Egy korábbi tanulmányunkból idézettek értelmében az alábbiak mentén gondolkodunk e témában;

A fogyatékosok helyzetével foglalkozó jogi szabályozásban benne rejlik egy alapvető ellentmondás: miközben a polgári társadalomfejlődés eredményeként az ember (egyén) önmagában vett egyediségének értékességéből indul ki, gyakorlatilag csak mint a társadalmi öszsműködés szempontjából hasznos lényt veszi figyelembe, vagyis nem az egyén teljes emberi élethez szükséges támogatását biztosítja, hanem életének csak azokba a szegmenseibe szól bele, amelyekben ez az élet a társadalom öszsműködése szempontjából hasznos. Az ember mint önérték és az ember mint a társadalom számára hasznos érték dichotómiája hatja át a fogyatékosügy egészét. Az előadás során elsőként bemutatásra kerülnek azok a nemzetközi jogi szabályozások, melyek a 20.században kerültek a fogyatékossgal élő emberek életére hatást gyakoroltak, másfelől azok a joggyakorlatok, amelyek precedens értéket képviseltek, képviselnek e tárgykörben.

S végül ismertetésre kerül a magyarországi fogyatékosügy jelenlegi helyzete – az elmélet és a gyakorlat oldaláról. Az előadás mindvégig tartalmazza azt a gondolatot, vajon az emberi jogok miként érvényesülnek a társadalom e csoportja szempontjából.

Kulcsszavak: emberi jogok, fogyatékossg, társadalmi tudat

A szerző elérhetősége: b.laki.ildiko@gmail.com

Langerné Buchwald Judit

AUSZTRIAI ISKOLÁBAN TANULÓ MAGYAR DIÁKOK TERMÉSZETES NEMZETI IDENTITÁSÁNAK VIZSGÁLATA

A nemzeti identitás alakulásában a család mellett az intézményes nevelésnek van a legnagyobb szerepe azáltal, hogy az iskola egyik legfontosabb feladata az egységes nemzeti kultúra közvetítése, ami a nemzeti-társadalmi közösséghez való tartozás tudatát erősíti. A tanulási céllal ausztriai iskolába ingázó magyar tanulók helyzete ebből a szempontból speciális. Lakóhelyük, családjuk Magyarországon van, iskolába viszont Ausztriában járnak, az osztrák iskolák pedig az egységes osztrák kultúrát közvetítik számukra, és ezáltal – feltételezésünk szerint – az osztrák nemzeti-társadalmi közösséghez való tartozás tudatát erősítik bennük. A kutatás során arra kerestük a választ, hogy ez a kettősség milyen hatással van a magyar tanulók természetes nemzeti identitásának alakulására. A kérdés megválaszolására egy a spontán nemzeti identitás szerkezetének vizsgálatára alkalmas módszert használtunk. A válaszadók 4 fokozatú skálával fejezhették ki a közelség érzését az adott identitásképző elemhez: lakóhelyhez, az iskola településéhez, a lakóhely régiójához, Burgenland tartományhoz, Magyarországhoz, Ausztriához és Európához. A vizsgálatban összesen 90 fő 14-19 év közötti középiskolás vett részt, ebből 45 fő osztrák, 45 pedig magyar iskolába jár. Az eredményeket összehasonlítva megállapítható, hogy az Ausztriában tanuló és a magyar iskolába járó diákok természetes nemzeti identitásának szerkezete eltérést mutat, és az ausztriai iskoláztatás hatással van a spontán nemzeti azonosulás alakulására.

Kulcsszavak: ausztriai iskoláztatás, nemzeti identitás, európai identitás

A szerző elérhetősége: buchwald.judit@gmail.com

Le Quynh Anh

**EXPLORING THE TRANSNATIONAL HIGHER EDUCATION IN THE EMERGING COUNTRIES
IN ASIA**

Globalisation has accelerated since four decades ago and has created a significant impact in various fields, including higher education. Since the 1980s, emerging Asian governments such as Hong Kong, Malaysia, Singapore, China, Taiwan started realized the need of bringing prestige universities to their own countries. They attract universities from developed countries to provide transnational higher education programs to their local and regional students. In the 2000s, Southeast Asia countries followed the trend to bring the high quality higher education with a foreign degree to student at students' doorstep. In this article, the term "transnational education" concerned the movement of knowledge and students from this country to another country either physically or virtually. This paper aims to understand the transnational education trend in East Asia through reviewing literature and secondary data. It begins with the rationales of adopting transnational education programs and its context. The development, the main characteristics will be analysed. Then, a detailed description of transnational education scenarios in Vietnam will be presented. Challenges as well as opportunities for the growing of transnational education program will conclude the paper.

Kulcsszavak: higher education, transnational education, international cooperation

A szerző elérhetősége: lequynhanh46@gmail.com

Lehotka Ildikó

LISTENING TO MUSIC AS A PART OF MUSIC LESSONS IN THE FIRST FOUR YEARS

Like it or not, most children are never taken to concerts or opera performances by their parents. For this reason, music lessons at primary school play an indispensable role in making children familiar with classical music. In Hungary listening to music is adapted to the lesson for all classes except in the year 11 and 12. It is important that the children get classical or folk music, not only the pop music in the shops, cars, they have to know what piece of music is artistic music. The first four year at school must be determining for young children, so it is very important to get closer the artistic music to them, and as it believed there won't be audience at all in concerts and opera performances. The curriculum for music lessons contains the tasks of listening to music, as the aim to implant love for classical music for young children, how to listen to music attentively, how they can analyse a work they have heard, how to recognise the pieces of music which is known for them. The fourth class can be considered as a watershed so it is important what kind of music can hear the pupil in the music lessons so far. I am going to focus on the music course books of the first four primary school pupils in Hungary. I'm not only going to examine the works, the requests from the book, the genres, but the quality of the instructions in the books, and finally the pieces of music are interesting, useful for every pupil. By analysing and grouping the works of pieces of music chosen by the authors of the course books, I am going to try to establish, whether this material is appropriate for systematising and improving the competences achieved that far and to what extent this corresponds to the National Curriculum.

Kulcsszavak: listening to music, classical music, course books

A szerző elérhetősége: lehotkaidiko@gmail.com

Madarász Tibor

A HONVÉDELMI NEVELÉS ÚJRAÉRTELMEZÉSE MAGYARORSZÁGON EGY KÖZÉPISKOLA PÉLDÁJÁN

A kutatás célja a “honvédelmi nevelés” újraértelmezésének bemutatása és elemzése egy honvéd középiskola és kollégium kialakulásán keresztül. A kutatás módszertani alapját SWOT analízis, szervezetfejlesztés, interjú-, jegyzőkönyv- és dokumentumelemzés biztosították. Az adatgyűjtés forrásait, az intézményben több mint 3000 órában végzett résztvevő megfigyelés, az átalakulási folyamatban érintett személyekkel készített félig strukturált interjúk, intézményi dokumentumok és média megjelenések elemzése biztosítják. Kutatásunk eredményeit az alábbiakban foglaljuk össze. A katonaság és a társadalom megváltozott viszonya tükröződik az intézménybe jelentkezők társadalmi hátterében. A hivatásos katonaság és a területvédelem tisztázatlan viszonya tetten érhető az intézmény dolgozói közötti kapcsolatokban. A honvédelmi nevelés nem egyértelmű meghatározása megfigyelhető az intézmény programjában és tevékenységeiben.

Kulcsszavak: katonapedagógia, katonai iskola, katonai kollégium, katonai szolgálat, társadalmi kapcsolat

A szerző elérhetősége: madarasz.tibor78@gmail.com

Maria Szymańska

VALUES IN PROJECTING EDUCATIONAL ACTIVITIES

The aim of the presentation is to show the meaning of values and process of introception of values in teacher training and professionally performed activities that need a well prepared project that consider students and teachers diversity in their needs. The needs assessment is the key point in planning, implementing and evaluation. Projecting educational activities can be included in action research steps, or even it can be a core of action research. Such projects are prepared by the students under my direction according to my own concept that is applied in their work. The topic taken by me is novel and requires exploring research, particularly that there are few works on examining the values process. I would like to share the students' opinion on realizing the concept of action research that resonates with projecting educational activities.

Kulcsszavak: values, intoception of values, projecting educational activities, teacher training

A szerző elérhetősége: mariaszymanska59@gmail.com

Markos Valéria

AZ ISKOLAI KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLATOT VÉGZETT DIÁKOK ATTITÚDJEINEK VIZSGÁLATA SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG ÉS HAJDÚ-BIHAR MEGYÉBEN

Előadásomban az iskolai közösségi szolgálattal (IKSZ) kapcsolatos attitűdöket vizsgálom a Szabolcs-Szatmár-Bereg -, illetve a Hajdú-Bihar megyei 12. osztályos középiskolások körében. Kutatásomban arra kerestem a választ, hogy a szolgálat teljesítését követően a diákok milyen attitűdöket társítanak az IKSZ-hez, és milyen készség- és képességbeli fejlődésről számolnak be. A nemzetközi és hazai szakirodalom egyértelműen rávilágított arra, hogy a szolgálat számos készséget fejleszthet (Markus, Howard, King 1993; Giles, Janet 1994; Celio, Durlak, Dymnicki 2011; Matolcsi 2013;) mint pl. a demokratikus készségeket, az együttműködést, az empátiát, a társadalmi részvételt, a felelősségvállalást, a problémamegoldást, a kritikus gondolkodást, a kreatív gondolkodást, a közösségfejlesztést, a társadalmi szolidaritást. 2016 májusában folytatott kvantitatív kutatásomban (N=274) két megye végzős osztályainak adatfelvételére (papíralapú személyes lekérdezés keretében és online) került sor. A vizsgálati módszerek: keresztábra elemzés, klaszter- és faktorelemzés. Hipotézisem szerint az IKSZ-et a diákoknak csak egy része tartja hasznosnak és érdekesnek. A készségfejlődés tekintetében pedig feltételezem, hogy az IKSZ növeli az állampolgári tudatossághoz kapcsolódó készségeket, és az életben szükséges kompetenciákat. Eredményeim szerint az attitűdök alapján a diákok 4 csoportja alakult ki: szolgálat kritikus, abszolút negatív, tevékenységében csalódott és abszolút pozitív. További eredményem, hogy az IKSZ növeli az állampolgári tudatossághoz kapcsolódó (pl. segítőkészség, tolerancia) és az életben szükséges készségeket (pl. csapatmunkában együttműködő készség, problémamegoldás, kreativitás).

Kulcsszavak: iskolai közösségi szolgálat, készségfejlődés, attitűdök

A szerző elérhetősége: markosvaleria.90@gmail.com

Márkus Edina – Szabó Barbara – Hegedűs Anita

A KULTURÁLIS ÉS A KÖZÖSSÉGI TANULÁS SZEREPE EGY-EGY TÉRSÉG FEJLESZTÉSÉBEN

A tanulás (a szó legtágabb értelmében) olyan tevékenység, amely képes meghatározni egy térség kilátásait és jövőjét. Akár élére is állíthatjuk a dolgot: tanulás nélkül az adott térségnek nem lesz jövője. Sőt, talán megkockáztatjuk azt is, hogy minden térség jövője azon múlik, mennyi és milyen tanulás folyik benne (Kozma, 2016) A jelenlegi munkánkban arra vállalkozunk, hogy megvizsgáljuk, hogy milyen szerepe van, lehet a kulturális és közösségi tanulásnak a hátrányos helyzetűekben. A közösség a hátrányos helyzetből milyen utakon, módokon keresheti a kitörést. Elsősorban a kulturális és közösségi tanulás felől közelítünk. A kulturális tanulást szélesen értelmezve, beleértve a zene, a média, a sport területét. A közösségi tanulás terepei (civil hálózatok, partnerségek, intézményi-civil együttműködések stb.). A Központi Statisztikai Hivatal társadalmi-gazdasági háttérre vonatkozó adatait és A tanuló régiók Magyarországon kutatás (LeaRn) adatbázisának adatait másodelemezzük. Az adatbázis alapján megpróbálunk összevetni egyes járásokat az országgal átlaggal. Vizsgáljuk a Makói-, Hajdúnánási- és Debreceni Járásokat, a járásokon belül a települések helyzetének alakulását, interjúk révén ezek lehetséges okait. A helyi kezdeményezéseket, az esetleges hasonlóságok és különbségek okait igyekszünk megismerni. Bemutatni, elemezni, hogy mi van a statisztikákon túl. Milyen területeken vannak kezdeményezések, ki-kik állnak mögötte. Hogyan járulhatnak ezek hozzá a fejlődéshez, a hátrányos helyzet felszámolásához Az eddigi adataink alapján egyértelműen megállapítható, hogy a "helyi hősöknek", kezdeményezőknél és az ő általuk bevont szereplőknél mekkora értékük és motiváló erejük is lehet a tanulás elindításában, közösségek formálásában. Az előadás ezen belül több folyamatában is zajló programot, a hátrányos helyzetűek szolgálatát szolgáló esetet is bemutat. Kozma Tamás (2016): A Tanulás térformáló ereje. *Educatio* 25. évf. 2. szám 161-169.

Kulcsszavak: kulturális tanulás, közösségi tanulás, tanuló régiók

A szerző elérhetősége: medina101@gmail.com

szabobara89@gmail.com

anitahegeus.maill@gmail.com

Marton András

A SIKERPROPAGANDÁN TÚL - TANODÁK MAGYARORSZÁGON

Bár a kormány sikerpropagandája folyamatosan hirdeti, hogy csökken a szegénység és a munkanélküliség, a Policy Agenda kutatásai szerint jelenleg a lakosság 41,5 százaléka élt olyan háztartásban, amelyben a nettó bevétel nem érte el a létminimum összegét. A 18 év alatti gyermeket nevelő háztartások 58 százaléka tengődik létminimum alatt. Az innen kikerülő gyermekeknek olyan hátrányokkal kell megküzdeniük az iskolában nap mint nap, amelyek hatására az iskola egy nem szívesen, de mégis kötelezően látogatott hely lesz számukra. A problémák leginkább látható jele a nagymértékű tanulmányi lemaradás. Ezen kívül a tankötelezettség 16 évre való leszállítása azzal a következménnyel járt, hogy 2014-ben 42ezer (!!!) diák morzsolódott le a Magyar Nemzet információi szerint. A fent említett problémák enyhítését vállalják fel a Magyarországon működő tanodák. A tanodák nem az iskolával szemben jöttek létre, hanem pont azért, hogy azokat a gyerekeket karolja fel, akik a hazai közoktatásban nem tudnak helytállni. Céljaik a tanulás direkt és indirekt támogatása, a szabadidő hasznos eltöltésének elősegítése és a társas kapcsolatok alakítása. A tanodába járó gyerekek többsége valóban a társadalmi perifériára szorult csoportokból kerül ki. Ilyen a cigányság, a szegénység, a migráns gyermekek, amelyet a neveléstudomány mára csak két vagy három H betűvel jelöl meg. Egy tanoda akkor eredményes és jól működő oktatási intézmény, ha ki tud lépni az iskola elnyomó hagyományainak és értékelési módszereinek árnyékából és olyan légkört tud teremteni a gyerekek és tanárok számára, ahol kölcsönösen szívesen töltenek időt. Kutatásomban interjúkat készíték a tanodába járó gyerekekkel és az ott dolgozó pedagógusokkal. A szakirodalmak és a interjúk elemzésének segítségével a tanodák belső világát, a tanodás légkört, a tanulók és tanárok közötti partneri viszonyt és a módszertani-metodikai sokszínűséget vizsgálom.

Kulcsszavak: tanoda, társadalmi egyenlőtlenség, szegénység, (szeretetteljes) szegregáció, cigányság

A szerző elérhetősége: bandiahazbol@gmail.com

Megyesi Judit

FIATALOK KULTURÁLIS TANULÁSA

A fiatalok kultúrafogyasztási szokásait többféle kritikai nézőpontból közelíthetjük meg. A neveléstudomány szempontjából a kultúrával való találkozás, a kultúra fogyasztása, olyan kulturális tanulási téma, amely szervezett vagy véletlenszerű tanulási alkalmat biztosít a művész, a hallgatóság, a látogatók vagy a résztvevők számára. A kutatásban a fiatal generáció kultúrához köthető szórakozási, kikapcsolódási lehetőségeit és fogyasztási formáit, mint a kulturális tanulás eszközeit tekintjük át hazai és nemzetközi szakirodalmak, illetve adatok felhasználásával. Feldolgozva az Magyar Ifjúság Kutatás 2016 gyorsjelentésének eredményeit, tanulmányunk fő célja az, hogy bemutassuk a magyar fiatalok kulturális műfajokhoz kapcsolódó aktuális preferenciáit, a felnövekvő nemzedék „multitasking” életformájához, illetve a „kulturténment” jelenséghez köthető fogyasztási szokás-változásait. Összekapcsolva a kultúrához való hozzáférést az esélyegyenlőséggel vizsgáljuk a kultúrafogyasztáshoz való hozzáférés korlátait, az ebből eredő esélyegyenlőtlenségek feloldásának lehetséges alternatíváit. A kutatás empirikus módszerei a dokumentumelemzés, valamint a másodelemzés voltak.

Kulcsszavak: kulturális tanulás; kultúrafogyasztás; fiatalok; kulturténment; esélyegyenlőség; kultúra, mint szolgáltatás

A szerző elérhetősége: megyesi.judit.1988@gmail.com

Mika János

AZ OKTATÁS SZEREPE A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSSEN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ SDG (2016-2030) ÓTA KÖZZÉTETT DOKUMENTUMOKRA

A fenntartható fejlődés és ennek széles körű feladatai új megfogalmazást nyertek a 2015. szeptemberében elfogadott ENSZ dokumentumban (SDG 2016-2030). Elsőként azt mutatjuk meg, hogy a 17 cél közül melyekben, hogyan kapott – megítélésünk szerint a lehetségesnél kevesebb – szerepet az iskolai és azon kívüli oktatás. E szerep a legkifejezettebb a gazdasági fejlődésre és a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó, 8. és 5. számú célokban. Sajnálatos, hogy néhány olyan tudás-intenzív célban, mint a víz, az energia, a városok, a fenntartható fogyasztás és termelés, illetve a klímaváltozás (rendre 6., 7., 11., 12. és 13. cél) egyáltalán nem szerepel az oktatás, mint a megvalósítás egyik tennivalója. Megvizsgáljuk továbbá az oktatás szerepét a célok világméretű financiaális háttérét körvonalazó ENSZ dokumentumban is. Bemutatjuk, hogy a Célok elfogadása előtti hónapokban miként látta a 8. Környezeti Nevelési Világkonferencia (8. WEEC) a környezeti nevelés feladatait és hogy van-e kapcsolat az ott megfogalmazott 11 feladat és az SDG-ből hiányzó oktatási lehetőségek között. A fenti friss dokumentumok mellett, keressük az Európai Unió szerepvállalását, s benne az oktatás feladatait is, de eddig csak egy németországi forrást találtunk. Előadásunkat mindenképpen az oktatásunkat jellemző, hazai statisztikai mutatókkal zárjuk a KSH Tér-Kép (2015) kiadványa alapján, európai és országon belüli összehasonlításban.

Kulcsszavak: fenntartható fejlődés, oktatás, ENSZ, Európa, Magyarország

A szerző elérhetősége: mika.jancsi@gmail.com

Millei Ilona

A FELNŐTTOKTATÁS HELYZETE A RENDSZERVÁLTÁSTÓL NAPJAINKIG

A felnőttkori tanulás, a tudáskorrekció, az egész életen át tartó tanulás fontos szegmense a hazai oktatási rendszernek. Kutatásom során a közoktatás felnőttoktatási szektorára fókuszáltam, célom az elmúlt két évtized jogszabályi környezetének alakulása tükrében bemutatni, hogyan változtak a felnőttek oktatásának szinterei, milyen gazdasági, társadalmi, kulturális változásokhoz igazodtak, a meglévő intézmények milyen társadalmi beágyazottsággal rendelkeznek, hogyan változtak a kimeneteli követelmények. Munkám során a deduktív (analitikus) kutatási stratégiát követtem, alapvetően a dokumentumelemzés módszerét alkalmazva tártam fel a rendszerben bekövetkező átalakulást. Áttekintést adok a vizsgált időszakban megjelenő új intézményekről, alternatív pedagógiai kezdeményezésekről, vizsgálva azok sikerességét és fenntarthatóságát. Az elemzés során bemutatom a kérdés finanszírozási aspektusát és annak átalakulását, hatását, mely meghatározó tényezője ennek az oktatási formának. A jogi környezet változásának áttekintését követően a KSH adatbázisában, valamint a Közoktatási Információs Rendszerben elérhető adatok statisztikai elemzését végeztem el. Vizsgáltam a közoktatás ezen szegmensében résztvevő intézmények és tanulók statisztikai mutatóit. Vizsgálatom eredményei által igazoltnak látom azt a tézist, hogy a felnőttoktatás előtt továbbra is átfogó, koncepcionális rendezésre váró feladatok állnak, az iskolarendszerű felnőttoktatás korrekciós, pótló funkciói nem érvényesülnek kellő mértékben.

Kulcsszavak: felnőttoktatás, közoktatás, tudáskorrekció

A szerző elérhetősége: millei66@gmail.com

Misley Helga – Vámos Ágnes

A FELVÉTELI ELŐTT ÁLLÓ GIMNAZISTA DIÁKOK FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK KOMMUNIKÁCIÓS FELÜLETEIN TÖRTÉNŐ TÁJÉKOZÓDÁSA ÉS AZOKKAL KAPCSOLATOS ELVÁRÁSAI

Az empirikus kutatás kvantitatív kutatási módszertanon alapuló kérdőíves vizsgálat, melyben magyarországi végzős gimnazista diákok kerültek megkérdezésre a felsőoktatási továbbtanulással és felvételi eljárás folyamatával kapcsolatosan (N=984). A kutatás egyik fókuszát a felsőoktatási intézmények kommunikációs felületeinek fogyasztóközpontú vizsgálata adta, melyben megvizsgáltuk, hogy a felvétellel kapcsolatos információszerzés céljából használt különböző online és offline médiafelületek milyen arányban jelennek meg a megkérdezettek körében, milyen hatékonysággal. Vonatkozó hipotézisünk szerint a végzős, érettségi előtt álló gimnazista diákok felsőoktatási képzésekkel kapcsolatos tájékozódásuk során főként online felületeken tájékozódnak és ezt a fajta tájékozódást hasznosabbnak ítélik, mint a hagyományos, papír alapú vagy személyes tájékozódást. Feltételezésünk beigazolódott: a kitöltők többsége az online felületeken történő tájékozódást részesíti előnyben (pl. felvi.hu, az intézmények hivatalos weboldala), miközben a nyílt napon való részvétel és az intézménybe járó hallgatóval való személyes kapcsolatfelvételt kevesebben ítélik hasznosnak, azonban a két típus hasznossági értéke között nincs szignifikáns különbség. A kutatás további eredménye, hogy rávilágít a közösségi médiafelületek használatának a végzős korosztály által való használati szokásaira és a felsőoktatási intézmények e felületeken történő kommunikációjával kapcsolatos elvárásaira.

Kulcsszavak: gimnazista, felvételi, kommunikáció, felsőoktatási intézmény, marketing

A szerző elérhetősége: misley.helga@ppk.elte.hu

Molnár Attila Károly

ÍTÉLETTŐL SZABADULÁSIG

BÖRTÖNKÖZÖSSÉGEK FEJLESZTÉSE A REINTEGRÁCIÓ TÁMOGATÁSA ÉRDEKÉBEN

Előadásom célja tervezett doktori kutatásom témáján belül a felnőtt fogvatartottak társadalomba való visszatérését előkészítő börtönbeli tanulás lehetőségeinek bemutatása. A kutatás elővizsgálatában a büntetés-végrehajtási intézetekben élők tanulási motiváltságára, tanulási motiválhatóságára és tanulási igényeire helyeződik a hangsúly.

Hazai és nemzetközi példákon keresztül mutatjuk be a börtönökben zajló tanulási folyamatokat. Az empirikus adatok egy hazai intézet azon fogvatartottjai köréből származnak, akik önkéntesen jelentkeztek andragógiai csoportfoglalkozásokra. E fogvatartottak egyéni és csoportos tanulási motivációinak és igényeinek megismerésében olyan eszközök segítettek, amelyeket az andragógia is használ. Így végeztünk megfigyelést, fókuszcsoportos beszélgetést, továbbá használtuk a filmklub és a meditáció adta lehetőségeket.

A rendszerint több hónapig tartó, résztvevő-központúságra épülő foglalkozás-sorozatok megvilágították azokat az irányokat, amelyek mentén érdemes szélesíteni a foglalkozások témájának horizontját. A fókuszcsoportos beszélgetések során megfigyelhető volt, hogy a résztvevők kommunikációja a folyamatos interakciókban nyitottabbá vált. A filmklub hatása elsősorban a fogvatartottak önismeret-növelési igényeit látszott kielégíteni. A meditáción keresztül néhány börtönbeli csoport technikát sajátított el a börtönártalmak között szereplő stressz csökkentésére.

Kulcsszavak: felnőtt-tanulás a börtönben, csoportfoglalkozás, résztvevő-központúság, reintegráció

A szerző elérhetősége: www@molnarattila.hu

Molnár György

GENERÁCIÓK TANULÁSA A DIGITÁLIS KORBAN - ÚJGENERÁCIÓS MÓDSZERTANI MEGKÖZELÍTÉSEK ÉS OKOSESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA A TANÍTÁS-TANULÁS FOLYAMATÁBAN

A mobiltelefon penetrációja, valamint a mobilkommunikációs eszközök hatalmas léptékű terjedése jellemzi 21. századunk információs társadalmát. A generációs elméletek (Tapscott, Howe & Strauss, Prensky) alapján érzékelhető életkori megosztottság hatása jelentős mértékben érzékelhető a digitális írástudás, illetve a digitális készségek és eszközhasználat terén. Az új, korszerű mobil IKT alapú okoseszközök célzott használata által a tanítás-tanulás folyamata időben és térben is jelentősen kitágul, általuk bárhol és bármikor lehetővé válik az információk begyűjtése, vagy az ismeretek elsajátítása. Ezáltal új lehetőségek nyílnak a módszertani kultúra és a tanulási környezet megújítására, mely a tanítók irányába új kihívást jelentenek a tanári okos digitális kompetencia kialakításához. A kutatásunk keretében vizsgáljuk annak módját, hogy miként illeszthetők be a hagyományos tantermi foglalkozások és módszerek keretei közé a korszerű mobiltechnológia és hozzájuk társítható újgenerációs módszertani megoldások. Primer kutatásunk keretében az ezzel kapcsolatos hallgatói okos digitális kompetencia iránti befogadókészségét vizsgáltuk. Központi hipotézisünk szerint a generációs életkori sajátosságok mellett sokkal dominánsabb a megfelelő nyitottság az új technológia és módszertani kultúra iránt. Másfelől számolnunk kell a digitális állampolgárok nemzedékeinek egyfajta digitális kompetenciadeficit jelenségével is, mely következtében nem alakul ki a megfelelő rendszerszemlélet. Empirikus vizsgálatunkat 2016 őszén végeztük el kvantitatív kérdőíves felmérés keretében, N=100 fős egyszerű rétegzett mintavétel segítségével, melynek célcsoportja a tanárjelölt hallgatók alkották. Eredményeink jól alátámasztották a digitális befogadókészség kiemelkedő fontosságát, a rendszerszemlélet meglétét, valamint az újgenerációs módszertani és technológiai megközelítések létjogosultságát és kiterjesztését. A gyakorlatban is kipróbált és bevált korszerű mobil IKT alapú technológia és újgenerációs interaktív módszerek hatása jól érzékelhető a tanulási eredményekben is.

Kulcsszavak: okoseszköz, újgenerációs módszerek, IKT, digitális nemzedék generációi

A szerző elérhetősége: molnar.gy@eik.bme.hu

Molnár Katalin

A FELNŐTTKORI ATTITÚDFORMÁLÁS LEHETŐSÉGEINEK FELTÁRÁSA – ADOTT TÉMAKÖRBE

A fenntarthatóságra nevelés történetiségében a környezeti nevelésre épül, de napjaink igényeinek megfelelően sokrétű, tartalmában gazdag tevékenység. A fenntarthatóság a problémát nem elszigetelten kezeli, hanem környezeti, gazdasági és társadalmi összefüggéseiben. Ezáltal előtérbe kerülnek a fenntartható fejlődéshez kapcsolódó nevelési, oktatási tartalmak, melyek megalapozzák azt a tudást, mely segíti az emberiséget a természeti környezettel való összhang visszaállításában, fenntartásában és a jövő nemzedékei számára lévő élhető környezet megteremtésében. A kompetenciafejlesztés a fenntarthatóság témakörén belül olyan folyamat, amely lehetővé teszi, hogy az egyének/tanulók megismerkedjenek a fenntartható fejlődés fogalmával, a hozzá tartozó területekkel, környezetvédelmi kérdésekkel, részt vegyenek a problémamegoldásban, és lépéseket tegyenek a környezetük fenntartása és javítása érdekében. Ennek eredményeként az egyének/tanulók készségei, képességei, fejlődnek, tájékozott és felelősségteljes döntéseket meghozatalára lesznek képesek, hozzájárulnak a fenntartható élethez kialakításához. Pedagógus-jelölteknél ez azért is elengedhetetlen, mert a gyermeki élményközpontú tanulás érzelem alapú, fejlesztéséhez megfelelő ismeretre és ötletes tevékenységek szervezésére és irányítására van szükség. Az attitűdformálás a pedagógusjelölteknél is élmény/érzelem, ismeret/tudás-átadás és cselekvés/tevékenység területeken zajlik. A kurzusértékelés e területek megfelelését és eredményességét vizsgálja a majdani gyermeki tanulás szervezés tükrében.

Kulcsszavak: óvodapedagógus hallgató, kompetenciafejlesztés, attitűdformálás adott témakörben - felnőtt korban, pedagógiai módszerek

A szerző elérhetősége: molnar.katalin@uni-sopron.hu

Molnár-Kovács Zsófia

A TANKÖNYVKUTATÁSOK DUALIZMUS KORI FORRÁSAI EGY KUTATÁS TAPASZTALATAI

A kutatás – egy aktuális felsőoktatási posztdoktori kutatói ösztöndíjprogram (2016/2017) részeként – a dualizmus kori tankönyvek kutatásának forrásismereti aspektusaira fókuszál: a tankönyvkutatások széles spektrumot felölelő dualizmus kori forrásainak feltárására, a források strukturált szintézisének megalkotására törekszik. A kutatási program célja a tankönyvkutatások lehetséges dualizmus kori elsődleges és másodlagos forrásainak, továbbá a korszakra vonatkozó, 1918 után keletkezett releváns másodlagos forrásoknak a feltérképezése és rendszerezése. A kutatómunka legfőbb eredményeit egy könyvben („A tankönyvkutatások dualizmus kori forrásai. Tanulmányok és forrásgyűjtemény”) tesszük közzé, mely a forráskutatás és forráskezelés hatékonyságára, továbbá a tankönyvkutatásokban – és az ahhoz kapcsolódó forrásokban – rejlő kutatási potenciálra irányítja a figyelmet. Az áttekintett 1918 utáni szakirodalom alapján elmondható, hogy a korszak tankönyveit érintő kutatások és publikációk mindenekelőtt a történelemtankönyvek, a népiskolai olvasókönyvek és a pedagógiai szakkönyvek vizsgálatával foglalkoznak. A korszak tankönyveinek elemzését illetően behatóbb vizsgálatokat folytattak: Adamikné Jászó Anna (olvasástanítás-történet), Dombi Alice (19. századi tankönyvek, tankönyvírók), Farkas Mária (olvasókönyvek, népiskolai történelemtankönyvek történelemszemlélete) Gróz Andrea (fegyelemre nevelés kérdése a pedagógiai szakkönyvekben), Méreg Martin (Schultz Imre tankönyvírói munkássága), Molnár-Kovács Zsófia (középiskolai történelemtankönyvek Európa-képe) és Nóbik Attila (neveléstörténeti tankönyvek Rousseau-képe, kánonképzés). Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-16-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Kulcsszavak: tankönyvkutatás, forrásismeret, forráskutatás, dualizmus kora

A szerző elérhetősége: kovacs.zsofia@pte.hu

Moraveczi Marianna – Major Zsuzsanna

ÉLETMÓD ÉS EGÉSZSÉGTUDATOS MAGATARTÁS VIZSGÁLATA A NYÍREGYHÁZI EGYETEM HALLGATÓI KÖRÉBEN- KITEKINTÉSSEL A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS HATÁSÁRA A FELSŐOKTATÁSBAN

A fizikai aktivitás az egyik legjelentősebb preventív erővel bíró egészségmagatartási tényező, ezért aggasztó, hogy nagyon magas azoknak az aránya, akik egyáltalán nem, vagy nem megfelelő mértékben végeznek testmozgást.

Anyag és módszerek

Kutatásunkban 300 nappali tagozatos hallgató vett részt, akik random mintavétel során kerültek kiválasztásra. A nemek szerinti megoszlás közel azonos volt (51% nő, 49% férfi). A vizsgált minta átlagéletkora $21,26 \pm 2,07$ év volt. Az adatok feldolgozásához, a Microsoft Office csomag Excel 2013 programját választottuk. A kapott adatokból alapstatisztikai számításokat végeztünk.

Eredmények

Kutatásunk eredményeit összehasonlítottuk más felsőoktatási intézményekben végzett életmód kutatásokkal. A Nyíregyházi diákok a fizikai aktivitás tekintetében mutattak kifejezetten jobb eredményeket. Hallgatóink között a nem sportolók aránya nem érte el a 10%-ot, heti rendszerességgel pedig a fiatalok majd 75%-a végez fizikai aktivitást.

Következtetések

További kutatást indítottunk egyetemünkön abból az eddig még nem vizsgálható szempontból, miszerint a felsőoktatásba lépett egy új generáció, akik már részt vehettek a mindennapos testnevelésben. Vajon milyen sport iránti attitűddel érkeznek ezek a fiatalok az egyetemre és hogyan hatnak ezek a gimnáziumi tapasztalatok majd egészségmagatartásukra nézve?

Kulcsszavak: egészségmagatartás, felsőoktatás, fizikai aktivitás, életmód, mindennapos testnevelés

A szerző elérhetősége: moraveczmarianna@gmail.com

Morvai Laura

PROTESTÁNS KÖZÉPISKOLÁSOK EREDMÉNYESSÉGE AZ ORSZÁGOS KOMPETENCIAMÉRÉS 2014-ES ADATBÁZISÁNAK TÜKRÉBEN

A közoktatás tekintetében mind iskolai, mind tanulói szinten széles szakirodalommal rendelkezik az eredményesség témaköre. A közoktatás egyik jelentős szektorát jelenti az államilag támogatott magán szektor, amelybe tartozik az egyházi oktatás is. Azokban az országokban, ahol az egyházi szektor működtetése részben vagy egészben közpénzből valósul meg, érthető módon nagy jelentőséget tulajdonítanak a szektor eredményességének vizsgálatának. Jelen tanulmányunkban a Reformáció ötszázadik évfordulójának apropóját kihasználva a hazai protestáns és nem protestáns középiskolások kompetenciamérési és családjuk kulturális tőkéjéhez viszonyított kompetenciamérési eredményességét tesszük a vizsgáldásunk tárgyává. Az elemzés során tekintetbe vesszük, hogy a hazai egyházi szektor 2010 után jelentősen gyarapodott, éppen ezért a régi és új intézmények tanulóinak eredményeit külön is elemezzük. Fontosnak tartottuk a képzési profil és az iskolai környezet hatásának bemutatását. Eredményeink azt mutatták, hogy a régi és új protestáns és nem protestáns gimnáziumok között jelentős különbségek figyelhetők meg a család kulturális tőkéjével kontrollált eredményesség terén, főleg abban az esetben, ha az iskolai környezeteket is figyelembe vesszük.

Kulcsszavak: egyházi iskolák, eredményesség, kompetenciamérés, protestáns

A szerző elérhetősége: morvailaura@gmail.com

Mrázik Julianna

DIGITÁLIS KOMPETENCIA-FEJLESZTÉS A TANÁRI FELKÉSZÍTÉSBEN – EGY MINTAKURZUS BEMUTATÁSA

Kutatási tapasztalat, hogy „a digitális jártasság kialakítása több mint egyszerű kompetenciafejlesztés és inkább bizalom építése az építő és kritikai gondolkodás, problémamegoldás, kreativitás és innováció irányába” valamint, hogy „az IKT-kompetencia fejlesztése komplex feladat. A számos eszköz, tananyag és program ellenére is látható, hogy a tanárjelöltek ragaszkodnak a hagyományosabb tanítási modellekhez, és a meglévő informatikai tudásukhoz igyekeznek igazítani az IKT adta lehetőségeket: multimédiás szemléltetést, vázlatos prezentációt készítenek, vagy internetes házi feladatot adnak.” (Gonda, 2016). Az informatikai kultúra hazai, tantárgyak szintjén történő oktatása nem váltotta be a hozzá fűződő reményeket. Az informatikai (át,- és tovább)képzés során és egy digitális jártasság kialakítása kívánatos – mely nem azonos az informatikai tudással, inkább a képességgel, készséggel és az attitűddel. Egy tanárképzési kurzus keretében – a diszciplináris tudástartalmak mentén haladva olyan online és/vagy más informatikai megoldások szövődhetnek a kurzus tematikájába, amely a leendő tanárokat segítheti a digitális állampolgárságban való eligazodásban. Az informatikai kompetencia tehát ne csupán a tantárgyak/kurzusok szintjén jelenjék meg, hanem műhelyek, együtt-tanuló csoportok szintjén; a tudás,- és kompetenci tartalmak közvetítésében egyidejűleg képviseltessék magukat az informatikai és a neveléstudományi (pedagógia) szakterület képviselői, az egyes közismereti tárgyak oktatásában jól hasznosítható informatikai megoldások, eszközök pedagógiai megközelítésbe helyezésével. Mindezt egy pedagógiai informatikai kurzus indítása keretében. A kapcsolattartás: online tanári felkészítési kurzus, Facebook zárt csoport létrehozása, feladatok posztolása és megoldása, reflexiók gyűjtése - akció jellegű kutatás keretében. Várható eredmény a neveléstudományi és az informatikai terület tudástranszfere. A modellkurzus produktumai: pozitív attitűd kialakítása a digitális világ felé, felhasználói jártasság és egy tanulási/tanítási segédlet létrehozása a képzők és a képzendők számára

Kulcsszavak: digitális kompetencia, fejlesztés, akciókutatás, mintakurzus

A szerző elérhetősége: mrazik.julianna@pte.hu

Mrázik Julianna

PEDAGÓGIAI AKCIÓKUTATÁS – AZ AKCIÓKUTATÁS PEDAGÓGIÁJA

Egy akciókutatásban egységben szemlélendő a cél, eszköz és eredmény, az egyéni és szervezeti tanulás, a kutatás, a fejlesztés és az innováció. Az akciókutatás néhány évtizede jelent meg a magyar neveléstudományban. A részvételi szemléletmód elválaszthatatlan az akció típusú kutatásoktól. A részvétel során társkutatók nemcsak új tapasztalati tudásra tesznek szert, hanem a tudástermeléshez szükséges újabb képességekre is, beleértve a cselekvőképesség fejlődését is. Mindezek hatására fogalmazódik meg a problémamegoldást célzó fejlesztési forma, a társadalmi változás előidézésének gyakorlati menete. Az akciókutatásnak több formája létezik, melyeket fontos megkülönböztetni egymástól. Tripp (1985) négy típust idéz (1) Szakmai jellegű akciókutatás (2) Gyakorlati jellegű akciókutatás (3) Kritikai jellegű akciókutatás (4) Fejlesztő jellegű akciókutatás: résztvevők kritikus tömege dolgozik együtt és segíti. Az akciókutatás neve arra utal, hogy a cselekvéssel egyidejű megfigyelést, vizsgálódást végző kutatási módszerek csoportjába tartozik. Egyes elemei inkább a tanácsadásra, konzultációra emlékeztetnek, mások a terepi kutatásra. Az akciókutatás alapvetően kvalitatív módszer, noha tartalmazhat számos kvantitatív elemet is. Az előadásban arra kívánunk rámutatni, milyen módon bevezethető az akciókutatás a tanári felkészítésben oktatók-kutatók esetében, milyen mértékben és módon megteremthető bevonódásuk az akció-alapú kutatásba és milyen haszonnal jár a részvételük a folyamatban.

Kulcsszavak: akciókutatás, felsőoktatás, képzők képzése

A szerző elérhetősége: mrazik.julianna@pte.hu

Nagy Adrienn

RÖSER-FÉLE „BIZONYÍTVÁNYGYÁR” ÉRETTSÉGI BIZONYÍTVÁNYOK HAMISÍTÁSA AZ 1920-AS ÉVEKBEN

Az előadás célja, hogy bemutassa a 20. század első felében (bűnvádi eljárás során vizsgált, majd a m. kir. büntető törvényszék által bizonyítottan) közel 10 éven át, jól szervezett formában zajló érettségi hamisítás történeti előzményeit. A kutatás a rendelkezésünkre álló elsődleges (iskolai értesítők, bűnvádi eljárás levéltári forrásai) és másodlagos források összehasonlító elemzése során arra kereste a választ, hogy vajon milyen indíttatás vezette Röser Alfréd – a főváros köztisztletnek örvendő, a szegény tanulókat felkaroló, valamint a hazai sportéletet mecénásként évtizedeken át támogató – iskolaigazgatót arra, hogy közel 400 érettségi bizonyítványt bocsásson (pénzért) áruba. Összességében elmondható, hogy a hamis érettségi bizonyítványok iránti igény az első világháború idején növekedett meg, amikor a családok fiaikat a kötelezően letöltendő katonai szolgálattól megóvva, az egyéves katonai önkéntesség reményében vásároltak gyermekeiknek bizonyítványt. Az 1920-as évektől nagyobb számban a négy évfolyamossá váló felső kereskedelmi iskolák három évfolyamot végzett tanulói kívántak ily módon bizonyítványhoz jutni, valamint a kereskedelmi iskolákból kibukott, azonban köztisztviselőként elhelyezkedni vágyó fiatal emberek. A bűnvádi eljárás 212 fő esetében bizonyította egyértelműen az okirat-hamisítást, a hamis érettségi bizonyítványok tulajdonosai a jogtalanul megszerzett végzettséggel jelentős arányban (átlag 40%) fővárosi tisztviselőként helyezkedtek el.

Kulcsszavak: érettségi bizonyítvány, hamisítás, 1920-as évek, kereskedelmi iskola

A szerző elérhetősége: adrienn.n.z@gmail.com

Nagy Ágoston

A SPORTJÁTÉK MEGÉRTÉSÉNEK TANÍTÁSA

Bevezetés

Már Bunker és Thorpe 1983-ban is azt sugalták kutatásukkal, hogy a hatékony sportági tanítás akkor lesz időben is hatékony, ha nem csak a technikát, hanem magát a játék megértését tanítják. A tehetséges sportoló ismérveit aktív és passzív (veleszületett adottságok) elemekre bonthatjuk, amikor a sportoló potenciálját jellemezzük. A játékossá nevelés hosszú képzési folyamat, melynek során a különböző korosztályokban más - más feladat a domináns tananyag, de hipotézisünk szerint nem csupán a technika tanítására kell a hangsúlyt fektetnünk a siker érdekében, hanem a játékot kell tanítanunk. Nem lehet azonban elég korán elkezdni a döntéstanítást, amely a játék megfelelő olvasását jelenti. Sőt ahogyan haladunk a versenykosárlabdázás irányába, egyre inkább a teljesítőképes tudást fejlesztjük. A nem könnyen megfogható, de létező játékindelligencia folyamatosan fejlődő ismérv, mely megkülönbözteti a tehetséges játékosokat a kevésbé ügyes és hatékony sportolóktól. A kosárlabda játék legmagasabb szintje a kreatív játék, melynek során a csapat játékosai eredeti módon hoznak döntéseket, melynek kivitelezése nem csak egyénileg, hanem az együttműködés szintjén is eredeti, sok esetben virtuóz végrehajtást eredményez. Ebben a formában a teljesítmény szinte már művészinak írható le, hiszen nem csupán a résztvevőknek jelent flow élményt, hanem a játékot kívülről figyelő szakértő közönség számára is.

Anyag és cél

1. Véleményünk szerint a kreatív támadójáték sokkal eredményesebb, mint az ellenőrzött támadóstratégia, melyben az előre begyakorolt pontokon lehet csak megbontani a támadás folyamatosságát, s ahol megjelölt játékosok fejezhetik be az adott támadásokat, s melynek a kreativitási mutatója lekorlátozott. Szeretnénk elkezdni a kutatásunkkal a mesterré válás modellezését! Válaszokat keresünk, milyen módszerrel lehet felgyorsítani a folyamatot és közben tudományos képet kapni a sportkultúrák közötti különbségekről?
2. Úgy gondoljuk, hogy a kreatív támadójáték minden korosztály számára eredményesen tanítható. Akár az egyetemi korosztály esetében is. Természetesen fokozatosan építkezve és a taktikai játékhelyzeteket a korosztályos versenyszabályoknak megfelelően rendszerbe építve.
3. A játékindigény növekvő kielégítésével nem csak a játékosok közötti kohéziót, a csapat kémiai tudjuk szinten tartani, hanem a játékosoknak elég időt is tudunk biztosítani a kreatív játék elsajátítására, a tanultak tesztelésére, alkalmazására versenykörülmények között.

Módszer

Elsősorban edzésmegfigyelések során értelmezzük a játékelemeket, döntéseket, hatékonysági mutatókat, de mérkőzések statisztikai eredményeinek grafikonos összehasonlításait is elvégeztük, melyek tendenciákat ismertetnek velünk, így láthatóvá tettük, milyen irányban változik a játék. Vizsgáltuk döntéstanítást, mellyel nem csak az egyént, hanem a csapatot, mint kollektívát is fejleszteni lehet. Megkerestük a kreatív támadó játékban használatos szabályokat, melyek meghatározóak abban a tekintetben, hogy mely játékelemek, technikák

és játékhelyzetek részesedését állapíthatjuk meg a döntéstanítás folyamatában. Az egyetemi testnevelés órákon két csoportot hoztunk létre. Egyik csoportnál elsősorban a technika tanítását preferáltuk és vizsgáltuk, mennyiben fejlődik a szabályok alkalmazása, a taktikai tudatosság és a döntéshozatal képessége. A másik csoport esetében a hangsúlyt a játék lényegének megismerésére irányítottuk. Utóbbi esetben a hallgatóknak/sportolóknak a problémákat kellett felismerniük és ennek megfelelően kellett döntéseket hozniuk. A szükséges lehetőségeket és a megfelelő technikákat párhuzamosan tanítottuk.

Eredmények

A döntéstanítás izolálásáról és integrálásáról kaptunk információt. A döntéstanítás négy faktorának megfogalmazása: a játéklehetőségek komplexitása; a ha ez történik, akkor így kell tenni használata; a kreatív választás; a választás fejlődése. A mérkőzészerű játékhelyzetekben eredményesebben lehet gyakorolni a döntéshozatalt. Az előzetes információkkal segíthetjük a helyes döntéseket. A hallgatók/sportolók fejlődése látványosabb lett a csapatmunkának és az együttműködésnek köszönhetően, ahol az edző feladata, hogy tanácsot adjon, így segítse a cél elérésében a résztvevőket. Ami pozitívabb visszajelzéseket hozott a sportolók részéről. Az edzői/tanári munka érdekesebbé vált, hiszen nem csak utasítani kellett, hanem olyan részletekre is oda tudott figyelni, amelyek eddig háttérbe szorultak. A tanár/edző testnevelő tanári szerepe kibővül menedzseri, coaching feleadatokkal, amelyek szükségesek a tanulás során kialakult problémák megoldásához.

Következtetés

Mit is mond nekünk a kutatás a döntéstanításról és a kreatív támadó játékról? A legjobb válasz, hogy nagyon sportágspecifikus folyamatról van szó, mely nagyban függ a résztvevők képességeitől. Igyekeztünk olyan alapelveket találni, amelyek segítenek megismerni a kosárlabdázás kultúráját, s így esélyt kapni a versenyképesség növelésére. A kosárlabda játékindigencia és a fizikai dominancia összefüggéseivel, valamint a döntéstanítás mit, hogyan, mikor, miért, kinek válaszaival lehetőséget kaptunk, hogy az elérhető tanítási módszerek között eligazodjanak az edzők. A kiváló döntéshozatal nem születési adottság. A nevelési folyamat, a pályán és a pályán kívül tanultak, illetve a tanítási módszerek nagyban meghatározzák a sikert. Ezek szisztematikus kombinációja teszi mesterré a tanítványt. A modell lényege, hogy minél intelligensebb, kreatívabb játékost képezzünk a testnevelés órák keretein belül is. A cél, hogy játék közben stratégiákban gondolkodjanak. Ismerjék csapatuk erőnyeit, gyengeségeit, ami kompromisszumokat követel egymástól. Pozitív eredményeket kaptunk a sportkultúra és a sportolási gyakoriság tekintetben is.

Kulcsszavak: játék tanítása, játékindigencia, kreatív játék, döntéstanítás, teljesítőképes tudás

A szerző elérhetősége: gusti@med.unideb.hu

Nagy Mariann

AZ IDŐ ORIENTÁCIÓ ÉS A RE- SZOCIALIZÁCIÓS LEHETŐSÉGEK KAPCSOLATA A BÜNTETÉS- VÉGREHAJTÁSBAN

Kutatásunk célja, hogy feltérképezzük a jelenleg hazánkban börtönbüntetésüket töltő fogvatartottak időperspektíváját és azt, hogy a kapott eredmények hogyan segíthetik a re-szocializációs folyamatot. Vizsgálatunk egyedülnek minősül, hiszen a re-szocializációs technikák ilyen szempontú megközelítésére sem hazai, sem nemzetközi példát nem találhatunk. Philip Zimbardo és John Boyd (1999) elmélete alapján, az egyén jelenhez, múltjához és jövőjéhez való viszonyulása alapján felállítható egy időorientációs profil, amely meghatározza jelen viselkedését és jövőbeli döntéseit is. Az időperspektíva egy olyan lencse, amelyen keresztül érzékeljük világunkat, meghatározza gondolkodásunkat és attitűdünket, ezért e technika a re-integrációs tiszteknek segíthet az elítéltek viselkedésének, valamint esetleges motivációjuk hiányának megértésében. Mivel tanult folyamatként értelmezhető, így lehetőséget ad esetleges korrekcióra is. Ezen tulajdonságánál fogva beépíthető elem lehet egy intervenciós programba, akár a jelenleg alkalmazott re-szocializációs technikák eszköztárába is.

Kulcsszavak: re-integráció, re-szocializáció, időperspektíva, büntetés-végrehajtás, fogvatartottak.

A szerző elérhetősége: mariannnagy@yahoo.com

Nagy Pál

A TÁRSADALMI LESÜLLYEDÉS ÉS FELEMELKEDÉS HATÁSAI A CIGÁNY NÉPESSÉG VÁLTOZÁSÁRA

Az előadás egy jelenleg is folyó történeti demográfiai kutatás részeredményeit foglalja össze. Arra keres választ, hogyan alakultak ki a főként Erdélyben és az Alföldön jellemző putritelepek és hogyan befolyásolták az ott élők összetételét a társadalmi átrendeződések. Ezzel párhuzamosan pedig hogyan váltak nem cigánnyá a mobilitás révén muzsikus cigányok gyermekei, ami ahhoz vezetett, hogy egyazon rokonsági rendszeren belül némelyek „cigányok”, mások pedig nem. Levéltári iratok, sajtóforrások és néprajzi szakirodalom alapján a 19. sz. közepétől a 20. sz. közepéig lokális példákkal mutatja be, hogyan lett a magyarországi népesség cigánynak számító része egy elsősorban nem biológiai és kulturális, hanem társadalmi meghatározottságú hibrid csoporttá. A koraújkortól kimutatható, a 19. században felerősödő folyamat, hogy az egyenlőtlenségek növekedésével a társadalom elesettjei, kizsáoltjai a putrinegyedekbe húzódtak. Kegyelemkenyérre szorultak, elhagyott betegek, akiknek senkijük sincs, rossz útra tévelyedettek, akiket senki sem fogad be, „s végül a cigányok, ... mert hiszen mindenütt az ő jelenlétük szabja meg a putrinegyed jellegét.” (Madarassy László, 1905). Az I. vh. után az új osztállyá váló, az agrárválság hatására földönfutóvá lett agrárproletárok cigánytelepekre költözése volt meghatározó. A városokban pedig a munkásokkal történt ugyanez és jöttek létre a cigánytelepekből, táborokból proletártelepek. Néhány évtizedig a szegregátumok cigány és nem cigány lakosságát meg tudták különböztetni, a II. vh. után azonban már egyöntetűen „cigányként” jelennek meg a forrásokban, akikkel a politikai döntéshozók nem tudnak mit kezdeni.

Kulcsszavak: cigányság, agrárproletárok, munkások, putritelepek

A szerző elérhetősége: nagy.szie@gmail.com

Nagy Péter

AZ INTERKULTURÁLIS KOMMUNIKATÍV KOMPETENCIA FEJLESZTÉSE PERSZONALIZÁLT (ONE-TO-ONE) NYELVOKTATÁS SORÁN

A nyelvtanári szakmának egy – elterjedtsége ellenére - kevésbé kutatott ágáról, a magántanításról szól az előadás. A bemutatni kívánt modell praxisorientált problémaháttérre épül, egy 2006 és 2017 között végzett, 52 fő magyar anyanyelvű felnőtt korú nyelvtanulót érintő orosz nyelvű, interkulturális kommunikációra való egyéni tanulássegítési folyamat komplex vizsgálatából indult előkutatás képezi az alapját. A modellalkotó komponensek közül az előadás az orosz nyelvi tankönyveknek az interkulturális kommunikatív-, és transzverzális kompetenciák fejlesztésében betöltött szerepére fókuszál, érintve a personalizált nyelvtanítást végző nyelvtanár sajátos szerepét a tananyagfejlesztéssel, és - szervezéssel kapcsolatosan, a nyelvtanuló kommunikációs igényeit és a nyelvtanulási stratégiájának fejlesztési lehetőségeit, a felkészítési folyamat értékelő elemzését akciókutatások keretében, az interkulturális aspektusú nyelvtanításra vonatkozó definíciós törekvéseket, a modellalkotás folyamatába ágyazott reflexiókat, továbbá esettanulmányokat az orosz-magyar interkulturális kommunikáció tárgyköréből és personalizált mintakurzus (pilot) eredményeit.

Kulcsszavak: magán-nyelvtanítás, interkulturális kommunikáció

A szerző elérhetősége: napep.pte@gmail.com

Nemes Gyöngyi

**TANANYAGKÉSZÍTÉS A NYELVI HÁTRÁNY ÉS A NYELVI SZOCIALIZÁCIÓ TÉMAKÖRÉBŐL
ELSŐÉVES, OSZTATLAN TANÁR SZAKOS HALLGATÓK SZÁMÁRA - A TERVEZÉS LÉPÉSEI, CÉLOK
ÉS A LEHETSÉGES MEGOLDÁSOK**

A kutatás célja: kutatásom célja egy olyan tananyag elkészítése, melyből az osztatlan tanár szakos hallgatók jobban megismerhetik és feltérképezhetik a hátrányos és nyelvi hátrányos helyzet, valamint a nyelvi szocializáció témakörét mind nyelvészeti, mind pedagógiai szempontból. A tananyagkészítés terve a PTE BTK Nyelvtudományi Tanszéke által meghirdetett Szövegértés és kommunikáció kurzus kapcsán merült föl bennem, mely kurzusnak jómagam is oktatója vagyok. Általános tapasztalatként leszűrhető volt, hogy az elsőéves tanárszakos hallgatók igen kevés tudással rendelkeznek a fenti témakörökből, készülő tananyagom ezt a hiányt szeretné pótolni, szélesítve ezáltal a tanárszakos hallgatók látáskörét a nyelvtudomány, a pedagógiai és nevelésszociológia ezen tárgyköreiből. A kutatás módszerei: előadásomban - tananyagkészítésről lévén szó - azokra a lépésekre, problémákra hívnám fel a figyelmet, melyekkel a tananyag készítése közben szembesülnöm kellett (életkori sajátosságok figyelembe vétele, milyen munkaformákat alkalmaznak az egyes feladatokhoz, melyek azok legfontosabb szerzők, elméletek és módszerek, amelyek mindenképpen a tananyag részét kell, hogy képezzék stb.). Kutatásomban nemcsak a tananyagkészítés nehézségeire hívnám fel a figyelmet, hanem a lehetséges megoldásokat is bemutatnám, felvázolnám azokat a legfőbb lépéseket is, amelyek mentén a tananyagomat elkészíteném, ismertetném azokat a fontosabb célokat, amilyenre tervezem a készülő tananyagot. A kutatás forrása: néhány felhasználandó szakirodalom a teljesség igénye nélkül (lista a későbbiekben bővítendő) A kutatás (várható) főbb eredményei: a kutatás legfőbb eredménye maga az elkészült tananyag lenne. A cél nemcsak a tanár szakos hallgatók ismereteinek bővítése, hanem pedagógiai/nevelési/szociális érzékenységük fejlesztése is: leendő tanárként ugyanis igen nagy esélye lesz annak, hogy találkoznak a hátrányos (nyelvi) helyzet jelenségével. Ha pedig - többek közt az elkészült tananyag segítségével - széleskörű ismerettel rendelkeznek majd a témákkal kapcsolatban, valamint problémaérzékenyek is lesznek ezek iránt, akkor szinte biztos, hogy tanárként képesek lesznek segíteni a rossz szociokulturális hátterű tanulókon is.

Kulcsszavak: tananyagkészítés, nyelvi hátrány, nyelvi szocializáció, tanárjelöltek

A szerző elérhetősége: gyongyi0606@freemail.hu

Nikitscher Péter

AZ AKKREDITÁLT PEDAGÓGUS-TOVÁBBKÉPZÉSEK SZERKEZETE ÉS ILLESZKEDÉSE A PEDAGÓGUSOK TOVÁBBKÉPZÉSI IGÉNYEIHEZ

A pedagógus-továbbképzések rendszere jelenleg átalakulóban van. Az oktatáspolitikai tervek szerint a felsőoktatási intézmények fogják ellátni a pedagógus-továbbképzések szervezését, fejlesztését, lebonyolítását. Előadásomban e változás előtti helyzetről szeretnék képet adni, elsősorban az akkreditált pedagógus-továbbképzések kínálati oldalának vizsgálatával. Az elemzés alapját az Oktatási Hivatal Pedagógus-továbbképzés Akkreditációs Rendszerének adatai adják. Az előadásom célja ismertetni az akkreditált pedagógus-továbbképzések jelenlegi portfóliójának főbb sajátosságait mind tartalmi, mind pedig szervezői oldalról. Vizsgálom a felsőoktatási intézmények jelenlegi szerepét és az általuk szervezett továbbképzések tartalmi palettáját, összevetve az egyéb szolgáltatók által kínált továbbképzések szerkezetével. Előadásomban reflektálok egy, 2013-ban lebonyolított nagymintás pedagóguskutatás továbbképzésekkel kapcsolatos eredményeire (Szemerszki 2015), kiegészítve a korábbi elemzési eredményeit egyéb szempontok (pl.: területiség) vizsgálatával. Végül pedig szintén e kutatás eredményei alapján vizsgálom a továbbképzések keresleti és kínálati oldalának illeszkedését, rámutatva az esetleges egyenlőtlenségekre.

Kulcsszavak: akkreditált pedagógus-továbbképzés, továbbképzések kínálata, továbbképzési igények

A szerző elérhetősége: nikitscher.peter@gmail.com

Nyilas Orsolya

A FELNŐTTKÉPZÉSEL SZEMBENI ELVÁRÁSOK A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ FELNŐTTEK KÉPZÉSÉBEN

A munkaerő-piac bizonytalansága, a munkaerő iránti kereslet összetételének gyors, szinte kiszámíthatatlan változása a korábbinál megalapozottabb tanulással kapcsolatos döntéseket igényel. Ezek a döntések egyrészt az egyén szemszögéből is vizsgálhatóak (ezt tettük mi is). Másrészt viszont felvetik a társadalom intézményeinek felelősségét – amelyik bármilyen módon vesznek is részt az oktatás tartalmának, színvonalának és az oktatási módszereknek a kialakításában, megszervezésében, működtetésében.

Az általunk vizsgált Gyógyszertári asszisztens képzés a TÁMOP "Decentralizált programok a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért" elnevezésű program keretében, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjának támogatásával valósult meg 2013-ban. Ebben a támogatási formában a Gyógyszertári asszisztens képzés 56 fővel zajlott. Kérdőíves lekérdezésünk illetve a fókuszcsoportos interjú eredményeit mutatjuk be, amely két részletben zajlott – egyrészt a képzés közben, másrészt a képzést követő egy év elteltével. Most 2017-ben, hasonló támogatási feltételekkel, Gyakorló gyógyszerári asszisztens néven új képzés zajlik, 50 fő részvételével. Véleményükre, örömeikre és nehézségeikre voltunk kíváncsiak és természetesen a képzés eredményességét, pozitívumait és negatívumait kutattuk, összevetve a két képzés menetét, struktúráját, mennyire sikerült korrigálni az előző képzés negatívumait, javítani a gyenge pontjait.

Kulcsszavak: felnőttképzés, munkaerő-piaci programok

A szerző elérhetőség: nyilas.orsolya@nye.hu

Nyúl Eszter Anna

A MINIMÁLISAN ELVÁRHATÓ ÁLLAMPOLGÁRI ISMERET

Magyarországon szoros összefüggés van az állampolgársági vizsga témakörei és az általános iskolai tanulmányok során elsajátítandó állampolgári ismeretek között. Az állampolgársági vizsga tananyagának ismerete tekinthető egyfajta minimum tudásnak e témában. A kutatásunk fő kérdése volt, hogy a pécsi 9. osztályos tanulók valóban ismerik-e az állampolgársági vizsga témaköreinek anyagát? Feltételezésünk szerint az általános iskolai tanulmányok alatt a tanulók nem sajátították el a magyar állam által elvárt ismeretanyag egészét, az állampolgári ismereteik hiányosak. Különbség hipotézisünk vizsgálatához minősített klasztermintát alkalmaztunk. 9. és 11. évfolyamos pécsi diákokkal készült vizsgálat a Budapest Főváros Kormányhivatal által összeállított kérdéssora alapján. Ebből 28 nyitott kérdés vonatkozott a magyar kultúrára, történelemre, 28 nyitott kérdés pedig a társadalom- és államismeretre. A vizsgálat alkalmas volt a tanulók állampolgári minimum tudásának feltárására és a feladatsorral megbízható kép adható. Eredményeink alapján az állampolgársági vizsga többet kér számon, mint amit 14 évesen a magyar fiatalok ténylegesen tudnak e témában. A vizsgálatban részt vett 320 tanuló alapvetően keveset tud a társadalmi és politikai rendszerre vonatkozó témakörökből. A vizsgált témakörök közül a magyar történelem és kultúra esetén a diákok lényegesen jobban teljesítettek, mint az állam- és társadalomismeret tárgykörökben.

Kulcsszavak: állampolgárságra nevelés, társadalomismeret, államismeret

A szerző elérhetősége: dr.nyulea@gmail.com

Nyúl Eszter Anna

KULTURÁLIS ANTROPOLÓGIA ÉS A SZEMÉLYI IGAZOLVÁNY

Kutatási témám az állampolgárságra nevelés, azon belül az állampolgári ismeretek oktatása. Jelen vizsgálódásom tárgya a személyi igazolvány átvételének jelentősége serdülő korban. Hipotézisem szerint 2009-ig a személyazonosító igazolvány 14 éves, korábban 16 éves korhoz kötött kötelező kiállítás és kézhezvétele átmeneti rítusként volt jelen a magyar fiatalok életében, amely ezáltal jelentősen hozzájárult az állampolgárságra neveléshez. Ennek ellenőrzésére a kutatás kulturális antropológiai szempontokból vizsgálta a személyi igazolvány egykori szerepét. Az eredmények alapján igazolható a személyi igazolvány átvételének rítusként történő értelmezése. Ez a felismerés azért is fontos, mivel jelenleg Magyarországon nincsen olyan eszköz az állampolgárságra nevelésben, amely a fiatalokat olyan erővel készíteti a jogkövető állampolgári lét felismerésére, mint ahogyan erre a személyi igazolvány képes, amennyiben átmeneti rítusként fejtheti ki hatását. Ez a fel nem ismert vagy eléggé nem hangsúlyozott beavatás olyan űrt hagyott maga után, amelynek kitöltése az állampolgárságra nevelésnek lehet feladata és mindenképpen kiaknázásra vár.

Kulcsszavak: állampolgárságra nevelés, személyazonosító igazolvány, átmeneti rítus

A szerző elérhetősége: dr.nyulea@gmail.com

Orosz Beáta

OKOS ESZKÖZÖK SZEREPE AZ EGÉSZSÉGES ÉLETVITEL TÁMOGATÁSÁBAN

Az okos eszközök térhódítása világszerte meghatározó tendencia, szerepük folyamatosan nő a kommunikációban, a kereskedelemben, a kutatásban és a tanításban-tanulásban is. A különféle mobilalkalmazások, pulzusmérő okosórákkal szinkronizálható szoftverek a sportpiacon is mind nagyobb népszerűségnek örvendnek, a jéghegy csúcsa azonban – egyelőre – kevesek számára ismert. Nemrégiben nyílt a főváros első és egyetlen okos fitneszterme, a Smartfit. Az új generációs Milon erőfejlesztő és kardiogépek komplex rendszert alkotnak, a korábbi bevált technológiákat új módszerekkel ötvözik, koncentrikus és excentrikus munkát tesznek lehetővé. A gépek személyre szóló chipkártyákkal működnek, ezek tartalmazzák a vendégek adatait, méreteit, edzéstervét, s aktiválják a gépeket, melyek maguktól beállítják a megfelelő méreteket és ellenállásokat a chip tulajdonosai számára. Internethálózat segítségével az eszköz használata közben folyamatos visszajelzést kap a felhasználó, minden mozzanat rögzítésre kerül a kártyára, s később hónapokra visszamenőleg, másodpercre pontosan visszakereshető bármely adat a milon CARE szoftveren keresztül. Előadásomban a technológia mellett ismertetem a fogyasztók véleményét, kipróbálással összehasonlítom a rendszert más edzésmódszerekkel és alkalmazásokkal. Szakmai anyagok tanulmányozása után a terem vezetőjével, valamint a hazai forgalmazóval történt beszélgetés alapján ismertetem a jövő fejlesztési irányait.

Kulcsszavak: okos eszközök, egészségfejlesztés, okos fitneszterem, mobilalkalmazás

A szerző elérhetősége: oroszbetty2369@gmail.com

Óváry Zoltán

A HANGSZERES ZENEOKTATÁS TANANYAGÁNAK FEJLESZTÉSÉRE HATÓ TÉNYEZŐK A ZENEISKOLAI REFORM ÉS A RENDSZERVÁLTOZÁS KÖZÖTT

Korábbi kutatásaink során dokumentumelemzéssel és saját statisztikai adatbázis felhasználásával fényt derítettünk arra, hogy a hazai hangszeres zenepedagógia tananyagának (módszertanának, pedagógiai kiadványainak, hangszeres iskoláinak) legerőteljesebb – mennyiségi és minőségi – gyarapodása a zeneiskolai reform (1952) utáni évtizedekben, különösen a 70-es években volt tetten érhető. Ez azért érdekes, mert sem a rendszerváltozás után szabadabb légkör, sem a technika fejlődése által megnyílt globális csatornák nem hoztak ilyen mértékű változást. Jelen vizsgálatban ennek a „tananyag-boom-nak” az okait, pedagógiai, művészeti és társadalmi tényezőit kívánjuk körüljárni. Kutatásunk során a dokumentumelemzés módszerét alkalmaztuk. Korabeli – első sorban zenepedagógiával, zeneművészettel illetve kultúrafogyasztással kapcsolatos – szakirodalmat, forrásokat dolgoztuk fel, illetve használtuk azokat saját statisztika elkészítéséhez. Vizsgálatunk során az rajzolódott ki, hogy a hangszeres zenei tananyag mennyiségi és minőségi változásait előidéző hatásokat három csoportba lehet sorolni. (1) A zeneiskolai reform zenepedagógiával és annak tananyagával kapcsolatos újíto szándéka, (2) a zeneszerzés hatvanas évekre jellemző „tandarab író” irányzata (3) és a kultúrafogyasztás (koncertlátogatás, hanglezvezsárlás) emelkedésének mértéke, mely mint igény, társadalmi oldalról hozható összefüggésbe a zenepedagógiai kiadványok publikálásával és azok egyre magasabb kelendőségével. Előadásunk során kitérünk arra, hogy a kultúrpolitikai direktívák a zeneszerzést ugyan áthatották (a többi művészeti ághoz hasonlóan), a hangszeres pedagógiát azonban érintetlenül hagyták.

Kulcsszavak: zenepedagógia, zenei kurríkulum, tananyagfejlesztés, hangszeres zeneoktatás

A szerző elérhetősége: zoltan.ovary@gmail.com

Ozsváth Judit

MÁRTON ÁRON ÉS VENCZEL JÓZSEF EGYÜTTMŰKÖDÉSE A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTTI KOLOZSVÁRI MAGYAR EGYETEMI IFJÚSÁG NEVELÉSE TERÉN

Márton Áron kolozsvári egyetemi lelkeszi meghívásában Venczel Józsefnek főszerepe volt. Egyetemi hallgatóként ő vezette azt a bizottságot, amelyik azért utazott Gyulafehérvárra, hogy „elkérje” az erdélyi püspöktől a kolozsvári egyetemi ifjúságnak a fiatal katolikus lelkipásztort. A húszadik életévét még be nem töltött fiatalember akkor már komoly ifjúságszervező munkát fejtett ki az Erdélyi Fiatalok, majd az Erdélyi Római Katolikus Népszövetség Egyetemi és Főiskolai Szakosztálya keretében. A kiugró képességű és az erdélyi magyarság korproblémáit felelősen elemző, azokra megoldást kereső Venczel első perctől Márton Áron „alapembere” lett az ifjúsági munkában. Mély gondolatai, sokirányú kisebbség szervező munkája minden bizonnyal segítség, sőt alkalmasint iránymutató volt az új ifjúsági lelkesz számára. A köztük levő 17 év és a státusbéli különbség sem volt akadálya annak, hogy a munkakapcsolaton túl mély barátság bontakozzon ki kettejük között. Előadásom során – melyben a történeti kutatásokra jellemző, levéltári és könyvtári iratokra alapozott forrás- és dokumentumelemzés módszerei kerülnek előtérbe – ennek az értékes kapcsolatnak az első nyolc esztendejét veszem nagytitkos alá. Reményeim szerint munkám gyarapítja az erdélyi neveléstörténeti feltárások szakirodalmi bázisát és további kutatásokhoz is segítségként szolgál.

Kulcsszavak: Erdély, kisebbség, katolikus, ifjúságnevelés

A szerző elérhetősége: ozsvathjudit@gmail.com

Pallay Katalin

HALLGATÓI CÉLÚ MOBILITÁS A NEMZETKÖZI ELŐKÉSZÍTŐ INTÉZET (BALASSI INTÉZET) KÁRPÁTALJAI VÉGZŐS HALLGATÓINAK TÜKRÉBEN

A tanulmányi célú földrajzi mobilitás országon belüli és országhatáron átnyúló vándorlást jelent. A külhoni magyarok hallgatói mobilitása eltér az európai mintától, ugyanis a Kárpát-medence országait elválasztó határok nem nemzeti identitásokat zárnak le (Pusztai – Nagy 2005). Eltérést jelent a magyar állam által biztosított támogatáspolitikája, melynek célja, hogy a határon túli magyar hallgatók az anyaországban szaktudást szerezzenek, majd visszatérve szülőföldjükre ott kamatoztassák tudásukat (Erdei, 2005, Epare, 2008). A kárpátaljai fiatalok hallgatói célú mobilitásának egy speciális célintézménye a Nemzetközi Előkészítő Intézet (NEI). A NEI sajátos helyet foglal el a magyarországi oktatási intézmények között. Az intézet megalakulásakor a világ különböző részeiről érkeztek diákok, a rendszerváltás óta jórészt külhoni diákok képzésével foglalkozik, akiket tíz hónap alatt fel kell készíteni a felsőoktatási intézmények felvételijére. Az intézet nem teljes egészében felsőoktatási intézmény, mégis a felsőoktatás részeként tekintenek rá (Somos, 1976, Major, 1986, Epare, 2008).

Előadásom célja, hogy betekintést nyújtsak a Kárpát-medencében élő külhoni magyarok hallgatói célú mobilitásába, s szakirodalmi források alapján képet adjak a Balassi Intézet működéséről. Egy korábbi Márton Áron Szakkollégiumban végzett kutatás során felszínre került, hogy a lakók 87%-a Magyarországon kíván maradni. Ebből következtethetünk a NEI hallgatóira is (Epare, 2008). Ez alapján hipotézisünk szerint a támogatáspolitikája küldetése nem valósult meg, az intézmény egykori hallgatóinak többsége nem szülőföldjükön kamatoztatja az anyaországban megszerzett tudását.

Kulcsszavak: Nemzetközi Előkészítő Intézet, hallgatói célú mobilitás, kárpátaljai hallgatók

A szerző elérhetősége: p.katinka16@gmail.com

Pogátsnik Monika

A PÁLYAKÖTŐDÉS ÉS A PÁLYAÉRDEKLŐDÉS ALAKULÁSA A MŰSZAKI SZAKGIMNÁZIUMI TANULÓK KÖRÉBEN

Az előadás a Fejér megyei műszaki szakgimnáziumi tanulók körében végzett empirikus kutatás eredményeit mutatja be. A vizsgálatok rávilágítanak a középiskolások szakmákkal, illetve pályákkal kapcsolatos attitűdjének sajátosságaira és alakulására. A kutatás arra keresi a választ, hogy tapasztalható-e eltérés a pályakötődés, valamint a pályaeérdeklődés alakulásában a tanulmányok előrehaladtával, illetve van-e ebben eltérés az egyes szakterületek, illetve nemek vonatkozásában? Az alkalmazott szociál-kognitív megközelítés korszerű értelmezési keretet biztosít, mert integrálni kívánja az életpálya-építéssel kapcsolatos olyan fontos tényezőket, mint a szocializáló környezetből származó tapasztalatok, az érdeklődés, a különféle helyzetekben átélt én-hatékonyság élménye. Figyelembe vesz olyan tényezőket is, amelyek az életpálya építésében gátló vagy ösztönző hatást gyakorolhatnak: többek között a munkaerő-piaci trendek, a foglalkozások presztízse, a barátoktól és szülőktől nyerhető támogatás. A szociál-kognitív pályamodell (SCCT) (Lent et al, 2000) progresszív folyamatként írja le a pályadöntési tevékenységet. A döntési folyamatban szereplő tényezőket tárja fel, és megvizsgálja ezek hatását a pályadöntés alakulására. Az SCCT modell cirkuláris jellegű, amelyben megjelenik a pályaválasztási folyamat megismételhetőségének lehetősége. Bármely tényező változása pl. az adott szakmával kapcsolatos jövőkilátások megváltozása, vagy az érdeklődési irányok megváltozása indukálhatja az újraértékelést, a döntések revízióját.

Kulcsszavak: műszaki szakképzés, pályaaattitűd, pályaeérdeklődés, szociál-kognitív pályamodell, én-hatékonyság.

A szerző elérhetősége: pogatsnik.monika@amk.uni-obuda.hu

Ponyi László

ROMA KÖZÖSSÉGI HÁZAK VIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGON

Empirikus kutatási célunk volt, hogy adatokat kapjunk a magyarországi, azon belül is az Észak-magyarországi régió (Nógrád, B-A-Z, Heves megye) roma közösségi szintereiről. Vizsgálatunk elsősorban a szervezet, a finanszírozás és a tevékenység vonatkozásaira irányult. Ezen belül is külön szempontként jelentkezett a közösségi terekben jelentkező oktatási, nevelési tevékenység elemzése. A tevékenység szempontjából vizsgálati kérdés volt az is, hogy a hagyományos kultúráközvetítés és a társadalmi integrációt segítő szolgáltatások aránya hogyan változott az elmúlt időszakban. A rendelkezésre álló empirikus kutatási módszerek közül a kvantitatív és kvalitatív módszerek tudatos, egymást kiegészítő alkalmazását választottuk. Fő kutatási módszerként hipotéziseinket a vizsgálat során kvantitatív, elsősorban zárt kérdéseket tartalmazó kérdőíves felméréssel vizsgáltuk a 2015-2016-os év folyamán. A kérdőívek mellé félig strukturált interjút is készítettünk, amelyet a közösségi szinterek vezetőivel vettünk fel. Egy másik strukturált interjúvázzlatot a közösségi házakat látogató roma férfiakkal és nőkkel töltöttünk ki. Úgy gondoljuk, a kutatás alapján bizonyítani tudtuk, hogy a roma közösségi szinterek a tevékenységük révén a társadalmi integráció fontos bázisai.

Kulcsszavak: roma közösségi házak, közművelődés, társadalmi integráció, romák

A szerző elérhetősége: lponyi@gmail.com

Pusztafalvi Henriette

AZ ÓVODAI NEVELÉS, MINT A SZOCIÁLIS GONDOSKODÁS SZÍNTERE A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTTI IDŐBEN MAGYARORSZÁGON

Az óvodai nevelés egyik alappillére volt az a politikai liberális alapelv, amely a szociális gondoskodást helyezte előtérbe már a 19. században. A gyermekvédelem egyik jelentős színtereként értelmezhetjük a koragyermekkori nevelés biztosítást is a kisdédóvót. A kutatásunkban célul tűztük ki, hogy megvizsgáljuk a két világháború közötti időszak óvodai nevelését, milyen eszmék, ideológiák mentén, milyen szervezeti formák mentén és milyen elvek mentén szerveződött az óvodai nevelés. A vizsgálatunkhoz elsődleges és másodlagos forrásokat használtunk fel ezeket kronológiai és problémátörténeti szempontból elemeztük. Az első világháború idején kibontakozó gyermekvédelmi intézkedések és létrejövő civil szerveződések, mint például a Stefánia Szövetség és egyéb a gyermekek egészséges fejlődését támogató szervezetek egyre inkább az egészségügyi szervezetek kezébe szervezték át az óvodai nevelést. Ezt erősíti az 1936-ban kiadott új óvodatörvény, ami a Belügyminisztérium alá irányítja át az óvodai nevelést. Ugyanakkor megfigyelhető az óvodai nevelés egyre erősödő nevelési és oktatási szabályozottsága, ami nem kedvezett a reformpedagógiai irányzatoknak. Ez a jelenség beazonosítható a pécsi óvodai nevelés fejlődéstörténetén is, ahol mind az állami és egyházi fenntartású, a Stefánia Szövetség által kialakított és a Montessori-féle magán intézmény működése jól dokumentált együttes fejlődése követhető.

Kulcsszavak: óvodai nevelés, gyermekvédelem, egészségügyi szabályozás, pécsi óvodatörténet

A szerző elérhetősége: tigyi.heni@gmail.com

Pusztai Gabriella

VALLÁSOSSÁG ÉS TANULMÁNYI EREDMÉNYESSÉG

A vallásosság tanulmányi pályafutásra gyakorolt hatását vizsgáló kutatásaink során meggyőződünk arról, hogy –noha az iskolai eredményességgel foglalkozó hazai vizsgálatok nem számolnak a vallásosság hatásaival– érdemes odafigyelnünk a jelenségre. A hazai kutatások hosszú ideig arról számoltak be, hogy az iskolai végzettség emelkedésével igen határozottan csökken a vallásos elköteleződés a társadalomban, azonban térségünkben újabban kifejezetten intenzív vallásgyakorlat figyelhető meg az iskolázottabb szülők gyermekei valamint a magasan kvalifikált fiatalok körében. Az összefüggés részleteinek vizsgálata különös figyelmet érdemel azoktól a kutatóktól, akik a hazai viszonylatban növekvő arányú felekezeti szektor eredményeit, hosszú távú hatásait vizsgálják. Jelen előadás a fenti összefüggés regionális, generációs variációit, a vallásgyakorlat és a tanulmányi eredményesség összefüggését villantja fel, elsősorban a CHERD-H 2015-ös IESA adatbázisára támaszkodva.

Kulcsszavak: tanulmányi eredményesség, vallásosság, egyházi iskola

A szerző elérhetősége: gabriela.pusztai@gmail.com

Rábai Dávid

FOOTBALL ACADEMIES IN HUNGARY

The aim of this presentation is to demonstrate how Hungarian football academies operate as educational environment within the secondary education system. We also outline the academies' functions and structures and the relationships to sportpedagogy. Finally, we examine whether any of the sport academies provide opportunities for disadvantaged children. The theoretical background draws upon history and concepts related to Hungarian sport schools and talent development. Currently, there are 17 football academies in Hungary. As previously noted we identified three types of academies. The first group is called pro-sport oriented academies, the second group is called developing academies, and the third group is named parochial support academy. The first aim of the research focuses on site visits to the academies where we chart the academies' professional occupation and their pedagogic occupation. With respect to methods we used a questionnaire to seek the views of young footballers in the academies. Interviews were also conducted with the coaches from the academies and we also analysed various documents. We found significant differences between the three academy groups. The pro-sport oriented group has a developed infrastructure and the highest qualified coach base. The developing academies' structure is similar to the pro-sport oriented academies, but these academies do not have sufficient facilities, coaches do not have the highest level qualification and these academies don't have sufficient resources. This research provides a new analysis of coaches and other members of sport academies, and provides insights into the lives of young football players'.

Kulcsszavak: football, academies, children, talent development

A szerző elérhetősége: david.rabai67@gmail.com

Rákó Erzsébet

A ROMA GYEREKEK NEVELÉSE-GONDOZÁSA A GYERMEKVÉDELMI SZAKELLÁTÁS INTÉZMÉNYEIBEN

Szakirodalmi háttér: Az elmúlt évtizedben több kutatás született a gyermekvédelmi szakellátásban élő roma gyerekek helyzetének feltárása céljából. Így a bekerülési okok vizsgálata, a szakellátásban való felülreprezentáltságuk, életkörülményeik is kutatás tárgyát képezték. Neményi-Messing (2007), Havas-Herczog-Neményi (2007) Európai Roma Jogok Központja (ERRC) kutatás, ERRC kutatás 2010, Rákó (2014), Darvas és mtsai (2016). A kutatás célja: A kutatások egyértelműen mutatják a roma gyerekek gyermekvédelmi szakellátásban való felülreprezentáltságát. Arra a kérdésre keressük a választ, hogy a gyermekotthonokban, lakásotthonokban élő roma származású gyerekek nevelése-gondozása hogyan valósul meg, ill. hogyan jelenik meg a szakmai programban a nemzeti-etnikai kisebbséghez tartozó gyerekek identitásának megőrzése, kultúrájának, hagyományainak megismerése. A kutatás módszere: Dokumentumelemzés: gyermekotthonok, lakásotthonok szakmai programjának elemzése, 7 megyében 16 gyermekotthon, lakásotthon szakmai programjának elemzése. Jogszabályok, módszertani anyagok elemzése A kutatás eredményei: A legtöbb dokumentumban a nemzetiségi-etnikai hovatartozás kérdése, csak a jogszabályok minimális idézésével jelenik meg, ami többnyire kimerül a gyerekek jogainak felsorakoztatásában. Az intézmények között összesen kettőt találtunk, ahol részletesebben kidolgozták a nemzetiségi-etnikai kisebbségi nevelést, bár részletes módszereket ezek az intézmények se jelenítettek meg.

Kulcsszavak: gyermekotthon, szakmai program, roma gyerekek

A szerző elérhetősége: rakoe@ped.unideb.hu

Rayman Julianna - Varga Aranka

10 YEARS AFTER - VISION OF STUDENTS FROM DIFFERENT SOCIAL BACKGROUND

The presentation examines the socially disadvantaged, Roma/Gypsy youths' vision of their future from the perspective of intersectionality, inclusive educational environment and resilience. The topic is part of a 20 year long longitudinal examination and at this point it aims to evoke the middle phase of the research. In 2003 nearly 100 students from different backgrounds wrote down their plans for the future. We analyzed these essays from multiple perspective as a part of the follow-up research. We observed what kind of language competencies the students – who are at the beginning of starting their secondary education - have and how goal oriented they see their future in the topics of human relations, lifestyle, work, education and leisure time. We have found that the socially disadvantaged students' language competencies in total are poorer and more underdeveloped than their peers' from higher social status. Furthermore the students from higher social background were more goal oriented and saw more opportunities in their future than their socially disadvantaged peers. Although differences in all the examined areas have been unfolded between socially disadvantaged students which can be related to the diversity of the developmental programs what each school offers. The results alone show a great deal about the future possibilities of the students who have participated in the research, which interpretation can be reinforced in the next phase of the research – with the analyzation of the same students' life path interviews made in 2017.

Kulcsszavak: Roma/Gypsy youths, intersectionality, inclusive education, resilience

A szerző elérhetősége: julianna.rayman@gmail.com

Rébay Magdolna

ARISZTOKRATÁK A BUDAPESTI EVANGÉLIKUS GIMNÁZIUMBAN, A DUALIZMUS KORÁBAN

Az arisztokraták iskoláztatásával foglalkozó projekt keretében 2017-ben kezdtük el evangélikus gimnáziumok történetét kutatni. Először az eperjesi és a nyíregyházi, majd a pozsonyi gimnázium került sorra. Jelen előadásunkban a fővárosi evangélikus gimnázium történetét tárjuk fel értesítők, anyakönyvek, érettségi törzskönyvek felhasználásával. Kutatásunkban arra voltunk kíváncsiak, voltak-e főnemesi címmel rendelkező diákjai az intézménynek, ha igen, mely családok tagjai, honnan érkeztek és milyen státuszban, hány évig tanultak itt. Megállapíthattuk, hogy a nívós gimnázium sokáig nem volt vonzó e társadalmi csoport számára. Elvértve, kis számban, jellemzően testvérek iratkoztak csak be egy igen rövid időszakra. Úgy tűnik, ez az iskola túlon túl erősen kötődhetett egy társadalmi réteghez, a budapesti zsidó és evangélikus polgársághoz. Az arisztokraták érdeklődése azonban 1905-től megnőtt. Ennek két oka lehetett: az egyik a gimnázium új épületbe költözése (1904), amely bővítéssel, színvonal- s így presztízsnövekedéssel járt együtt. A másik ok pedig az izraelita vallású arisztokrácia számbeli gyarapodása. Az 1905/06-ban és utána beiratkozott főnemes ifjak fele ugyanis izraelita vallású volt. Úgy tűnik tehát, hogy e körben a főnemesi cím elnyerése nem hozott változást az iskolaválasztási preferenciákban. Mindazonáltal a legnépesebb csoport összességében mégis az evangélikus vallásúaké volt (35 főből 16), akik nyolc családból kerültek ki. Előadásunkban e családok gyermekeinek nevelésére és oktatására is ki szeretnénk térni.

Kulcsszavak: arisztokrácia, evangélikus egyház, gimnázium, Budapest, dualizmus kora

A szerző elérhetősége: rebay.magdolna@arts.unideb.hu

Réti Mónika – Batár Levente

NEVELŐI KOMPETENCIÁK A FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS SZOLGÁLATÁBAN

Az ENSZ fenntarthatóságra nevelés kompetencia keretrendszere hosszas szakértői egyeztetések eredményeként kristályosodott, átfogó elméleti keretrendszer (UNECE, 2012), amely a fenntarthatóságra nevelés gyakorlatában mégsem hozott átütő változást (Waals, 2016): tanulmányok szerint azért, mert kevés az olyan nevelő, aki ezekkel a kompetenciákkal rendelkezik (UNECE,2007), illetve mert ezen kompetenciákat a nevelők képzésében nem erősítik meg kellőképpen (Vare és mtsai, 2017). Nemzetközi projektünk célja a keretrendszer gyakorlatközpontú átdolgozása, és ennek képzési program kidolgozása, illetve az egyes kompetenciák értelmezését segítő digitális platform kidolgozása. Előadásunkban a keretrendszer átdolgozásához kötődő előzetes kvalitatív vizsgálat eredménye mellett egy, az átdolgozott keretrendszerrel szőlő, környezeti nevelők és szakértők bevonásával végzett Delphi-kutatás eredményeit mutatjuk be. Az előzetes vizsgálat 5 központi kompetencia értelmezését tűzte ki célul. Az alanyok magyarázatainak összevetéséből, a szemantikai zaj jelenségén keresztül, a nevelő szerepének sajátos, magyarországi értelmezési kereteit véltük felfedezni. Ezt erősítette meg a Delphi-kutatás, amely emellett a képzés és a gyakorlat néhány hiányterületét is megvilágította: például az önismeret vagy a komplexitás és a kritikai gondolkodás értelmezését. Kutatásunk nyomán pontosabban érzékelhető, hol van leginkább szükség a segédletek megalkotására.

Kulcsszavak: nevelői kompetenciák, fenntarthatóság, tanárképzés, keretrendszer, UNECE

A szerző elérhetősége: retimon@gmail.com   batarlevente@gmail.com

Révész László – Bognár József – Horváth Cintia – Vojtkó Veronika

A TANÁR-DIÁK KAPCSOLAT A TESTNEVELÉSBEN

Jelen előadás egy régóta vizsgált területtel, a tanár-diák kapcsolattal foglalkozik egy kevésbé vizsgált aspektusból. Az iskolai oktató-nevelő munka fontos részét képezi a tanár-diák kapcsolat, melynek minősége meghatározza a tanulási folyamata eredményességét, azonban általában a kutatások nem tantárgy-specifikusan közelítik meg a témát. Az iskolai testnevelés sajátosságaira tekintettel érdemes a tanár és a diák közötti kapcsolatot tantárgy-specifikusan is megközelíteni, hiszen a testnevelés és sport műveltségi terület oktatásának módszertana, a fejlesztési feladatok az elérendő célok jelentős eltérést mutatnak a többi iskolai tantárgyhoz képest. A kutatásban többlépcsős valószínűségi rétegzett mintavételi eljárás segítségével választottuk ki a felmérésben részt vevőket. A kutatás keretein belül 1500 kérdőívet osztottunk ki, melyből 1158 értékelhető érkezett vissza. 475 fiú (41%) és 683 lány (59%) válaszolta meg a kérdéseket. A megkérdezettek átlag életkora 16,3 év (+/- 1,93) volt. A kérdőív három fő dimenzió (közelség, elkötelezettség, kiegészítés) mentén vizsgálja a tanár-diák kapcsolatot. A teljes minta esetében „kiegészítés” dimenzió jelent meg a legnagyobb mértékben (5,68+/-1,12), ebben az esetben nem találtunk szignifikáns különbséget a nemek között. Azonban a skálán belüli itemek esetében a barátságos és a befogadó szerep esetében szignifikáns különbség volt a nemek között. Az iskolatípus szerinti összehasonlítás során a „közelség” dimenzió esetében a gimnáziumi tanulók szignifikánsan jobban érezték, hogy a testnevelő tiszteli őket, mint az általános iskolai tanulók. A szakközépiskolai tanulók ugyan akkor szignifikánsan barátságosabbnak érezték a tanárt, mint az általános iskolai, vagy gimnáziumi tanulók. A kutatás eredményei alapján elmondható, hogy iskola típusonként és iskola fokonként is eltérő tanári hozzáállás, szerep szükséges a hatékony tanár-diák kapcsolat megvalósításához.

Kulcsszavak: tanár-diák kapcsolat, testnevelés, hatékonyság

A szerző elérhetősége: revesz.laszlo@uni-eszterhazy.hu

bognar.jozsef@uni-eszterhazy.hu

veravojtko@gmail.com

Rigóczki Csaba

OUTDOOR FOGLALKOZÁSOK VÁROSI KÖRNYEZETBEN

A gyermekek nagyobb hányada városlakó. Az ő életminőségükben meghatározó lehet a korszerű didaktikai elveket érvényesítő városi környezeti nevelés, ez a téma mégis hiányterülete a pedagógia irodalmának. Dolgozatomban a városi környezetüket megismerő gyermekek attitűdváltozását kutatom a didaktika, környezetpszichológia, geográfia urbanisztika határterületén. Miként változtatja meg a gyermekek helyidentitását, otthonérzetét a cselekvő módon részt vesznek városrészük értéktárának felkutatásában, bemutatásában? Programunk a városi séták és a projektpedagógia módszertanát alkalmazza, IKT, azon belül telefonos alkalmazás és facebook aktivitás segítségével.

Kulcsszavak: környezetpszichológia, helyidentitás, mental map, projektpedagógia

A szerző elérhetősége: csaba.rigoczki@nemzetigeografia.hu

Rimai Dávid

GENERÁCIÓS MELLÉKHATÁSOK - A „TECHNOKID” LÉT VELEJÁRÓI

Előadásom rövid bevezetőjében a technokid fogalom bemutatása és értelmezése kap helyet, melyhez kiindulópontként a generációs elméleteket veszem alapul (Tari 2010, McCrindle 2009, Tapscott 2001). Igyekszem rámutatni, hogy a technokid jelenség létrejöttében kulturális és szocializációs hatások sora érhető tetten. A Z generáció már a munkaerőpiacra került, prezentációm fő témájaként célul tűzöm ki azoknak a jellemző kortüneteknek a részletezését, amelyeket előítéletek formájában főként a technokid fiatal felnőttek mellé szokott rendelni a társadalom. A generációs sajátosságok mellett sokszor vádolják meg az érintett korcsoportot azzal, hogy érzelmeiket elnyomva, elszigetelten élnek, a kommunikációjuk kizárólag a technikai eszközök révén jön létre, a valós élet kihívásaival nehezen birkóznak meg. Kutatásom során azokra a kérdésekre próbálok választ keresni, hogy milyen módon változott meg az értékrend, a felgyorsult internetes térben, a cyberbullying által végigkísért iskolai életút következményei révén, illetve a magasra tolodott ingerküszöb és a dizájner drogok világában. Vajon a pszichés betegségek közé kell-e sorolnunk hamarosan a „Pán Péter – szindrómát” vagy az „Imposztor” szindrómát? Mennyire felelősek ezek kialakulásáért az elődök (X és Y generáció)? Ezen tudnivalók fényében pedig jogosan merül fel bennünk a kérdés, hogy mit fognak majd értékként átadni a Z generációs szülők az alfa generációs gyermekeiknek. Van-e értelme ilyen téren tartanunk a rohamosan változó világunktól vagy pedig érdemesebb a változások mögötti pozitív, reményteli impulzusokat kutatnunk?

Kulcsszavak: technológia, szubkultúra, generációs kutatások

A szerző elérhetősége: necrodamien3@gmail.com

Rózsa Ibolya Éva

LAKTÁCIÓS ISMERETEK MEGJELENÉSE A PEDAGÓGUSOK KÉPZÉSÉBEN

A felsőoktatás értelmiségi képzésének feladataként előtérbe került az egészségfejlesztés kérdése. A TÁMOP 6.1.1 pályázat Felsőoktatási alprojektje keretében létrejött Egészségfejlesztő Egyetem Program célja, hogy a hallgatói és intézményi kultúra természetes részévé váljék az egészségtudatos magatartás és az egészséges életmód. Kiemelendő szempont, hogy a hallgatók olyan szakemberekké és vezetőkké váljanak, akik egészségtudatosan élnek, ismerik szakmájuk és napi tevékenységük egészségre gyakorolt hatását, valamint felelősséget éreznek a társadalom egészségének alakulása iránt. E cél érdekében szükséges lenne a felsőoktatásban hangsúlyosan megjeleníteni az egészségfejlesztési szempontokat, különösen az egészséghatás szempontjából olyan jelentősnek ítélt szakterületeken, mint a pedagógusképzés. A pedagógusok szemléletformáló hatása rendkívüli jelentőségű, hiszen ők a gyermekekkel egy korai és fogékony életszakaszban találkoznak, sok időt töltenek velük, fejlesztik, nevelik, tanítják őket. Vizsgálódásaim során úgy találtam, hogy az anyatejes táplálás és a válaszkész anyai gondoskodás témaköre kevéssé vagy egyáltalán nem jelenik meg a pedagógusok képzésében. Laktációs szaktanácsadóként és a Semmelweis Egyetemen folyó Laktációs szaktanácsadó szakirányú képzés alapítójaként és oktatójaként szerzett tapasztalataim birtokában úgy vélem, szükség volna arra, hogy ezeket az ismereteket kiterjesszük a pedagógusok képzésére is. A bölcsődei, óvodai gondozás és tevékenységkísérés, vagy az iskolai családi életre nevelés során és az erkölcsstan órákon megjelenhet a szoptatás mint biológiai norma szemlélet közvetítése. A pedagógusok és a családok közötti kapcsolat fejlesztésében is jelentőséggel bír, ha a pedagógusok képzettek ebben a témakörben, megfelelő szemlélettel bírnak és érzékenyek a szoptató anya és a szoptatott csecsemő szükségleteinek elfogadására és támogatására. További szempont, hogy a pedagógus hallgatók többsége nő, aki maga is anyává válik egyszer, így számukra közvetlen egészségvédő hatással bírhat a szoptatással kapcsolatos ismeretek befogadása. Ennek érdekében kidolgoztam egy 30 órás, a fakultatív sávban felvehető képzési programot a hallgatók számára. A képzés kidolgozását megelőzően végeztem el pilot kutatásomat az ELTE TÓK-on a csecsemő- és kisgyermekgondozó, az óvodapedagógus és a tanító szakokon. Előzetes feltevéseim – melyek szerint a pedagógus hallgatók hallottak már a gyermek- és felnőttkori egészséget meghatározó csecsemő- és kisgyermekkorai táplálkozás fontosságáról, de kevés konkrét ismerettel rendelkeznek az egészséges csecsemő fejlődéséről és táplálásáról; valamint a hallgatókban nem tudatosul, hogy a pedagógusok fontos szerepet töltenek be a társadalom szemléletformálásában a szoptatás és a válaszkész anyai gondoskodás témakörét illetően – megerősítést nyertek, ezért úgy gondolom, volna létjogosultsága a képzésnek.

Kulcsszavak: anyatejes táplálás, egészségfejlesztés, képzési program, laktáció, pedagógus

A szerző elérhetősége: iboly16@gmail.com

Sági Matild

DIFFERENCES IN SCHOOL'S EFFECT ON DISADVANTAGEOUS AND ADVANTAGEOUS STUDENTS' LEARNING OUTCOMES

Previous researches reveals two possible mechanisms of school-effect on disadvantaged and advantageous students' learning outcomes. "Cumulative effects model" suggest that effect of school on students' outcome independent from pupils' family background. Conversely, "protective model" propose that effect of school depends on the circumstances of individual students: students who have less advantageous family background can benefit more from good school than their luckier schoolmates – but maybe the negative effect of "bad" schools can also be stronger on less advantageous students' performance than on the others. Our present research aims to contribute to the debate on "cumulative effects model" and "protective model" with some empirical evidence. Our basic research question is whether school-level determinants of students' learning outcomes depend on the social-economic background of the pupils or does it the same for all? Present analysis is based on National Assessment of Basic Competencies, Hungary. For it, we linked assessment data of 8th grades students in 2015 with their 6th grade results individually. School-level aggregated data were also linked to the student's individual-level data. We separated three groups of students as follows: (1) students whose social-economic status is far below the national average (2) students whose social-economic status is far above the national average and (3) the rest of students whose SES index is around national average. The same linear regression model-series were separately applied for disclosing causal relationship between school characteristics and student's achievement, with the dependent variables of students' test scores. Our exploratory linear regression model-series reveal that less advantageous students' achievement is effected stronger by the school than more advantageous ones, so quality of school is more important for the pupils who have disadvantaged family background than for their schoolmates with high social-economic background. The effect of school features is stronger on individual level, time-based added values than on raw test scores.

Kulcsszavak: student achievement, school effectiveness, National Assessment of Basic Competencies

A szerző elérhetősége: matild.sagi@gmail.com

Sági Matild

AZ ISKOLAVEZETÉSI GYAKORLAT TÍPUSAI

Kutatásunk során azt vizsgáltuk, hogy miként jelennek meg a magyar általános iskolákban a nemzetközi szakirodalomból megismert iskolavezetési típusok. Az elemzést a 2013 őszén végzett nagy mintás online pedagógus kérdőíves vizsgálatunk intézményvezetői adatbázisára alapoztuk. Felfedező jellegű faktoranalízisünk az iskolavezetés hat fő típusát tárta fel a mai Magyarországon. Eredményeink szerint a magyar általános iskola igazgatók körében is markánsan elkülönül a szakirodalomból jól ismert tradicionális adminisztratív/manager típus, a megosztott iskolavezető típusa, külön típusként jelenik meg a rendszer-szemléletű iskolavezető, valamint a fokozott gyerek-, és szülő centrikus igazgató is. Eredményeink szerint két olyan iskolavezető-típus is van a mai Magyarországon, amely a nemzetközi elemzésekben kisebb hangsúllyal szerepel, pedig valószínűleg erőteljesebb külső szakmai támogatásra lenne szükségük. Ide sorolható az intézményes kapcsolatokra építők viszonylag nagy tábora, akik szinte teljesen elhanyagolják a szervezeten belüli szakmai viszonyrendszer kialakítását és működtetését, valamint a belső személyes kapcsolatra alapozó iskolavezetők, akiket valószínűleg ugyancsak külső segítséggel lehet támogatni abban, hogy befelé forduló, izolált szemléletük nyitottabbá váljon. Ugyanakkor a kérdőívre adott válaszok tanúsága szerint a külső segítségre vonatkozó igények explicit formában nem jelennek meg e típusok esetében sem. Ez leginkább a standardizált kérdőíves kutatási módszer korlátaival magyarázható, mivel ez kevésbé alkalmas a látens, implicit szükségletek és igények feltárására. E két típus szakmai támogatás iránti igényének feltárása, vagy cáfolata más (kvantitatív) módszereket is alkalmazó további kutatómunkát igényel.

Kulcsszavak: iskolavezetés, típus, megosztott vezetés, rendszer-szemléletű iskolavezetés

A szerző elérhetősége: matild.sagi@gmail.com

Sansarmaa Khurelbaatar – Fejes József Balázs

THE LINK BETWEEN SOCIO-ECONOMIC BACKGROUND AND TEST PERFORMANCE IN THE CASE OF MONGOLIAN STUDENTS

Although there are some widely used variables describing the socio-economic background of a student, these variables usually come from studies focusing on developed countries and relatively little attention is paid on developing countries. The role of certain factors might be different in developed countries than in developing ones, especially the variables describing the home environment. The goal of the present work is to reveal the relevant background variables in relation to school success among Mongolian students. Data were collected by the Educational Evaluation Center of Mongolia. The sample consisted of 5th (N=3356), 9th (N=1969) and 12th (N=3248) graders. Mathematics, reading, science and human science were assessed with the help of paper and pencil tests. In addition, background questionnaires were also filled out. According to the results, the relation between test performance and traditionally used variables describing the family background such as parental educational level or number of books at home is weak. However, significant differences were found in students' performance in relation to the country-specific home environment (e.g. more than one piece of clothes of students, non-stop electricity, toilet, television, laundry machine at home), which are different in Mongolia than the generally used ones. Results reported that the generalizability of the relationship between family background and school achievement revealed in developed countries is restricted.

Kulcsszavak: resilient students, socio-economic status, developing countries

A szerző elérhetősége: sansarmaa.khurelbaatar@yahoo.com

Sánta Tamás

ISKOLAI VÉGZETTSÉGEK VIZSGÁLATA A REGISZTRÁLT SZEGEDI NEET-ES FIATALOK KÖRÉBEN

A prezentáció a fiatalok egy speciális és veszélyeztetett csoportjára fókuszál; azokra a fiatalokra, akik munka nélkül vannak és sem az oktatási, sem pedig a képzési rendszereknek nem tagjai: a NEET-es fiatalokra (Not in Employment, Education or Training). A NEET csoporton belül két alcsoport különböztethető meg: azok a fiatalok, akik regisztráltak a helyi Foglalkoztatási Főosztálynál, illetve azok, akik valamilyen oknál fogva ezt a regisztrációt nem tették meg. A szerző, ebben a vizsgálatában, a Csongrád Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya adatbázisában szereplő szegedi regisztrált NEET-es fiatalok iskolai végzettségeit elemzi 2009 és 2014 közötti időszakban. Bár a NEET-es fiatalok kutatása Magyarországon még nem rendelkezik hosszú múlttal, az azonban bizonyosan megállapítható, hogy a NEET-es fiatalok egyik szembetűnő jellemzője az alacsony iskolai végzettség. A bemutatásra kerülő vizsgálat alátámasztja e fenti megállapítást. Ugyanakkor a prezentáció szeretné kiemelni, hogy nemcsak azok a regisztrált NEET-es fiatalok vannak komoly veszélynek kitéve, akiknek az iskolai végzettsége alacsony, de azok is kifejezetten nehéz helyzetben vannak, akik középfokú végzettséggel rendelkeznek. A kutatás kimutatta, hogy azoknak a regisztrált NEET-es szegedi fiataloknak a száma, aki szakközépiskolai érettségivel rendelkeznek, közel azonos azokéval, akik vagy a legalacsonyabb iskolai végzettséggel bírnak, vagy még azzal sem.

Kulcsszavak: NEET; sebezhető ifjúság; oktatási rendszer; iskolai végzettség

A szerző elérhetősége: tamassanta70@gmail.com

Schlachter Gabriella

A FÖLDRAJZ ÉS CSILLAGÁSZAT OKTATÁSÁNAK JÖVŐBELI PERSPEKTÍVÁI

A földrajz a természettudományos tantárgyak közé tartozik, ám helyzete hátrányosnak tekinthető. A földrajz érettségi nem kötelező olyan formában, mint a biológia, kémia vagy a fizika egyes szakokon a felsőoktatásban. A társadalom számára, a tudományterület sokszínűsége miatt, nem letisztázott a földrajz helyzete sem a felsőoktatási lehetőségeket, sem pedig a munkalehetőségeket tekintve. Ez a földrajz iránti érdeklődésre is hatással van, ami a középiskolákban mutatkozik meg. Emiatt célomul tűztem ki annak vizsgálatát, hogy a földrajz mennyire érdekli a diákokat, hogyan lehetne pozitív irányba megerősíteni az érdeklődésüket. Módszeremként a kérdőívet választottam. A földrajz számára ebből a körből kitörési lehetőséget az érdeklődés megváltoztatásával lehetne teremteni. Emiatt javaslom földrajzos érdeklődésű tagozatok indítását, hiszen így a földrajzból érettségizni kívánó diákok számára adott lenne a lehetőség a földrajzi ismeretek alaposabb elsajátítására. Egy ilyen jellegű tagozat elindításával a földrajzos tanulmányok perspektíváit is bővíteni lehetne a társadalom szemszögéből. Kutatási céljaim közé tartozott továbbá a földrajzon belül a csillagászat iránti érdeklődés felmérése, hiszen az asztronómia témakörén belül nagyon jól vizualizálható témák is megtalálhatóak, s ezek kedveltségéből látható, mekkora szerepe van a megfelelő szemléltetésnek a tanórai kereteken belül. A Netgeneráció megfelelő megszólításával az érdeklődés növelhető lenne, így a földrajzoktatás jelenlegi céljai között a szemléletesség elmélyítése és a technikai eszközök aktív használata kell, hogy megjelenjen.

Kulcsszavak: földrajz, csillagászat, Netgeneráció, érdeklődés

A szerző elérhetősége: sgabriella0326@gmail.com

Sebastian Szymański

POLISH CONTEMPORARY SACRAL MUSIC

Presentation entitled “Polish Contemporary Sacral Music” is aimed at showing the meaning of the issue to be analyzed in the light of contemporary music works which feature with elements of new tonality in their structure. It seems to be present in any area of sonic material exploitation regardless of form, type, or music style. It covers eg.: vocal pieces of music, instrumental ones and electro-acoustic pieces of music. A new tonality makes the character of narration unique. Thanks to it, a new tonality can serve as a tool which enables to know better a contemporary music masterpiece, and seek new means of expression what can result in obtaining an original, and at the same time, an explorative –inventive character. Also, it should awake reflection upon a conscience leaving the mechanic and too experimental treatment of art in favour of exposition of universal values and support of the assessment process of the music master piece quality.

Kulcsszavak: Sacral Music, Contemporary Sacral Music, Polish Classical Music

A szerző elérhetősége: ssz.composer@gmail.com

Sebők Anna

NAGY ADAT A FELSŐOKTATÁSKUTATÁSBAN

A Felsőoktatási Információs Rendszer (FIR) európai szintén is egyedülálló lehetőségeket nyújt a felsőoktatási kutatások számára. Az Oktatási Hivatal által 2006-ban létrehozott adatbázis 2012-ben igen jelentős fejlesztések után közhiteles regiszterként működik, melyben egyénsoros bontásban tartják nyilván az adminisztratív hallgatói és intézményi adatokat. A rendszer teljessége lehetővé teszi a mintavételezés alapfeltételét és a regiszterekben szereplő adatok széles kutatói kérdéskör vizsgálatára alkalmasak. (Nyüsti & Veroszta 2014) Az alapsokaság megállapítását követően TAJ szám és adóazonosító alapján összekötésre kerülnek a felsőoktatási tanulmányok, a szociodemográfiai és a munkaerőpiaci regiszterek adatai. A prezentáció célja bemutatni az Oktatási Hivatal legújabb, 2016-os adminisztratív adatok integrációjával létrejött adatbázisának előzetes eredményeit. A vizsgálat alapsokasága a 2011/2012-es és a 2013/2014-es tanévben abszolvált hallgatók csoportját célozta, akik munkaerőpiaci helyzetét a végzést követően 1 és 3 évvel vizsgáltuk.

Kulcsszavak: FIR, adatintegráció, felsőoktatás

A szerző elérhetősége: sebok.anna@oh.gov.hu

Serfőző Mónika – Böddi Zsófia

A KORAGYERMEKKOR PEDAGÓGUSJELÖLTJEINEK GYERMEK- ÉS PEDAGÓGUSKÉPE, SZEREPÉRTELMEZÉSE

A 0-12 éves korosztállyal foglalkozó pedagógushallgatók gyermek- és pedagógusképének feltárása által képet kapunk arról, hogy milyen vélekedések élnek bennük a gyermekekről, a nevelésről, a tanításról és saját szerepükről. A „Pedagógusjelöltek pályaszocializációja” című kutatási sorozatunkba illeszkedő vizsgálatunk célja volt egyrészt a 0-12 éves korosztállyal foglalkozó pedagógusjelöltek gyermek- és pedagógusképének feltárása, másrészt annak elemzése, hogy hatással van-e nézetrendszerükre, hogy milyen korosztállyal foglalkoznak. Kutatásunkban metaforaelemzést végeztünk, amely által a vélekedések látens, rejtett tartalmi is hozzáférhetőek (Vámos, 2003). Kérdőívünkben csecsemő- és kisgyermeknevelő (N=161), óvodapedagógus (N=166) és tanító szakos (N=163) hallgatóktól kértünk hasonlatokat a pedagógus és a gyermek fogalmára, majd tartalomelemzést végeztünk a metaforák és indoklásaik szövegén. Elemzésünk nyomán kirajzolódott a pedagógusjelöltek gyermek- és pedagógusképe. Bár elsősorban a feltárást törekedtünk, kiemelkedett néhány eltérés a csoportok szerepértelmezésében, amelyet a gyermekek fejlődésbeli sajátosságai magyarázhatnak. A kisgyermeknevelő hallgatóknál a családi környezetből kilépő gyermek támogatását, biztonságát kifejező hasonlatok voltak gyakoriak. Az óvójelöltek az előbbieknél gyakrabban utaltak a fejlődés támogatására, az alakításra. Míg a tanítóknál hangsúlyossá váltak a tanításhoz, ismeretközvetítéshez, a határozott irányítás igényéhez köthető asszociációk.

Kulcsszavak: pedagógusképzés, koragyermekkor, gyermekkép, pedagóguskép, szerepértelmezés

A szerző elérhetősége: monika.serfozo@gmail.com

bodi.zsofi@tok.elte.hu

Simándi Szilvia

KÖZÖSSÉGI TANULÁS TANULÓKÖRBE, ONLINE TANULÁSI KÖRNYEZETBEN

Előadásunkban az online tanulási környezetben is létrehozható tanulóköröket vesszük górcső alá. A személyes jelenlétre építő tanulókörök az észak-európai országokban már évtizedek óta a felnőttkori tanuláshoz, művelődéshez népszerű formái, és hazai vonatkozásban is számos kezdeményezést ismerünk (vö. Maróti 2010). Napjainkban a nem formális tanulási környezetben történő tanulás egyre inkább felértékelődik: kiegészíthetik, bővíthetik, szélesíthetik az iskolarendszerben szerzett tudásokat, készségeket (vö. Forray és Juhász 2008), hiszen az „érvényesnek nevezhető tudás” a fejlődés gyorsulása miatt jelentős mértékben változik (vö. Csapó 2003). Kiindulópontunk, hogy napjainkban a közösségi oldalak bevonásával újabb lehetőség nyílik a tanulókörök inspirálására, melyek alapját egy-egy közös érdeklődési téma képezi. Az online tanulókörökben a tanulási folyamat tevékenységközpontú munkára épül, és a résztvevők egymástól is tanulhatnak, és lehetőség nyílik az intergenerációs tanulásra és tudásmegosztásra is. Előadásunkban online tanulási környezetben megvalósult tanulókörök tapasztalatait, módszertani elemzését, illetve az elégedettség-felmérés eredményeit mutatjuk be.

Kulcsszavak: tanulókör, online tanulási környezet, közösségi oldal

A szerző elérhetősége: simandi.szilvia@uni-eszterhazy.hu

Simonics István

PREZENTÁCIÓK ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGE A MENTORTANÁROK MUNKÁJÁBAN

A mentortanárok munkájában gyakran van szükség olyan előadások és bemutatók tartására is, ami egyrészt nem tartozik közvetlenül a szakmai ismereteikhez, másrészt nem biztos, hogy sikerült megfelelő gyakorlatot szerezniük eddigi munkájuk során. Az elmúlt időszakban gyakran tapasztaltuk még az államvizsgán is, hogy komoly hiányosságaik, néha félelmeik is vannak ezen a területen. A szakmailag jól felkészült mentortanárokat e készségek megerősítésében és javításában is segíteni kell. 2016 őszén a mentortanárok körében – első, második és harmadik féléves hallgatók, összesen 109 fő – felmérést végeztünk a prezentációs készségekről. Vizsgáltuk a hallgatók technikai ismereteit, felkészültségüket, a prezentációs készségekről alkotott véleményüket és igényüket, valamint ezen a területen elért sikereiket. Visszajelzést kértünk tőlük az eddig tanult tárgyaikkal kapcsolatban is. Az adatokat az SPSS statisztikai szoftverrel elemeztük. Az összefüggések szignifikanciaszintjét Khi-négyzet próba alapján állapítottuk meg, az adatokon korrelációanalízist, faktoranalízist és klaszteranalízist tervezünk. Kutatásunkban abból a hipotézisből indultunk ki, hogy a mentortanárok képzése során hangsúlyt kell helyezni a prezentációs képességek fejlesztésére, a hatékony információfeldolgozási módok elsajátítására. Az előadás a felmérés adatainak első fázisban feldolgozott eredményeit, és az elemzés tapasztalatait ismerteti.

Kulcsszavak: mentortanár, prezentáció, IKT alkalmazás, mentortanár-képzés

A szerző elérhetősége: simonics.istvan@tmpk.uni-obuda.hu

Somfalvi Zita

POSSIBLE APPROACHES TO THE PROBLEM OF NOT HAVING A FOREIGN LANGUAGE EXAM BY THE END OF THE UNIVERSITY YEARS

The main question of my research is why there are so many students who do not manage to acquire a language exam by the end of the university years. I intend to approach this problem from three possible ways. Firstly I deal with the disadvantageous students; I try to reveal the root or origin of their drawbacks. There are numerous factors of students' socio-biology (their age, gender, social strata and residence or learning disorders) that make them different from the average. In the second part we try to understand the language learner types, which contain three categories. The first one is institutional learning, the second includes extracurricular language learning and the third one is about learners who have supportive free time activities. The last approach to the problem is from the view of language pedagogy. In this part I examine mainly the methodology, the mediation of the language content. I asked twenty people to fill in a questionnaire with fourteen questions and I got thirteen back. Each of them had the problem of not having a language exam by the end of the university years. The questionnaire contained questions about their gender, age, residence, type of primary and secondary school, whether they took part in extracurricular language lessons, the type of their first degree, if they learnt a language during their college or university years, their learning disorders, whether they lived abroad for a longer period or the regularity they go outside Hungary. It also included questions about their parents' qualifications and language knowledge. The results were used in the examination of the first and second approach of the problem. To the third one I made qualitative interviews with five secondary school teachers. We talked about their opinion of the Hungarian education system, methodology, motivation and disadvantageous students.

Kulcsszavak: language exam, foreign language, language learning, language teaching

A szerző elérhetősége: z.somfalvi@gmail.com

Somogyvári Lajos

**EGY OKTATÁSI „REFORM” ELŐKÉSZÍTÉSE: POLITIKAI DÖNTÉSHOZATAL MAGYARORSZÁGON
1958 ÉS 1960 KÖZÖTT**

Előadásom az 1961. évi III. oktatási törvény előtörténetét, a korban reformként definiált átalakítások hátterét kívánja megvilágítani: a vizsgálat kezdő időpontját a Gyakorlati foglalkozások tantárgyának bevezetése jelenti (1958. február-március), lezárását pedig az Irányelvek megjelenése (1960. szeptember), mely a közélet előterébe helyezte a kérdést. A nyilvánosság által megismerhető dokumentumok egységes állásfoglalást tükröztek, a pártvezetés és az ideológia által markánsan meghatározott, kinyilatkoztatáshoz hasonló szövegek semmit sem árultak el a döntéshozatal folyamatáról. Célom a szereplők eltérő érveinek bemutatása, mely rejtve maradt a korban, az ellenőrzött és szimulált társadalmi vita ellenére is. Az elemzés alapjául az MSZMP PB üléseinek témával foglalkozó jegyzőkönyvei (1958. február 18., 1959. június 9., 1959. december 2., 1960. május 17.) és a hozzá kapcsolódó dokumentumok szolgálnak: a Szovjetunió által kezdeményezett átalakítás szükségességét soha nem kérdőjelezte meg a politikai voluntarizmus, de a szakmai, gazdasági, munkaerő-piaci kérdésekben gyakran éles ellentétek merültek fel. A téma fontosságát jelzi, hogy a korszak valamennyi fontos közéleti szereplője hozzászólt a bizottsági üléseken, többek között Marosán György, Apró Antal, Nemes Dezső, Münnich Ferenc, Fehér Lajos, Fock Jenő vagy Gáspár Sándor. Az összefoglalás és iránymutatás munkáját Kádár végezte, az előterjesztők az átalakítás kulcsfigurái: Benke Valéria, Kállai Gyula és Orbán László.

Kulcsszavak: oktatástörténet, politechnika, oktatáspolitiká, szocialista pedagógia, iskolareform

A szerző elérhetősége: somogyvari.lajos@mftk.uni-pannon.hu

Soós Zsolt

GYERMEKVÉDELMI ISMERETEK OKTATÁSA A PEDAGÓGUS BA KÉPZÉSEKBEN: CÉLOK ÉS EREDMÉNYEK

Az elmúlt évek kutatási eredményei, statisztikai adatai és mindennapi tapasztalatai egyaránt megerősítik, hogy a gyermekvédelmi jelzőrendszer legtöbb jelzést adó, kiemelt fontosságú szervezetei a nevelési intézmények (Czibere és mts, Kapocs, 2015/3 sz.). E tényből magától értetődően következik az, hogy napjainkra a pedagógusok jelentős feladatává vált a gyermekek veszélyeztetettségének felismerése, s ehhez kapcsolódóan a szülőkkal, a gyermekjóléti intézményekkel való együttműködés, valamint egyes gyermekvédelmi szakmai feladatok ellátása is. A képző intézmények jelentős része felismerve e szükségletet, beépítette szakmai programjába a gyermekvédelmi/és vagy szociális ismeretek tantárgyat. (E tantárgyak által közvetített számos ismeretet és kialakítandó képességet már a jelenlegi képzési kimeneti követelményrendszerek is tartalmazznak.) Kutatásom során – e tárgyakat oktató kollégákat, hallgatókat, valamint nevelési intézmény vezetőjét, dolgozóit is meginterjúvolva – arra kerestem választ, a nevelési intézmények, illetve a hallgatók milyen elvárásokat fogalmazznak meg, s melyek a jelentősebb tapasztalataik e tantárgyak oktatásával kapcsolatban. Egerben és Hajdúböszörményben tanuló óvodapedagógia, valamint Győrben tanuló gyógypedagógia szakos hallgatókat (fókuszcsoporthoz tartozó interjúk), továbbá hajdúböszörményi nevelési intézményben dolgozó pedagógusokat (egyéni interjúk) kérdeztem meg.

Kulcsszavak: gyermekvédelmi ismeretek, pedagógus BA képzés, tapasztalatok

A szerző elérhetősége: soos.zsolt@ped.unideb.hu

Sotkóné Máté Krisztina

A BUJDOSÓ NÉPFŐISKOLA

Jelen előadás célja egy doktori disszertáció levéltári forrásokon alapuló kutatási részeredményeinek bemutatása. A disszertáció az egykori Szatmár-Bereg vármegye művelődési életének alakulását kívánja majd bemutatni, főként a szabadművelődés korszakára fókuszálva, ugyanakkor kiemelt figyelmet szentelve a 8 évig működő Szatmári Népfőiskolára. Jelen előadás a Szatmári Egyházmegye keretében (1940-1948) működő Szatmári Népfőiskola helyzetét kívánja ismertetni, elsősorban primer források elemzése nyomán. A levéltári kutatás során megismert dokumentumok mentén jelen előadás hangsúlyt helyez az alapítók elveire, céljaira, az adott művelődéspolitikai elvekhez való viszonyulásokra, a magyar paraszttársadalom helyzetének javítása érdekében tett lépéseikre. A második világháború idején – az ekkor szinte virágzó népfőiskolai mozgalom keretében – elindított egyházi kezdeményezés mögött állt Móricz Zsigmond, a vármegye szülöttje, aki haláláig figyelemmel kísérte a szatmári eseményeket, segítve azt. A források elemzése során egyértelművé válik a kutató számára, hogy a kezdeményezés abszolút hiánypótló szerepet töltött be a trianoni határmeghúzások, megélhetési nehézségek közepette alakuló vármegyei paraszttársadalma életében.

Kulcsszavak: népfőiskola, szabadművelődés, iskolán kívüli népművelés, felnőttkori tanulás

A szerző elérhetősége: mate.krisztina@nminkft.hu

Stark Gabriella Mária

MIT ÉR A PEDAGÓGUS, HA SZATMÁRI? A BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM SZATMÁRI TAGOZATA VÉGZŐSEINEK PÁLYAKÖVETÉSI VIZSGÁLATA

Előadásom célja a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Szatmári Tagozatán oklevelet szerzett diplomások populációjának bemutatása, s ezáltal a régióbeli kisebbségi pedagógusképzés néhány jellemző vonásának bemutatása. Feltérképezem azokat a tényezőket, amelyek befolyásolják a kisebbségi pedagógus (hallgató)k intézmény- és szakválasztását, illetve pályaelkötelezettségét. Értelmezési keretemet a kisebbségi tanulási útvonalak, a regionális egyetem, valamint a megtérülési ráták képezik. Kutatásom mintáját a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Szatmári Tagozatának alumnusai képezik, alkalmazott kutatási módszerem a kérdőíves lekérdezés (N=110) és interjú (N=7). Vizsgálatom eredményei szerint a pedagógusképzés választását a pedagóguspálya iránti elköteleződés, a biztos kereset és a tudásgyarapítás befolyásolja. A kisebbségi pedagógusokat öt csoportba soroltam: regionális kisebbségi, lezser diák, elkötelezett pedagógus, modellkövető, valamint pragmatista. Az erőteljesen kidomborodó regionális kisebbségi pedagóguscsoportot az anyanyelven való tanulás lehetősége és a lakóhely közelsége befolyásolja.

Kulcsszavak: pedagógusképzés, tanulási útvonal, kisebbségi felsőoktatás, regionális egyetem

A szerző elérhetősége: ngabriella77@gmail.com

Sz. Fodor Adrienne

A KÓRUSÉNEKLÉS HATÁSA A LELKI ÉS TESTI EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTRA

A 21. században a szabadidő eltöltésének új lehetőségei mellett szükséges a hagyományos közösségi formákhoz való ragaszkodás, például az évszázadok óta kedvelt kóruséneklés továbbélése. Hazánkban Kodály Zoltán zenepedagógiai koncepciójának egyik alappillére a kóruséneklés, amely a művészi értékek létrehozása mellett sokféle hatással van az énekesekre. A kórustagok általános zenei fejlődésén túl meghatározó a kóruséneklés szociális, emocionális és társadalmi előnyeinek jelenléte, valamint az egészségre gyakorolt hatása. Ez utóbbit vizsgálta Lele A. és Buzás Zs. (2014).

A témához kapcsolódó nemzetközi szakirodalom elsősorban a zenepedagógia, zenepszichológia keretein belül vizsgálja a kórusban éneklés előnyeit. Például Unwinn, Kenny és Davis (2002) a kórustagok hangulatát, S. Clift és G. Hancox (2001) többek között a szociális és az érzelmi előnyöket, Creech és munkatársai (2013) a zene szerepét vizsgálták az időszerűak életében. Empirikus kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy a felnőtt kórusok tagjai milyen szociális és érzelmi hatásokat tapasztaltak a közös énekléskor? Előadásunkban hazánk különböző területein működő kórusok tagjai (n=200 fő) által 2017 elején kitöltött online kérdőívek alapján válaszoljuk meg a kérdéseket.

Eredményeink megerősítették, hogy a kórusban éneklés fontos szerepet játszik az egészség megőrzésében és a szociális készségek fejlődésében.

Kulcsszavak: kórus, egészség, készségek fejlődése

A szerző elérhetősége: adrifodor3@gmail.com

Szabó Barbara Éva

JELENTKEZÉSI TENDENCIÁK A FELSŐOKTATÁSI SZAKKÉPZÉSBEN

Az előadás a szakképzésnek egy különleges részéről a felsőoktatásban zajló szakképzésről szól. A felsőoktatási szakképzés (FOKSZ) korábban felsőfokú szakképzés (FSZ-2003-2013) és akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés (AIFSZ 1998-2003) témája nemzetközi szinten is kutatott. A képzés kialakulását, fejlődését több munka is vizsgálta (Teichler, 1998; Kirsch et al., 2003; Brine, 2008; Schneider, 2008; Dobbins- Knill, 2009). Hazánkban az elmúlt közel 20 évben lezajlott kutatásokat két csoportra tudjuk osztani. Egyrészt a hallgatói oldallal foglalkozó kutatások (Hrubos, 2002; Karsai, 2011), illetve a munkaerő-piaci és hallgatói oldallal egyaránt foglalkozók (Fehérvári- Kocsis 2009; Szemerszki, 2012).

Munkánk során az Oktatási Hivatal 2013-2016. évi felvételi eljárásaihoz kapcsolódó statisztikáját használtuk, emellett a 2001-2016 közötti jelentkezési adatokat is figyelembe vettük a képzési struktúra statisztikáival együtt, hogy jobban átláthatóvá tegyük a változásokat. Elemzésünkben a felsőoktatási szakképzésekre 2013-2016 közötti első helyes jelentkezők és felvettek adatait tekintettük át több szempont alapján. Feltérképezzük a hallgatók szociokulturális környezetét, háttérváltozóit, mutatóit (nem, kor, hátrányos helyzet, képzési terület). A képzésre jelentkezők száma a jelentkezési mutatók szerint 2011-ig folyamatosan növekedett, majd 2013-ban a képzés átalakítását követően, a képzési területek, szakok és támogatott férőhelyek csökkentésével egy közel 50%-os visszaesés volt tapasztalható. A 2013 utáni csökkenéshez képest a 2014-2015 között 3000 fővel nőtt a jelentkezők aránya.

A bemutatandó eredmények választ adhatnak azokra a kérdésekre, hogy milyen területekről is érkeznek a felsőoktatási szakképzésbe a hallgatók, mely szakok, képzési területek a legpreferáltabbak.

Kulcsszavak: felsőoktatási szakképzés, felvételi, jelentkezési mutatók

A szerző elérhetősége: szabobara89@gmail.com

Szabó György – Fazekas István – Patkós Csaba – Radics Zsolt - Mester Tamás - Szabó Loránd

A LAKOSSÁG MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOKKAL KAPCSOLATOS ISMERETEINEK VIZSGÁLATA HAJDÚ-BIHAR MEGYEI ÉS HEVES MEGYEI TELEPÜLÉSEKEN

Egy kérdőíves felmérés keretében lakossági attitűd vizsgálatot végeztünk a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatban Hajdú-Bihar és Heves megye 3-3 településén. A kutatás során próbáltuk felmérni, hogy a vizsgált települések lakossága mennyire van tisztában a megújuló energiaforrások jelentésével. Tudják-e, hogy mely energiaforrásokat soroljuk ebbe a kategóriába, illetve tisztában vannak-e azzal, hogy hogyan lehet ezeket az energiaforrásokat hasznosítani. További célunk volt a vizsgált települések összehasonlítása, a lakosságnak a megújulókkal kapcsolatos fogalmi struktúrájában mutatkozó esetleges különbségek okainak feltárása, illetve azt is vizsgáltuk, hogy a megújulókkal kapcsolatos ismereteket milyen mértékben befolyásolta a lekérdezettek neme, életkora, és iskolai végzettsége. Kiderült, hogy a lakosságnak a megújulókról alkotott fogalmi képe a biomasszával kapcsolatban a legpontatlanabb, s egyértelműen a klasszikus megújulókról, a nap-, a víz- és a szélenergiáról alkotott képük a legtisztább, különösen a napenergia megítélése volt pontos. Megállapítottuk, hogy a lakosság ismereteit jelentős mértékben befolyásolta az, ha az adott településen konkrét példákat láthattak a megújuló energiaforrások hasznosítására. A férfiak és a nők megújulókkal kapcsolatos ismeretei között nem tapasztaltunk érdemi különbséget, ugyanakkor a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők, illetve a fiatalabb korosztályok lényegesen pontosabb ismeretekkel rendelkeztek.

Kulcsszavak: megújuló energia, lakossági attitűd, energiahasznosítás, település

A szerző elérhetősége: szabo.gyorgy@science.unideb.hu

Szabó Gyula

REGIONÁLIS ELTÉRÉSEK A GYERMEKVÉDELMI RENDSZER MŰKÖDÉSÉBEN AZ EURÓPAI UNIÓ TAGÁLLAMAIBAN

Miközben az Európai Unió 2011-ben elfogadott gyermekjogi ütemterve a legfontosabb célok között határozza meg a gyermekek védelmét, és a gyermekjogok kiterjesztését célzó intézkedések megerősítését, a gyakorlatban a legtöbb tagállamban nincs például olyan hatóság, amely összefogná a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatköröket. A legtöbb esetben az ilyen jellegű feladatok a különböző hatóságok és minisztériumok között oszlanak meg. A kutatásunk célja, hogy megvizsgáljuk milyen alapvető különbségek vannak a gyermekvédelmi rendszer felépítésében az egyes európai államokban, a különböző közigazgatási szintek között van-e munkamegosztás, és ha igen, akkor milyen jellegű, mennyire decentralizáltak a rendszerek.

Kulcsszavak: gyermekvédelem, regionális különbségek, Európai Unió

A szerző elérhetősége: szabo.gyula@unideb.hu

Szabó József – Szabó Simon Szilveszter

AZ ESPORT TÍPUSÚ JÁTÉKOK SZEREPE A KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSÉBEN

Az esport hasonlít a valódi sporthoz, mivel a játékosok megtanulnak együttműködni, versenyezni, nyerni és veszíteni. Ez a tevékenység egyfajta másik iskola, ahol olyan ismeretek sajátíthatók el, amelyek a csapatsportokban is megjelennek, de mindezt sokkal koncentráltabban, és lényegesen több szituációban, sokféle csapattárral lehet átélni.

A játékosok videóikat megosztják a különféle oldalakon. Ez a tény jelzi, hogy az ehhez szükséges kompetenciákat magas szinten sajátítják el. Az esportot az üzleti világ is felfedezte, a nagyobb multinacionális cégek szinte mindegyike szponzorként vagy befektetőként már jelen van ezen a piacon. Kutatásunk során száz fiatalot (12-16 év között) kérdeztünk meg az esport jellegű játékok szokásaival kapcsolatosan. Hipotézisek: Az esport mellett a valódi csapatsportokat is kedvelik a megkérdezettek, és ebben sikeresnek is érzik magukat. Az esport segíti őket a tanulás bizonyos szakaszaiban. Bátrabban mernek egymástól kérdezni, közelebbi, baráti kapcsolatok alakulnak ki a földrajzi távolságok ellenére. Új ismereteket szereznek, és ezeket megosztják egymással.

A kérdőív adatait klaszteranalízissel értékeltük. Az eredmények szerint a fiúk és a lányok egyformán játszanak esportot. A megkérdezettek a hagyományos csapatsportokat is előnyben részesítik, de a kerékpározás, a zene és a barátokkal töltött idő, valamint a tv nézés fontosabb. A játékosok többsége telefonon és tableten játszik, a játékidő a válaszadók 66%-ánál több mint napi 1 óra.

Kulcsszavak: esport, informatika, kompetencia, informális tanulás, csoportmunka

A szerző elérhetősége: szabo.jozsef57@gmail.com

Szalacsi Alexandra

INNOVÁCIÓ A PEDAGÓGIAI KUTATÁSBAN – EGY RENDSZERSZERVEZÉSI TÖREKVÉS AZ ELEKTRONIKUS FORRÁSHASZNÁLAT VONATKOZÁSÁBAN

A kutatás kiindulópontjául szolgált, hogy az információs társadalom korában elengedhetetlen, hogy egy tudományos munka szakirodalom feltárása során a kutató ne használjon elektronikus forrásokat. Feltételezésünk, hogy a neveléstudományi kutatói szférában kevésbé reprezentáltak és nem egységesek az elektronikus forráshasználati szokások.

A kutatás tárgya egy doktori iskola keretében létrejött doktori értekezések hivatkozási szokásainak vizsgálata volt. Elemeztük és rendszereztük az elektronikus források típusait és abból következtetéseket vontunk le a neveléstudomány vonatkozásában.

A kutatás célja volt, hogy az elektronikus források rendszerének a felvázolása segít megérteni a neveléstudományi doktori képzésben használatos elektronikus hivatkozási szokásokat. A kutatási stratégia a feltárt probléma jellegéből adódóan induktív.

A kutatómódszertana vegyes; kvantitatív statisztikai vizsgálaton és kvalitatív adatelemzésen alapul. A mintavétel a 2010-2013 között védett értekezésekre irányul. A vizsgálat alapjául több mint 550 elektronikus forrás szolgált. Várható eredményeink szerint a rendszerezés során kimutatható lesz egy innovatív elektronikus-forráshasználati modell.

Kulcsszavak: elektronikus forráshasználat, hivatkozási szokás, doktori értekezés, pedagógiai kutatás, rendszerezés

A szerző elérhetősége: alexandra.szalacsi@gmail.com

Szalai Tamás – Héjja Bella – Váradi Judit

INVESTIGATING STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS MUSIC LESSONS IN PRIMARY EDUCATION, LISTENING TO MUSIC AND MUSICAL TASTE

RESEARCH AIMS Our research mainly focuses on the correlation of students' attitudes attending primary education and music lessons in Hungary. Among other goals our investigation also includes shedding light on students' habits of listening to music and deals with young people's musical taste focusing primarily on classical music genre. The study is meant to be the basis for an international comparison. **METHODS** Our present research uses both qualitative and quantitative methods and questionnaires for gathering data. The goals of the investigation was to gain information on the relation between students' parental background and their musical preferences and the students' musical preferences and attitude. **Hypotheses:** H1: Parents who also went to music school are more likely to enroll their children there. H2: Mostly children of higher educated parents go to music school. H3: Almost every student listen to music and popular music genres are more preferred than classical music or folkmusic. **MAIN RESULTS** In 46 families only one of the parents attended music school and about half of their children currently attend music school. In most families, neither parents attended music school, however their children do (77 %). We wanted to know the frequency of listening to music at home. The result came out as we anticipated: 81% of children listen to music frequently and 5% of them reported not listening to music at all. We were curious why they like listening to music. Although the grouping of genres requires further refinement, pop music is the most preferred music genre between participating children and listening to music, especially those that go on the radio.

Kulcsszavak: music education, music lesson, musical taste, listening to music

A szerző elérhetősége: szaki444@gmail.com   judit.varadi.06@gmail.com

Szarka Emese

KREATIVITÁSFEJLESZTÉSEN ALAPULÓ CSAPATEGYSÉG ERŐSÍTŐ KÍSÉRLETI PROJEKT A A TESTNEVELÉSI EGYETEM NŐI KÉZILABDA CSOPORTJÁBAN

A kutatás célja egy kísérleti projekt eredményének tudományos alátámasztása. Fókuszai: a kreativitás fejlesztése és ennek módszereivel a csapategység fejlesztése. A csapat egységének létrejöttéhez esszenciális volt a vezetői hatékonyság coaching folyamatban zajló fejlesztése, másfelől – a projekt holisztikus szemléletéből adódóan – a játékosok és a vezető együttes fejlesztése a kreatív problémamegoldó és intuitív döntések meghozatalában.

Módszere: egy innovatív programcsomag alkalmazása a Testnevelési Egyetem női kézilabda csoportjának játékosai és edzője részvételével. Klasszikus kísérlettel, a projekt előtt és végén ellenőrző tesztekkel végzett hatásvizsgálat történt. Egy része kvantitatív teszteredményekre épül, másik részét a kvalitatív metodológia egészíti ki videokamerával rögzített megfigyelések elemzésével. Kiszámú mintán végzett, de több oldalról körbejárt, nem reprezentatív vizsgálat történt.

Eredményei: (1) a résztvevők kreativitásának foka egyes részfeladatokban a projekt végére nőtt. A Tóth-fél Kreativitásbecslő skála alapján megállapítható, hogy a játékosok az inkubációs folyamatban vannak dominánsan. (2) Az adott tréning program alkalmazásával lehetséges a szándékolt tanulási eredmények elérése, de nehéz egyértelműen megállapítani, hogy az elért pozitív változások kizárólag a két hónapos tréningnek tudhatók-e be. (3) A kvalitatív vizsgálat megerősítette, hogy a szándékolt tanulási eredményt elérte a kísérleti projekt. 4) A gyakorlatok hatására a játékosok együttműködési készsége egyértelműen nőtt.

Kulcsszavak: csapategység, kreativitásfejlesztés, hatásvizsgálat, pilot projekt

A szerző elérhetősége: dr.szarka.emese@gmail.com

Szarka Emese

INNOVATÍV MÓDSZER EGY INNOVATÍV PEDAGÓGUS MEGTÁMOGATÁSÁRA VIDEOTRÉNING A MÁSODIK OSZTÁLYBAN

Videotréningsről az 1980-as évek végétől beszélhetünk, amely Colvin Trevarthen humánétológus nevéhez fűződik, aki kutatásaiban az anya-gyerek spontán interakcióit elemezte. (Schepers és König, 2002) A módszer eredetileg családsegítésre irányult, majd fokozatosan megjelent az iskolákban a pedagógusok munkájának egy segítő formájaként.

A videotréner munkájával megtámogatott felvétel az adott tanórán folyó interakciókra, a pedagógus-diák kapcsolatra fókuszál, a visszajelző ülés pedig alapvetően a sikeres helyzeteket emeli ki és elemzetteti a klienssel. A videotrénings visszajelzés érzelmi hatása, a visszajelzés mint információforrás és a videó mint eszköz mind magukban hordozzák a kívánt változást. (Hung és Rosenthal, 1981) A „belső elemzés” és a tréner által adott „külső visszajelzés” együttesen teremti meg azt a motivációt, hogy a pedagógusok akarják és lehetővé tegyék a változásokat. Kutatásom célja, hogy rövid összefoglaló képet adjak egy általános iskolában tanító pedagógus munkáját támogató videotréningsről és annak hatásvizsgálati eredményéről. Kvalitatív kutatásom módszertani alapját az esettanulmány és a videoelemzés képezi.

A vizsgálat eredményeképpen a pedagógus önreflektivitása, intrinzik motiváltsága és kreatív megoldáskészlete megragadható és a videotrénings előtti állapottal összehasonlítható. Megállapítható, hogy a probléma alapú megközelítésmód helyett a megoldásközpontú megközelítési mód erősödött, amelynek hatására kreativitása fokozódott. A tanári hatékonyság növelésében, a professzionális tanárrá válás egyik meghatározó fejlesztő eszköze a videóval egybekötött tréneri visszajelzés.

Kulcsszavak: videotrénings, innovatív, kreativitás, megoldásfókusz

A szerző elérhetősége: dr.szarka.emese@gmail.com

Székely Csilla Imola

MUSIC EDUCATION METHOD OF KLARA KOKAS WITH CHILDREN

Aims of the presentation: presenting and underlining the music notification and admission method of Klara Kokas, when children visualized their fantasy images of their meetings with music through free imaginational dance – according to lifework of Klara Kokas (1972, 1992, 1998, 2001, 2007, Deszpot, 2012, and the movie-compilation-DVDs of Klara Kokas, 2013). The children reflected inner psychical intensions, messages, emotions through their movements, which were generated by music and the presence of the fellows or their mute motional messages.

It's outlined her relation to the children, her notion about youth and the teenager spirit from the teachings, manuscripts and publications of Klara Kokas. Consequently she visualized her concept of skill development, her pedagogy which affected the whole personality of her students. I'm enterprising to present briefly how this method of musical and dance improvisation helps the children to express themselves, to reflect their experiences, feelings, fears, desires. This was original in the point of view of the large liberty of the interactions or imagined narratives which was expressed by the children after the music ended.

The method, the tools, the effect of personality development are somewhere between music pedagogy, dance therapy and health education. Developing skills can be various, the one of Klara Kokas is music: the voices, sounds, sonor and accustic experiences, singing games, musical movements, moreover breathing exercises, concerts, dance, artifacts and storrtelling with music.

Kulcsszavak: Klara Kokas, improvisational dance, music, imagination, complex art pedagogy, ability development

A szerző elérhetősége: szcsillaimola@gmail.com

Szell Krisztián

Innováció és eredményesség eltérő státuszú iskolákban

Elemzésem arra keresi a választ, hogy az iskolai innovációs folyamatok miként befolyásolják az iskolák eredményességét, figyelembe véve az iskolák tanulói összetétel alapján meghatározott társadalmi-gazdasági státuszát is. Alapvető kutatási kérdésem, hogy mennyiben függ össze az iskolák innovációs környezete, eredményessége és társadalmi-gazdasági státusza, valamint, hogy melyek azok az iskolai tényezők, amelyek gyengítik, illetve erősítik az ezen dimenziók között fennálló kapcsolatokat. A kutatás „A helyi innovációk keletkezése, terjedése és rendszerformáló hatása az oktatási ágazatban” című OTKA által finanszírozott projekt online kérdőíves felmérés általános iskolai adataira épül.

Az iskolák státuszát az adott iskolába járó tanulók társadalmi-gazdasági státuszának iskolai szintű átlagával, az innovációs környezetet pedig kompozit innovációs indexszel mérem. Az iskolai eredményességet az Országos kompetenciamérés eredményei alapján számolom hozzáadott érték típusú megközelítéssel. Elemzésem során először összevetem az eredményesség, az innováció és a státusz alapján klaszterekbe sorolt iskolák iskolai szintű jellemzőit, háttéradatait, majd a vizsgált iskolacsoportokba tartozó tanulók egyéni jellemzőinek hatását vizsgálom az eltérő iskolai kontextust jelző iskolacsoportok függvényében. Eredményeim arra mutatnak rá, hogy alapvető különbségek mutatkoznak az egyes iskolacsoportok között az innováció és az eredményesség, valamint az iskolai kontextus számos jellemzőjében.

Kulcsszavak: innováció, eredményesség, társadalmi-gazdasági státusz

A szerző elérhetősége: szell.krisztian@ppk.elte.hu

Szemerszki Marianna

BELÉPÉS A PEDAGÓGUSKÉPZÉSBE: MIT MUTATNAK A FELVÉTELI ADATOK?

Előadásunkban a pedagógusképzés felsőoktatásban elfoglalt helyét tekintjük át a 2013-2016 közötti jelentkezési és felvételi adatokat vizsgálva. A képzési terület jelentős szeletét adja a felsőoktatásban tanulóknak, a jelentkezők aránya mind a nappali, mind a részidős képzésben növekedett 2013 óta. Ez azonban differenciáltan érinti az egyes képzési formákat, illetve szakokat, ami részben az osztatlan tanárképzés újraindulásával, részben a pedagógusok pályára vonzását szolgáló oktatáspolitikai intézkedésekkel (életpálya-modell, ösztöndíj) is összefüggésben áll. Varga a bolognai képzési rendszerre való áttérés előtti adatokon a pedagóguspályára készülők belső rétegzettségét, illetve a főiskolai szintű tanárképzés választásában a negatív (ön)szelekciót azonosította (Varga, 2007). Kutatások szerint a kétciklusú tanárképzésben sem tűnt el teljesen a tanulmányi eredmény szerinti negatív önszelekció (Ercsei, 2011; Sági-Ercsei, 2012).

Elemzésünkben azt vizsgáljuk meg, hogy milyen eltérések figyelhetők meg a pedagógusképzésbe belépni vágyó fiatalok jelentkezési stratégiáiban, illetve a szelekció vonatkozásában. Eredményeink szerint a jelentkezők erőteljesen elkötelezettek az állami finanszírozású képzések irányában. Bár az osztatlan tanárképzésre jelentkezők összességében kevésbé ragaszkodnak a pedagógusképzési területhez, mint az alapszakosok, 2013 óta azonban körükben is a pálya iránti erőteljesebb elköteleződés rajzolódik ki, érettségi eredményeiket megvizsgálva pedig azt találtuk, hogy az osztatlan tanárképzés választásában a tanulmányi eredmények kontraszelekciós hatása kevésbé jelentkezik, mint az alapképzés esetében.

Kulcsszavak: pedagógusképzés, szelekció, bekerülési esélyek

A szerző elérhetősége: szemerszki.marianna@ofi.hu

Szigeti Fruzsina

A DEBRECENI EGYETEM HALLGATÓINAK TUDOMÁNYOS FOKOZAT MEGSZERZÉSÉRE VONATKOZÓ TOVÁBBTANULÁSI ASPIRÁCIÓI

Munkám célja annak ismertetése, milyen tudományos fokozat megszerzésére vonatkozó továbbtanulási aspirációval rendelkeznek a Debreceni Egyetem hallgatói.

A téma relevanciáját biztosítja, hogy a fiatalok egyre hosszabb ideig tanulnak, egyre később kezdik önálló életüket, munkaerő-piaci elhelyezkedésüket és családalapításukat (Varga 2011, R. Fedor 2016).

A kutatás fő kérdése, hogy a debreceni egyetemisták PhD tanulmányokra irányuló továbbtanulási terveit mely tényező határozza meg leginkább: a család társadalmi státusa vagy a hallgató intézményi kapcsolathálókba való beágyazottsága?

A kutatás új eredményeit az intézményi beágyazottság és a PhD tanulmányokra irányuló továbbtanulási tervek közötti összefüggés felvázolása jelenti. Munkám során másodelemzésnek vetem alá a 2014. évi „Institutional Effects on Students Achievement (IESA)” című kutatást. Az eredmények kiértékelésére keresztábra elemzést valamint regressziós modellt használok.

A kutatás eredményeként megállapítható, hogy az intragenerációs belső kapcsolat ($\chi^2(1, N=797)=13,626, p=0,000$) valamint az eredményesség ($\chi^2(1, N=1038)=26,027, p=0,000$) egyértelműen meghatározza a debreceni egyetemisták tudományos fokozat megszerzésére vonatkozó attitűdjét.

Kulcsszavak: felsőoktatás, hálózat, kapcsolat, PhD

A szerző elérhetősége: szigeti.fruzsina.89@gmail.com

Szilágyi Gabriella

AZ ÖNIRÁNYÍTOTT TANULÁSHOZ SZÜKSÉGES KOMPETENCIÁK MEGHATÁROZÁSA

Az élethosszig tartó tanulási tevékenység folyamatos fenntartását segíti elő a felnőttek által önállóan kezdeményezett, új ismeretek elsajátítására irányuló önirányított tanulása.

Az önállóan menedzselt tanulás sikerét nagymértékben befolyásolja az, hogy a tanulók milyen mértékben rendelkeznek az ehhez szükséges kompetenciákkal és attitűdökkel, melyeknek nagy része velünk született, mégis fejleszthető. Clardy (2000) négy fajtáját különbözteti meg az önirányított tanulás során tanúsított viselkedéseknek: vannak úgynevezett indukált, szinergikus, önkéntes és figyelő típusok. Mindezek az alapján kerültek meghatározásra, hogy a tanulói tevékenység mennyire történik tudatosan, illetve milyen stratégiát alkalmaz a tanuló az adott szituációban.

Ezeknek a kompetenciáknak, attitűdöknek és készségek mérésére számos mérőeszköz jött létre (például Guglielmo: Self Directed Learning Readiness Scale), melyek lehetővé teszik a tanulók önirányított tanulására vonatkozó, úgynevezett készenléti állapotának felmérését. Miként működnek ezek az eszközök? Mindezek függvényében a felnőtt tanulók hogyan válhatnak önirányított tanulókká? Hogyan fejleszthetőek a felsorolt készségek? Az előadás ezekre a kérdésekre keresi a választ.

Kulcsszavak: önirányított tanulás, self directed learning, felnőtt, élethosszig tartó tanulás

A szerző elérhetősége: gabriella.920922@gmail.com

Szkordiliszné Czitrovsky Ilona

IMPROVISATION IN PRIMARY LEVEL CLASSICAL PIANO TEACHING

The aim of my present research and lecture is to show the effect of music improvisation in the process of developing a creative and innovative personality in pupils at an early age during classical piano teaching. Most methods used at present are based on jazz improvisation, elaborated as separate course with unlimited number of lessons and take into consideration extraordinarily gifted pupils, while most classical piano teachers are unprepared in this field. The present method aims at the widest circle of average pupils of all grades in elementary music education within the classical piano teaching, and suggests a simple and easy material that can be used by all teachers of classical piano. The method takes into consideration the curriculum, basic professional requirements and timing of individual piano lessons at piano courses of Primary Art Schools in Hungary. The tools of the research are based on a series of practical activities during piano lessons with 17 pupils of the experimental group who have shown significant improvement in the performance. The results of the research and experimental course will be put down and published in a study and relating score of practical tasks. At the present lecture I would like to show the results obtained so far with the participation of a few minor students of average abilities.

Kulcsszavak: creativity, personality development, classical music, basic music education

A szerző elérhetősége: skordilisi@gmail.com

Szkordiliszné Czitrovszky Ilona

IMPROVIZÁCIÓ AZ ALAPFOKÚ KLASSZIKUS ZONGORATANÍTÁSBAN

2016 januárjától kutatótanárként foglalkozom az improvizáció bevezetésével az alapfokú klasszikus zongoratanításba. Céloom az improvizáció zenepedagógiai gyakorlatának kidolgozása a klasszikus zongoratanításon belül a kreativitás és innovatív személyiség fejlesztése érdekében. A legtöbb, a zenei képzésben ma használt módszer a jazz oldaláról közelíti meg az improvizációval való foglalkozást, különleges tehetségű növendékekre épít, és külön tárgyként kezeli a hangszeres improvizációt. Ezen kívül a klasszikus zongoratanárok zöme járatlan a növendékek improvizációs hajlamának kezelésében. A jelen kutatás és módszer abban különbözik az ismert módszerektől, hogy az átlagos növendékek fejlesztését veszi célba a klasszikus zongoratanítás keretein belül, a magyar alapfokú zeneiskolák zongora tanszaka központi tantervének, követelményrendszerének, időbeosztásának és órakereteinek figyelembevételével. A kutatás módszerei és eszközei főleg a gyakorlati foglalkozások megvalósítására épülnek 17 átlagos tehetségű tanuló részvételével kialakított kísérleti csoporttal. A gyakorlat, bár még kezdeti stádiumban tart, máris megmutatja a fiatal zeneiskolások előadókészségére gyakorolt pozitív hatást, amely minden területen megnyilvánul. A kutatás végső produktuma egy könnyen használható improvizációs gyakorlatokat tartalmazó segédanyag kidolgozását veszi célba, amely hasznos segítséget nyújt minden alapfokon klasszikus zongorát tanító pedagógusnak. Jelen beszámolómban az eddig elért eredményeket kívánom bemutatni néhány alsó tagozatos átlagos adottságú növendék részvételével.

Kulcsszavak: kreativitás, személyiség fejlesztés, klasszikus zene, alapfokú zenei képzés

A szerző elérhetősége: skordilisi@gmail.com

Szlivka Andrea

A VERSENY SZEREPE AZ ALSÓ TAGOZATOS DIÁKOK KÖRÉBEN TESTNEVELÉS ÓRÁN

A versenynek különböző elméleti és módszertani irányai vannak az iskolai testnevelés és sport területein. A testnevelés órai versenyek minden alsó tagozatos tanulót érintenek, ennek ellenére a legalkalmasabb és legtehetségesebb gyerekek nagyon kis száma vesz részt rendszeresen spottevékenységeken. Az alapvető sajátosságokat, a tartalmat, szervezést, fontossági sorrendet, célkitűzéseket, stb. figyelembe véve, a testnevelés különböző területein különféle és változatos versenyeket lehet szervezni, így a verseny lehet munkamódszer vagy egy sajátos formája a tananyag átadásának, valamint eszköze a testedzés és a gyakorlatok elmélyítésére (váltóversenyek és különböző verseny-játékok az óra fő részében). Ha a versenyek a testnevelési óra szerves részévé válnak, valamint megjelennek az tanórán kívüli aktivitások során is, akkor nevelési eszközként a testnevelés egyik legfontosabb pedagógiai funkciójának lehet őket tekinteni, amelyek hozzásegítik a tanulókat a különböző szintű siker- illetve kudarcélmények átéléséhez, és ezek megfelelő (helyes) feldolgozásához. Ez hozzájárul a sikerorientált szemléletmód és a kudarckerülő magatartásmód kialakulásához.

Kulcsszavak: verseny, testnevelés, alsó tagozat, általános iskola

A szerző elérhetősége: szlivka.andrea@gmail.com

Szócsová Brigita

A TUDATOS JELENLÉT ÉRTELMEZÉSE A MUNKAHELYI TANULÁS KUTATÁSÁBAN

A 21. században megjelenő társadalmi, gazdasági, valamint technológiai változások hatására a tanulás fogalmának többszemponútú, folyamatos változása figyelhető meg. Ennek is köszönhető, hogy egyre inkább fontos lesz a munkahelyek felelőssége és elköteleződése, hogy folyamatos lehetőséget biztosítsanak a tanulásra, hiszen a felnőtt egyén egy átlagos napjának egyharmadát és életének legalább 30 évét a munkahelyén tölti (CEDEFOP, 2011). Ez a tény felhívja figyelmünket a munkahelyen eltöltött idő fontosságára és arra, hogy a munkahely mint potenciális, számtalan lehetőséget rejtő tanulási színtérként jelenjen meg a munkahelyi tanulás világában. Az előadás célja egyrészt az, hogy részletesen bemutassa a munkahelyi tanulás értelmezési formáit a munkahelyi környezetben, valamint feltárja a tudatos jelenlét lehetséges megjelenését és értelmezését a munkahelyi tanulás területéhez kapcsolódva.

Kulcsszavak: andragógia, élethosszig tartó tanulás, munkahelyi tanulás, tudatos jelenlét

A szerző elérhetősége: szocsovabrigita@gmail.com

Szűcs Tímea

A ZENÉT TANULÓ GYERMEKEK REKRUTÁCIÓJA ÉS EREDMÉNYESSÉGE EGY ÉK-MAGYARORSZÁGI VIZSGÁLAT ALAPJÁN

A zenei oktatás területén napjainkban több kezdeményezésnek és változásnak lehetünk tanúi. E kezdeményezések mellett fontos olyan objektív szakmai tények, tapasztaltok megosztása, amelyek mind a szakemberek, mind a laikusok számára megvilágítják a zenetanulás hatásait. A szakirodalomból ismert, hogy a zenetanulók esetében kimutathatók a pozitív iskolai és nem iskolai eredményességi mutatók (Gick 2011; Schumacher 2014). A kutatásunk célja e hatások érvényesülésének vizsgálata hazai viszonyok között.

A 2016-ban végzett kutatás során kvantitatív módszert alkalmaztunk, amely során papír alapú kérdőívet használtunk. A felmérésben több megyeszékhely nagy múltra visszatekintő alapfokú művészeti iskoláinak nyolcadik osztályos tanulóit (n=270 fő) és kontrollcsoportként több általános iskola nyolcadik osztályos tanulóit kérdeztük meg (n=285 fő).

A hipotéziseink vizsgálata során SPSS programot használtunk, módszerek terén pedig variancia analízist, két és háromdimenziós kereszttáblákat, logisztikus regressziót és klaszteranalízist végeztünk. Eredményeink azt mutatják, hogy valóban találunk különbségeket a zenét tanuló és nem tanuló gyermekek rekrutációjában és tanulmányi eredményességében, a zenét tanulók javára. A társadalmi-, kulturális- és gazdasági tőke kapcsán sokkal vegyesebb képet kaptunk. A zenét tanuló gyermekek és baráti körük fogékonyabbak a magas kultúra iránt, míg a gazdasági tőke kapcsán kiegyenlített a két csoport.

Kulcsszavak: alapfokú művészeti iskola, tanulmányi eredményesség, zeneoktatás, kulturális tőke, rekrutáció

A szerző elérhetősége: szucstimea77@gmail.com

Szücs-Rusznak Kraolina – Trendl Fanni – Vezdén Katalin

LÁTHATATLAN KERÍTÉS

A hagyományos szimpóziumi felépítést némiképp átalakítva jelentkezik kutatócsoportunk a konferenciára. A „Kutatás közben – beszámoló a Rendszerváltás gyermekei című WHSz kutatásról elnevezésű” szimpózium egy hosszabb terjedelmű tudományos előadással kezdődik, melyet a kutatócsoport vezetője tart. Ez az előadás vázolja fel a húsz évet felölelő, nyomonkövető kutatás elméleti keretrendszerét és részletesen bemutatja eddigi eredményeit. Ezt követi az a kerekasztal-beszélgetés, melynek résztvevői – a kutatócsoport fiatal tagjai - egymást után, előre meghatározott tematika szerint szólalnak meg. A megszólalók tudományos és személyes tapasztalatai további információkat nyújtanak a bemutatott kutatásról, és egyúttal képet kaphatunk arról is, miként alakul a roma szakkollégiumban a fiatal kutatóvá válás, hogyan élik meg az érintettek a kutatói szerephez helyezkedést. Mindezen keresztül megismerhetjük a szimpóziumban ismertetett kutatás elméleti keretrendszerét, célkitűzéseit és eredményeit, valamint azt, hogy egy befogadó tudományos közeg miként segíti a fiatal kutatói generáció létrejöttét a hátrányos helyzetű, roma/cigány egyetemisták körében. Az előadók, saját kutatási tapasztalataikra alapozva képet adnak a cigány közösségekben végzett kutatás háttérmunkálatainak (kutatásszervezés) tapasztalatairól, sajátosságairól. Mindezeket közös keretbe helyezi a kerekasztal beszélgetés irányítója, a szakkollégium vezetője, aki a társadalmi mobilitás és a tudományos életbe való aktív bevonódás kérdéskörét kapcsolja össze.

Kulcsszavak: társadalmi mobilitás, terepkutatás, bevonódás

A szerző elérhetősége: rusznakk@gmail.com   trendl.fanni@gmail.com

vezden.kata@gmail.com

Takács Zsuzsanna Mária

EGY ZÁRDA ISKOLÁINAK FEJLŐDÉSE A DUALIZMUS KORÁBAN

Előadásomban a Miasszonyunk Női Kanonokrend pécsi iskoláinak fejlődéstörténetét kívánom a fókuszba állítani, mely a dél-dunántúli régióban a 19. század közepétől kezdődően a leánynevelés meghatározó intézménykomplexumává nőtte ki magát. A rend tagjai 1851-ben érkeztek a városba a későbbi esztergomi érsek, Scitovszky János pécsi püspök hívására, hogy megalapítsák a Pécs és a régió első leánynevelő intézetét. Innentől kezdve a magyar közoktatásügy törvényi változásait és a város lakosságának igényeit követve bővítették iskoláikat, mely révén a 20. század első évtizedeire kialakult az elemi és a polgári iskola mellett a tanítónőképző intézet, valamint a felsőbb leányiskolát továbbfejlesztve az 1916-1917-es tanévben kezdetét vette a gimnáziumi oktatás is.

Az előadás a történeti kutatások módszereit alkalmazva a primer források feltárása révén megismert adatainak vizsgálatával kívánja bemutatni ezen intézményrendszer fejlődési fokait a 20. század első évtizedeiben, diáklétszámának növekedési tendenciáit és a diákok származási helyét a középpontba állítva. A primer és szekunder források ismertetése révén rámutat az iskola és a rend elévülhetetlen érdemeire, mely a dél-dunántúli régió egyik legnagyobb leánynevelő intézetévé tette ezen komplexumot, ahova a diákok nemcsak a városból és a megyéből, hanem a régió kívülről az ország egész területéről is érkeztek.

Kulcsszavak: leánynevelés, dualizmus kora, helytörténet, neveléstörténet

A szerző elérhetősége: takacs.zsuzsanna@pte.hu

Takács-Miklósi Márta

A FOGVATARTOTTAK REINTEGRÁCIÓJÁNAK KÉRDÉSEI A BÖRTÖN-PEDAGÓGUSOK SZEMSZÖGÉBŐL EGY KUTATÁS ELSŐ EREDMÉNYEI ALAPJÁN

A bűnelkövető társadalomba való visszaillesztésének, más szóval reintegrációjának elősegítése kulcsfontosságú a büntetés-végrehajtás időszakára vonatkozóan. Ezen cél elérése többszakértős munka eredményeként valósulhat meg, ezért van szükség a reintegráció keretében nemcsak büntetés-végrehajtási szakemberek, hanem pedagógusok, pszichológusok, szociológusok, orvosok, nevelők és más szakemberek segítségére. 2017-es kutatásomban a börtönben tanító pedagógusok körében interjú felvételével gyűjtöttem információt két helyszínen, a Tiszalöki Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben és a Hajdú-Bihar Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben. Kutatásom általános céljával tűztem ki, hogy a büntetés-végrehajtási intézetekben tanító pedagógusok – munkájuk differenciáltságából fakadó rálátásuk, tapasztalataik sokszínűségét kihasználva – véleményét alapul véve, minél szélesebb körből nyerjek információt arra vonatkozóan, hogyan látják, értékelik saját munkájukat a fogvatartottak reintegrációjának elősegítése szemszögéből. Előadásomban a börtön tanárok tapasztalatait mutatom be, részletesen megvizsgálom a büntetés-végrehajtási intézetekben oktató pedagógusok motivációjának alakulását, előzetes tapasztalataikat, munkához szükséges felkészítésük eredményességét. Foglalkozom a fogvatartottak tanításának sajátosságaival, oktatási tevékenységük eredményességével, ezzel kapcsolatos eredményeimet mutatom be részletesen szekcióelőadásomban.

Kulcsszavak: kriminándragógia, börtön tanárok, börtönoktatás

A szerző elérhetősége: mmiklosi79@yahoo.com

Takács-Miklósi Márta – Caroline Lanskey

CITIZENSHIP EDUCATION FOR YOUNG PEOPLE IN SECURE INSTITUTIONS IN HUNGARY AND IN THE UK

Citizenship education is about enabling people to make their own decisions and to take responsibility for their own lives and communities. It has been defined as part of citizenship skills belonging to one of the eight key skills areas created to improve the competitiveness of the EU. The renewed attitude of active citizenship emphasizes that people should actively take part in the processes forming their community; moreover, that human rights can only be truly accomplished through responsibility and active participation. The role of a citizen does not only consist of knowledge that is to be conveyed in classroom lessons. It is also about attitudes, for the practice of which everyday school life and its environment need to be suitable, since respect for democratic values, democratic participation and social justice can best be acquired in practice. This is why citizenship education is considered as a “whole school” project. Young people in custody who have been physically removed from their communities are likely to face significant barriers to future re-integration. Many of the young people in custody were dissuaded from expressing their views formally, they were unconvinced that their views would be taken seriously. In the UK several young offender institutions offer courses which are linked to citizenship qualification, this is not a common phenomenon in Hungary.

Kulcsszavak: Citizenship education, role of a citizen, people in custody

A szerző elérhetősége: mmiklosi79@yahoo.com

Tengely Adrienn

AZ OKTATÁSÜGY SZABÁLYOZÁSA AZ 1931-ES EGRI EGYHÁZMEGYEI ZSINATON

Egerben 1931-ben egyházmegyei zsinatot tartottak, melyen kiadták az egyházmegye életét szabályozó statútumokat. Ezek nem egyszerűen az egyházi törvénykönyv kivonatát jelentették, hanem a kánonokban általánosan előírt dolgoknak az egyházmegye térbeli és időbeli viszonyaira és igényeire igazított részletezését tartalmazták, gyakorlati útmutatást adva lehetőség szerint minden felmerülő ügyre vonatkozóan. Az 1931-es zsinati statútumok utolsó fejezete foglalkozott a katolikus oktatásüggyel, mely jól tükrözte a kor viszonyait. Ebben lefektették a tanfelügyelők, a plébánosok és az egyházközségi tanács iskolákkal kapcsolatos feladatait, valamint a tanítók és tanítónők kötelelességeit. Az iskolás korosztály vallási neveléséről is képet alkothatunk a statútumokból: a hitoktatók kötelelességévé tették az 1920-as években létrejött és országszerte viharos gyorsasággal elterjedt Szívárdák, az elemi iskolás korú gyermekek katolikus hitbuzgalmi társulata megszervezését. Emellett a statútumok kitértek az oktatásügy és a szociális terület kapcsolatára is: kiemelték, hogy ahol lehetőség van, az egyházközségek óvodát is hozzanak létre, illetve ahol a szülők szegénysége folytán nagyon magas volt az iskolamulasztások száma, ott az iskolához kötődő napközi otthon létesítését is javasolták.

Kulcsszavak: neveléstörténet, oktatásügyi szabályozás, vallási nevelés, Horthy-korszak

A szerző elérhetősége: tengely.adrienn@uni-eszterhazy.hu

Thun Éva

A PEDAGÓGUSOK ISMERETEI ÉS NÉZETEI AZ ESÉLYEGYENLŐSÉG ELMÉLETÉRŐL ÉS GYAKORLATÁRÓL

A köznevelést szabályozó alapdokumentumokban - strukturálisan és tartalmilag egyaránt - egyértelműen meghatározott az oktatási intézmények feladata az esélyegyenlőség biztosításában. Az oktatáspolitikai intézkedésekkel párhuzamosan a pedagógusoknak is rendelkezniük kell szakmai tudással a társadalmi és oktatási egyenlőtlenségek kialakulásának okairól és enyhítésük lehetséges megoldásairól. Vizsgálatunk arra irányul, hogy feltárjuk, vajon a pedagógusok valóban birtokában vannak-e - legalább a kiemelten védett tulajdonságokra vonatkozóan - ennek a tudásnak, avagy köznapi vélekedések mentén alakítják ki nézeteiket? A jelen kutatás egy már korábban megkezdett vizsgálat folytatása (a korábbiakban általános iskolák Esélyegyenlőségi Terveinek elemzése volt a fókuszban). Azt feltételezzük, hogy mivel a neveléstudomány diskurzusában egy praxis alapú - bár tudományosan nem vizsgált - tematizálás és szakzsargon jelenik meg (pl. SNI, HHH betűszavak), illetve a szakszolgálatok és speciális képzéssel bíró pedagógusok elkülönült feladataként könyveli el a szokásjog a „nem átlagos” tanulók pedagógiai fejlesztését, ezért a köznevelésben dolgozó pedagógusok esélyegyenlőségről való szaktudásának a hiánya a jellemzőbb.

A kutatás során a vegyes módszer alkalmazását tartjuk célravezetőnek, mely az interjú, esettanulmány és narratív elbeszélések elemzését takarja.

A kutatás nyomán feltároló helyzetkép felhívhatja a figyelmet arra, hogy a tanulóközpontú pedagógiai praxis elengedhetetlen része az egyenlőtlenségek feltárásának pedagógiai kompetenciája, valamint az inklúzió és pozitív diszkrimináció elvének adott helyzetekben való megvalósításának kompetenciája. Ehhez azonban az szükséges, hogy a tanárképzés felhagyjon a szűk keresztmetszetű pedagógiai és pszichológiai hagyományú elméleti alapozással és elvállalja teljes interdiszciplináris voltát azzal, hogy értékén kezeli a szociológia és a kulturális antropológia oktatásra és nevelésre vonatkozó ismeretköreit. Egy korszerű és a nemzetközi diskurzusba beágyazott elméleti alapozás pedig nem riadna vissza a posztmodern társadalomtudományok bevonásától sem.

Kulcsszavak: esélyegyenlőség, interdiszciplinaritás, pedagóguskutatás, inklúzió pedagógia

A szerző elérhetősége: thun.eva@gmail.com

Tódor Imre

ISKOLAVÁLASZTÁS A RACIONÁLIS DÖNTÉSEK ELMÉLETE ALAPJÁN

Előadásunkban arra keressük a választ, hogy a tanulók milyen motívumok mentén hozzák meg – a középiskola különböző típusai (esetünkben felekezeti és nem felekezeti) közti – döntésük, és tesszük mindezt a racionális döntések elméletének perspektívájában. Kutatásunk célcsoportját a Hargita megyei felekezeti és a hozzárendelt nem felekezeti (kontrollcsoport) 9. osztályos tanulói képezik. Teljes körű kérdőíves lekérdezést hajtottunk végre, a minta nagysága 341 fő. Előadásunk első részében a racionális döntések elméletét, azon belül is a SEU-modellt vázoljuk fel, amelybe az empirikus kutatási részünk inkadráljuk. Előadásunk második részében egyrészt a döntési motívumok mentén kialakított döntési-kritériumokat (elsődleges és másodlagos motívumok) elemezzük, másrészt az alapján klaszteranalízissel kialakított döntési szituációkat mutatjuk be. A végrehajtott elemzés értelmében szoros összefüggés tételezhető fel a meghozott konkrét döntés és a szülők szocio-ökonómiai státusa valamint értékpreferenciái között, azaz az iskolaválasztási döntést nagyban befolyásolja a tanulók családi háttere és értékpreferenciái.

Kulcsszavak: iskolaválasztás, racionális döntések elmélete, felekezeti oktatáskutatás, szektorközi vizsgálat, Székelyföld

A szerző elérhetősége: imretodor@gmail.com

Tomasz Gábor

FENNTARTÓI VÁLTOZÁSOK A KÖZOKTATÁSBAN, AVAGY AZ EGYHÁZI SZFÉRA MEGERŐSÖDÉSE

Előadásomban az oktatási szférában bekövetkezett legutóbbi fenntartói változásokat ismertetem, különös tekintettel az egyházi intézményekre. Egy jelenleg is folyó kutatás első szakaszában a vizsgált hat év (2010–2015) KIR-STAT adatbázisainak saját érdeklődésemhez igazított másodelemzését végeztem el. Elsőként a közoktatás és szakképzés egészét tekintettem át – a három nagy fenntartócsoporthoz (önkormányzati/állami, egyházi és magán) közötti legfontosabb különbségekre, változásokra koncentrálni, emellett igyekeztem az évsoros, a 2010 előtti évekkel kiegészített adatok segítségével megfigyelhető folyamatokat, trendeket leírni. Az egyházi szektort a másik kettőnél mélyebben vizsgáltam. Ez az a része vizsgálatomnak, amely részben vagy teljesen újnak mondható. Az egyik újdonság (ritkaság) az adatok felekezetek szerinti lebontása, a másik az ún. „egyházi egyiskolás” települések leválasztása és külön elemzése.

A három fenntartói szféra közötti különbség első ránézésre is szembeűnő: az állami intézmények és az ott tanuló diákok száma folyamatosan csökken, a magánszférában 2010-ig emelkedés, azóta csökkenés tapasztalható, az egyházi szférában megfigyelhető folyamatos növekedés 2010 után feltűnően felgyorsult. A nagy egyházak jelenléte az oktatásban tükrözi a népesség felekezeti megoszlását: a legtöbb iskolájuk és diákjuk a katolikusoknak van, ezután következnek a reformátusok, majd az evangélikusok. Valószínűleg kevésbé ismert, hogy a 2010-ben jóformán a nulláról induló baptisták mára – az evangélikusokat is megelőzve – a harmadik legnagyobb egyházzá váltak az oktatásban. A 2010-es évtized első éveiben hirtelen megugrott azon települések száma, ahol az egyetlen általános iskola egyházi fenntartásba került. Előadásom végén kitérek e változás lehetséges magyarázataira.

Kulcsszavak: egyházi szféra, felekezetek, KIR-STAT, egyházi egyiskolás települések

A szerző elérhetősége: tomasz.gabor@ofi.hu

Tomory Ibolya

INTERKULTURÁLIS DIMENZIÓK ÉS KOOPERATÍV TANULÁS: EGY AUSZTRÁL PÉLDA

Ausztrália az egyik legnépszerűbb továbbtanulási célország, presztízse a belföldi diákok oldaláról nézve is emelkedik a nemzetközisítés, az elfogadó légkör erősödésével. A Dél-Ausztráliai Egyetemen töltött tanulmányutam keretében a siker hátterébe próbáltam betekinteni és okait felderíteni kvalitatív kutatási módszerekkel, helyszíni tapasztalatokra támaszkodva. Oktatókkal, hallgatókkal készült interjúk és résztvevő megfigyeléssel gyűjtött információk arra mutatnak rá, hogy leginkább az oktatás stílus, gyakorlat minőségében, a tanárok módszertani felkészültségében és fejlett interkulturális készségeiben rejlik a válasz, ami összefügg a tanári szerepértelmezéssel.

A hallgatók és tanárok reflexiója, hogy az interaktív kommunikáció, a páros és kiscsoportos munkaformák segítenek saját és diákjaik szociális és interkulturális készségeinek fejlesztésében. Azt is világosan megfogalmazták, hogy a jelen oktatás résztvevői igénylik az egymással való interakciót a nemzetközi teamekben, és a kooperatív munkaformák az egyik fő támaszuk. Az interkulturális dimenziók és a kooperativitás kéz a kézben járása tehát célszerű és szükséges, a hazai oktatók és hallgatók ilyen irányú hatékonyabb felkészítése az itthoni többféleség kezelésében egyik támaszunk lehet.

Kulcsszavak: szociális, interkulturális kompetencia, tanári szerep, kooperatív tanulás

A szerző elérhetősége: tomory.ibolya@tmpk.uni-obuda.hu

Tóth Dorina Anna – Rábai Dávid

A SÁTORALJAÚJHELYI ÉS A HAJDÚHADHÁZI JÁRÁSOK TANULÁSI SZEMPONTÚ MEGKÖZELÍTÉSE

Kutatásunkban két hasonló társadalmi, gazdasági háttérű járást (Sátoraljaújhelyi és Hajdúhadházi) vetünk össze a tanulás négy aspektusából: a formális és nem formális, kulturális és közösségi tanulás mentén. Arra voltunk kíváncsiak, hogy az egymáshoz hasonló járásokban milyen közösségformáló hatásokat érvényesít a város vezetősége, egy-egy civil csoport, vagy akár egy személyben egy „helyi hős”. Továbbá vizsgáltuk, hogy mi a legfőbb színtere a közösségi tanulásnak. Ehhez segítségünkre volt a LeaRn kutatócsoport adatbázisa, s a számok mögé is betekintést nyertünk a terepmunkálataink során. A kutatásunkhoz módszerként statisztikai adatelemzéseket végeztünk, ezek eredményeit hasonlítottuk össze a pillérek országos átlagaival, illetve különböző, a járásokra vonatkozó kimutatásokat elemeztünk. A kvalitatív kutatás részeként interjúkat vettünk fel Sátoraljaújhely és Hajdúhadház településeken, amelyek elemzési eredményeit használtuk fel jelen előadásunk fő szegmenseként. A kutatás eredményeként elmondható, hogy a két járás esetében – habár gazdasági és társadalmi háttérük egymáshoz hasonlóak –, más területeket hangsúlyoznak az ott élők, a vezetők. A Sátoraljaújhelyi esetében gyengébb formális és nem formális oktatás van jelen, míg a Hajdúhadházi járás ezekben jobb eredményeket produkál, viszont elmarad a kulturális tanulás terepein. Megfigyelhető mindkét járás esetében, hogy a vezetőség – összefogva a „lokális hőssökkel” – a gyengébb tanulási terepekre fordít nagyobb figyelmet napjainkban.

Kulcsszavak: közösségi tanulás, kulturális tanulás, formális tanulás, nem formális tanulás

A szerző elérhetősége: anna.dorina.toth@gmail.com

david.rabai67@gmail.com

Tóth Dorina Anna

A KÖZÖSSÉGI FELSŐOKTATÁSI KÉPZÉSI KÖZPONT, MINT KITÖRÉSI PONT

Előadásomban a felsőoktatási intézmények harmadik misszióját és azon belül regionális kapcsolatait elemezem, egy általános áttekintés után egy új hazai fejleményét, a közösségi felsőoktatási képzési központot (KFKK) is bemutatva. A harmadik misszióhoz illeszkedik a 2016-ban induló KFKK intézményrendszere. Jelenleg a KFKK-k kezdeteit tudom bemutatni, hiszen az első képzések még csak szeptemberben indult el. A jelenlegi elképzelések szerint az Észak-Magyarországi és az Észak-Alföldi régiókba több helyen terveznek KFKK alapítást, későbbi kutatásaim ezen városok intézményeire fókuszálnak. Ezek közül most a kisvárdai KFKK megalakulásáról adok részletesebb képet, illetve a kisvárdai képzés hallgatói rekrutációját mutatom be a 2016. évi Felsőoktatási felvételi adatbázis alapján, s elemzem azt, hogy a KFKK az esélyegyenlőség megteremtését szolgálhatja-e. Végeredményben a hazai KFKK koncepció egy fontos kezdeményezésnek tűnik a hátrányos helyzetű régiók versenyképességének és egyáltalán élhetőségének javításában, hiszen az oktatásnak kulcsszerepe van az esélyegyenlőség kialakításában. Ugyanakkor igen sok nehézséggel kell szembenéznie a koncepciónak, (az akkreditációs nehézségektől, a finanszírozási problémákon át a valódi hallgatói rekrutációig).

Kulcsszavak: esélyegyenlőség, harmadik misszió, közösségi felsőoktatási képzési központ

A szerző elérhetősége: anna.dorina.toth@gmail.com

Tóth Péter

TANULÁSI STRATÉGIÁK VIZSGÁLATA A MŰSZAKI FELSŐOKTATÁSBAN

2007 és 2010 között a budapesti, míg 2011 és 2015 között a vajdasági szakközépiskolai tanulók körében végeztünk reprezentatív vizsgálatot a tanulási stratégiák, illetve a tanulási stílus feltérképezésére. Kutatásainkat 2016-ban kiterjesztettük a műszaki felsőoktatásra. 50 mérnökinformatikus hallgató bevonásával pilot vizsgálatot végeztünk a Kolb-féle tanulási stratégiák és stílusok megállapítására. Fő célkitűzésünk a lemorzsolódás csökkentésének előmozdítása volt a hallgatók tanulásmódszertani támogatása révén. A kutatás során a David Kolb által kifejlesztett tanulási stílus kérdőívet alkalmaztuk, melyet átdolgoztunk online, elektronikus formátumúra. A hallgatók a kérdőív kitöltését követően hasznos információkat kaptak tanulási preferenciáikról, továbbá megállapításra került tanulási stílusuk is.

A hallgatók az elvont ismeretek gondolkodás általi felvételét jelentős mértékben, míg a passzív tanulási helyzetek megfigyelés általi feldolgozását kis mértékben preferálják. Eszerint a mérnökinformatikus hallgatók túlnyomó része asszimiláló vagy konvergens tanulási stílussal rendelkezik. Ez a problémamegoldás során az alternatív megoldási lehetőségek keresése, a következmények kiértékelése és a megfelelő megoldási lehetőség kiválasztása terén elért jobb eredményeket jelenti.

Az asszimiláló hallgatóknak leginkább egy szakértői, míg a konvergenseknek igazi tréner tanári szerepre van szükségük.

Kulcsszavak: műszaki felsőoktatás, tanulási stratégiák, Kolb-féle tanulási stílus

A szerző elérhetősége: toth.peter@tmpk.uni-obuda.hu

Tóth Zoltán – Bárány Zsolt Béla

CSAK HISZED! KÖZÉPISKOLÁS TANULÓK NAIV AXIÓMÁI

A p-primek (fenomenologikai primitívek) olyan tapasztalatokon nyugvó naiv axiómák, melyek igazságtartalmát gondolkodás nélkül elfogadjuk. A fogalmat diSessa vezette be a tanulók fizikai fogalmakkal kapcsolatos megértési problémáinak és hibás feladatmegoldásainak értelmezésére. A p-prime nem egy tanult fogalom, hanem a mindennapi tapasztalatból levont következtetés, mely gyors döntést, válaszadást tesz lehetővé. Ugyanakkor, mivel gondolkodás nélkül elfogadjuk, ezért számos esetben helytelen döntésre jutunk, ha nem elemezzük a megoldandó probléma finom szerkezetét. A p-primek fogalmi megértési zavarokban játszott szerepét eddig elsősorban a fizikában tanulmányozták. Munkánk célja a p-primekkel kapcsolatba hozható fogalmi megértési zavarok feltárása, összegyűjtése és csoportosítása volt a kémiában. Az empirikus vizsgálatban egy vegyipari szakközépiskola 429 tanulója vett részt 9-13. évfolyamig. A feladatlap összesen 18 problémát – közöttük egy nem kémiai jellegű problémát – tartalmazott. Az esetek többségében először felkínált lehetőségekből kellett választani, majd szövegesen indokolni kellett a választást. Empirikus vizsgálatunk alátámasztja azt a hipotézisünket, hogy a kémiában tapasztalható fogalmi megértési problémák kialakulásában jelentős szerepe van a mindennapi tapasztalatok alapján kialakult p-primeknek is. Néhány esetben a p-primek mellett megjelentek a tanult ismeretek helytelen alkalmazásához, meg nem értéséhez kapcsolódó tévképzetek is.

Kulcsszavak: fogalmi megértés, primitív axiómák, tévképzet

A szerző elérhetősége: tothzoltandr@gmail.com

Török Balázs Győző

A HÁROMÉVES KORTÓL KÖTELEZŐ ÓVODÁZTATÁS BEVEZETÉSÉNEK TAPASZTALATAI

A kutatás keretében intézményvezetőktől és szülőktől kértünk visszajelzést arra vonatkozóan, hogy a hároméves kortól kötelező óvodáztatás 2015-ös bevezetését követően milyen változásokat érzékeltek. A kutatás keretében vizsgáltuk azokat a szempontokat, melyek alapján az intézményvezetők és a szülők képet alkotnak az óvodáztatásról és annak jelentőségéről.

A 2015 folyamán megvalósult kutatás során 9 intézményvezetői (tagintézményvezetői) fókuszcsoportos interjú készült, 8 egyéni intézményvezetői interjú és 5 szülői interjú az ország eltérő gazdasági helyzetű és régióiban. A fókuszcsoportok összeállításánál arra törekedtünk, hogy a gyerekösszetétel szempontjából eltérő intézményvezetők reprezentálják a település intézményrendszerét, így a társadalmi előnyként és hátrányként figyelembe vett változók tekintetében vegyes beszélgető csoportokat alakítottunk ki.

A kutatási eredmények azt mutatják, hogy a hároméves kortól kötelező óvodáztatás lényegében zavartalanul kerülhetett bevezetésre, mivel az intézményi, fenntartói, szülői érdekek lényegében azonos irányban hatottak, és az intézkedésnek megfelelő működési módok már korábban kialakultak. Csekély arányban azonosíthatók olyan szülői csoportok, melyek az intézkedés révén valamilyen mértékben akadályozottnak éreznék magukat. A közpolitikák területén is egymást erősítő hatások voltak megfigyelhető a szupranacionális és nemzeti szinten, igaz némileg eltérő racionalitásokat rendeltek az óvodáztatás expanziójának indoklásához.

Kulcsszavak: óvoda, hároméves kor, oktatáspolitiká

A szerző elérhetősége: tb@iif.hu

Uherkovich Orsolya Réka

AZ ÖNKÉNTESSÉG FORMÁI A PÉCSI SZÉKESEGYHÁZ NAGYCSALÁDOS EGYESÜLET KERETEIN BELÜL

Kutatásomban kapcsolódva az ENSZ 2016-os Youth Civic Engagment jelentés közösségi elköteleződésről szóló fejezetéhez a Nagycsaládosok Országos Egyesületének pécsi csoportja keretein belül megvalósuló önkéntes tevékenységeket, közösségi szolgálatot és közösségi pedagógiai gyakorlatot vizsgálom. Kutatásom célja bemutatni az önkéntes tevékenység és közösségi szolgálat végzésének a különböző formáit, lehetőségeit az Egyesület keretein belül, valamint a további lehetséges kutatási kérdéseket megfogalmazni. Sajátos helyzet, hogy egy szervezet keretein belül van lehetőség a középiskolások közösségi szolgálatát, a pedagógusképzés közösségi pedagógiai gyakorlatát és felnőtt önkéntes tevékenységet is végezni. Mindezt kisgyermekes nagycsaládok segítségével keresztül.

Kutatási módszereim fókuszcsoportos interjúk és egyéni interjúk készítése. Interjú alanyaim azok a középiskolás és egyetemista diákok, akik a Pécsi Székesegyház Nagycsaládos Egyesületénél végezték a közösségi szolgálatukat, illetve a pedagógiai gyakorlatukat, illetve azok az egyesületi tagok, akik önkéntes munkájukkal segítik, „működtetik”, vagy a programjait színesítik a szervezetnek.

Az állampolgári elköteleződés egy lehetséges útját mutatom be a három féle közösségért végzett önkéntes munkán keresztül.

Kulcsszavak: önkéntesség, közösségi szolgálat, közösségi pedagógiai gyakorlat, állampolgári elköteleződés

A szerző elérhetősége: uherkovich.orsolya@gmail.com

Ütőné Visi Judit – Csákberényi Nagy Miklósné – Revákné Markóczi Ibolya – Tóth Tamás

ENERGIATUDATOSSÁGRA NEVELÉS AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANKÖNYVEKBEN

A természettudományi nevelésnek az alapdokumentumokban megfogalmazott célja, hogy a társadalom és a gazdaság által felvetett kérdésekre reflektáljon. Ezek közé tartoznak a fenntartható gazdálkodással összefüggő problémák, pl. az energiafelhasználás és energiatudatosság. A témával kapcsolatos ismeret- és attitűdrendszer kialakításában fontos szerepe van a tanterveknek, a tankönyveknek és munkafüzeteknek egyaránt. Vizsgálatunk célja ezért egyrészt az energiatudatosságra vonatkozó tartalmak megjelenésének felmérése volt az oktatást segítő dokumentumokban és segédeszközökben az általános iskolában másrészt egy, a megújuló energiával kapcsolatos környezeti attitűd vizsgálat előkészítése, amelynek megtervezéséhez ismernünk kell, milyen, a témával kapcsolatos ismeretrendszerből indulhatunk ki. A kutatás során 40 általános iskolai környezetismeret (1-4. évfolyam), természetismeret (1-6 évfolyam) és földrajz (7-8. évfolyam) tankönyvet valamint munkafüzetet és az ezekhez tartozó kerettanterveket elemeztünk. Az elemzés az energiatudatossággal kapcsolatos ismeretekre (megújuló energia, energiatakarékosság, fűtés, tudatos energiafelhasználás, energiafogyasztás, energia-hatékonyság, energiaválság) attitűdökre és a szemléletformálás lehetőségeire is kiterjedt. Célunk volt, hogy feltárjuk, a kapcsolódó témaköröket, azok megjelenését és bővülését a különböző évfolyamokon, a fogalmi rendszer használatát valamint a munkafüzeti feladatok jellegét és jellemző típusait. Az elemzés adataiból kiderült, melyek azok a tartalmak, amikre egy később megvalósuló környezeti attitűd vizsgálat során építhetünk. Eredményeinket összevetettük egy korábbi, a témában végzett szóasszociációs vizsgálat eredményeivel, ahol 4. és 7. osztályos tanulók megújuló energiára, erőműre, fűtésre és energiatudatosságra vonatkozó fogalmi struktúráját analizáltuk. A két vizsgálat eredményei és azok összefüggései jelentik a megújuló energiára vonatkozó környezeti attitűd vizsgálat keretét az általános iskolai korosztályban.

A kutatás a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal – NKFIH, K 116595 támogatásával valósul meg.

Kulcsszavak: fenntarthatóság, energiatudatosság, környezeti attitűd

A szerző elérhetősége: judit.uto.visi@gmail.com

Váradí Judít – Dragony Gábor

AZ EGYHÁZI ISKOLÁK SZEREPE A ZENEI NEVELÉSBEN

Empirikus kutatásunk napjaink zeneoktatásának gyakorlati kérdéseivel foglalkozik. Vizsgáljuk a zenével való találkozás módszertanát és extrakurrikuláris lehetőségeit. Kutatjuk az egyházi iskolák szerepét a zenei művészeti nevelésben összehasonlítva a nem felekezeti iskolák énekzene oktatásával. A vizsgálat négy különböző felekezet által működtetett és négy állami fenntartású debreceni iskolára terjedt ki.

Megállapítottuk, hogy az egyházi és állami iskolákban is érvényesül az élményszerű zenei művészeti gyakorlati oktatás, mindkét intézménytípusban hallgatnak zenét a tanulók énekórán, az eltérés a gyakoriság szubjektív megítélésében van. Az egyházi iskolák jobban ellátottak hangszerekkel, az énekzene tanárok tudnak hangszerezen játszani és a tanulók jelentősen többe énekelnek több szólamban. Az egyházi iskolában a gyermekek kevesebb mint fele énekel énekkarban, ez jelentősen magasabb, mint a másik iskolatípusban. Az egyházi iskolai tanulók több mint 90 százaléka már volt élőzenei hangversenyen, amiben az iskolának, az énekkarnak és a szülőknek is jelentős szerepe van. Az állami iskolák tanulói kevesebbszer, jellemzően iskolai szervezéssel látogatják a hangversenyeket.

Kutatásunk alapján megállapítottuk, hogy az egyházi iskolák nagyobb hangsúlyt fektetnek a zenei művészeti nevelésre kurrikuláris és extrakurrikuláris szintéren is.

Kulcsszavak: egyházi oktatás, zenei nevelés, koncertpedagógia

A szerző elérhetősége: judit.varadi.06@gmail.com

Varga Attila – Saly Erika – Benkő Flóra

A FENNTARTHATÓSÁG PEDAGÓGIÁJÁNAK EGÉSZ ISKOLÁS MEGKÖZELÍTÉSE EREDMÉNYEK ÉS KIHÍVÁSOK

A magyarországi ökoiskolák hálózata az ENSI nemzetközi környezeti nevelési hálózat egész iskolás megközelítésének hazai adaptációjaként jött létre 2000-ben. A Hálózathoz 2017-ig több mint 1000 iskola csatlakozott. Az előadásban három kutatás eredményeinek összegzésével nyújtunk átfogó képet a hálózat eredményeiről és a hálózat előtt álló kihívásokról:

- 455 ökoiskolai részvételével lezajlott kérdőíves monitoringvizsgálat 2016-ban
- 40 helyszíni monitoring látogatás (vezetői interjú, iskolabejárás, iskolai dokumentumok elemzése)
- a 2016-ban örökös ökoiskola címre pályázó intézmények (83 iskola) ökoiskolai pályázatának dokumentumelemzése

Az eredmények azt mutatják, hogy az ökoiskola címet elnyert magyarországi iskolák elfogadják a fenntarthatóságra nevelés egész iskolás megközelítését, és jelentős eredményeket érnek el a megközelítés gyakorlati implementációjában, mégis jelentős különbségek vannak az iskolai élet különböző területei között a tekintetben, hogy mennyire sikerül az ökoiskoláknak a fenntarthatóság elveit érvényesíteni. A legtöbb iskola a szelektív hulladékgyűjtés területén tesz lépéseket, míg az egyik legnehezebb területnek a helyi közösséggel való kapcsolatépítés bizonyult. Az is kijelenthető, hogy nincs olyan iskola amely az iskolai élet minden területén maradéktalanul képes érvényesíteni a fenntarthatóság alapelveit, így az ökoiskolai munka folyamatos fejlődést kíván minden intézménytől.

Kulcsszavak: fenntarthatóság pedagógiája, egész iskolás megközelítés, monitoringvizsgálatok

A szerző elérhetősége: varga.attila@ofi.hu

Vas János

A VIDEOJÁTÉKOK NÉGY KATEGÓRIÁJA A TÖRTÉNELEMTANÁR SZEMÉVEL

Az egyre gyorsuló ütemben fejlődő szórakoztatóipari tendenciák kihatnak az élet minden területére. Legfőképpen az oktatásra, hiszen ezen piaci produktumok fogyasztói legnagyobb részben a középiskolai-egyetemi korosztály. A sorozatok, filmek, könyvek, képregények és talán legnagyobb szeletben a videójátékok azok, ahonnan a diákok a legtöbbet tanulhatnak nem csak idegen nyelveket, de akár történelmet is. Persze, a videójátékok esetében érdemes erősen kritikai megvilágítás alá helyezni mind a felhasznált történelem hitelességét, mind pedig azt, hogy ezeket az alkotásokat mennyi és milyen szintig lehet forrásként tekinteni. Külföldön már csaknem 30 éves szakirodalom tekint vissza a videójátékok különböző felhasználási lehetőségeire, amelyben több szerző is kitér az oktatásban való használatukra, sőt A. Martin Wainwright egyetemi keretek között tartott szemináriumokat a segítségükkel. Az ő összegyűjtött tapasztalatait, valamint az elérhető szakirodalom segítségével alkottam meg azt a négy kategóriát, amelyekben a videójátékokat a történelemoktatásban fel lehet használni, mindezt a 2017-ben hatályos közép- és emelt történelem érettségi követelményrendszerével együtt megvizsgálva, mint magyarországi kiindulópont. Ezek: Komplex folyamatokat bemutató alkotások, szórakoztató alkotások történelmi háttérrel, ténytörténelemmel foglalkozó alkotások fikatív történettel, történelemmel közvetve foglalkozó alkotások. A kategóriák kiindulópontként szolgálnának gyakorlati kutatásaimhoz a jövőben

Kulcsszavak: oktatás, videójátékok, történelem, módszertan, új tendenciák

A szerző elérhetősége: janaalgor@gmail.com

Vasileios Symeonidis

EUROPEANISATION IN TEACHER EDUCATION: PERSPECTIVES OF INTERNATIONAL POLICY EXPERTS AND THE CASE OF HUNGARY

Through the Lisbon strategy in 2000 and the ET2010 work programme, the EU initiated a process of policy coordination in education, which included as an objective for the education systems across Europe the goal of improving the quality of teacher education at all educational levels (European Commission, 2007). Following these developments, an accelerating process of Europeanisation of national education policies related to teachers and teacher education has been witnessed and teacher professionalism increasingly became a European issue (EDiTE, 2014). The specific paper aims at presenting the development of Europeanisation in the field of teacher education, drawing from relevant academic literature and analysis of policy documents, as well as interviews with international and national policy experts from EU and national education organisations. To illustrate how the specific process influences the domestic policy making of member states, the case of teacher education in Hungary is explored. Preliminary findings indicate that various European instruments, such as knowledge management, peer learning activities, and development interventions, influenced the domestic policy-making process of member states in three main areas: (a) the continuum of teacher education (ITE, CPD, and induction); (b) the pedagogical knowledge and competences of teachers; and (c) the role of teacher educators (Steger, 2014). In Hungary, teacher education is currently comprised of four to six years ITE, which is followed by a two years' period of induction and a regulated period of CPD which teachers need to undertake every seven years. Moreover, higher education institutions introduced a competency-based system for teacher education programmes (Szilagyi & Szecsi, 2012), while a new system for teacher career management has been established throughout the country since 2013. The Hungarian Association for Teacher Educators works toward supporting teacher educators in the country and has recently developed a handbook for introducing teacher educators' competences.

Kulcsszavak: Europeanisation, teacher education continuum, teacher competencies, teacher educators, Hungary

A szerző elérhetősége: vasileios.symeonidis@uibk.ac.at

Vass Dorottea

A HAT-NYOLC ÉVES TANULÓK IRODALOM IRÁNTI ATTITÚDJE AZ 1900-AS ÉVEKBEN ÉS NAPJAINKBAN – KOMPARATÍV VIZSGÁLAT

Idén száz éve annak, hogy Nógrády László 1917-ben végzett kutatást az első osztályos gyerekek körében azzal a céllal, hogy feltárja a hat-nyolc éves tanulók irodalmi érdeklődését. Nógrády az említett korosztállyal interjút készített, amelynek kapcsán irodalompszichológiai vizsgálatot végzett több településen. Megállapította, hogy a pedagógia nem figyel oda kellőképpen a gyerekek mese iránti vonzalmának kialakulására és arra is rámutatott, hogy a pedagógia csupán tanmeséket kínál a kezdő olvasóknak. Ennek ellenére a szóban forgó korosztály irodalom iránti szeretetét nem befolyásolta a rendelkezésükre álló irodalmi szövegek állománya, a hat-nyolc éves korosztály erős vonzalmat érzett a mesék iránt. Hogy vajon változott-e ez alatt a száz év alatt a hat-nyolc éves korosztály irodalmi igénye, ebbe a jelen kutatás nyújt betekintést. A száz évvel ezelőtti a felmérést ugyanis megismételtem a mai hat-nyolc éves korosztály körében. Ebben a kutatásban a vajdasági általános iskolák magyarajkú első osztályos tanulói vettek részt (n=267), akikkel személyes, egyéni interjút folytattam. Eredményeim minden tekintetben összevethetők a Nógrády-féle vizsgálat eredményeivel. A következő kérdésekre kerestem a választ: Változott-e a hat-nyolc éves tanulók irodalom iránti attitűdje? Változott-e a gyerekek szüzsé-igénye? Változott-e ez alatt a száz év alatt a hat-nyolc éves tanulók mesehős iránti igénye?

A feldolgozott eredmények egy átfogó képet mutatnak majd a két korszak hat-nyolc éves korosztályának olvasás iránti igényéről, ízléséről illetve ezek változásáról.

Kulcsszavak: olvasásszociológia, Nógrády László, hat-nyolc éves korosztály, irodalmi igény

A szerző elérhetősége: vass.dorottea@gmail.com

Vass Dorottea – Novák Géza Máté

A DRÁMAPEDAGÓGIA SZEREPE AZ OLVASÁS IRÁNTI KÖTŐDÉS KIALAKULÁSÁBAN AZ OLVASÁSTANULÁS KEZDETÉN

Ma már bővelkedünk olyan szakirodalmi munkákban, amelyek a mese tudományos interpretációjával és annak fontos nevelői hatásával foglalkoznak. Több szakértő is foglalkozott már a mese fontos befolyásos tényezőjével illetve a mese, ezzel együtt pedig az olvasás iránti kötődés kialakulásával kisgyermekkorban. Az effajta értékű kutatások kisiskoláskorban elkopni látszanak, leginkább a felső osztályosok, valamint a középiskolás tanulók olvasási szokásaival foglalkoznak a kutatók. Kétségtelenül fontos a mai tizenévesek olvasási szokásait vizsgálni, esetleg pozitív irányba történő befolyásolásával kísérletezni, ám valahogy mindig szem előtt tévesztünk egy fontos fejlődési korszakot, amelyre talán szintén fontos lenne odafigyelni annak érdekében, hogy a gyerekek olvasási szokásainak alakulására érdemben hatni tudjunk. Ez a korszak az olvasástanulás kezdete, az általános iskola első osztályába való átmenet. A kisiskolások olvasástanulási technikájára fókuszálva az olvasás iránti érzelmi attitűdvizsgálatok háttérbe szorulni látszanak. Utóbbi vizsgálatok kutatását támogatva az olvasástanulás és ezzel együtt az olvasás iránti kötődés kialakulását integráltuk a drámapedagógia elemeivel. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a szakirodalom milyen mértékben tartalmaz olyan kutatásokat, amelyek párhuzamba hozzák az olvasástanulás és ezzel együtt az olvasás iránti kötődés kialakulását a drámapedagógia pozitív befolyásos tényezőivel.

Kulcsszavak: drámapedagógia, olvasás, olvasóvá nevelés, érzelmi attitűd

A szerző elérhetősége: vass.dorottea@gmail.com

Vass Vilmos

CREATIVE LEADERSHIP (from research to action)

The lecture has focused on creative leadership, which is based on the theoretical and conceptual analysis of creative leadership and introducing the research data on mapping the prior knowledge of leaders and potential principals (n70) on creativity, creative leadership and professional learning community at Institute of Educational Studies and Cultural Management at University of Debrecen. At the first part of the lecture (after a short introduction), focused analysis of relevant scientific literature via some databases and international associations: ASCD, ENIRDELM, ERIC, Google Scholar, Ontario's Institute for Educational Leadership, using the key concepts: "creativity", "creative leadership", "professional learning community". At the second part of the lecture introducing the research data in order to summarize some trends and processes on creative leadership from research to action. The aim of the research to map prior knowledge on the relevant topic of leaders and potential principals. The main question that guides the lecture is what about the connections between creative leadership and professional learning community on the base of theoretical analysis and qualitative research methods: online questionnaire, participated observation (course on Creativity and Professional Learning Community) and focused group interview. Starting hypothesis is that there is a significant consistency between creative leadership and professional learning community in theory, but not in practice. Main results of the research finding some methodological and organizational ways between the above-mentioned discrepancies, bridging the gap from research to action.

Kulcsszavak: creative leadership, leadership theories, professional learning community, prior knowledge

A szerző elérhetősége: drvassvilmos@gmail.com

Végh Ágnes – Zimányi Krisztina

OKTATÁS-MÓDSZERTANI ESZKÖZÖK HASZNÁLATA ÉS FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI A BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEMEN

A felsőoktatási intézmények fejlesztési tervében sok helyen hangsúlyos célként jelenik meg az „Élmény alapú tanulási környezet” megteremtése. Ennek eléréséhez, meglátásunk szerint, három fő területen kell áttörést elérni. Az oktatás-tanulás jelenlegi megközelítésének átalakítása, annak ösztönzése és támogatása, hogy az intézményben megvalósuljanak a hallgatóközpontú oktatási módszerek, és az IKT adta lehetőségek teljes, vagy legalább is mélyebb kiaknázása az oktatásban és a tanulásban. Ez utóbbi részterület összhangban áll a Magyarország Digitális stratégiájában megfogalmazottakkal is.

A tanulás és tanítás megújításának folyamatában innovatív, tanulás-intenzív oktatási módszerek fejlesztésére és alkalmazására törekszünk a képzések eredményességének és társadalmi-gazdasági relevanciájának növelése érdekében. A célok megvalósításához szükséges beavatkozási területek meghatározásához elengedhetetlen a két érintett célcsoport, az oktatók és a hallgatók vizsgálata, megkérdezése. A kutatásban felhasznált eszközök:

- Adatgyűjtés - adatelemzés
- Fókuszcsoportos vizsgálatok
- Kérdőíves lekérdezés

Az oktatói felmérésekből egyértelművé vált, hogy az Egyetem oktatói széles oktatás-módszertani eszköztárat használnak jelenleg is, de igényük van ennek fejlesztésére, modernizálására. A hallgatók elsősorban az értékelési rendszer fejlesztési igényét fogalmazták meg.

Kulcsszavak: oktatás-módszertan, szakmai felsőoktatás, tanulási környezet

A szerző elérhetősége: vegh.agnes@uni-bge.hu

zimanyi.krisztina@uni-bge.hu

Vida Gergő

A TELJESÍTMÉNYALAPÚ LESZAKADÁS A KÖZOKTATÁSBAN – A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNY PROBLEMATIKÁJA

Ismert tény, hogy a hazai közoktatás nem tud sikeresen megbirkózni a társadalmi leszakadással. A leszakadás háttere azonban komplex és nem csak a szocioökonómiai státusból fakad. Korábbi tanulmányomban sikerült igazolni, hogy a sajátos nevelési igény és a hátrányos helyzet problematikája szorosan összekapcsolható. Ennek egyik oka, hogy a hazai oktatási rendszer nem képes megbirkózni a tanulási zavaros gyermekek teljesítményével kapcsolatos mérés elvárásainak. Ezt igazolja, hogy az OKM tesztek során a tanulási zavaros gyermekek eredményeit nem veszik figyelembe a statisztika elkészítésekor. A bizalmatlanság oka, hogy a tanulási zavaros gyermekek képességprofilja változatos, melyhez egy központi teszt eljárás nem képes alkalmazkodni. Esetükben csak a feltárt képességprofilra szabott, egyéni kompetencia teszt lehet megfelelő. Ennek következményei távolabbra mutatnak, ugyanis a részképesség zavaros tanulók esetében nem csak a tananyagtartalmakat kell tehát mennyiségileg és minőségileg differenciálni, hanem a számonkérés és az értékelés során is. Kérdéses, hogy megfelelő kompetencia nélkül megvalósulhat-e az adekvát differenciálás a közoktatásban, ami a méltányosság, inklúzió és esélyegyenlőség alapja. A sajátos nevelési igényű tanulók aránya tartósan 5%-kal emelkedik minden évben és a probléma már elérte a felsőoktatást is. Rossz értékelési metódussal kedvezőtlen és torz képet kapunk a teljesítményről, melynek döntő súlya lehet az iskolai előmenetelben és leszakadáshoz vezethet. A szakképző intézményekben nyolcszor akkora a sajátos nevelési igényű tanulók aránya, mint a gimnáziumokban, pedig szakmailag semmi sem indokolja, hogy alacsonyabb ívű iskolai pályafutásra predesztináltak

Kulcsszavak: differenciálás, mérés, közoktatás, inklúzió

A szerző elérhetősége: vida.gergo@pte.hu

Vida Gergő

BEFOGADÁS VAGY KIREKESZTÉS – INTÉZMÉNYVÁLASZTÁSI ÉS VÁLTOZTATÁSI STRATÉGIÁK A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNY TÜKRÉBEN

Azzal, hogy a hazai oktatási rendszer elkötelezte magát az integráció mellett, elviekben lehetőséget nyitott az esélyegyenlőségre. Létezik sokféle gyakorlat Európán belül, olyan is, ahol a gyermekeket képességeik alapján akár elkülönítve is oktathatják (hazánkban ez a fajta elkülönítés törvényesen csak az enyhe értelmi fogyatékosok esetében létezik). A hazai integráció hatékonysága azonban sok kérdést vet fel. A hatékonyság egyik indikátora lehet, hogy a nem állami fenntartású intézmények miképpen viszonyulnak a sajátos nevelési igényű gyermekek integrációjához, ami már önmagában is sok plusz kompetenciát és eszközt, ezáltal forrást igényel. Azért lehet ez indikátor, ugyanis egy forrásokban bővelkedő vallási felekezet, alapítvány nem feltétlenül szorul rá arra a plusz pénzre, amit az államtól igényelhetnek a sajátos nevelési igényű gyermekek után. Ezért feltételezhető az is, hogy amennyiben a ráfordítás és megtérülés aránytalanul kedvezőtlen, akkor akár ki is zárhatják a problémát okozó diákot az intézményükből, mindezt törvényesen. Tekintve, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek intézményváltása törvényileg regisztrációhoz kötött, ezáltal jól nyomon követhető, hogy egy adott képességű, sajátos nevelési igényű gyermek hányszor vált iskolát és hogy mennyi időt töltött az adott intézményben. A jelenlegi statisztikai eredmények azt mutatják, hogy a figyelem és magatartászavaros, valamint a kedvezőtlen képességprofilú tanulási zavaros gyermekek sokkal több esetben módosítanak intézményt, mint társaik. A kapott eredmények utalnak arra is, hogy az iskolai teljesítménnyel és a magatartással kapcsolatos problémákkal szemben a nem állami fenntartású intézmények kevésbé toleránsak.

Kulcsszavak: befogadás, tanulási zavar, teljesítmény, fenntartó

A szerző elérhetősége: vida.gergo@pte.hu

Vígh-Kiss Erika Rozália

AZ IKT ESZKÖZÖK HASZNÁLATÁNAK LEHETŐSÉGEI A MATEMATIKAOKTATÁSBAN

A matematikaoktatás egyik legfontosabb feladata a matematikai készségek képességek fejlesztése (NAT, 2012). A tudástársadalomban hasonlóan fontos az információs és kommunikációs technikák elsajátítása is. A számítógéppel támogatott tanítás a tanulók matematikatanulás iránti attitűdjének növekedését eredményezheti (pl. matematikatörténeti érdekességekről a tanuló ppt-t készít). Az IKT használat (pl. oktatási szoftverek, interaktív videók) az ismeretszerzés, a differenciálás egyik hatékony eszköze lehet. De a jól bevált, hagyományos tanítási módszereknek is megmaradt a létjogosultsága. Több ország foglalkozik már tanulást, tanítást segítő diagnosztikus mérési rendszerek kidolgozásával. A Szegedi Tudományegyetem Oktatásméleti Kutatócsoportja irányításával kifejlesztett e-Dia rendszer 17 műveltségterületre kiterjedően képes segíteni a közoktatásban tanítók munkáját, professzionális kutatási mérőeszközöket tartalmaz. A matematikai tudás on-line diagnosztikus értékelésének tartalmi kereteit Csapó, Csíkos és Molnár (2015) dolgozták ki. A többbezer szöveges feladatot tartalmazó feladatbank létrehozásában több tanárral részt vettünk feladatíróként. A matematikai diagnosztikus tesztekkel már több száz 1–6. évfolyamos tanulóról vettek fel adatokat, a mérési eredmények számos tanulsággal szolgálhatnak. A tanulók és a pedagógusok a teszt kitöltése után azonnali visszajelzést kapnak annak sikerességének szintjéről. A kapott információk alapján fejlesztő feladatsorok is készülnek. Az e-Dia rendszer alkalmassá tehető arra is, hogy a gyermekek más matematikai kompetenciáinak szintjét is felmérjük, pl. a számolási készséget, illetve a tanulók számolási stratégiáiról is adatokat gyűjthetünk.

Kulcsszavak: IKT, matematikaoktatás, digitális kompetenciák, számítógéppel segített oktatás, on-line diagnosztikus mérés

A szerző elérhetősége: vighkisserik@gmail.com

Virág Irén

FILANTROPISTA NEVELÉSI GONDOLATOK

A kutatás célja annak feltárása, hogy a filantropizmus mely törekvései és pedagógiai gondolatai váltak hangsúlyossá Magyarországon, kik voltak azok a pedagógusok, gondolkodók, akik munkájában, írásaiban jelen vannak a filantropista gondolatok, valamint megragadható-e a filantropizmus nevelési gondolatainak jelenléte a nevelési gyakorlatban.

A kutatás a filantropizmus pedagógiai gondolatait közvetítő rendelkezésre álló kéziratok és nyomtatott forrásanyag feltárására és feldolgozására irányult melynek során az analitikus deduktív stratégiát követve a történeti kutatásokra jellemző forrás- és dokumentumelemzés módszerei kerülnek előtérbe.

A kutatás főbb eredményeként megállapítható, hogy a filantropista pedagógiai gondolatok eljutottak hazánkba a német egyetemeken tanuló magyar diákok (Genersich, Váradi Szabó, János, Egger Vilmos), a philanthropinumok magyar látogatói révén, csakúgy, mint a filantropisták munkáinak (Campe, Trapp, Salzman) magyarra fordításával, és jelenlétük egyértelműen kimutatható. Gondoljunk akár a nőnevelő intézetek programjaira, a rendszeres testnevelés megjelenésére, Clair gimnasztika intézetére, a „Filantropista úszómester” címmel 1841-ben megjelent Csillag Károly tollából származó úszással foglalkozó német nyelvű szakkönyvre, valamint a magyar pedagógusok filantropista vonásokat mutató írásaira. (Genersich 1792, Fábri Gergely 1773, Glatz Jakab 1795, Kriebel János 1809, Szeberényi János 1810, Perlaki Dávid 1791) Az előadás a kutatás főbb eredményeinek bemutatására vállalkozik.

Kulcsszavak: pedagógiatörténet, nevelés, filantropizmus

A szerző elérhetősége: virag.iren@uni-eszterhazy.hu

Vojtkó Veronika – Révész László

COMPARING THE EVALUATION OF OLYMPIC VALUES AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS WITH EMPHASIS ON GENDER DIFFERENCE

The presentation aims at discussing the effect of Olympic education among primary school students. The aim was to provide an alternative for P.E. or homeroom lessons, and to raise students' interest. We wanted to know firstly which Olympic value is considered to be the most important: joy of effort, fair play, respect for others, pursuit of excellence or balance between body, will and mind. The second aim was to examine the difference between girls' and boys' attitudes. Equivalence was presumed regarding the values, but significant difference regarding gender. The sample was composed of four primary school classes, from which two were the control the other two were the observed groups (N=88). Seven consecutive lessons were held: on the first one students filled out a questionnaire about the Olympic values (5-rate likert-scale, 28 statements); during the next five lessons we discussed the Olympic values; and on the last occasion they filled out the questionnaire again. As for analysis, SPSS 20.0 was used (descriptive analysis, one- and two-sample T-tests). The five values were rated roughly the same way in both questionnaires (highest: pursuit of excellence with 4.33 then 4.35; lowest: joy of effort with 3.68 then 3.71). There was a difference in gender, in evaluating the importance of all values; but the most significant variance was in rating balance between body, will and mind in the first questionnaire (girls' average 4.29; boys' average 3.82).

Kulcsszavak: Olympic education, Olympic values, gender

A szerző elérhetősége: veravojtko@gmail.com

revesz.laszlo@uni-eszterhazy.hu

Vörös Katalin

A FELSŐ IPARISKOLÁK TÁRSADALMI ÖSSZETÉTELE ÉS HELYE A DUALIZMUS KORI ISKOLAPIACON

Az előadás célja, hogy a bemutassa a (nevelés)történeti kutatók által eddig kevésbé vizsgált felső ipariskolák helyét és szerepét a dualizmus kori magyar oktatási rendszerben társadalomtörténeti megközelítéssel, illeszkedve többek között Bódy Zsombor, Szabó Zoltán, Nagy Adrienn és Nagy Péter Tibor szakoktatást érintő kutatásainak sorába.

A kutatás során elsődlegesen arra keressük a választ, hogy a középfokú felső ipariskola milyen jelentőséggel bírt a dualizmus kori magyar iskolapiacon. Milyen szerepet töltött be a hazai középfokú szakképzésben és „a munkás elit” képzésében? Másrészt a kivétel nélkül állami fenntartású felső ipariskolák működése hogyan értelmezhető a magyar elit műveltség- és gazdasági koncepciója felől, illetve a nemzeti integrációs törekvések miként jelennek meg bennük? A diákság társadalmi összetételének vizsgálata lehetőséget ad a századforduló modernizációs folyamatainak értelmezéséhez is.

A kutatás primer forrásbázisát az iskolai érterítők, a kereskedelemügyi miniszterek jelentései és statisztikai jelentik, melyeket részben dokumentumelemzéssel, részben statisztikai elemzésekkel vizsgálunk. A kutatás eredményeként elmondható, hogy a felső ipariskolák tanulóinak nemzetiségi aránya a középiskolákéhoz hasonlóan a magyarok felülreprezentáltságát mutatja (86%), ezzel szemben a szülők foglalkozás szerinti megoszlásában jelentős eltéréseket tapasztalhatunk, amely jól tükrözi az adott társadalom hagyományos értékrendszerét és pályaválasztási preferenciáit. A rendelkezésre álló primer és szekunder források szintetizálása és az egyes iskolákra vonatkozó adatok összehasonlítása révén nemcsak az adott intézmények társadalmi összetételének a bemutatására nyílik lehetőségünk, hanem a 19-20. században kialakuló, tagolt munkástársadalom árnyalásához is hozzájárulhatunk.

Kulcsszavak: neveléstörténet, szakképzés, dualizmus korszaka

A szerző elérhetősége: voros.katalin@pte.hu

Yunga Deisi

PROFESSIONAL LEARNING IN CHANGING TIMES: AN INTER-PROFESSIONAL OVERVIEW

Over the past decades, a number of studies have demonstrated overwhelming evidence that a great amount of learning takes place within the working context (Marsick and Watkins, 1990; Graham and Cheetman, 2001; Eraut, 2004). The results of these studies have been instrumental in legitimizing the concept of workplace learning. Today, across various governmental, educational and corporate sectors, the workplace is widely recognized as one of the primary places where learning occurs (Graham and Cheetman, 2001; Eraut, 2004). This trend has been observed internationally (Boud and Garrick, 2001), as well as within the European Union (European Commission, 2013).

Research on workplace learning is crucial, as it supports policies and practices associated with social and economic growth in the context of global competition (Chisholm & Fennes, 2006; European Commission, 2013). As such, research on workplace learning is necessary to further improve initiatives related to education, occupational productivity and the economy. Moreover, researching workplace learning additionally benefits individual learning experiences within the above stated contexts.

Firstly, within the educational sphere, workplace learning is a strong part of lifelong learning since up to 80% of adult learning takes place in a working environment (Cacciattolo, 2015)

Secondly, workplace learning plays a significant role within corporate environments. As workplace learning practices and initiatives are closely linked to productivity, they have a large impact on the development of the worker (Boud & Garrick, 2001; Ashton and Sung 2002). As well, in being exposed to learning-rich environments within the workplace, the worker is more likely to react positively to career development opportunities, like education and training (Brown et al., 2010, as cited in Sweet 2013). Such career developments ultimately help to reduce employee errors, while introducing advanced technology, and enhancing workers' employability. Notably, an increased employability profile enables workers to meet market skill shortage needs more readily (Panagiotakopoulos, 2011, p. 358).

Furthermore, in the interest of increasing levels of worker performance and productivity, the corporate sphere has frequently sought to enhance the worker's effectiveness through workplace learning. It is important to observe that, in this way, workplace learning can be conducted through both formal and informal means.

Certainly, formal training is a vital element of workplace learning. To that end, governments and corporations invest considerably in promoting on-the-job training (Booth, 1991). However, positive transfer of training does not always occur optimally, with only 10 to 15 percent of the employee training results transferring to the workplace context (Broad & Newstrom, 1992; Burke & Baldwin, 1999; Facticeau, Dobbins, Russell, Ladd, & Kudisch, 1995 as cited in Cromwell and Kolb, 2004, p. 450). That is, this kind of formal, on-the-job training accounts for a very low percentage of the total skills, knowledge and attitudes gained in an

occupational training situation. Indeed, if even 15% of formal, on-the-job training is successfully transferred to the actual workplace, then the remaining knowledge and skills acquired through informal learning is shown to be of dramatic importance.

Therefore, in light of the previous paragraphs, it can be hypothesized that informal learning in the workplace is crucial to enhancing performance through professional learning and development. Professional learning must be considered in relation to the contextual factors and complexities of each profession to be studied. A final consideration must be made in examining the perception of professional learning, especially as it pertains to workplace dynamics and characteristics.

Workplace learning, as contextualized through the professional development of educators has been widely researched in recent years. However, available studies in the field primarily analyze the process of professional development within a very specialized school context. These studies largely ignore the professional learning of the individuals belonging to other professions and my dissertation intends to fill this gap.

For instance, I decided to start with a general exploration of professional learning.

Purpose

The purpose of this paper is to present the findings of the first year of my study on professional development in teaching and in other professions. This presentation for HUCER 2017 has two aims, first of all, it makes an exploration of current definitions of professional learning and, second of all, makes a description of the elements that might affect professional learning with a specific emphasis on the workplace.

This part of my study is solely theoretical.

Kulcsszavak: professional learning, inter-professional, workplace learning

A szerző elérhetősége: deisi.yunga@ppk.elte.hu

Zank Ildikó

A FELSŐOKTATÁSI KOMPETENCIA FEJLESZTÉS ÉS A SZAKNYELVI KÉSZSÉGFEJLESZTÉSE ÖSSZEKAPCSOLÁSA AKCIÓKUTATÁS KERETÉBEN

A PTE BTK Neveléstudományi Intézet Nevelés- és Oktatásméleti Tanszékén, 2016/17-es tanév tavaszi szemeszterében indítottuk el azt az akciókutatást, amelynek keretében a Tanítás- tanulás tantárgyba ágyazva, annak tematikájához illeszkedve oktatjuk a 'Developing Speaking and Discussion Skills' angol (szaknyelvi) készségfejlesztő kurzust. Előfeltételeztük, hogy a szaknyelvi órákon végzett készségfejlesztő tevékenységek egyben a hallgatók számára a jövőben nélkülözhetetlen munkahelyi, tanári kompetenciákat is fejlesztik. Mivel a kurzus résztvevői heterogén nyelvtudással, eltérő tapasztalatokkal és résztudásokkal rendelkeznek, a feladatok megoldása kooperatív technikák alkalmazását igényli, a hallgatók részéről pedig hatékony együttműködést, nyitottságot és jó kommunikációt követel meg.

Az akciókutatásra jellemző (ön)reflexiók a kurzus során, több szinten is megjelennek: a hallgatók reflektálnak a tananyagra, a nyelvtudásukra, az órákon szerzett élményeikre, egymásra, valamint a saját tanárképük alakulására. Ez kiegészül az oktatók saját magukra és egymásra irányuló reflexióival. Az akciókutatás lényege, a konkrét tapasztalatokból való tanulás, így hallgatói/oktatói/kollegiális reflexiókat a tartalmakra és tevékenységekre egyrészt dokumentáljuk, másrészt a visszacsatolások alapján a tananyag, a tevékenységek megerősítése vagy korrekciója (beavatkozás) történik. A pozitív és reflektív attitűd kialakítása és megerősítése mellett a kooperativitás, kreativitás, tudatosság, nyitottság, kritikus gondolkodás fejlesztése, a hallgatói önbizalom növelése is célja a kooperatív tanulásszervezésbe ágyazott kollaboratív, kétnyelvű tanítási modellnek.

Az akciókutatás eredménye egy reflektív-kooperatív, akció-alapú, személyközeleli modell, amely alkalmas lehet a tanárjelöltek kompetenciafejlesztését célzó új módszertan kialakítására. Célunk, hogy ez a tanári felkészítési modell az osztálytermi munka során a tanulók személyiségfejlesztését is szolgálja. A kutatás elsősorban gyakorlati jelentőséggel bír.

Kulcsszavak: akciókutatás, kompetenciafejlesztés, idegen nyelvi készségfejlesztés

A szerző elérhetősége: zank.ildiko@pte.hu

Zank Ildikó

THEORY AND PRACTICE: ACTION RESEARCH ADAPTED TO TEACHER TRAINING

Action research is described as an approach which is designed to seek both to inform and influence practice (Reason and Bradbury 2006). It is a value oriented, living process which constantly changes and develops, while those who are engaged in this process not only deepen their understanding of the issues, but also need to develop a collaborative relationship and open new spaces for communication. Action research is built on a cycle of action, evaluation, critical reflection and changes which are implemented based on the evidence gathered. (Koshy, 2010) It is a reflective process with an emphasis placed on participation and collaboration, focusing on immediate application rather than the development of theory. Our motivation to initiate a participatory action research in teacher training was to gain a deeper understanding of how teacher competences, especially skills and attitudes, can be improved through reflective-cooperative practice set in a foreign language environment. Data collection includes active and passive observation, different forms of reflections and self-reflection, artifacts, fieldnotes. The process is constantly monitored, modification, adjustments are made on the basis of the feedback from students and the reflections and interpretations made by the participants.

Kulcsszavak: action research, teacher training, competencies, reflection

A szerző elérhetősége: zank.ildiko@pte.hu

Zentai Gabriella – Hajduné Holló Katalin – Józsa Krisztián

ÚJ MÉRŐESZKÖZÖK A GONDOLKODÁS VIZSGÁLATÁRA 4–8 ÉVES KORBAN

Előadásunk középpontjában két gondolkodási képesség áll: az elemi rendszerező és az elemi kombinatív képesség. A rendszerező képesség teszi lehetővé a dolgok szelektálását, szortírozását, sorba rendezését. A kombinatív képesség meghatározott feltételek alapján adott számú dolog, esemény kiválasztását, ezekből az összes lehetséges összetétel létrehozását jelenti. Mindkét képesség fontos szerepet játszik a tanulás sikerességében, játékos módszerekkel már óvodás korban eredményesen fejleszthetők. Kutatásunk célja kritériumorientált, diagnosztikus tesztek kidolgozása volt 4–8 éves gyermekek számára. A két új képességteszt egyéni vizsgálatra vehető fel, illeszkednek a DIFER Programcsomag tesztrendszerébe. A mérés 10–15 percet vesz igénybe gyermekenként és tesztenként. A gyermekek a tesztelés során manipulatív feladatokat oldanak meg. A rendszerezés esetében különböző színű, méretű és formájú síkidomokkal dolgoznak. A kombinatív képesség mérésekor fagyis játékot játszanak a pedagógussal, amihez színes korongokat és a fagyitölcséreket használnak. A korongokból kell a gyermekeknek egy vagy két elemű összetételeket képezni, vagy legfeljebb három elemet sorba rendezni, tehát egy, két, esetenként háromgombócos fagyilaltokat készíteni.

Kutatásunknak köszönhetően két újabb területtel bővült a DIFER Programcsomag. Az új mérőeszközök a hatékony képességfejlesztéshez nyújtanak fontos segítséget. Előadásunk keretében ezeket az új mérőeszközöket mutatjuk be.

Kulcsszavak: gondolkodás, alapkészségek, DIFER, diagnosztikus mérés

A szerző elérhetősége: zentai@edu.u-szeged.hu

jozsa@sol.cc.u-szeged.hu

Innováció, kutatás, pedagógusok

HuCER 2017

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Budapest, Kazinczy utca 23-27.

2017. május 25–26.

A rendezvény szervezője:

Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

A rendezvény társszervezői:

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Magyar Tudományos Akadémia

KultúrÁsz Közhasznú Egyesület, Debrecen

www.kulturasz.hu

Magyar Tudományos Akadémia
Nevelésszociológiai Albizottsága